

Llums, camera i acció

Proposta didàctica d'Educació en Drets Humans

ÍNDEX

PRESENTACIÓ	3
ELS DRETS HUMANS	4
QUÈ SÓN ELS DRETS HUMANS?	4
QUINS SÓN ELS DRETS HUMANS?	5
LES QUATRE GENERACIONS DE DRETS HUMANS	7
ELS DRETS DELS INFANTS	10
ELS DEURES HUMANS	11
PER A SABER-NE MÉS, ENLLAÇOS I RECURSOS D'INTERÈS:	13
L'EDUCACIÓ EN DRETS HUMANS	14
QUÈ ÉS L'EDUCACIÓ EN DRETS HUMANS?	14
PER QUÈ EDUCAR EN DRETS HUMANS?	16
COM EDUCAR EN DRETS HUMANS?	18
QUI, ON I QUAN EDUCAR EN DRETS HUMANS?	19
LA PROPOSTA D'INTERVENCIÓ DOCENT: LLUMS, CAMERA I ACCIÓ	20
PRESENTACIÓ	20
COMPETÈNCIES I CONTINGUTS	23
OBJECTIUS I CRITERIS D'AVUACIÓ	27
ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES I METODOLÒGIQUES	29
PROCEDIMENTS I INSTRUMENTS D'AVUACIÓ	31
<i>Avaluació de la posada en pràctica de la proposta</i>	32
ESTRUCTURA DE LA PROPOSTA	34
PROPOSTA D'ACTIVITATS	39
<i>Bloc 1: Llums</i>	39
<i>Bloc 2: Càmera</i>	45
<i>Bloc 3: Acció</i>	51
ANNEXOS	52
BIBLIOGRAFIA	247

PRESENTACIÓ

A aquest document es realitza una proposta d'intervenció docent d'educació en Drets Humans destinada a cicle superior d'educació primària. La proposta parteix d'una orientació competencial i aborda els drets humans des d'una perspectiva ampla que acull en el seu si altres temàtiques, com l'educació emocional, en valors, per a la ciutadania i per a la pau, l'ecologia i el medi ambient, la salut, el treball, el gènere i la memòria històrica.

La proposta ha estat desenvolupada a la llum del currículum d'educació primària de Catalunya (decret 119/2015) i, tot i que pretén ser un material de treball transversal, es connecta especialment amb l'àrea de coneixement del medi social i cultural i amb l'àrea d'educació en valors socials i cívics. Es tracta d'una proposta anual que es divideix en tres blocs al llarg dels quals es pretén que l'alumnat es conegui més a si mateix i es reconegui com a subjecte de drets i deures, tot desenvolupant empatia i realitzant aquest mateix procés de coneixement i reconeixement de l'altre com a un igual. Així mateix, es vol fomentar que l'infant descobreixi el passat proper (especialment el segle XX), l'analitzi, el compregui i li serveixi com a guia per a entendre i mirar de forma crítica el present i la realitat que l'envolta, tot aprenent a identificar els drets humans i la violació d'aquests en la realitat quotidiana i desenvolupant una ciutadania compromesa amb el respecte i la defensa dels mateixos.

Aquest documents pretén ser una eina per a tots aquells educadors que volen treballar des de la perspectiva dels Drets Humans. En aquest sentit, al llarg d'aquest hi trobareu una petita introducció als Drets Humans, als Drets dels infants i a l'Educació en Drets Humans. Seguidament es presentarà la proposta d'intervenció didàctica, que en cap cas vol ser un material tancat, rígid o estàtic, contràriament, pretén ser un exemple i un recull de recursos, eines i activitats que l'educador pugui seleccionar i adaptar a la seva realitat educativa i als seus objectius didàctics. Així mateix, tot i que es tracta d'una proposta anual els tres blocs que la componen, especialment el primer i el segon, poden treballar-se de forma independent quan el mestre ho consideri adient.

ELS DRETS HUMANS

Què són els Drets Humans?

Els Drets Humans són un conjunt d'atributs de naturalesa moral i de caràcter universal, inalienable, interdependent, indivisible i no discriminatori que són inherents a la condició i la dignitat humana i superiors a qualsevol altre dret. Aquests són indispensable per a poder gaudir d'una vida plenament digna i lliure i han de ser respectats, garantits i satisfets i guiar la conducta social en favor d'aquesta dignitat humana (Bernal & de Paz, 2016; Fraguas, 2015; Gómez-Galán et al., 2013).

Aquests Drets s'han anat conquerint i definint al llarg dels segles i de la història de la humanitat. El primer testimoni d'aquests el trobem al cilindre de Ciri, que data del 539 abans de crist i que parla de l'abolició de l'esclavitud i de la llibertat religiosa. La independència dels estats units d'Amèrica, la revolució francesa o la resistència pacífica del moviment independentista Indi foren algunes fites que significaren un avenç en la construcció, definició i reconeixement dels Drets Humans. Però no fou fins a l'any 1948, finalitzada la segona guerra mundial i rere la fundació de la ONU, que aquests tingueren un reconeixement universal i es definiren i concretaren a través de la Declaració universal dels Drets Humans, que pot consultar-se al següent enllaç: https://www.un.org/es/documents/udhr/UDHR_booklet_SP_web.pdf.

Malgrat tot, la realitat del món actual, on milers de persones no tenen una identitat, ni una nacionalitat, són detingudes de forma arbitrària, pateixen la guerra, són víctimes de la violència, són discriminades, pateixen l'esclavitud o no gaudeixen d'un habitatge, d'accés a la sanitat o de condicions de vida dignes, en mostra que encara queda molt per fer per tal que aquests drets siguin una realitat universal i que no es doni cap pas enrere en el seu respecte, promoció i compliment.

L'educació és en aquest sentit, una eina molt poderosa, ja que com reconeix el Programa Mundial per a l'educació en Drets Humans (2012), aquesta contribueix a “ la prevenció a llarg termini dels abusos contra els drets humans i els conflictes violents, a la promoció de la igualtat i del desenvolupament sostenible i a la millora de la participació en els processos de presa decisió dins d'un sistema democràtic” (p.19)

Per a més informació: El següent vídeo pot ser interessant per a comprendre els Drets Humans, la història d'aquests i la seva realitat al món actual:

<https://youtu.be/PPeRECua5CQ>

Quins són els Drets Humans?

La Declaració Universal dels Drets Humans reconeix 30 Drets Humans Universals que volen ser un ideal de respecte a la llibertat, la dignitat, la igualtat i els drets de tots els éssers humans que sigui compartit per universalment, tant pels individus, com pels governs, les empreses i les institucions. Aquests 30 Drets Humans són els següents:

 <p>1 Tots naixem lliures, amb la mateixa dignitat i els mateixos drets.</p>	 <p>2 Malgrat les nostres diferències, tots som iguals i no hem de ser discriminats.</p>	 <p>3 Tots tenim dret a la vida, a la llibertat i a la seguretat.</p>	 <p>4 Ningú pot ser sotmès a esclavitud o servitud.</p>
 <p>5 Ningú serà sotmès a tractes inhumans, cruels o denigrants</p>	 <p>6 Els nostres drets han de ser reconeguts i respectats a tot arreu</p>	 <p>7 Tots som iguals davant la llei i no hem de ser discriminats</p>	 <p>8 Tots tenim dret a ser defensats i protegits contra la violació dels nostres drets</p>

9

Ningú pot ser detingut ni empresonat sense motiu.

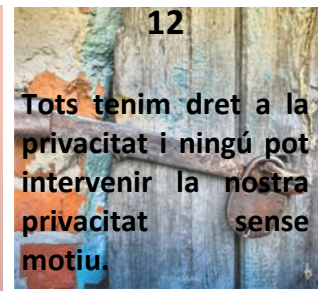
10

Tots tenim dret a ser escoltats i a un judici just i imparcial.

11

Tots som innocents fins que es demostrï el contrari.

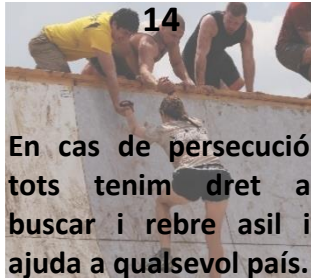
12

Tots tenim dret a la privacitat i ningú pot intervenir la nostra privacitat sense motiu.

13

Tothom té dret a circular lliurement i a decidir on vol viure.

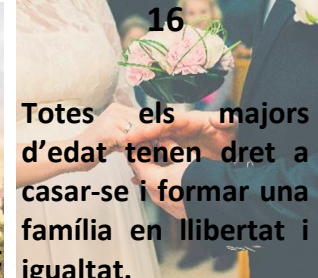
14

En cas de persecució tots tenim dret a buscar i rebre asil i ajuda a qualsevol país.

15

Tots tenim dret a una nacionalitat i podem canviar de nacionalitat.

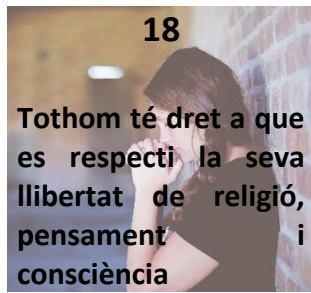
16

Totes els majors d'edat tenen dret a casar-se i formar una família en llibertat i igualtat.

17

Totes les persones tenen dret a tenir les seves propietats i a que ningú se les prengui.

18

Tothom té dret a que es respecti la seva llibertat de religió, pensament i consciència.

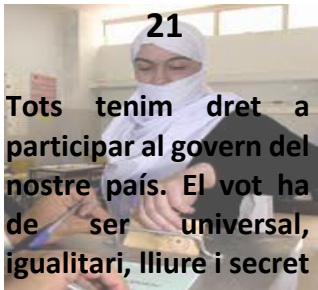
19

Tots tenim dret a opinar i a expressar-nos lliurement.

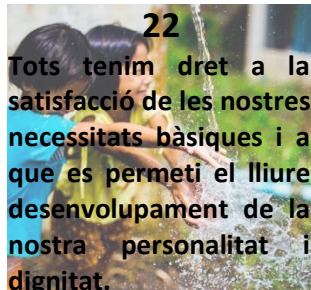
20

Tots tenim dret de reunir-nos pacíficament i a pertànyer a associacions.

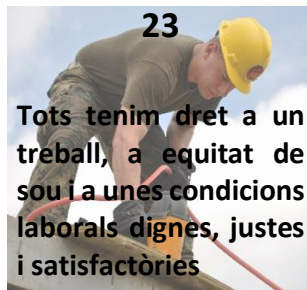
21

Tots tenim dret a participar al govern del nostre país. El vot ha de ser universal, igualitari, lliure i secret.

22

Tots tenim dret a la satisfacció de les nostres necessitats bàsiques i a que es permeti el lliure desenvolupament de la nostra personalitat i dignitat.

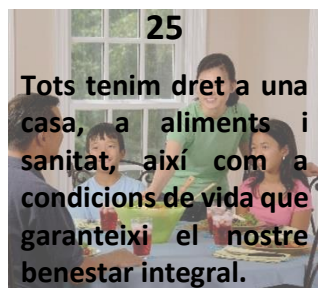
23

Tots tenim dret a un treball, a equitat de sou i a unes condicions laborals dignes, justes i satisfactòries.

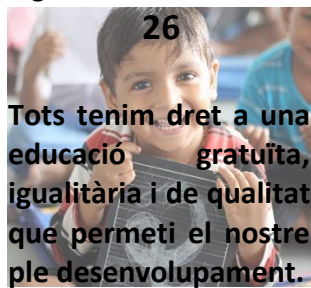
24

Tots tenim dret a descansar i a gaudir del temps lliure.

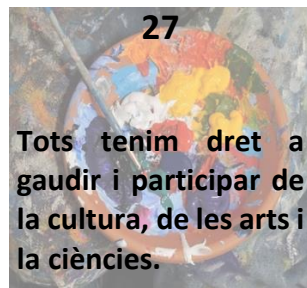
25

Tots tenim dret a una casa, a aliments i sanïtat, així com a condicions de vida que garanteixi el nostre benestar integral.

26

Tots tenim dret a una educació gratuïta, igualitària i de qualitat que permeti el nostre ple desenvolupament.

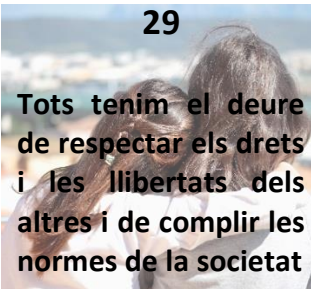
27

Tots tenim dret a gaudir i participar de la cultura, de les arts i la ciències.

28

Tots tenim dret a que la nostra societat garanteixi que s'acompleixin els drets i deures de la DUDH.

29

Tots tenim el deure de respectar els drets i les llibertats dels altres i de complir les normes de la societat.

30

Cap dels Drets i les llibertats de la DUDH no poden ser supresos ni trepitjats per cap govern, grup o persona.

Les quatre generacions de Drets Humans

La Declaració Universal dels Drets Humans recull tot un conjunt de drets civils i polítics, econòmics, socials i culturals, considerats drets de primera i de segona generació, respectivament. Amb el pas del temps i la ràpida evolució de la societat i de les seves formes de vida s'ha fet necessari especificar i concretar aquests drets humans, ja esboçats a DUDH de 1948, per mitjà de pactes i convencions internacionals, tal com es veurà més endavant. En aquesta mateixa línia, la gran transformació social de les darreres dècades ha fet necessari parlar de nous drets humans, sorgint així, a finals del segle XX, els drets humans de tercera generació, també coneguts com a drets dels pobles o drets de solidaritat, els quals cerquen impulsar un desenvolupament ple i de qualitat per a tots els pobles i els individus. Finalment, al segle XXI s'ha començat a parlar dels drets humans emergents, que esdevenen una renovació i actualització dels Drets Humans Universals de 1948 en resposta als nous reptes sorgits als nostres temps. Així doncs, en parlar de drets humans fem referència a quatre categories diferents de drets universals, que són les següents:

Drets Humans de primera generació

Els drets humans de primera generació, també coneguts com a drets civils i polítics, són els drets històricament més antics, en tant que alguns d'ells foren ja recollits a finals del segle XVIII a la Declaració dels drets de l'Home i el Ciutadà (1789) i a la Carta de Drets dels Estats Units (1791). Aquests drets cerquen garantir la llibertat individual i la participació de tots els éssers humans, en igualtat, a la vida civil i política, tot protegint-nos dels abusos de poder per part de l'estat, les institucions i els conciutadans.

A la DUDH (1948) aquests drets són recollits entre els articles 2 i 21, on podem distingir entre drets i llibertats fonamentals i drets civils i polítics (Aguilar, 1998). Entre els primers hi trobem els articles del 2 al 5 i del 12 al 20, que fan referència als drets universals a la vida, a la llibertat i a la seguretat en igualtat i sense discriminació per cap causa (articles 2 i 3) i als drets a no patir violència de cap tipus ni esclavitud (articles 4 i 5), drets que es veuen garantits si aquells expressats als articles 2 i 3 són respectats. De l'article 12 al 20 ens trobem amb drets relatius a la nacionalitat, la lliure circulació i l'asil (articles del 13 al 15), a la llibertat en relació a vida privada (privacitat), la lliure autodeterminació d'aquesta i la propietat privada (Articles 12, 16 i 17) i a la llibertat de pensament, de consciència, d'expressió, de reunió i d'associació (Articles del 18 al 20).

Pel que fa als drets civils i polítics podem establir entre aquests també una divisió, mentre els primers, els civils, són garantits per a tots els éssers humans arreu del món, els segons, els polítics, són també universals però es reconeixen com a drets dels ciutadans en relació la seva nació. A la DUDH (1948) aquests drets es veuen recollits entre els articles 6 i 11 i a l'article 21. Els drets civils, expressen el dret de tots els éssers humans a tenir personalitat jurídica, igualtat davant la llei i respecte dels seus drets fonamentals, a no ser detinguts, arrestats ni desterrats arbitràriament, a la presumpció d'innocència i a un judici just (articles del 6 al 11). En quant als drets polítics, recollits a l'article 21, aquests fan referència als drets que tothom té com a ciutadà d'un determinat país, drets que aquest país ha de garantir. Aquests són, el dret a participar del govern del propi país, el dret a poder accedir, sense discriminació, a l'exercici de la funció pública i el dret a viure en democràcia i a elegir per mitjà del sufragi universal i del vot lliure i secret els governants del país. A aquests drets polítics podem sumar l'expressat a l'article 28 de la DUDH (1948) que estableix que tota persona té dret a un ordre social i internacional que garanteixi el ple compliment dels drets humans.

Drets Humans de segona generació

Els drets humans de segona generació, també denominats per la seva naturalesa drets econòmics, socials i culturals, sorgeixen després de la primera guerra mundial i cerquen garantir unes condicions de vida dignes i de qualitat que permetin el lliure desenvolupament de tots els éssers humans. A la DUDH (1948) aquests drets queden recollits entre els articles 22 i 27, als quals s'estableix que tots els éssers humans tenen dret a la seguretat social, al treball i a la lliure elecció de la feina, a un salari digne, just i suficient, a sindicar-se, a gaudir de temps per al descans i per al lleure, a gaudir d'un nivell de vida adequat que garanteixi salut i benestar, a participar i gaudir de la cultura i el progrés científic de la societat i a gaudir d'una educació elemental gratuïta i obligatòria que fomenti el seu ple desenvolupament i contribueixi a impulsar el respecte als drets humans, la comprensió, la tolerància i l'amistat entre tots els éssers humans i el manteniment de la pau.

Drets Humans de tercera generació

A finals del segle XX, cap a la dècada dels 80, es va veure la necessitat de reconèixer nous drets humans universals, centrats en aquest cas en la pau, el desenvolupament i el medi ambient. Aquests drets humans no es troben a la DUDH (1948), en tant que el seu sorgiment es posterior al d'aquesta i tenen el seu origen a diverses cimeres i pactes internacionals. Aquests drets es desenvolupen sobre el principi de solidaritat en tant que són col·lectius i el seu acompliment apel·la a la cooperació entre pobles i nacions. Aquests drets són, segons ACNUR (2017) el dret al desenvolupament sostenible, el dret a l'autodeterminació dels pobles, el dret a la pau, el dret a la protecció de dades personals, el dret al patrimoni comú de la humanitat i el dret a gaudir d'un medi ambient sa, net i sostenible.

Drets Humans emergents o de quarta generació

Finalment trobem els Drets Humans Emergents, que sorgeixen al segle XXI per part de la societat civil, com a resposta als reptes i les necessitats del present segle i a la violació continuada de drets humans que encara pateixen milers de persones arreu del món. Amb la voluntat de reconèixer nous drets humans per a un nou segle, que ha canviat molt des de la DUDH (1948), i posant l'accent en la importància de profunditzar en la democràcia i d'enfortir-la, l'any 2007 es va aprovar la Declaració Universal dels Drets Humans Emergents (DUDHE). Aquesta recull alguns dels drets de tercera generació, reconeix la DUDH (1948) i proposa la concreció d'alguns drets humans presents a aquesta i la inclusió de nous en relació a la realitat present. Aquesta declaració es concreta en nou articles que reconeixen el dret de tots els éssers humans a viure en condicions de dignitat, incloent dins d'aquest altres drets com el dret al treball, a la salut, a l'educació, a la seguretat, la integritat personal i a la mort digna (article 1); a la pau, destacant la importància de garantir un sistema social basat en valors de pau i de solidaritat (article 2) ; a habitar al planeta i al medi ambient (article 3); a la igualtat plena i efectiva entre tots els éssers humans, que es concreta en el dret a la igualtat d'oportunitats i a la protecció dels col·lectius en situació de risc (article 4); i a la democràcia plural, paritària, participativa, solidària i garantista (articles del 5 al 9), drets que es concreten en altres com el dret a la interculturalitat, a la mobilitat universal, a l'habitatge, a la residència, al desenvolupament i a la democràcia universal, entre d'altres. És interessant posar de relleu que la DUDHE (2007) recull, a més de drets universals, deures universals, com el deure de respectar els drets humans i de lluitar contra la fam i la pobresa extrema.

Els Drets dels infants

La Convenció per als Drets dels infants (1989) és el tractat sobre Drets Humans que ha tingut una major acceptació internacional, en tant que ha estat signat i ratificats per tots els països del món, excepte pels Estats Units, que encara no l'ha ratificat. Cal dir però que, malgrat això, altres tractats de la ONU per a la protecció de la infància i dels seus drets han tingut una menor acceptació internacional. És el cas del protocol per als drets dels infants involucrats en conflictes armats (2000), que no ha estat signada ni ratificat per 17 països, el protocol sobre la convenció de drets en relació a la venda d'infants i la prostitució i pornografia infantil (2000) que tampoc no ha estat signat ni ratificat per 12 països i el protocol sobre el dret dels infants a un procediment de comunicacions (2012), que estableix un protocol per a denunciar davant del Comitè de Drets dels Infants la violació de la convenció de Drets del Infants o dels protocols anteriorment esmentats, el qual no ha estat signat ni ratificat per 135 països.

La convenció per als Drets del Infants es va inspirar en la DUDH (1948), tenint present que a aquesta s'estableix que la infància té dret a rebre assistència i cures especials basades en els principis de la dignitat humana, la pau, la igualtat, la llibertat, la tolerància i la solidaritat. Aquesta convenció recull 54 articles al llarg dels quals s'estableixen els drets dels infants i els mecanismes per a la seva protecció. Podeu consultar la Convenció per als Drets dels infants el següent enllaç: [https://www.unicef.org/convencion\(5\).pdf](https://www.unicef.org/convencion(5).pdf)

Els drets dels infants ens marquen, per tant, un camí a seguir a l'hora d'educar els nostres alumnes, tot posant en valor els drets humans i dels infants, així com els valors democràtics, i donant-los el lloc que els pertoca a l'escola i a la societat. Així mateix, a fi d'afavorir que els Drets Humans i dels Infants es respectin, cal que tant infants com adults tinguin coneixement dels seus drets, que són els mateixos que els de la resta dels humans, i que lluitin de manera compromesa per al seu acompliment. A aquest respecte em sembla interessant posar de relleu una iniciativa d'UNICEF, organisme que ha reconegut a Espanya 109 centres educatius referents en educació en drets de la infància i la ciutadania global, 10 dels quals es troben a Catalunya. A aquestes escoles els drets dels infants es promouen, es coneixen i es viuen, fent realitat que els alumnes puguin exercir-los plenament dins l'escola, donant-los un espai per a ser ciutadans i per a aprendre a exercir una ciutadania plena, democràtica, global, pacífica i responsable. Per a saber més sobre aquesta iniciativa consulteu: <https://www.unicef.es/educa/centros-referentes>

Els Deures Humans

En parlar dels drets humans cal també fer esment dels deures humans. A aquest respecte cal dir que, tot i que no hi ha encara avui en dia cap declaració ni tractat que hagi tingut l'acolliment i l'acceptació internacional que si va tindre i té la Declaració Universal dels Drets Humans (1948), s'han fet esforços per establir els deures i les obligacions humanes universals, que estan en estreta relació i reciprocitat amb els drets humans. I es que, si volem avançar en la promoció i el respecte dels drets humans cal també promoure i acomplir els deures humans, que són la garantia de que els primers siguin respectats i puguin ser gaudits per tothom. En relació a aquests esforços per avançar entorn d'una definició dels deures humans voldria fer esment de quatre declaracions impulsades al llarg de les darreres dècades que han cercat promoure aquest avenç.

En primer lloc, voldria parlar de la **declaració de responsabilitats de les generacions actuals amb les generacions venidores**, impulsada per la UNESCO l'any 1997, a aquests es fa esment de la necessitat de que les generacions actuals "prenguin plena consciència de les seves responsabilitats amb les generacions futures [...] (i que) existeix una obligació moral de formular, per a les generacions presents, unes regles de conducta que s'inscriguin en una perspectiva àmplia i oberta al porvenir" (UNESCO,1997). Aquesta declaració estableix 12 responsabilitats fonamentals de les generacions actuals amb les venideres que fan referència a la responsabilitat de preservar i promoure la pervivència de la humanitat, la dignitat humana i la vida a la terra, la protecció del medi ambient, de la diversitat biològica i cultural i del patrimoni de tot la humanitat, el respatlament a la llibertat, la pau, l'educació i la no discriminació i la garantia de condicions que possibilitin un desenvolupament global equitatiu, pacífic, just i sostenible.

La segona declaració de la que voldria fer esment és la **Declaració de Responsabilitats i Deures humans**, també coneguda com a Declaració de València, la qual fou promoguda l'any 1998 per les fundacions ADC Noveau Millénaire i Valencia Tercer Milenio, amb el suport de l'oficina de l'alt comissionat per als drets humans de la UNESCO. Aquesta declaració, al seu preàmbul, expressa que:

" el gaudi efectiu i la posta en pràctica dels drets humans i les llibertats fonamental estan vinculats de manera inextricable a l'assumpció dels deures i les responsabilitats implícites a tals drets, [...] que l'article 29 de la Declaració universal de Drets Humans reconeix que les persones tenen obligacions i responsabilitats en relació a les seves comunitat, i per tant, [...] l'assumpció de les obligacions i les responsabilitats implícites en els drets humans i les

llibertats fonamentals recauen en tots els membres de la comunitat mundial.” (Declaració de Responsabilitats i Deures Humans, 1998).

A aquesta declaració s'estableix una extensa quantitat de deures i responsabilitats humanes, tant morals com legals, que tenen una estreta relació amb els drets humans. Aquests deures i responsabilitat s'agrupen en 41 articles en funció de la seva temàtica. Així doncs, trobem deures relatius a l'acompliment del dret a l'educació, la promoció de la qualitat de vida i d'un treball digne i justament remunerat per tothom, de respectar i protegir els drets de les minories, d'ajudar a aquelles persones la vida de les quals estigui sent amenaçada o que pateixin necessitat o angoixa, d'establir i millorar els mecanismes de prevenció, mediació i resolució de conflictes i promoció de la pau i l'obligació de prevenir i actuar en contra de la violació dels drets humans, entre molts d'altres que poden ser consultats a la citada declaració. Entre les obligacions proposades a aquesta declaració hi ha algunes que voldria ressaltar, en tant que apel·len específicament a l'educació. En aquest sentit, la declaració especifica que és un deure i una responsabilitat garantir la igualtat d'oportunitats i de tracte de totes les persones a l'educació, proporcionar educació per a la salut i educar en drets humans, per a la democràcia i la pau i en contra dels abusos a aquests drets.

Un any després d'aquesta declaració, al 1999, la ONU aprovava la **declaració sobre el dret i el deure dels individus, els grups i les institucions de promoure i protegir els drets humans i les llibertats fonamentals universalment reconegudes**. A aquesta declaració es reconeixen nous drets en relació a la declaració universal dels drets humans (1948), sense menyscabar els primers, i s'estableix el deure dels estats i les persones de garantir el ple exercici del drets humans, de les llibertats individuals i de la democràcia, de crear les condicions necessàries per a que totes les persones puguin gaudir d'aquests i d'actuar en cas de que aquests siguin violats.

Finalment, el quart document al que voldria fer referència en relació a la temàtica aquí tractada és La **Carta Universal dels Drets i Obligacions de les Persones**. Aquesta carta, redactada a Mèxic l'any 2017, va néixer amb la voluntat d'establir els deures jurídics i les obligacions ètiques universals de totes les persones. El text, que ha estat presentat a la ONU per a sol·licitar la seva acceptació internacional, inclou 23 deures i obligacions humanes referides a diferents aspectes, com l'ús no abusiu de bens i serveis, la no discriminació i la promoció d'aquesta, el respecte a la llibertat ideològica i religiosa o el deure de tenir cura de les persones dependents, entre d'altres.

En revisar tots aquests documents podem veure que queda encara molt per caminar envers una definició que tingui una àmplia acceptació i seguiment internacional i es que, de fet, si revisem els documents anteriorment citats podem veure que molts dels deures plantejats fa més de 25 anys no tenen encara avui en dia seguiment i la seva falta de compliment és origen de diverses problemàtiques a les que hem de fer front. Un exemple d'això el trobem en revisar la declaració dels deures de les generacions presents amb les generacions venidores, la qual ja al 1997 parlava del deure de protegir el medi ambient i de garantir condicions que possibilitin un desenvolupament global equitatiu, pacífic, just i sostenible, deure que ha estat incomplet de manera sistemàtica tant per governs, com per empreses i individus. Cal per tant que, si volem un món més just, responsable, pacífic, solidari i equitatiu, eduquem en drets humans, fet que, com hem vist a la Declaració de Responsabilitats i Deures Humans (1998) és un deure, però cal també educar en deures a fi de garantir que es produeixin les condicions per a que aquests drets puguin tenir ple compliment arreu del món.

Per a saber-ne més, enllaços i recursos d'interès:

Els Drets Humans al llarg de la història:

- Història dels Drets Humans: <http://www.amnistiacatalunya.org/edu/es/historia/inf-resumen.html>
- Publicacions sobre conflictes oblidats de l'institut català de Drets Humans: <https://www.idhc.org/es/investigacion/publicaciones/conflictos-olvidados>

Tractats Internacionals de Drets Humans:

- Instruments internacionals dels Drets Humans: <https://www.ohchr.org/SP/ProfessionalInterest/Pages/CoreInstruments.aspx>
- Principals tractats de Drets Humans: https://www.ohchr.org/Documents/Publications/CoreInternationalHumanRightsTreaties_sp.pdf

L'estat actual dels Drets Humans al món:

- Mapa interactiu: <https://www.lavanguardia.com/vida/junior-report/20190115/454163403778/derechos-humanos-infografia-global-paises-ranking.html>
- Informe anual 2019 sobre l'estat dels Drets Humans al món : <https://www.hrw.org/world-report/2019>
- Conflictes i guerres actuals: <https://www.idhc.org/es/investigacion/publicaciones/conflictos-olvidados>
<https://theobjective.com/further/el-mundo-en-guerra-asi-es-el-mapa-de-los-paises-en-conflicto/>
- Els drets de la dona al món : <https://www.lavanguardia.com/vida/junior-report/20190117/454184052655/derechos-mujeres-igualdad-genero-mundo-datos.html>

L'EDUCACIÓ EN DRETS HUMANS

Què és l'educació en Drets Humans?

L'educació en Drets Humans podria definir-se com una eina bàsica per a la promoció dels mateixos, així com un dret fonamental al que tots hauríem de tenir accés. Així ho valoren tant la Declaració Universal dels Drets Humans com la Convenció per als Drets dels Infants, que especifiquen que educar en drets humans i en les llibertats i valors que es desprenen d'aquestes és un dret universal que cal garantir a tothom, especialment als infants.

Però, en que consisteix l'educació en Dret Humans? Aquesta és una àrea que cerca:

- ➔ Promoure una cultura Universal dels Drets Humans, fonamentada en els valors i principis que deriven de la DUDH. Parlem del respecte, la igualtat, la pau, la tolerància, la llibertat i la democràcia, entre d'altres.
- ➔ Fomentar el ple desenvolupament moral i emocional de la persona i la construcció d'uns valors fermes orientats en un sentit coherent amb els Drets Humans
- ➔ Prevenir contra la violació dels Drets Humans i l'enemistat i els conflictes entre els éssers humans
- ➔ Impulsar el desenvolupament d'una ciutadania activa, inclusiva, democràtica i compromesa amb la promoció, la vivenciació i la defensa dels Drets Humans.

Així mateix, l'Educació en Drets humans parteix d'una triple vessant que valora tres enfoc diferenciat que podríem definir com:

- **L'enfoc conceptual**, que parteix d'una orientació cognitiva i es centra en un enfoc teòric i jurídic. Dins d'aquest enfoc podríem incloure els següents contingut propis de l'àrea: el coneixement de la DUDH, la història dels Drets Humans, les quatre generacions en que es divideixen, els conceptes, valors i principis associats als mateixos, la presència d'aquests a la legislació nacional i internacional i els mecanismes i instruments de defensa dels Drets Humans.
- **L'enfoc procedimental**, que consisteix a educar a través dels Drets Humans, fent ús de metodologies actives i participatives, i per als Drets Humans, fomentant el desenvolupament d'habilitats i capacitats relacionades amb aquests. Alguns dels continguts relacionats amb aquest enfoc serien el desenvolupament d'habilitat d'escolta activa, de resolució efectiva i pacífica de conflictes, de treball cooperatiu, de pensament crític i analític, de pacta i consensuar, d'actuar democràticament, de cercar informació i destriar les fonts fiables de les que no ho són, d'opinar, raonar i argumentar, de diferenciar entre opinions i veritats, de pensar i valorar les pròpies decisions tenint en compte diversos condicionants i de parlar i actuar davant la violació de Drets Humans.
- **L'enfoc actitudinal**, que té com a eix central el desenvolupament de valors universals i la comprensió i interiorització d'aquests de manera que constitueixin una guia a l'hora de pensar, jutjar i actuar. Així mateix, es pretén educar el desenvolupament interior de la persona, en relació a les emocions i l'autoconeixement i l'autovaloració d'aquesta. Dins d'aquest enfoc trobem continguts com el sentit de responsabilitat personal i social, el desenvolupament d'autoconeixement, autoestima i sentit de dignitat pròpia, el desenvolupament de la empatia, la solidaritat, el respecte i el compromís social i la racionalització i eliminació de prejudicis i estereotips.

Per què educar en Drets Humans?

Sabent ara de que parlem en referir-nos a l'Educació en Drets Humans hom podria preguntar-se perquè cal educar en Drets Humans? Per què cal afegir més continguts a les ja plenes programacions anuals? Quin és el propòsit d'aquesta proposta i com es justifica donar-li un espai a les nostres aules?

En aquest sentit, valoro interessant reflexionar entorn del deure que com a educadors tenim entorn de l'educació en Drets Humans, en tant que aquesta és, en si mateixa, un dret humà que tots tenim, en especial els infants, tal com queda reflectit a la declaració universal dels Drets Humans i a la convenció de Drets dels infants. Els nostres alumnes tenen dret, per tant, a una educació que els permeti a comprendre, valorar, assumir, respectar i estimar la dignitat, els drets i els deures que a tots ens corresponen, així com les eines que fem possible que els exercim i els defensem plenament, tot desenvolupant una major comprensió de la realitat, així com una mirada crítica i reflexiva entorn la mateixa i un judici moral progressivament superior.

Una mirada al món actual ens pot ajudar també a comprendre la necessitat d'educar en Drets Humans, en tant que a aquest una gran part de la població no pot exercir-los plenament, patint així situacions que els impedeixen gaudir d'una vida plenament digna. Y es que vivim en un món en el que 70,8 milions de persones han hagut de desplaçar-se forçosament dels seus països, en el que cada 2 segons hi ha una nova persona refugiada (ACNUR, 2019), en el que, segons dades de 2015, un 10% de la població mundial viu en situació de pobresa extrema (Banco Mundial, 2018), on la homosexualitat està penada amb presó o amb la mort a més de 60 països (Alfageme, 2019) i on l'índex de democràcia global es cada cop menor (The economist, 2020). Si mirem al nostra entorn, podem veure que a casa nostra també queda encara molt per fer, tal com ho testimonien els 577.907 casos de violència de gènere del 2019 (Ministerio del Interior, 2019), el 26,1% de la població espanyola viu en risc de pobresa (Llano, 2019), els més de 69.000 desnonaments produïts a Espanya en el 2017 (Observatori DESC, 2017) o els 1.598 delictes d'odi comesos al nostre país al mateix any (Ministerio del Interior, 2019).

Els infants no són aliens a aquests fets i molts d'ells viuen en carn pròpia situacions que representen una manca de respecte als seus Drets Humans, com ho són l'assetjament escolar, que segons Save the Children pateixen 1 de cada 10 infants (Save the Children, 2016), o el maltractament infantil, que a Espanya té una prevalença del 15% (Gené, Correa, Quesada i Abril, 2016).

Amb aquestes dades no es pretén dibuixar una imatge negativa i/o pessimista entorn de la realitat del nostre món, contràriament, es vol justificar la necessitat de l'Educació en Drets Humans com a via per a proporcionar a tots els ciutadans, especialment als nens, eines per a analitzar i comprendre el món que els envolta, per a lluitar pels seus drets, per a desenvolupar una ciutadania responsable amb els seus deures i compromesa amb la defensa dels Drets Humans, unint-se així als milers de persones que lluiten dia a dia per a fer del nostre món un lloc millor per a tots, on el respecte a la dignitat inherent a cada ésser humà estigui per sobre de tot. En aquest sentit, l'escola, en especial l'escola inclusiva, ha de ser un espai compromès amb els drets humans i amb la seva vivenciació i transmissió, perquè de que serviria formar grans metges, però que no creguessin en la igualtat entre els éssers humans? O grans físics que no es posicionessin en contra de la guerra i de la violència? En definitiva, de que serviria educar sense valors?

Com educar en Drets Humans?

El com de l'educació en Drets Humans esdevé un dels eixos fonamentals de la mateixa, en aquest sentit les eines, estratègies i metodologies emprades per a educar en Drets Humans, així com el clima d'aula i les relacions que s'estableixen entre els components de la mateixa són elements claus a tenir en compte, en tant que són, en si mateixos un exemple entorn de com viure els drets humans a la vida quotidiana. En aquest sentit, l'escola ha de ser un espai per a la vivenciació dels Drets Humans, de la democràcia, de la igualtat, de la lliure opinió i elecció, de la resolució pacífica de conflictes, de l'escolta de diferents veus, de la inclusió i el respecte envers la diversitat...

En aquest sentit, diversos autors¹ parlen d'elements metodològics claus a l'hora d'educar en Drets humans, aquests són els següents:

- ➔ Partir de la realitat propera de l'alumnat
- ➔ Fomentar l'aprenentatge experiencial, educant des de l'acció i per a l'acció, tot fomentant que l'alumne sigui el centre de l'aprenentatge.
- ➔ Empoderar l'alumnat
- ➔ Fomentar el diàleg i l'escolta activa i partint de mètodes dialògics i discursius
- ➔ Fomentar l'anàlisi crític i la reflexió personal i grupal
- ➔ Partir d'un enfocament que tingui en compte tant els aspectes emocionals com els cognitius i que fomenti la revisió i el canvi d'opinions, actituds i comportaments
- ➔ Crear un ambient segur i de confiança en el que l'alumne pugui expressar-se lliurement, sentir-se escoltat, valorat i comprés
- ➔ Crear un ambient d'aprenentatge no jeràrquic, col·laboratiu i democràtic
- ➔ Partir d'un enfocament globalitzador i interdisciplinar
- ➔ Partir d'una visió canviant i transformadora de la realitat
- ➔ Partir d'una perspectiva que tingui en compte la importància de la diversió, l'humor, la creativitat i el joc en l'aprenentatge

---

¹ The Danish Institute for Human Rights (2012), Flowers (2000), Herreño (2012), Arasanz i Alférez (2013) i Ocejo i Hernandez (2016)

Qui, on i quan educar en Drets Humans?

En relació a aquestes qüestions, val a dir que entre totes elles s'estableix una forta relació i tenen una resposta similar, que respon a la posada en pràctica dels principis subjacent als Drets Humans. En aquest sentit, assumir valors com la diversitat, la igualtat, la democràcia i la tolerància ens duu a pensar en l'educació en Drets Humans com un espai on no pot haver-hi una única veu, on s'ha de reconèixer i donar cabuda a diversos agents educatius, punts de vista i maneres de fer, donant valor a allò que tothom pot aportar, tant grans com petits, tant mestres com famílies i veïns, tant professionals de l'educació com professionals d'altres sectors, tant autòctons com migrants... Cal, per tant, que l'educació en Drets Humans es dugui a terme fugint de tota voluntat doctrinària i promovent la pluralitat de mirades i punts de vista, tot proporcionant referents diversos als infants, enriquint les seves experiències i ensenyant-los a mantenir una actitud oberta a l'escolta, a reflexionar i analitzar la realitat de forma crítica i a fer us de la pròpia llibertat de manera responsable i reflexiva.

Pel que fa a l'on i al quan, atenent als valors esmentats anteriorment, l'Educació en Drets Humans es dibuixa com un aprenentatge eminentment interdisciplinari, plenament connectat amb la vida i amb la quotidianitat i obert en el temps i el espai. Es tracta, per tant, d'un aprenentatge que es dona al llarg de la vida i en societat, quan l'individu es relaciona amb altres i des d'una actitud oberta a l'altre i a l'aprenentatge és capaç d'anar més enllà de les primeres impressions, de reflexionar i de construir de forma conscient i constant la pròpia interioritat.

LA PROPOSTA D'INTERVENCIÓ DOCENT: LLUMS, CÀMERA I ACCIÓ

Presentació

A continuació es presenta la proposta d'intervenció docent d'educació en Drets Humans que és objecte d'aquesta guia. La proposta, titulada Llums, Càmera i Acció, està destinada a infants de cicle superior i cerca promoure que aquests coneguin i comprenguin els Drets Humans, reconeguin la seva importància i el seu valor, els interioritzin, els visquin, els identifiquin a la vida quotidiana i al seu entorn i es comprometin amb la seva defensa i promoció. Així mateix, la present proposta té com a objectiu fomentar el desenvolupament integral dels infants, tot promovent que aquests es coneguin a ells mateixos, desenvolupin un autoconcepte ajustat i una autoestima positiva, aprenguin a ser crítics, a distingir entre opinions i veritats, a escoltar a tothom traient les seves pròpies conclusions de forma raonada, a qüestionar les pròpies creences i conductes i a fer un us conscient, raonat i responsable de la pròpia llibertat. En aquest sentit, es tracta d'una proposta que vol apel·lar tant al cap com al cor i a les mans dels alumnes, tot promovent un aprenentatge reflexiu que incideixi en la manera en que els infants perceben i analitzen la realitat, a l'hora que contribueix al seu desenvolupament emocional, moral i social i incideix en la seva vida quotidiana. Es vol, per tant, que els aprenentatges que derivin de la realització d'aquesta proposta didàctica transcendeixin les parets de l'aula i de l'escola, s'interioritzin fermament en els alumnes i incideixin en la transformació de la societat, tant a nivell micro com a nivell macro.

Partint de tots aquests objectius s'ha desenvolupat la present proposta d'educació en Drets Humans que es concreta en un conjunt d'activitats seqüenciades en tres blocs al llarg dels quals es vol que els infants vagin progressivament prenent contacte amb els drets humans, comprenent-los i interioritzant-los. La proposta, de caràcter anual, transversal i competencial, es connecta especialment amb les àrees de coneixement del medi social i cultural i d'educació en valors socials i cívics i aborda temàtiques diverses relacionades amb els Drets Humans, com l'ecologia, el medi ambient, la salut, el treball, la guerra, la interculturalitat, la migració, el gènere i la memòria històrica. La memòria històrica té, de fet un important paper al llarg del desenvolupament de la proposta, en tant que esdevé l'eix central a partir del que es volen connectar els Drets Humans amb la realitat, tant passada com present. El coneixement i la reflexió entorn del passat, en especial de

la història recent, esdevenen unes eines importants a partir de les quals es vol que els infants coneguin d'on venim, compreguin el passat sobre el que s'ha construït la realitat actual, vegin la continuïtat i les similituds entre passat i present, així com les ruptures i canvis produïts, identifiquin els drets humans posats en qüestió en diferents episodis històrics i aprenguin a veure i a analitzar la realitat, tant passada com present, amb una mirada crítica i compromesa amb la transformació i la millora personal i social.

Pel que fa a l'estructura de la proposta, aquesta es divideix en tres blocs de durada variable, cadascun dels qual es relaciona amb un dels mots que componen el títol de la proposta i treballa especialment una de les tres dimensions de l'àmbit d'educació en valors del currículum de primària, tot fomentant que els infants es coneguin a si mateixos, coneguin als altres que els envolten i compreguin la societat on viuen, les normes que la regeixen i els drets i deures que tothom té dins d'aquesta i que afecten a totes tres dimensions. La proposta inicia partint d'allò més concret i proper, la dimensió personal, i progressivament avança cap al treball d'allò més ample, general i abstracte, la dimensió social. D'aquesta manera el bloc 1, titulat llums, es relaciona amb la dimensió personal i pretén ser una llum que il·lumini l'interior de l'alumne, tot fomentant el seu autoconeixement i desenvolupament emocional, així com una llum entorn dels Drets Humans, iniciant l'aproximació al coneixement i el treball d'aquests des d'una perspectiva propera, partint de la pròpia realitat, experiències i emocions i, amb empatia, començant a comprendre la realitat dels altres. En quant al bloc 2, titulat càmera, aquest representa l'eix central de la proposta i es connecta especialment amb la dimensions interpersonal, tot i que també aborda la social. Aquest segon bloc pretén apropar als alumnes realitats, del present i del passat, a les que es posen en qüestió els drets humans, tot analitzant aquestes realitats, valorant-les lliurement i de forma crítica, cercant possibles solucions per als conflictes que es presenten a les mateixes i establint relacions fermes entre elles que els permetin comprendre profundament el món que els envolta. Es tracta, per tant, d'un bloc on, com amb una càmera, es pretén enfocar, fer zoom i capturar de manera nítida diverses instantànies que donin testimoni de la realitat dels drets humans en diferents contextos temporals i espacials, establint nexes d'unió entre totes les fotografies i entenent-les com un relat que ens parla de la naturalesa humana, de la història que ens precedeix i ens condiciona i de la vida i la història pròpia i de milers d'individus, coneguts o anònims, que es troba marcada per la vida en societat i el grau en que aquesta ha sabut respectar els drets que corresponen inherentment a cada persona. Finalment, el bloc 3, que es titula acció, és, justament una crida a

l'acció i a la posada en pràctica dels coneixement desenvolupats i interioritzats en els blocs anteriors. Aquest bloc, que es connecta especialment amb la dimensió social de l'àmbit d'educació en valors, cerca que els alumnes incorporin la perspectiva dels drets humans en la mirada i l'anàlisi de la realitat que els envolta (l'escola, la família, el barri, el poble...), siguin capaços de reflexionar de forma crítica entorn d'aquests contextos, tot identificant aspectes a millorar en els mateixos a fi de que aquests avancin cap a una realitat més propera als valors i principis que deriven dels Drets Humans i cap al ple respecte i reconeixement dels mateixos. Així doncs, a aquest bloc es proposaran als infants tres accions de reflexió acció entorn del context proper, tot convertint-se en agents de impacte i transformació social, en activistes dels Drets Humans.

Finalment, a nivell metodològic, la proposta, de caràcter interdisciplinari, parteix d'una metodologia activa, participativa, centrada en l'alumne i que vol partir dels seus coneixements i experiències prèvies. Així mateix, la proposta parteix d'un enfocament inclusiu que vol donar cabuda a tot l'alumnat i acollir la diversitat com a font de riquesa i d'aprenentatge. Es fomenta també el treball en grups cooperatius, com a via per a l'atenció a la diversitat i de vivència dels valors que deriven dels drets humans, i es promou la reflexió, el diàleg, la discussió i l'anàlisi grupal dels alumnes entorn de propostes concretes com a forma de construir coneixement de forma conjunta. Així mateix, la proposta vol fomentar la pluralitat i transcendir les parets de l'escola, tot incidint en la societat propera, en aquest sentit es proposen diverses accions per a connectar l'escola i la comunitat, entre elles es troba, obrir l'aula a la participació i ajuda de familiar, veïns i voluntaris, convidar persones amb experiències i realitats diverses a explicar el seu testimoni en relació als Drets Humans i fomentar la implicació i acció social dels alumnes en el context proper.

Competències i continguts

Tal com es comentava a la presentació de la proposta, aquesta s'emmarca dins del currículum d'educació primària de Catalunya (decret 119/2015), en aquest sentit, cerca abordar diverses competències curriculars relatives a diferents àrees. A continuació s'especifiquen i justifiquen tant les competències curriculars com els continguts entorn dels quals es desenvolupa la proposta. Aquests es presenten partint d'una relació numèrica que serà emprada posteriorment per a referir-se als mateixos en la presentació i el desenvolupament de les activitats.

Competències curriculars

1	Competències bàsiques	1.1	Competència comunicativa lingüística i audiovisual
		1.2	Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic
		1.3	Competència social i ciutadana
		1.4	Competència d'aprendre a aprendre
		1.5	Competència d'autonomia, iniciativa personal i emprenedoria
2	Competències de l'àrea de llengua i literatura	Dimensió comunicació oral	
		2.1	Comprendre textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars
		2.2	Interactuar oralment d'acord amb la situació comunicativa utilitzant estratègies conversacionals
		Dimensió comprensió lectora	
		2.3	Aplicar estratègies de comprensió per obtenir informació, interpretar i valorar el contingut d'acord amb la tipologia i la complexitat del text i el propòsit de la lectura
		2.4	Aplicar estratègies de cerca i gestió de la informació per adquirir coneixement propi.
3	Competències de les àrees de coneixement del medi social i cultural i de coneixement dels medi natural	Dimensió món actual	
		3.1	Plantejar-se preguntes sobre el medi, utilitzar estratègies de cerca de dades i analitzar resultats per trobar respostes.
		3.2	Interpretar el present a partir de l'anàlisi dels canvis i continuïtats al llarg del temps, per comprendre la societat en què vivim.
		3.3	Valorar problemes socials rellevants interpretant-ne les causes i les conseqüències per plantejar propostes de futur.
		Dimensió salut i equilibri personal	
		3.4	Prendre consciència del propi cos, de les emocions i sentiments propis i aliens, per aconseguir l'equilibri emocional i afavorir la convivència.
		Dimensió ciutadania	
3.5	Participar en la vida col·lectiva a partir de valors democràtics, per millorar la convivència i per afavorir un entorn més just i solidari.		
4	Competències de l'àrea d'educació en	Dimensió personal	
		4.1	Actuar amb autonomia en la presa de decisions i assumir la responsabilitat dels propis actes.

valors socials i cívics	4.2	Desenvolupar habilitats per fer front als canvis i a les dificultats i per assolir un benestar personal.
	4.3	Qüestionar-se i usar l'argumentació per superar prejudicis i consolidar el pensament propi.
	Dimensió interpersonal	
	4.4	Mostrar actituds de respecte actiu envers les persones, les seves idees, opcions, creences i les cultures que les conformen.
	4.5	Aplicar el diàleg com a eina d'entesa i participació en les relacions entre les persones.
	4.6	Adoptar hàbits d'aprenentatge cooperatiu que promoguin el compromís personal i les actituds de convivència.
	Dimensió social	
	4.7	Analitzar l'entorn amb criteris ètics per cercar solucions alternatives als problemes
	4.8	Mostrar actituds de servei i de compromís social, especialment davant de les situacions d'injustícia.

Les competències anteriorment esmentades es desenvolupen al llarg de la proposta didàctica de la següent manera:

- ➔ La competència bàsica referent a l'àmbit lingüístic (1.1) es treballa al llarg de tota la proposta de forma aplicada, tot proposant activitats que posen en joc diferents competències comunicatives lingüístiques i audiovisual, especialment aquelles referides a la dimensió de comunicació oral i de comprensió lectora de l'àrea de llengua i literatura (2.1, 2.2, 2.3 i 2.4). En aquest sentit, la comprensió lectora i la comunicació oral esdevenen claus en l'accés a les fonts d'informació, l'anàlisi, comprensió, reflexió i debat entorn de les mateixes i en la construcció del coneixement, que es dona, entre d'altres, a partir del diàleg i l'intercanvi d'opinions, idees i experiències entre els alumnes.
- ➔ Pel que fa a les competències bàsiques centrades en aprendre a conviure i a habitar al món, la competència de coneixement i interacció amb el món físic (1.2) i la competència social i ciutadana (1.3) ocupen un lloc central a la proposta en tant que l'objectiu principal de la mateixa, entorn del que es desenvolupen les activitats, és, precisament, que l'alumnat estigui atent al món on viu, el conegui i el compregui i aprengui a viure a aquest estimant els drets humans, tenint-los presents en la vida quotidiana i respectant-los i promovent-los, és a dir que aprengui a viure i a conviure al món de forma sostenible i respectuosa amb la dignitat i el benestar propi i dels altres. En aquest sentit, les competències de les àrees de coneixement del medi social i cultural i de coneixement del medi natural, en relació a les

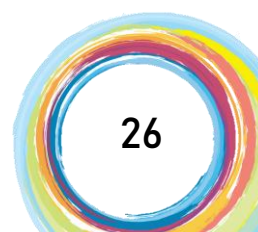
dimensions de món actual (3.1, 3.2 i 3.3) i de ciutadania (3.5) són les més treballades al llarg de les activitats, en tant que contribueixen a l'assoliment dels principals objectius de la proposta, essent claus a l'hora de treballar continguts concrets, com per exemple la relació entre el treball i els drets humans. De la mateixa manera, les competències de l'àrea d'educació en valors socials i cívics relacionades amb les dimensions interpersonal (4.1, 4.2, 4.3) i social (4.7 i 4.8) tenen també un paper de gran rellevància i són cabdals per a l'assoliment d'aquests objectius i coneixements, especialment d'aquells referits a actituds i valors.

- ➔ La competència bàsica d'autonomia i iniciativa personal (1.4), especialment relacionada amb el desenvolupament d'un mateix, té un lloc important a la proposta on es pretén que al llarg del procés d'aprenentatge, gràcies a la metodologia proposada i la seqüenciació d'activitats feta, l'alumne adquireixi autonomia i aprengui a actuar amb iniciativa, alhora que es coneix, es compren i s'estima més a si mateix i es transforma personalment a partir dels aprenentatges realitzats, de la reflexió personal i de la interacció amb els companys. En aquesta línia, es treballa la dimensió personal de l'àrea d'educació en valors (4.1,4.2 i 4.3) i la dimensió de salut i equilibri personal de l'àrea de coneixement del medi (3.4).
- ➔ Finalment, pel que fa a la competència bàsica d'aprendre a aprendre (1.5), aquesta es relaciona, com en el cas anterior, principalment amb els aspectes metodològics de la proposta, a la qual es fomenta que els alumnes aprenguin progressivament a autogestionar el propi procés d'aprenentatge.

Continguts

A continuació s'exposa tot el conjunt de continguts, tant de caire conceptual, com procedimental i actitudinal, que es volen abordar al llarg de la proposta didàctica, aquests han estat desenvolupant tenint en compte els continguts propis de l'educació en Drets Humans exposats al marc teòric i els continguts del currículum d'educació primària de les àrees d'educació en valors socials i cívics i de coneixement del medi social i cultural, amb les que està especialment relacionada, tot i que també s'incorporen, de forma puntual, mirades, maneres de fer i continguts d'altres àrees com la llengua catalana i castellana, les ciències natural, la plàstica i la música. Amb tot, els principals continguts treballats al llarg de la proposta són els següents:

<p>Continguts conceptuals</p>	<p>1.Els Drets Humans, la declaració universal dels drets humans (DUDH)</p> <p>2. Principis i valors morals i ètics que deriven de la DUDH: igualtat, pau, participació, llibertat, responsabilitat, justícia, dignitat...</p> <p>3.Coneixement de les causes que provoquen situacions d'injustícia, violència i desigualtat</p> <p>4.Coneixement i comprensió del temps cronològic i dels canvis i continuïtats entre passat i present.</p> <p>5. Coneixement dels trets socials, econòmics i culturals de l'entorn proper i de la societat catalana i espanyola.</p>
<p>Continguts procedimentals</p>	<p>6.Identificació i exercici dels Drets Humans en la vida quotidiana.</p> <p>7.Capacitat de pensament crític i analític.</p> <p>8.Capacitats de diàleg, d'escolta activa, d'argumentació i de comunicació eficaç</p> <p>9.Capacitat de treball en grup i de resolució de conflictes de forma constructiva.</p> <p>10.Capacitat de cercar informació, de forma crítica, tot aprenent a destriar les fonts fiables i a identificar la informació esbiaixada.</p> <p>11.Capacitat de fer ús de diferents fonts històriques (orals, documentals i materials) per a conèixer i interpretar el passat i establir vincles entre aquest i el present</p> <p>12 .Consciència emocional i capacitat d'empatia i d'autoregular la conducta</p>
<p>Continguts actitudinals</p>	<p>13. Desenvolupament d'autonomia, resiliència, coherència personal i sensibilitat.</p> <p>14.Conductes i actituds cíviques, que facilitin la convivència i contribueixin al benestar integral propi i aliè.</p> <p>15.Actitud de tolerància i rebuig entorn d'estereotips i qualsevol tipus d'injustícia, discriminació i forma de violència.</p> <p>16 .Desenvolupament de l'autoconeixement, l'autoestima, l'estima als altres i el sentit de dignitat humana.</p> <p>17. Empatia, solidaritat i compromís amb la defensa dels Drets Humans de tothom, especialment d'aquells a qui se'ls hi neguen</p>

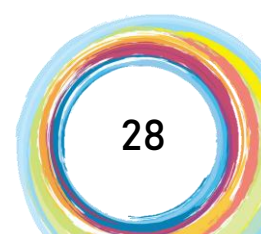

Objectius i criteris d'avaluació

A continuació es presenten els objectius didàctics, generals i específics, que volen assolir-se amb la present proposta d'intervenció docent. Així mateix, s'especifiquen els criteris d'avaluació que deriven d'aquests objectius.

Objectius generals	Objectius específics	Criteris d'avaluació
1.Fomentar el coneixement, la comprensió i l'acceptació de les normes i els principis universals de Drets Humans	1.1 Identificar i comprendre com els Drets Humans es fan patents a la vida quotidiana.	1.1 Identificar els Drets Humans en situacions de la vida quotidiana
	1.2 Reconèixer la relació entre els Drets Humans, la pau, la democràcia, la justícia, la igualtat i el desenvolupament	
	1.3 Ser conscient dels propis drets i dels drets dels altres, valorar-los positivament i actuar en favor del respecte dels mateixos	1.2 Mostrar respecte pels altres 1.3 Saber defensar els propis drets
2. Fomentar un ús responsable i reflexiu de la llibertat	2.1 Comprendre que tots els éssers humans són iguals en dignitat i tenen els mateixos drets fonamentals.	2.1 Mostrar una actitud tolerant, comprensiva i respectuosa amb tothom, valorant-los com a iguals.
	2.2 Aprendre a exercir i defensar els propis drets i deures de forma conscient, actuant amb autonomia, tot prenent decisions que afecten la pròpia vida.	2.2 Ser capaç d'actuar amb autonomia i iniciativa personal, exercint i defensant els propis drets.
3-Fomentar la realització de la persona en plenitud	3.1 Desenvolupar consciència emocional, estratègies de gestió emocional, resiliència i empatia.	3.1 Ser conscient de les pròpies emocions, saber verbalitzar-les i gestionar-les adequadament.
	3.2 Desenvolupar judici moral i crític	3.2 Saber jutjar valors, situacions i accions pròpies o alienes com a adequades o no en funció d'un criteri moral propi i construït sobre els principis dels Drets Humans
	3.3 Desenvolupar una actitud inclusiva i tolerant, oberta a la diversitat, a la cooperació i a la solidaritat.	3.3 Mostrar-se obert a la diversitat, valorar-la i comprendre-la. 3.4 Ser capaç de treballar de forma cooperativa

	3.4 Aprendre a prendre decisions de forma raona i reflexiva, tenint en compte diversos condicionants i la incidència d'aquestes en el present i el futur.	3.5 Ser capaç de prendre decisions per un mateix de forma raonada .
4. Prevenir la violació dels Drets Humans	4.1 Aprendre a identificar situacions quotidianes de vulneració dels drets humans, a comprendre les seves causes i a cercar estratègies per lluitar contra aquestes	4.1 Ser capaç de mirar l'entorn proper i llunyà des de la perspectiva dels drets humans, posicionant-se en contra de la vulneració d'aquests.
	4.2 Lluitar contra els prejudicis i estereotips	4.2 Saber identificar els propis prejudicis i cercar vies per a lluitar contra aquests.
	4.3 Posicionar-se en contra de tota forma de violència i establir relacions personals positives i igualaries	4.3 Mostrar una actitud cordial, respectuosa, tolerant, dialogant i empàtica amb tothom, tant aquells que són amics com els que no ho són. 4.4 Saber resoldre els conflictes de forma pacífica i dialogant
5. Promoure el desenvolupament d'una ciutadania compromesa amb la defensa dels Drets Humans	5.1 Assumir els propis drets i deures i respectar els dels altres	5.1 Comprometre's amb la millora social.
	5.2 Desenvolupar una ciutadania crítica, activa, participativa i compromesa	5.2 Mostrar coneixements bàsics sobre la realitat social que l'envolta 5.3 Ser conscient de la pròpia responsabilitat ciutadana
6. Aprendre a relacionar el passat amb la realitat present	6.1 Aprendre a utilitzar fonts històriques per a analitzar i comprendre el passat	6.1 Saber fer us de fonts històriques diverses per a conèixer el passat
	6.2 Prendre consciència de que la realitat, tant present com passada, pot abordar-se des de diversos punts de vista	6.2 Ser conscient de que la realitat és viscuda i percebuda de forma subjectiva.
	6.3 Entendre la història com una eina que ens ajuda a comprendre el present i les bases en les que aquest es fonamenta.	6.3 Saber establir vincles entre el present i el passat

Orientacions didàctiques i metodològiques

A nivell metodològic, la proposta vol tenir en compte els coneixements i les experiències prèvies dels infants, tot partint d'aquestes per a reflexionar entorn dels Drets Humans i comprendre'ls, així com per a afavorir la comprensió d'altres situacions, alienes, tot desenvolupant empatia i comprenent les vivències dels altres a partir d'experiències personals similar o relacionades en algun punt amb aquestes.

L'experiència i la veu dels infants, esdevenen, per tant dos elements claus de la proposta d'intervenció, on la vivència, la reflexió, el diàleg, el debat, l'anàlisi crític, el compartir d'experiències i opinions i la participació activa esdevenen les principals estratègies d'ensenyament aprenentatge. L'alumne tindrà, per tant, un rol actiu i central en la proposta essent ell mateix, conjuntament amb els seus companys, qui haurà de construir el propi coneixement partint dels materials, els recursos i les orientacions donades pel mestre i comptant, sempre que ho necessiti, amb l'ajuda i l'acompanyament d'aquest. En aquesta línia, un element metodològic d'importància al llarg del bloc 2 és el mètode de l'historiador, adaptat al nivell dels infants, el qual consisteix a que, a partir de diferents fonts i materials, els alumnes es facin preguntes, hipotitzin, cerquin respostes, estableixin relacions i extreguin les seves pròpies conclusions.

Un element a ressaltar de la proposta és la progressió d'aquesta en relació al grau d'autonomia i iniciativa personal requerits a l'alumne al llarg de la realització la mateixa, el qual augmenta progressivament, de manera que, mentre les primeres activitats són molt guiades pel mestre, les darreres fomenten que els infants actuïn autònomament, organitzin el propi procés d'aprenentatge i s'autogestionin. En aquest sentit, el mestre va cedint progressivament el protagonisme a l'alumne en el seu propi procés d'aprenentatge, passant de ser el docent el principal responsable de l'organització i el desenvolupament de les activitats a l'inici del projecte a ser-hi co-responsable, juntament amb els alumnes, al final del mateix. Val a dir, però, que aquest canvi en el paper del mestre al llarg de la proposta, que perd protagonisme per a deixar espai als alumnes, no implica, en cap cas, la desaparició del rol del mestre, que en tot moment esdevé mediador entre els alumnes i els continguts, facilitador del procés d'aprenentatge i acompanyant al llarg d'aquest.

En relació als agrupaments, aquests també van evolucionant al llarg de la proposta, si bé al primer bloc el treball individual o en gran grup dirigit pel mestre té un gran pes, en el bloc 2 es promou el treball en petits grups interactius, mentre que al bloc tres es parteix d'una metodologia de grups

cooperatius de mida mitja autogestionats pels alumnes. Amb tot, al llarg de la proposta s'espera que l'alumnat vagi adquirint coneixements i desenvolupant competències d'autonomia i iniciativa personal, d'aprendre a aprendre i de treball en grup que facin possible la progressió de complexitat proposada.

Pel que fa a la temporalització, la proposta didàctica és de caràcter anual i es desplega en tres blocs trimestrals. El primer bloc té una durada estimada de 12 hores i els blocs 2 i 3 de 30 i de 20 hores respectivament. Es recomana portar a terme la proposta de forma seqüenciada durant una hora a la setmana al llarg del primer bloc, i durant dues hores a la setmana al llarg del segon i el tercer. Es considera oportú treballar-la principalment des de l'àrea d'educació en valors durant el primer bloc i també des de l'àrea de ciències socials durant el segon i el tercer bloc. Tot i així es planteja la possibilitat de poder treballar de forma conjunta amb altres àrees en alguna ocasió puntual, com per exemple la llengua catalana, ciències naturals o la plàstica.

Finalment, cal posar de relleu que aquesta proposta vol partir de la visió dels Drets Humans com quelcom global i que acull aportacions de diverses àrees. Aquesta visió es tindrà també en compte en relació als agents educatius implicats en la proposta, on es fomentarà la diversitat de veus i de referents a l'aula, tot promovent, sempre que sigui possible, la docència compartida, la implicació de diversos mestres del centre i la participació a l'aula de familiars, veïns i voluntaris, tant en activitats puntuals, aportant algun testimoni i/o experiència, com de forma habitual, esdevenint acompanyants en l'aprenentatge dels infants, especialment al llarg dels blocs 2 i 3.

Les persones que col·laborin a l'aula de forma habitual tindran la funció d'ajudar al mestre i als diferents grups interactius en el desenvolupament de les activitats proposades. Amb aquesta implicació de familiars, veïns i voluntaris en el desenvolupament de la proposta es pretén oferir als infants referents diversos, mostrar que tothom té alguna cosa a aportar i que hi han moltes persones interessades en contribuir a la seva educació i en ajudar-los a progressar en el seu aprenentatge. Així mateix, es vol fomentar la relació entre família, escola i societat, promovent que els participants en el projecte també aprenguin sobre drets humans, a l'hora que ho fan els infants, convertint-se en agents de canvi al seu entorn. No es pretén només obrir les aules a la societat sinó també que l'escola surti i vagi a la realitat social. En aquest sentit, el bloc 3 proposa als infants comprometre's socialment amb tres projectes diferents, tot promovent els drets humans i els valors que deriven d'aquests a la societat propera.

Procediments i instruments d'avaluació

En relació a l'avaluació del aprenentatges, aquesta serà principalment de caire continu i formatiu, tot i que també es recolliran evidències a partir d'una petita avaluació inicial i final i d'una avaluació ipsativa. Pel que fa a l'agent avaluador, la majoria de l'avaluació serà desenvolupada per part dels mestres responsables de la proposta, tot i que també hi haurà moments d'autoavaluació i coavaluació per part de l'alumnat. Així mateix, es proposa que tots els agents educatius implicats en el projecte desenvolupin una heteroavaluació final entorn de la posada en pràctica del projecte, a partir d'un grup de discussió, tal com s'explicarà amb major profunditat a l'apartat 3.2.2.

En quant a l'avaluació inicial, aquesta es durà a terme a partir d'algunes activitats concretes que es desenvoluparan a l'inici de cada bloc i que ens permetran explorar els coneixements i les experiències prèvies de l'alumnat i partir d'aquests a l'hora d'ensenyar nous continguts. Aquestes activitats, que seran a l'hora avaluatives i formatives, i que majoritàriament consistiran en una conversa o activitat grupal, es proposa que siguin enregistrades en audio o vídeo per tal de ser posteriorment analitzades per part del mestre a partir d'un guió d'avaluació (el guió pot consultar-se a l'annex 1.2.1)

En quant a l'avaluació ipsativa, aquesta es durà a terme a partir d'una mateixa activitat repetida a llarg dels tres blocs. Aquesta es presentarà a la meitat del primer bloc i a l'inici del segon i el tercer i consistirà en un fragment d'una història o testimoni que posi en qüestió els drets humans i que els infants hauran de llegir, analitzar i discutir en petits grups seguint unes pautes específiques. Igual que en el cas anterior es proposa que aquesta discussió grupal sigui enregistrada i posteriorment analitzada pel mestre fent ús d'una rúbrica destinada a aquest fi (pot consultar-se la rúbrica a l'annex 1.2.2). L'objectiu d'aquesta avaluació és comprovar si es produeixen canvis en el tipus d'interacció produïda dins del grup, el grau de participació, l'anàlisi de les situacions, els valors i principis explicitats, el grau d'elaboració de l'argumentació dels alumnes i la manera en que aquests acullen la crítica i les opinions dels altres.

Pel que fa a l'avaluació formativa, estarà destinada millorar la intervenció a l'hora que aquesta es realitza, tot ajustant-la a les necessitats que es detectin. A l'hora, aquesta avaluació servirà per a conèixer com avança cada alumne i quines dinàmiques de grup es produeixen al llarg de la realització de la proposta. Per tal de desenvolupar aquesta avaluació es proposa que el mestre

reculli, a un petit diari d'observacions, informació entorn del desenvolupament de cada sessió, tant a nivell general com a nivell específic, centrant-se a cada sessió, a banda d'en els elements a ressaltar de la mateixa, en un grup d'estudiants en concret (es pot trobar un exemple d'estructura de diari a l'annex 1.2.3). Es proposa que les observacions fetes es revisin amb freqüència i serveixin d'indicador per a ajustar la intervenció a la realitat de l'aula i a les necessitats de cada infant.

En relació a l'avaluació final dels aprenentatges, aquesta es durà a terme al final del bloc 2 i del bloc 3 i serà desenvolupada pels propis alumnes a partir d'una rúbrica d'autoavaluació on aquests valoraran el seu procés d'aprenentatge, els resultats d'aquest i, en el cas de la rúbrica del bloc 3, el grau en el que la intervenció docent els ha semblat útil, interessant i enriquidora, aspecte entorn dels que se'ls demanarà que escriguin una petita opinió al final de la rúbrica (es poden consultar les rúbriques d'autoavaluació als annexos 1.2.4 i 1.2.5). Així mateix, els alumnes també faran ús d'una rúbrica de coavaluació a partir de la qual avaluaran la dinàmica de treball en grup (es pot consultar la rúbrica a l'annex 1.2.6). En l'avaluació final dels blocs 2 i 3 l'autoavaluació i la coavaluació tindran un pes del 50% respecte de la nota final, 30% l'autoavaluació i 20% la coavaluació. El restant 50% de la nota provindrà de l'avaluació feta pel mestre a partir de l'avaluació ipsativa (15%) i de l'avaluació formativa (35%). En el cas del bloc 1 el 100% de la nota provindrà de l'avaluació formativa desenvolupada pel mestre.

Avaluació de la posada en pràctica de la proposta

Així mateix, a fi de valorar l'efectivitat de la proposta didàctica un cop posada en pràctica es proposa, d'una banda tenir en compte l'avaluació dels aprenentatges feta envers els alumnes, en especial l'avaluació ipsativa i la rúbrica d'autoavaluació dels blocs 2 i 3, que ens mostraran el grau en el que la proposta ha aconseguit arribar als objectius d'aquesta. L'avaluació ipsativa, em sembla una eina de gran interès, en tant que ens permetrà veure, a partir de la repetició d'una mateixa activitat en diferents moments temporals, si la intervenció ha tingut efectes en l'alumnat, en quin grau i en quina direcció.

D'altra banda, a fi de fer una avaluació final del projecte es proposa recollir la veu de totes les persones que, d'una manera o d'una altra han estat implicades en el desenvolupament d'aquest. Amb aquest fi es duran a terme dos procediments d'avaluació diferents, un destinat a recollir la

opinió dels infants i l'altre adreçat a la resta de persones implicades al projecte (mestres, famílies, voluntaris, responsables d'associacions, persones del barri...).

Pel que fa als alumnes, es proposa que, un cop finalitzada la proposta didàctica se'ls hi passi un qüestionari d'avaluació del projecte el qual estarà compost tant per preguntes obertes com tancades, les quals cercaran avaluar, tant l'opinió dels alumnes sobre el projecte com els aprenentatge, especialment actitudinals, desenvolupats durant la proposta. Els qüestionari es repartiran en paper als alumnes, se'ls diran que són anònims i que no són un examen. El qüestionari per a l'alumnat es pot consultar a l'annex 1.2.7.

Finalment, pel que fa a l'avaluació final del projecte realitzada per les diferents persones implicades en aquest, a banda dels infants, es proposa recollir la veu de tots ells a partir d'un grup de discussió (o dos en funció de la quantitat de persones participants). A aquests grups es discutirà entorn del projecte i dels seus resultats, tot valorant els aspectes positius, negatius i millorables del mateix i generant conjuntament propostes de millora.

Els resultats d'aquesta avaluació, així com els de la feta pels infants i els que es derivin de l'anàlisi de les activitats d'avaluació dels aprenentatges previstes al projecte, en especial de l'avaluació Ipsativa, tenen una gran importància, en tant que poden servir com a punt de partida per a la millora i la innovació docent.

Estructura de la proposta

La proposta està composta per tres blocs que consten d'entre 10 i 12 activitats cadascun. Cada bloc correspon a un trimestre i està destinat a treballar els drets humans des de diverses perspectives. La seqüenciació, tant interna de cada bloc com entre blocs s'ha dut a terme de forma progressiva, tot fomentant que la proposta avanci des d'un nivell més simple, concret i centrat en un mateix, en el propi autoconeixement i autoestima, elements que es treballen a l'inici del bloc 1, cap a un nivell més complex que posa la mirada en el coneixement d'una mateix, però també dels altres i de la societat en el seu conjunt, tot desenvolupant un compromís amb la transformació individual i social. En aquest sentit, l'estructura de la proposta ha tingut en compte el supòsit de que abans de conèixer i comprendre els altres cal que ens coneguem i ens compreguem a nosaltres mateixos, abans de ser capaços d'identificar allò que està malament a la societat cal ser capaç d'identificar aquells elements que a nosaltres mateixos ens produeixen malestar. Així doncs, la proposta intenta promoure l'autoconeixement i l'autoestima, de forma explícita al primer bloc i de manera més implícita a la resta d'activitats, i des d'aquest autoconeixement avança cap al coneixement i l'estima dels altres, partint de l'entorn proper i progressivament ampliant la visió en l'espai i el temps. Aquesta progressió també es dona en el grau d'autonomia, d'autogestió, de treball en equip i de compromís demanat a l'alumnat al llarg de la proposta. D'aquesta manera, la proposta vol ser en si mateixa una via per a l'avenç progressiu de l'alumnat en els aspectes anteriorment esmentats.

A continuació es presenten els trets bàsics que caracteritzen cadascun dels blocs:

Bloc 1: Llums		
Competències	Continguts	Objectius
1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7	1,2,3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14, 15, 16,17	1.1, 1.2,1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2, 6.2
Criteris d'avaluació	Instruments d'avaluació	Durada
1.1, 1.2, 1.3,2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3, 6.2	Avaluació inicial (veure annex 1.2.1), avaluació Ipsativa (veure annex 1.2.2) i avaluació formativa (veure annex 1.2.3)	12 sessions
Metodologia i dinàmica d'aula		
<p>Es tracta d'un bloc que inicialment pretén reflexionar sobre un mateix, conèixer-se en profunditat i comprendre els propis sentiments, emocions i pensaments. En aquest sentit es proposa una forma de treball tranquil·la, calmada, de forma individual o en petit grup i generant un ambient de seguretat i tranquil·litat que promogui la introspecció, la obertura i la reflexió personal.</p> <p>A mesura que el bloc avança s'introdueixen els drets humans i es camina vers una forma de treball més col·lectiva, en petit i gran grup, tot i que donant també espai a la reflexió personal. Així mateix, les activitats proposades són més dinàmiques, actives i participatives que les anteriors.</p>		
Breu proposta de desenvolupament		
<p>Aquest primer bloc és de caire introductori i, tal i com el seu nom indica, pretén posar llum sobre els drets humans. Però abans d'introduir els Drets Humans es valora adient fomentar el desenvolupament de l'autoestima i la consciència emocional, de manera que els infants parteixin del propi jo, d'allò que els agrada i d'allò que els provoca malestar, a l'hora de, amb empatia, comprendre els altres. Així mateix, al llarg del bloc es vol despertar en els infants totes aquelles actituds que facilitaran que siguin capaços de comprendre en plenitud els drets humans i de ser permeables a aquests, tot deixant que aquests incideixin en els seus pensaments, actituds i comportaments. Es pretén, per tant, que al llarg d'aquest bloc l'infant miri endins i es conegui a si mateix, tot parant-se a pensar i a reflexionar sobre la seva identitat, els seus desitjos, les seves pors, els seus pensaments, els seus sentiments i les seves emocions. Aquesta dinàmica de reflexió entorn d'un mateix que s'iniciarà a aquest bloc es mantindrà als subsegüents d'una forma menys explícita però constant i es generalitzarà progressivament cap a la reflexió entorn dels altres, en tant que iguals a un mateix.</p> <p>El bloc inicia amb tres activitats destinades a que l'alumnat reflexioni sobre la seva identitat i sentiments. A continuació es desenvolupa una activitat que vol fer reflexionar als infants sobre el valor dels altres i de la cooperació. I tot seguit es proposen diverses activitats destinades a conèixer els Drets Humans, a promoure la seva estima i valoració i a veure com aquest es fan patents a la vida quotidiana, en el dia a dia i en l'entorn proper, per tal d'avançar progressivament, amb empatia, cap al reconeixement dels drets dels altres, dels propis deures i dels límits de la llibertat.</p> <p>A aquest bloc, i al llarg de tota la proposta, es confereix una gran importància a l'educació emocional i a la reflexió personal i grupal, de manera que es proposen diverses activitats destinades a treballar, de forma implícita o explícita, aquests elements. En quant a l'educació emocional, aquesta es considera de gran importància per a crear un clima d'aula de tranquil·litat, confiança, benestar, empatia i seguretat personal que faciliti el treball d'aula i l'obertura emocional i mental de l'alumnat a l'hora que proporciona a aquest estratègies de gestió emocional.</p>		

Bloc 2: Càmera

Bloc 2: Càmera		
Competències	Continguts	Objectius
1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2, 6.1, 6.2, 6.3
Criteris d'avaluació	Instruments d'avaluació	Durada
1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3, 6.1, 6.2, 6.3	Avaluació inicial (veure annex 1.2.1), avaluació Ipsativa (veure annex 1.2.2), avaluació formativa (veure annex 1.2.3), autoavaluació(veure annex 1.2.4) i coavaluació (veure annex 1.2.6)	30 sessions
Metodologia i dinàmica d'aula		
<p>El bloc parteix, majoritàriament, d'una dinàmica activa, participativa i de treball en grups interactius d'entre 5 i 6 persones formats pel mestre atenent a criteris d'heterogeneïtat i equilibri. Els grups treballaran, a partir de diversos materials i fonts històriques, tot fent ús del mètode de l'historiador adaptat: interrogant les font, fent-se preguntes, fent hipòtesis, establint relacions, cercant informació reflexionant, debatent i extraient les pròpies conclusions. D'aquesta manera s'abordaran quatre temàtiques concretes relacionades amb els drets humans: el treball, la immigració, la violència i l'ecologia. Tots els grups treballaran totes les temàtiques, tot i que no simultàniament, sinó de forma rotativa, es a dir uns començaran amb el tema de la violència, uns altres amb el del treball... i aniran canviant de temàtica a mesura que acabin.</p> <p>Al llarg del bloc es pretén que els infants aprenguin a treballar en grup amb autonomia, seguretat i iniciativa personal, de manera que es proposarà que cada grup autogestioni la pròpia investigació, feina i resolució de conflictes amb l'ajuda de les fitxes i materials donats pel mestre i comptant sempre que sigui necessari amb el docent i els altres agents educatius implicats a l'aula.</p> <p>Malgrat la majoria del bloc es desenvolupa a partir d'una dinàmica de treball en grups interactius, també es preveuen petits espais de treball individual, de reflexió personal i de compartir i reflexionar en gran grup.</p>		
Breu proposta de desenvolupament		
<p>El bloc inicia amb l'elaboració d'una línia de temps per part de cada alumne, la qual vol ajudar-los a situar-se en l'espai i el temps i servir de preparació per al treball de la memòria històrica, que en aquest bloc tindrà una gran importància. Així mateix, per començar i com a part de l'avaluació inicial es durà a terme una conversa entorn de la imatge que els infants tenen entorn del món actual i del passat.</p> <p>Rere les activitats inicials es començarà el treball en petits grups interactius i, a partir de diversos materials, especialment fonts històriques, s'abordaran diferents temàtiques relacionades amb els Drets Humans: treball, migració, ecologia i violència. A partir d'aquestes temàtiques es treballaran la memòria històrica, els Drets Humans i altres aspectes relatius als drets humans, com la llibertat, la igualtat-desigualtat, la relació violència-pau... . Per tal de treballar cada tema es donarà a cada grup una carpeta d'aprenentatge on trobaran tot un conjunt de materials i fonts i de fitxes per a acompanyar l'aprenentatge i la reflexió. Cada carpeta consta d'una estructura similar de 4 fitxes, la primera pretén servir d'introducció temàtica, la segona vol fomentar una aproximació al passat, la tercera una mirada al present i la quarta l'aprofundiment en algun aspecte concret relacionat amb la temàtica treballada (es poden consultar les carpetes d'aprenentatge a l'annex 2.1)</p>		

Al llarg de les diverses sessions es vol afavorir la reflexió i l'aprenentatge autònom tant individual com grupal. Així mateix, es pretén que els infants coneguin el passat recent d'on venim i, a partir d'aquest compreguin la realitat i les problemàtiques actuals. Aquest bloc també vol servir com a via per a fomentar la reflexió individual i el qüestionament personal entorn dels propis valors i creences, així com per a desenvolupar una actitud positiva envers el treball en grup, per a desenvolupar empatia amb els altres i per a prendre consciència de la manera en que els drets humans es fan patents a la realitat quotidiana.

Bloc 3: Acció		
Competències	Continguts	Objectius
1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7 i 4.8	2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.5 5.1, 5.2, 6.2, 6.3
Criteris d'avaluació	Instruments d'avaluació	Durada
1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3, 6.2, 6.3	Avaluació inicial (veure annex 1.2.1), avaluació Ipsativa (veure annex 1.2.2), avaluació formativa (veure annex 1.2.3), autoavaluació(veure annex 1.2.5) i coavaluació (veure annex 1.2.6	20 hores aproximadament
Metodologia i dinàmica d'aula		
<p>En aquest bloc es proposa als alumnes posar a la pràctica tot l'après als blocs anteriors, tot desenvolupant una de les tres tasques de compromís social proposades: fer un reportatge social, implicar-se en la millora d'algun aspecte concret de l'escola o iniciar una tasca d'acció directa a l'entorn proper en relació a una problemàtica concreta. Cada alumne triarà individualment i de forma raonada a quin grup vol pertànyer en funció del seu interès en les propostes donades i dels objectius d'aprenentatge i de compromís que vol assolir al llarg del bloc.</p> <p>La dinàmica de treball proposada per a aquest bloc és la de treball en grups cooperatius. Es proposa que cada grup s'organitzi i s'autogestioni de forma autònoma, tot decidint, a partir d'uns requisits mínims i d'unes indicacions bàsiques donades pel docent a una carpeta d'aprenentatge que és pot consultar a l'annex 2.2, l'acció de compromís concreta que volen desenvolupar i com fer-ho. D'aquesta manera es vol fomentar l'autonomia, la iniciativa personal, l'aprenentatge de bones pràctiques de treball en grup i d'autogestió de la feina, apel·lant especialment a la competència bàsica d'aprendre a aprendre.</p> <p>La participació al bloc, tant dins com fora de l'aula, d'agents educatius i persones externes al propi centre serà un element de gran importància en aquest bloc, on es fomentarà el treball conjunt d'escola, família i societat.</p>		
Breu proposta de desenvolupament		
<p>Aquest bloc és, tal com el seu nom indica, una crida a l'acció i al compromís social, en el que es pretén que els infants reflexionin entorn de la societat on viuen i els aspectes a millorar dins d'aquesta i exerceixin una ciutadania responsable i compromesa. Així mateix, es vol mostrar als infants que existeixen diverses formes d'implicació i organització social i que totes elles són vàlides i poden aportar</p>		

alguna cosa. Els valors de la democràcia, la cooperació, el compromís, l'empatia i la solidaritat seran, per tant, l'eix central del desenvolupament del bloc.

A l'inici del bloc es proposarà als infants que de forma conjunta, reflexiva i crítica mirin el context proper (escola, barri, ciutat...) i identifiquin aquells aspectes que valoren que caldria millorar a fi que els Drets Humans tinguessin un major acompliment, tot fomentant el benestar de totes les persones. A continuació es proposarà als alumnes tres formes diferents d'implicació social: **l'acció directa** (a partir de la implicació en una iniciativa pròpia o aliena destinada a donar resposta a un necessitat social), **la promoció de la democràcia i els drets humans a un context real, l'escola** (promovent l'anàlisi del centre i la proposta i posada a la pràctica d'accions concretes per a la millora del mateix) i **la realització d'un reportatge sobre Drets Humans**, de forma general o en relació a alguna temàtica concreta, per a fomentar la conscienciació social.

A continuació, a partir de la carpeta d'aprenentatge (annex 2.2) es proposarà a cada grup que, de forma conjunta, estableixin els objectius grupals d'aprenentatge i compromís i les normes de grup, que planifiquin com duran a terme la feina al llarg del bloc i els recursos humans i materials que necessitaran i que portin a pràctica la seva proposta, l'avaluïn, la difonguin i reflexionin entorn de la mateixa. En aquest sentit, les activitats d'acció aniran acompanyades d'un component de reflexió individual i grupal que vol ajudar a donar sentit a aquestes accions en el marc de la proposta, dels objectius personals i grupals plantejats i de la pròpia vida.

Amb aquesta forma de treball plantejada es pretén que els infants posin en pràctica els valors treballats al llarg de la proposta per iniciativa pròpia, tot adoptant estils de treball inclusius, democràtics i pacífics i aprenguin a gestionar els propis problemes de forma efectiva i a partir del diàleg i l'acord de totes les parts.

Proposta d'activitats

Bloc 1: Llums

Desenvolupament de les activitats

BLOC 1: LLUMS	
Consell: Es important que els grups per al treball en petit grup que es formin a l'activitat 5, que poden ser creats pels propis alumnes, es mantinguin al llarg de tot el bloc. Aquests grups seran només per al bloc 1, al bloc 2 i al bloc 3 es proposa desfer aquests grups i crear-ne de nous atenent en cada cas a diferents criteris.	
Títol	Descripció de l'activitat
1 Aquest soc jo!	Es tracta d'una activitat introductòria i de reflexió personal que pretén que els infants, reflexionin sobre ells mateixos, sobre els elements que componen la seva persona, les emocions que senten... L'activitat consistirà en donar a l'infant una fulla amb el dibuix d'una silueta humana i demanar-li que escrigui dins d'aquesta paraules i frases que el descriguin. L'activitat es durà terme amb l'ajuda de diferents preguntes de reflexió que el mestre formularà en veu alta. Es recomana dur a terme l'activitat en un ambient tranquil i amb música ambiental de relaxació de fons. (consultar annex 1.1.1).
2 Em represento	L'activitat vol fomentar la reflexió personal entorn d'un mateix, l'autoconeixement i l'autoestima. Per començar es presentaran diferents imatges (fotografies, pintures, il·lustracions...) i es demanarà als infants que triïn entre 2 o 3 imatges que els representin. A continuació se'ls demanarà que escriguin perquè han triat aquelles imatges i que senten que tenen ells en comú amb el que la imatge representa. Quan tots hagin acabat es pot proposar que aquells que ho desitgin comparteixin la seva tria i els motius d'aquesta amb la resta de la classe. (Veure imatges a l'annex 1.1.2)
3 Com em sento?	L'activitat té com a propòsit introduir vocabulari emocional, aprendre a descriure el propi estat d'ànim, fomentar la empatia, i veure com aquest canvia en veure certes imatges o escoltar poemes. L'activitat iniciarà en un ambient tranquil i calmat, es pot tancar el llum i posar música ambiental de relaxació. A continuació es presentaran algunes imatges i el mestre llegirà alguns textos que evoquin emocions diverses, tot demanant que els infants escriguin en un paper com els ha fet sentir cada element presentat amb una o dues paraules. Finalitzada la presentació es proposarà que els alumnes es distribueixin formant una rotllana i, a partir de diferents preguntes realitzades per la mestra, posin en comú les emocions que els ha produït cada estímul i reflexionin conjuntament entorn d'altres situacions i moments en que també s'han sentit així (veure materials a l'annex 1.1.3).
4 Junts	Aquesta activitat consisteix en una dinàmica en la que es pretén que els infants reconeguin i reflexionin entorn del valor de l'altre i de la importància del treball en grup. L'activitat podria realitzar-se conjuntament amb l'àrea d'educació física.

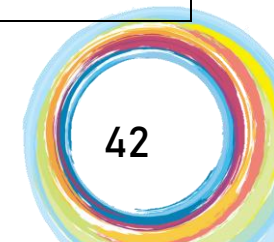
		<p>A l'inici de l'activitat els infants es dividiran en dos grups, els infants pertanyents a un dels grups treballaran individualment una tasca proposada, mentre que els de l'altre treballaran grupalment, en petits grups, la mateixa tasca. Es pot deixar que els infants triïn a quin dels dos grups volen pertànyer. Aquesta tasca consistirà en un repte lògic-matemàtic, 3 problemes que donaran accés a la següent prova i un repte físic que, malgrat poder-se dur a terme individualment, sigui més fàcil dur-la a terme en grup. Els alumnes tindran 30 minuts per dur a terme els dos reptes, transcorregut aquest temps, sempre i quan un mínim de 3 persones o grups hagin finalitzat la tasca, es passarà a la segona part de l'activitat: la reflexió grupal. Aquesta es desenvoluparà en gran grup i serà guiada pel mestre, qui a partir de diverses preguntes entorn de com els infants s'han sentit fent l'activitat, amb quines dificultats s'han trobat, si valoren que el treball en grup ha facilitat el rendiment... s'intentarà que els nens reflexionin entorn de la importància i conveniència que en moltes ocasions té treballar en grup, veure que l'altre té coses a aportar i que la cooperació ens enriqueix. (Veure reptes i preguntes de reflexió a l'annex 1.1.4)</p>
5	Els drets humans	<p>Aquesta activitat consistirà en una presentació als infants per part del mestre de la declaració universal dels drets humans i dels 30 drets. Es recomana que abans d'iniciar l'explicació el mestre pregunti als infants si saben o es poden imaginar que són els Drets Humans o si en coneixen algun d'ells, d'aquesta manera realitzarà una petita avaluació inicial i podrà partir dels coneixements previs de l'alumne per a desenvolupar la seva explicació.</p> <p>Finalitzada la introducció de continguts per part del mestre es proposarà als alumnes una activitat de reflexió en petit grup, la qual té com a objectiu aprofundir en els Drets Humans i explorar els coneixements previs dels infants. Aquesta activitat consisteix en que, en grups de 4 o 5 components els estudiants tirin un dau a cadascuna de les cares s'hi trobarà un dret humà (veure dau a l'annex 1.1.5). L'infant que tiri el dau haurà d'explicar als altres en que pensa que consisteix aquell dret i com a grup hauran de buscar algun exemple de situacions que es produeixen quan aquest dret no s'acompleix. Es recomana enregistrar les converses que es produeixen en petit grups a fi de posteriorment poder fer l'avaluació inicial. Així mateix, cal dir que previsiblement l'activitat representarà un repte per als infants i els serà difícil de desenvolupar però és interessant que això es produeixi per tal que tant mestre com alumnes se'n adonin del punt del que parteixen.</p>
6	On són els drets?	<p>Seguint amb la mateixa dinàmica de l'activitat anterior aquesta activitat pretén que els infants aprenguin a identificar els Drets Humans en la realitat quotidiana. L'activitat es durà a terme en petit grup. I constarà de dues parts.</p> <p>A la primera part cada petit grup tindrà un seguit de dues situacions quotidianes que hauran de llegir i analitzar per tal d'identificar en quines situacions els Drets Humans no són plenament respectats i perquè. (Es pot consultar el material a l'annex 1.1.6).</p> <p>A la segona part de l'activitat, i tenint en compte tot el dut a terme anteriorment, es demanarà als petits grups que pensin com podem viure respectant els drets humans a les diferents àrees de la nostra vida (família, escola, temps de lleure, barri i amics) tot proposant a cada grup que pensi tres maneres (exemples) per mitjà dels quals els Drets Humans es poden fer realitat a la vida quotidiana. Alguns exemples que es podrien proposar als infants per a que els hi servissin de guia són els següents: "no deixar a ningú de costat", "no fer ús</p>

		<p>de la violència per a solucionar els conflictes”, “escollar i respectar les opinions de tothom”, “tenir en compte tots els implicats a l’hora de prendre decisions”...</p> <p>Quan els grups ja hagin identificat tres accions positives a dur a terme en la vida quotidiana en favor dels Drets Humans s’iniciarà el desenvolupament d’un mural conjunt en el que s’escriuran les accions quotidianes de promoció dels Drets Humans i s’enganxaran algunes imatges cercades pels propis alumnes que serveixin d’exemple per a comprendre els Drets Humans. Es recomana que, un cop acabat, el mural es posi a l’aula, de manera que sempre tinguem a la vista i presents els Drets Humans i les accions favorables a aquests.</p>
7	La història dels Drets en joc	<p>Aquesta activitat vol afavorir que els infants aprofundeixin en els Drets humans i la manera en que aquests es fan patents en la via quotidiana. Així mateix, pretén donar a conèixer breument la història dels Drets Humans i el treball d’alguns personatges històrics que han sigut activistes dels Drets Humans. L’activitat es durà a terme en petits grups d’unes quatre persones i es dividirà en dues parts.</p> <p>A la primera part es mostrarà als infants un petit vídeo sobre la història dels drets humans, aquest pot consultar-se al següent enllaç: https://www.youtube.com/watch?v=fiQmq8NO4zg (del minut 2 al 5:50)</p> <p>A continuació s’oferirà a cada grup una làmina on es resumirà molt breument la història dels Drets Humans i es presentarà la història d’un activista dels Drets Humans per a cada grup. Els alumnes hauran de llegir la informació i intentar recordar-la (es poden consultar les fitxes a l’annex 1.1.7).</p> <p>A la següent part de l’activitat es desfaran els grups inicials i es formaran nous grups d’experts, cadascun dels quals estarà compost per un dels membres que composaven els anteriors grups. Quan aquests grups estiguin formats es demanarà als infants que comparteixin, breument, amb els altres qui eren i que van fer les figures històriques que cada grup ha estudiat. Quan aquest moment de compartir hagi acabat s’iniciarà un petit concurs de preguntes entorn dels coneixements apresos a la present i a les anteriors sessions que es desenvoluparà a partir de l’aplicació kahoot. Pot consultar-se el Kahoot per a la realització de l’activitat al següent enllaç: https://create.kahoot.it/share/drets-humans/517032ae-7d77-4513-946c-e36de7f4c91d</p> <p>Un cop finalitzat el Kahoot podrien comentar-se en veu alta les preguntes amb les que els alumnes han tingut més dificultats a fi d’aclarir els dubtes que puguin existir.</p>
8	Testimonis	<p>Aquesta activitat es repetirà als tres blocs i formarà part de l’avaluació ipsativa del projecte. L’activitat es durà a terme en petits grups d’unes 4 o 5 persones.</p> <p>L’activitat consistirà en presentar a cada grup la història d’una persona que ha patit la violació o els menysteniment dels seus Drets Humans i es demanarà als infants que analitzin en grup la història, opinin entorn de la mateixa i pensin en possibles actuacions que la persona de la història podria haver dut a terme per lluitar contra aquesta violació dels Drets Humans. Aquest anàlisi es durà a terme partint d’unes preguntes que volen servir com a guia a l’alumnat. Les històries i les preguntes guia poden consultar-se a l’annex 1.1.8. Val a dir que les històries seran les mateixes en tots els casos en que es realitzi l’activitat, tot i que es recomana que cada grup treballi una història diferent en cada ocasió.</p>

9	A la seva pell	Aquesta activitat es durà a terme en petit grup i consistirà en la creació d'una petita obra de teatre entorn dels Drets Humans. A cada grup se li assignarà un tema relacionat amb els drets humans (discriminació, violència escolar, pobresa, no poder prendre les pròpies decisions i ser acusat injustament) . A banda del tema, a cada grup se li oferirà un petit fragment de la història a representar. Els alumnes hauran d'acabar la història conjuntament, de manera que quedi clar el tema assignat al grup, i hauran de representar-la davant els companys. La representació de cada grup no hauria de durar més de 2 o 3 minuts. El fragment que es donarà a cada grup es pot trobar a l'annex 1.1.9.
10	Cançons amb missatge	<p>Aquesta activitat es proposa que es dugui a terme conjuntament amb l'àrea de música. L'activitat consisteix en l'escolta i anàlisi en gran grup d'algunes cançons relacionades amb els Drets Humans. L'anàlisi es farà oralment entre tots els alumnes i estarà guiat per les qüestions plantejades pel mestre. Així mateix, en cas de treballar conjuntament amb l'àrea de música, a més de la lletra de les cançons, es podrien treballar també altres aspectes musicals, com el ritme, la melodia o el gènere al qual pertany cada cançó.</p> <p>A continuació es presenten 5 cançons que es valoren interessants per a treballar la temàtica dels Drets Humans, la lletra d'aquestes es pot consultar a l'annex 1.1.10. Val a dir que es poden utilitzar altres cançons i que no cal que es faci ús de totes 5 cançons proposades, que són les següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Tal vez, de Nil Moliner - Imagine de Jonh Lennon - Hogar de Pedro Guerra -Stop Bullying de Subze -Te guste o no de Joan Manuel Serrat
11	Una passa endavant	<p>Aquesta activitat es durà a terme en gran grup. L'activitat consisteix en un rol playing en el que cada infant assumirà la personalitat i la història d'un personatge fictici que se li assignarà. Així doncs, a l'inici de l'activitat es donarà a cada alumne un petit paper amb la història del seu personatge i se'ls demanarà que la recordin.</p> <p>A continuació, es sortirà al pati, es demanarà a tots els infants que es situïn un al costat de l'altre sobre una línia traçada al terra. Tot seguit se'ls demanarà que es tapin els ulls amb una vena, que recordin el seu personatge i que, en endavant, es fiquin a la seva pell. L'activitat consistirà en que el mestre o dinamitzador de l'activitat llegeixi en veu alta condicions per a poder donar una passa endavant, els infants hauran de pensar com si fossin el seu personatge a l'hora de decidir si donar o no la passa endavant. Un exemple de frases que podria llegir el mestre són les següents: "que donin una passa endavant aquells que sempre han tingut per menjar", "que donin una passa endavant aquells que han pogut anar a l'escola". Es poden consultar les fitxes dels personatges i les frases per a guiar l'activitat a l'annex 1.1.11.</p>

		<p>Acabada la lectura de les frases es demanarà als infants que es treguin la vena dels ulls, que mirin al seu voltant i que se n'adonin de on s'han quedat respecte dels seus companys.</p> <p>A continuació tornarem a l'aula i asseguts en rotllana iniciarem una conversa grupal a la que demanarem als infants com s'han sentit amb la realització de l'activitat, perquè pensin que han quedat més o menys enrere i demanarem si hi ha algú que sempre hagi pogut donar una passa endavant i algú que no n'hagi pogut donar cap o gairebé cap.</p>
1	Punt i	<p>Aquesta darrera activitat vol servir de tancament per al bloc 1, es tracta d'una activitat que vol fomentar la interiorització i valoració dels aprenentatges realitzats, tot reflexionant entorn de la utilitat d'aquests i la seva aplicació a la vida quotidiana.</p> <p>L'activitat es durà a terme individualment, en un ambient tranquil i relaxat, es pot reduir la lluminositat de l'aula, donar a cada infant un espai individual a l'aula i posar una mica de música ambiental. A continuació es donarà als infants una fulla en blanc i el mestre explicarà als infants que durant una estona es vol que pensin i reflexionin entorn de tot el que han après a partir d'unes preguntes que ella anirà fent en veu alta. En acabar se'ls dirà que a la fulla en blanc expressin breument les conclusions que treuen de la seva reflexió, bé amb una petita redacció, un poema, un dibuix, un collage...Es important que la mestra aclareixi que no es tracta d'una activitat d'avaluació sinó d'una activitat de reflexió personal que vol que es qüestionin què han après i de que els ha servit. Aquesta activitat es durà a terme al final de cadascun dels blocs. Es poden consultar les preguntes per a la reflexió a l'annex 1.1.12</p>
2	seguit	

Concreció de competències, objectius i criteris d'avaluació

Bloc 1: Llums						
Títol	Competències	Continguts	Objectius	Criteris d'avaluació	Avaluació	
1	Aquest soc jo!	1.1, 1.5, 2.1, 3.4, 4.3,	12, 23 i 16	3.1	3.1, 3.2	Avaluació formativa
2	Em representa	1.1, 1.4, 2.1, 2.2, 3.4, 4.3	12,23 i 16	3.1	3.1	Formativa
3	Com em sento?	1.1, 1.5, 2.1, 2.2, 3.4, 4.3	12, 13, 16	3.1	3.1	Avaluació inicial a partir de conversa grupal (annex 1.2.1).
4	Junts	1.1, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.4, 3.4, 4.1, 4.3, 4.4,4.5	8, 9, 12, 14, 16	3.3, 4.4	3.3, 3.4, 4.2	Avaluació formativa
5	Els drets humans	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 3.1, 3.3, 3.4, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5.	1, 2, 6, 8, 9, 17	1.1,1.2, 1.3, 2.1, , 4.1, 5.1.	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 4.1 i 5.1	Avaluació inicial a partir de conversa en petits grups (annex 1.2.1).
6	On són els drets?	1.1, 1.2,1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.3, 3.4, 3.5, 4.2, 4.4, 4.5, 4.6	1, 2, 6,8, 9, 12,17	1.1, 1.2, 1.3, 3.2, 3.3, 4.1, 5.1	1.1, 1.2, 1.3, 3.2, 3.3, 5.1	Formativa
7	La història dels Drets en joc	1.1, 1.2, 1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5.	1,2,6, 8, 9	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 5.1	1.1, 1.2, 2.1, 5.1	Avaluació formativa
8	Testimonis	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.3, 3.4, 3.5, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7	1, 2, 3,6, 7, 8, 9, 13, 15, 16, 17	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.3, 3.3, 4.1, 4.4, 5.2, 6.2	1.1, 1.2, 2.1, 3.3, 4.1, 4.3, 5.2, 5.3, 6.2	Avaluació ipsativa. Rúbrica 1.2.2.
9	A la seva pell	1.1, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.3, 3.4, 3.5, 4.2, 4.5, 4.6, 4.7	2,3,5, 6, 7, 8, 12, 13, 16, 17	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.3, 5.2, 6.2	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.3, 4.4, 5.2, 5.3, 6.2	Formativa
10	Cançons amb missatge	1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 3.3, 3.4, 4.3, 4.4	2,6, 7, 8, 10. 12, 16.	2.1, 3.1, 4.2, 5.2	2.1, 3.1, 4.2, 5.1, 5.2, 5.3	Formativa
11	Una passa endavant	1.1, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.3, 3.4, 4.1, 4.3, 4.4, 4.5, 4.7	2,3,5, 6, 7,8, 12, 13,16,17	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.1, 4.1, , 4.3, 5.2	1.1, 1.2, 2.1, 3.1, 3.2, 4.1, 4.3, 4.4	Formativa
12	Punt i seguit	1.4, 1.5, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4	6, 8, 12, 13, 16	1.1, 1.3, 3.1, 3.2, 4.2, 5.1.	1.1, 1.2, 3.1, 3.2, 4.2, 5.1	Formativa

Bloc 2: Càmera

Desenvolupament de les activitats

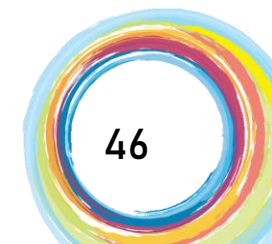
BLOC 2: CÀMERA

Al llarg d'aquest bloc els infants treballaran en petits grups interactius a partir de diversos materials i fonts històriques, fent ús del mètode de l'historiador adaptat, per a plantejar-se preguntes, fer hipòtesis, buscar respostes i reflexionar. D'aquesta manera, i amb l'ajuda d'unes fitxes proporcionades pel mestre, els alumnes treballaran de forma cooperativa entorn de 4 temàtiques concretes relacionades amb els Drets Humans: El treball, la migració, l'ecologia i la violència. D'aquesta manera, cada grup treballarà al llarg d'unes 6 sessions cadascuna de les temàtiques, a partir de tots els materials i fitxes proporcionats pel mestre i recollits en diferents carpetes d'aprenentatge temàtiques que poden consultar-se a l'annex 2.1. Cadascuna de les carpetes es compon de quatre sobres. I cada sobre inclou una fitxa i un conjunt de materials destinats a treballar un aspecte concret de la temàtica proposada.

Es proposa que els alumnes recullin el treball fet i les conclusions extretes a cada sessió de treball. Aquest recull es podrà fer de forma escrita, en àudio o en vídeo, o en qualsevol altre format que els alumnes decideixin. L'important es que el recull final inclogui els diversos punts treballats a través de les fitxes a cadascuna de les sessions.

Títol		Breu descripció
1	On som?	<p>Aquesta és una activitat d'introducció temàtica i a l'hora d'exploració de coneixements previs. L'activitat es compon de dues parts. La primera part consisteix en l'elaboració d'una línia cronològica que ha de servir com a referència temporal per als infants. Aquesta línia, un exemple de la qual es pot trobar a l'annex 1.1.13, anirà des del 1900 fins a la data actual, prenent com a punt de referència temporal el propi naixement i el dels familiars (germans, pares, avis i besavis). El propòsit de la línia temporal és que els infants sàpiguen situar temporalment els esdeveniments històrics que es treballaran més endavant.</p> <p>Pel que fa a la segona part, aquesta consistirà en una conversa en gran grup a partir de la qual es preguntarà als infants com veuen el món actual i com creuen que era viure en el passat. En aquest sentit el mestre proposarà algunes preguntes per a fomentar el diàleg i la reflexió grupal. Algunes d'aquestes preguntes poden ser: Com veieu el món actual? Quins penseu que són els grans problemes que té el nostre món avui en dia? Penseu que vivim igual que els nostres avis quan eren joves? Com us imagineu que seria viure fa 100 anys? Quines coses han canviat? Quines coses no podríem fer?</p>
2	Testimonis	<p>Aquesta activitat, que ja s'haurà dut a terme al bloc 1 i que es repetirà també al bloc 3, forma part de l'avaluació ipsativa. L'activitat es durà a terme en petits grups. Aquests petits grups seran formats pel mestre tenint en compte que aquests siguin equilibrats i heterogenis i es mantindran al llarg de tot el bloc.</p>

		L'activitat consistirà en presentar a cada grup la història d'una persona que ha patit la violació o els menysteniment dels seus Drets Humans i es demanarà als infants que analitzin en grup la història, opinin entorn de la mateixa i pensin en possibles actuacions que es podrien fer per a lluitar contra aquesta violació dels Drets Humans. Aquest anàlisi es durà a terme partint d'unes preguntes que volen servir de guia a l'alumnat. Les històries i les preguntes guia poden consultar-se a l'annex 1.1.8.
<p>Iniciem el treball en grups interactius i a partir de les carpetes d'aprenentatge, cada carpeta té una estructura similar i es compon de quatre fitxes, la primera de les quals va dirigida fer una introducció de la temàtica, la segona a reflexionar entorn d'esdeveniments del passat relacionats amb la temàtica, la tercera a conèixer que passa avui en dia, establint relacions entre passat i present, i la darrera fitxa a aprofundir en un aspecte concret relacionat amb la temàtica treballada. A continuació s'especifica la manera en que cada fitxa es concreta en el cas de cada temàtica.</p> <p>Els materials per a treballar les diferents activitats pot consultar-se a les carpetes d'aprenentatge dels annexos 2.1.1 (treball), 2.1.2 (migració), 2.1.3 (ecologia) i 2.1.4 (violència)</p>		
3	Fitxa 1: Comence m	<p>Amb aquesta fitxa es pretén fer una introducció entorn de la temàtica treballada a cadascuna de les carpetes. Es tracta d'una activitat a la que s'introdueixen continguts i en la que s'ofereixen materials, més que no pas fonts, que volen contribuir a que els infants comprenguin el tema conceptualment, s'interessin per aquest i comencin a connectar-lo amb experiències de la vida quotidiana. Aquesta fitxa es desenvolupa de la següent en el cas de cada temàtica:</p> <p>Migració -> A aquest sobre es presenta una definició sobre migració, una imatge que mostra la diferència entre migració interna i externa, un vídeo en el que s'explica que és la migració, així com les causes d'aquesta i algunes paraules i conceptes relacionats amb la mateixa. Finalment, s'inclou també el poema Podries, de Joana Raspall.</p> <p>Treball -> Es presenta una definició del treball, un quadre sobre els drets laborals adaptat, el poema de l'Elionor i un vídeo sobre l'esclavisme. A partir d'aquests materials vol donar una visió ampla del treball, del valor d'aquest i de la relació que aquest manté amb els drets humans.</p> <p>Ecologia -> S'inclou la definició de medi ambient, ecologia i contaminació, una infografia sobre contaminació, un vídeo que parla del canvi climàtic i una cançó de Macaco de parla de la necessitat de tenir cura de la terra.</p> <p>Violència-> S'explica què és la violència i la cadena de violència i s'ofereixen materials que permetin conèixer diferents tipus i graus de violència, tot fomentant la comprensió de la violència com quelcom ampli i detectant situacions de violència en la vida quotidiana.</p> <p>En acabar l'activitat caldrà que els alumnes, com a grup, recullin les conclusions d'aquesta.</p>

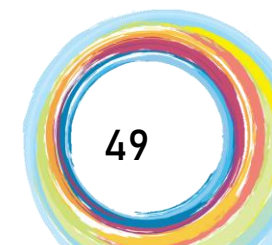

4	Fitxa 2: Que va passar ahir?	<p>Aquesta activitat vol que els alumnes prenguin contacte amb diverses fonts històriques de diversa mena que parlin de com es vivia en el passat en relació a la temàtica treballada. S'inicia aquí el treball de la memòria històrica i l'ús del mètode de l'historiador. A continuació s'especifica la manera en que l'activitat es concreta en el cas de cada temàtica:</p> <p>Migració -> En aquest cas s'ofereixen diferents fonts que parlen de la migració interna produïda a Espanya durant la primera meitat del segle XX. S'ofereixen dades estadístiques, fragments d'articles periodístics de l'època, que parlen de les condicions de vida dels immigrants a Catalunya i que mostren la visió que alguns catalans tenien vers els immigrants provinents de la resta d'Espanya. També s'ofereix un petit documental que recull el testimoni d'algunes de les persones que van immigrar a Catalunya en l'època estudiada.</p> <p>Treball -> S'ofereixen un conjunt de fonts històriques, estadístiques i fragments de diaris, que mostren quines eren les condicions laborals de moltes persones al nostre país a l'any 1900.</p> <p>Ecologia -> En relació a aquesta temàtica, es recullen diferents fragments de diaris que parlen de la primera manifestació pel medi ambient que es va fer a Espanya fa més de 100 anys, dels problemes ecològics dels que es feien ressò els diaris dels anys 70 i de com es va viure el primer dia de la terra.</p> <p>Violència-> En aquest cas es proposa treballar la guerra com a forma extrema de violència. S'ofereixen fonts i materials que parlen sobre la segona guerra mundial, l'holocaust i les conseqüències d'aquesta, així mateix, es recullen fragments del diari d'Anna Frank. Tanmateix, es presenta un mapa de les guerres actuals i, a partir de dades estadístiques, notícies i testimonis de diferents infants, s'aborda la temàtica de la guerra de Síria.</p>
5	Fitxa 3: Què passa avui	<p>Aquesta fitxa es centrarà en el present i en veure establir connexions entre el passat treballat a les fitxes anteriors i el present.. El materials donats en el cas de cada bloc són:</p> <p>Migració -> Es proporcionen dades sobre l'evolució de la immigració externa al llarg dels darrers 100 anys en relació a la quantitat de migrants i a l'origen d'aquests. Així mateix, s'ofereixen dades estadístiques actuals en relació a el salari anual mig i el risc de pobresa de la població en funció del seu origen, dades que mostren una certa desigualtat en detriment del immigrants d'origen no europeu. Així mateix, s'incorporen notícies sobre racisme, dades sobre la percepció que la població autòctona té de la immigració i la història de diferents nens i adolescents d'origen estranger.</p> <p>Treball -> A aquesta fitxa es recullen des estadístiques sobre els sectors econòmics als que treballa la població, la taxa d'atur, la quantitat de treballadors a temps parcial, el salari mig més comú i el preu d'un lloguer. Així mateix, es recullen diferents titulars, notícies i testimonis que posen veu a alguns dels problemes, en relació a condicions laborals, que té el nostre país.</p>

		<p>Ecologia -> S'ofereixen diferents fotografies, dades estadístiques i gràfiques que volen fer reflexionar entorn de l'augment de la contaminació al llarg dels anys. Així mateix, es recull sobre la contaminació de l'aire, un parell de notícies sobre el problema dels plàstics al mar i de la relació entre contaminació i problemes de salut i una infografia a la que s'exposen algunes de les problemàtiques ecològiques actuals i una altra que parla del reciclatge.</p> <p>Violència-> A aquesta fitxa es parla de la violència domèstica i familiar i s'ofereixen diferents recursos per a treballar-la: vídeos, fragments de diari, dades estadístiques i testimonis que parlen de la violència familiar de forma amplia, tot i que posant especial atenció en el maltractament i l'abús infantil.</p>
6	Fitxa 4: Aprofundim	<p>Aquesta darrera activitat està destinada a profunditzar especialment en un tema concret relacionat amb tot el treballat anteriorment. Els temes en els que es profunditza són els següents:</p> <p>Migració -> A aquesta fitxa s'aprofundeix entorn del tema dels refugiats, en tant que migració especialment característica per les causes d'aquesta i per la relació d'aquesta amb els drets humans fonamentals. Per a aprofundir en aquesta temàtica s'ofereix un vídeo de l'InfoK que explica que significa ser refugiat, dades estadístiques sobre refugiats, una notícia que parla de les condicions de vida a un camp de refugiats i un parell de vídeos que recullen els testimonis i històries de diferents infants refugiats.</p> <p>En aquest cas es profunditza entorn de la temàtica del treball infantil, per fer-ho</p> <p>Treball -> s'ofereixen dades estadístiques sobre la quantitat de menors de 12 anys que treballaven a Espanya a l'any 1900, testimonis d'infants treballadors de fa un segle, un vídeo sobre el treball infantil, l'actual llei europea en contra del treball infantil i tot un conjunt de dades, notícies i testimonis que mostren la realitat del treball infantil al món actual</p> <p>Ecologia -> A aquesta darrera fitxa s'aprofundeix en les reivindicacions ecològiques actuals, en aquest sentit, es presenten diverses fotografies d'algunes de les darreres manifestacions per clima, s'ofereixen notícies de diari entorn d'aquest tema i s'ofereixen vídeos sobre diferents joves activistes que lluiten en favor del clima.</p> <p>Violència-> Finalment, en aquest cas s'aprofundeix entorn de l'assetjament escolar, s'ofereixen notícies de diari, dades sobre el tipus d'assetjament escolar i la incidència d'aquest i diversos vídeo en el que un assetjador i diferents víctimes de bullying expliquen la seva experiència en relació a aquesta temàtica</p>
7	Escoltem !	<p>Es proposa que quan tots els grups hagin acabat de treballar entorn de les temàtiques proposades es realitzi aquesta activitat, que consistirà en la preparació i realització per part de cada grup d'una o dues entrevistes a algunes persones que ens puguin parlar d'experiències personals viscudes en relació als temes treballats. És important gravar aquestes entrevistes ja que serviran com a material de treball per al proper bloc.</p>

		<p>En cas de no poder trobar persones adients a qui entrevistar es podria fer ús de testimonis escrits o en vídeo sobre aquests temes que trobéssim per les xarxes i valoréssim adients per als infants.</p> <p>La guia per a preparar l'entrevista pot consultar-se a l'annex 2.1.5</p>
8	Compartim la nostra experiència	<p>Aquesta activitat consisteix a que cada grup, esculli una de les temàtiques treballades i, prenent en consideració les conclusions recollides al final de cada activitat, prepari una presentació per explicar el tema treballat i les conclusions extretes entorn d'aquest a la resta de companys.</p> <p>Es deixarà un temps a l'aula per a preparar l'exposició i es proporcionaran unes pautes que puguin ser d'utilitat als infants a l'hora de preparar l'exposició.</p> <p>Un cop desenvolupada l'exposició es proposarà que els infants es divideixin en grups per a que reflexionin sobre tot l'exposat anteriorment i demanin possibles dubtes als seus companys.</p>
9	Punt i seguit	<p>Aquesta activitat que ja es va dur a terme al bloc 1 té per objecte servir de tancament per al bloc 2. Es tracta d'una activitat que vol fomentar la interiorització i valoració dels aprenentatges realitzats, tot reflexionant entorn de la utilitat d'aquests i la seva aplicació a la vida quotidiana.</p> <p>L'activitat es durà a terme individualment, en un ambient tranquil i relaxat. Per a realitzar-la es donarà als infants una fulla en blanc i el mestre els explicarà que durant una estona es vol que pensin i reflexionin entorn de tot el que han après a partir d'unes preguntes que l'educador formularà en veu alta. Se'ls dirà que a la fulla en blanc expressin breument les conclusions que treuen de la seva reflexió, bé amb una petita redacció, un poema, un dibuix, un collage...Es important que la mestra aclareixi que no es tracta d'una activitat d'avaluació sinó d'una activitat de reflexió personal que vol que es qüestionin què han après i de que els ha servit. Es poden consultar les preguntes per a la reflexió a l'annex 1.1.12</p>
10	Com ha anat?	<p>Per a la realització d'aquesta activitat es donarà a cada alumne una rúbrica d'autoavaluació i de coavaluació, se'ls explicarà el funcionament d'aquestes i se'ls demanarà que realitzin l'avaluació amb sinceritat i honestat. Les rúbriques poden consultar-se als annexos 1.2.4 i 1.2.6</p>

Concreció de competències, objectius i criteris d'avaluació

Bloc 2: Càmera						
Títol	Competències	Continguts	Objectius	Criteris d'avaluació	Avaluació	
1	On som?	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 3.2, 3.3, 3.4, 4.3, 4.5, 4.7	4, 5, 8, 16	1.1, 1.2, 1.3, 4.1, 4.3, 5.2, 6.3	1.1, 1.2, 1.3, 4.1, 4.3, 4.4, 5.2, 6.2	Avaluació inicial. Veure rúbrica 1.2.1
2	Testimonis	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.3, 3.4, 3.5, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7	1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 13, 16, 17	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 4.1, 4.3, 5.2, 6.2	1.1, 1.2, 2.1, 3.2, 4.1, 4.3, 4.4, 5.2, 6.2	Avaluació ipsativa. Rúbrica 1.2.2.
3	Fitxa 1: Comencem	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7	2,3,4,5,7, 8, 9, 10, 11, 12,13	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2, 6.1, 6.2,6.3	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3, 6.1, 6.2, 6.3	Avaluació formativa
4	Fitxa 2: Que va passar ahir?	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7	2, 3, 4, 5,7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2, 6.1, 6.2, 6.3	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3, 6.1, 6.2, 6.3	Avaluació formativa
5	Fitxa 3: Què passa avui	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7	2, 3,4,5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12,13	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2, 6.1, 6.2, 6.3	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3, 6.1, 6.2, 6.3	Avaluació formativa
6	Fitxa 4: Aprofundim	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7	2, 3,4,5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2, 6.1, 6.2, 6.3	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3, 6.1, 6.2, 6.3	Avaluació formativa
7	Escoltem!	1.1, 1.3, 1.4, 1.5, 2.2, 3.2, 3.3, 3.4, 4.2, 4.4, 4.5, 4.6.	4, 6, 7, 8, 11, 12, 17	1.1, 1.3, 2.1, 3.3, 4.1, 4.3, 5.2, 6.1, 6.2, 6.3	1.1, 1.2, 2.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.3, 4.4, 5.2, 5.3, 6.1, 6.2, 6.3	Avaluació formativa
8	Compartim la nostra experiència	1.1, 1.3, 1.4, 1.5, 2.2, 3.2, 3.3, 3.4, 4.2, 4.4, 4.5, 4.6.	3,4,5, 9	1.2, 1.3, 2.1, 3.1, 3.4, 4.1, 4.3, 5.1, 5.2, 6.2, 6.3	1.2, 1.3, 2.1, 3.1, 3.4, 4.1, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3, 6.2, 6.3	Avaluació formativa.
9	Punt i seguit	1.4, 1.5, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4	6,8,12, 13, 16	1.1, 1.3, 2.1, 3.1, 3.2, 4.2, 5.1.	1.1, 1.2, 2.1, 3.1, 3.2, 4.2, 5.1	Avaluació formativa
10	Com ha anat?	4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.7.	Continguts treballats al bloc	Avaluar tots els objectius del bloc	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3, 6.1, 6.2, 6.3	Autoavaluació (annex 1.2.4) i coavaluació (annex 1.2.6)

Bloc 3: Acció

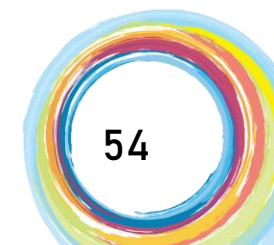
Desenvolupament de les activitats

BLOC 3		
Aquest bloc consistirà en passar a l'acció, tot implicant-se en la promoció dels Drets Humans i adquirint algun tipus de compromís social i ciutadà concret d'entre els proposats. Al llarg dels blocs es pretén que els alumnes facin una mirada del seu entorn proper, siguin capaços de detectar les necessitats de millora d'aquest i es comprometin amb alguna acció dirigida a impulsar aquesta millora. Es tracta d'un bloc on l'exercici de la ciutadania, el compromís social, l'autonomia i iniciativa personal i el treball cooperatiu són els protagonistes. En quant a la dinàmica de treball, predominarà el treball en grups cooperatius autogestionats, els quals seran creats pels propis infants en funció de la forma d'implicació amb la que es volen comprometre.		
Títol	Breu descripció	
1	Testimonis	<p>Novament realitzarem l'activitat testimonis que ja ha estat treballada als dos blocs anteriors i que forma part de l'avaluació ipsativa de la proposta. Al igual que en les ocasions anteriors aquesta activitat consistirà a que en petits grups els alumnes reflexionin i analitzin, amb l'ajuda d'un guió, un testimoni sobre la història d'una persona que ha patit la violació o els menysteniment dels seus Drets Humans.</p> <p>Les històries i les preguntes guia a emprar per al desenvolupament de l'activitat poden consultar-se a l'annex 1.1.8.</p>
2	Mirem al nostre voltant	<p>Aquesta activitat que es durà a terme en petits grups té per objecte que els infants reflexionin, a partir de tot el treballat als blocs anteriors i de la pròpia experiència personal, entorn de la realitat actual del seu entorn proper, tenint en compte la perspectiva dels Drets Humans i sent crítics. Aquesta reflexió estarà acompanyada per un guió que vol ajudar a centrar la reflexió en alguns aspectes i situacions específiques. Aquest guió pot consultar-se a l'annex 2.2.1</p>
3	Que podem fer?	<p>Aquesta consisteix en una conversa grupal en la que es posarà en comú l'anàlisi fet a l'activitat anterior i es promourà una reflexió conjunta entorn dels aspectes a millorar en aquesta realitat i la manera en que això podria fer-se. La conversa estarà dinamitzada pel mestre a partir d'un petit guió que pot consultar-se a l'annex 1.1.14.</p> <p>En acabar la conversa grupal el mestre presentarà als infants la dinàmica del bloc, tot explicant-los que l'objectiu d'aquest és que ells esdevinguin activistes en la transformació d'alguna de les problemàtiques detectades. S'els explicarà que es proposen 3 formes</p>

		<p>d'implicació i d'impacte i que han de triar-ne una d'elles Se'ls repartirà una petita fitxa a cada infant on s'explicarà la dinàmica de cadascuna de les propostes, aquesta pot consultar-se a l'annex 2.2.2. Les propostes ofertes als alumnes són les següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➔ L'acció directa: Aquesta consistirà en detectar una o més problemàtiques de l'entorn i actuar sobre aquestes de forma directa, en col·laboració o no amb alguna entitat local, aquest aspecte seria decidit pels alumnes. Es podria concretar com una proposta d'ApS. ➔ La millora dels Drets Humans a l'escola: Aquesta consistirà en l'anàlisi del context escolar, la detecció d'aspectes a millorar tenint present la veu de totes les persones implicades a l'escola i la creació i implementació d'algunes accions per a promoure aquesta millora. ➔ La realització d'un documental sobre Drets Humans: per a fomentar la conscienciació social. Per a desenvolupar-lo els infants hauran de seleccionar les coses de les que volen parlar al documental, fer un guió, cercar a persones que col·laborin i que puguin aportar alguna cosa al documental, muntar el vídeo, publicar-lo i promocionar-lo. Per a la realització del documental podrien incloure's els aspectes treballats al llarg de la proposta així com les entrevistes realitzades a l'activitat 7 del bloc 2. <p>Es demanarà als infants que s'emportin la fitxa de presentació dels projectes a casa i que segons els propis interessos triïn la proposta que més els agrada .</p>
4	Comencem	<p>Aquesta activitat consistirà, en primer lloc, a que els infants comuniquin la seva tria en relació les propostes d'acció, tot especificant a quin dels tres projectes volen participar. A continuació se'ls hi oferirà una fitxa en la que hauran d'especificar els seus interessos, inquietuds i objectius personals entorn del projecte que han triat, la fitxa es pot consultar a l'annex 2.2.3</p> <p>A continuació es formaran els nous grups de treball cooperatiu. I es proporcionarà a cada grup una fitxa similar a l'anterior però per a la definició dels objectius i les motivacions grupals, que hauran de definir-se a partir del diàleg i el debat per part de tots els membres del grup.</p>
5	Planificació	<p>A aquesta part del bloc es pretén que els infants concretin l'acció que realitzaran i que planifiquin com la duran a terme, tenint en compte els recursos que necessitaran i les tasques que farà cadascú. Per a desenvolupar aquesta part s'oferirà a cada grup una carpeta amb diversos materials que els serviran per a desenvolupar la proposta.</p> <p>Les carpetes, que poden consultar-se als apartats 2.2.4, 2.2.5 i 2.2.6, constaran d'una presentació de la proposta, d'exemples de projectes que puguin servir d'inspiració als alumnes per a crear el propi, de diversos consells i recomanacions, d'una check list de tasques a fer, d'una fitxa per desenvolupar les tasques de grup i d'altres per a concretar els objectius del projecte, per planificar i concretar les tasques a fer, per definir els rols dels diferents participant i per planificar els recursos que seran necessari per a dur a terme el projecte.</p>

		Es proposa que cada grup d'alumnes, fent us dels materials de la carpeta i comptant amb l'ajuda de mestres i voluntaris sempre que calgui, funcioni de forma autònoma i s'autogestioni com a grup, planificant, organitzant, prenent acords i superant dificultats de la forma més autònoma possible.
6	Acció	Aquesta part del bloc consisteix en la realització de les diverses activitats, tasques i accions definides pels diferents grups en la planificació. L'activitat d'acció no es troba prèviament definida, en tant que seran els propis alumnes qui, amb l'ajuda dels materials, del mestre i d'altres agents educatius, definiran les tasques, les desenvoluparan i les aniran ajustant a les necessitats i problemes amb els que es trobin. Els materials que es proporcionaran a cada grup poden consultar-se als annexos 2.2.4, 2.2.5 i 2.2.6 Es recomanable que cada grup reculli diàriament els avenços fets en relació a la tasca que realitzen. En aquest sentit es podria proposar als alumnes fer un petit diari de grup.
7	Reflexió	Les activitats de reflexió s'intercalaran amb les activitats d'acció, tot i que seran molt més breus que aquestes. Es considera important que al llarg del desenvolupament de cadascun dels projectes els alumnes s'aturin a reflexionar, tant personalment com grupalment, sobre el que estan fent, sobre el valor de la seva tasca, sobre el funcionament de la dinàmica de grup... A fi de reflexionar sobre aquests aspectes es proposa que per cada quatre hores d'acció es dediqui una sessió curta, d'uns trenta minuts, a la reflexió personal i grupal. Aquest procés reflexiu anirà avançant sessió a sessió. En aquest sentit es proposen un seguit de preguntes de reflexió que poden ser d'utilitat. Aquestes poden consultar-se a l'annex 2.2.7.
8	Compartim	Aquesta activitat consistirà en una posta en comú, per part dels tres grups, del treball fet al llarg del bloc i dels resultats obtinguts. Cada grup haurà de preparar-se una petita exposició per a explicar la seva feina a la resta de companys.
9	Connectats	Aquesta activitat consistirà en una posta en comú de les experiències individuals viscudes al llarg del bloc amb la resta de companys. Per a realitzar aquesta activitat es demanarà als infants que se situïn formant una rotllana. A continuació el mestre els explicarà que l'activitat consistirà en que cadascú expliqui allò que li ha agradat del treball realitzat al llarg del bloc. Es dirà també que no cal que es faci una exposició molt extensa, que es poden expressar només amb un parell de paraules o amb una exposició més llarga. Per a iniciar l'activitat el mestre, amb un cabdell de llana a la mà, explicarà la seva experiència al llarg del bloc i el que li ha agradat. A continuació tirarà el cabdell de llana a un dels alumnes que també haurà d'explicar l'experiència i passar el cabdell a un altre company i així successivament fins que es creï una xarxa que connecti tots els participants, així com les seves experiències. En cas de que al llarg del bloc hagin participat voluntaris seria interessant que també formessin part d'aquesta dinàmica, tot explicant la seva experiència.
10	Punt i final?	Finalment, al igual que al final dels dos blocs previs es realitzarà una activitat per a fomentar la interiorització i valoració personal dels aprenentatges realitzats, tot reflexionant entorn de la utilitat d'aquests, la seva aplicació a la vida quotidiana i la continuïtat d'aquests un cop finalitzada la proposta.

		L'activitat es durà a terme individualment, en un ambient tranquil i relaxat. Per a realitzar-la es donarà als infants una fulla en blanc i el mestre els explicarà que durant una estona es vol que pensin i reflexionin entorn de tot el que han après a partir d'unes preguntes que l'educador formularà en veu alta. Se'ls dirà que a la fulla en blanc expressin breument les conclusions que treuen de la seva reflexió, bé amb una petita redacció, un poema, un dibuix, un collage...Es important que la mestra aclareixi que no es tracta d'una activitat d'avaluació sinó d'una activitat de reflexió personal que vol que es qüestionin què han après i de que els ha servit. Es poden consultar les preguntes per a la reflexió a l'annex 1.1.12
1 1	Avaluació final	Aquesta és la darrera activitat de la proposta i consisteix en una avaluació final dels aprenentatges que pren forma com a autoavaluació i coavaluació. Per a realitzar-la es donarà a cada alumne una rúbrica de d'autoavaluació i de coavaluació, se'ls explicarà el funcionament d'aquestes i se'ls demanarà que realitzin l'avaluació amb sinceritat i honestedat.. Les rúbriques poden consultar-se als annexos 1.2.5 i 1.2.6

Concreció de competències, objectius i criteris d'avaluació

Bloc 3: Acció						
Títol		Competències	Continguts	Objectius	Criteris d'avaluació	Avaluació
1	Testimonis	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.3, 3.4, 3.5, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7	1, 2, 3, 6,7, 8, 9, 13, 15, 16, 17	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 4.1, 4.4, 5.2, 6.2	1.1, 1.2, 2.1, 3.2, 4.1, 4.3, 4.4, 5.2, 6.2	Avaluació ipsativa. Rúbrica 1.2.2.
2	Mirem al nostre voltant	1.1, 1.3, 1.4, 1.5, 2.2, 3.1, 3.3, 3.4, 4.3, 4.4, 4.5, 4.7 i 4.8	2,5,6, 7, 8, 16, 17	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2, 6.2, 6.3	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3, 6.2, 6.3	Avaluació inicial. Veure rúbrica 1.2.1
3	Que podem fer?	1.1, 1.3, 1.4, 1.5, 2.2, 3.1, 3.3, 3.4, 4.1, 4.3, 4.4, 4.5, 4.7 i 4.8	2, 3, 5, 6, 7, 8, 12, 13, 14, 15, 17	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2, 6.2, 6.3	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3, 6.2, 6.3	Avaluació formativa
4	Comencem	1.1, 1.3, 1.4, 1.5, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7 i 4.8	2, 3,5, 6,7,8, 9,10, 12, 13, 14, 15, 17	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2, 6.2, 6.3	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3, 6.2, 6.3	Avaluació formativa
5	Planificació	1.1, 1.3, 1.4, 1.5, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7 i 4.8	2, 3,5, 6,7,8, 9,10, 12, 13, 14, 15, 17	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2, 6.2, 6.3	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3, 6.2, 6.3	Avaluació formativa
6	Acció	1.1, 1.3, 1.4, 1.5, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7 i 4.8	2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14,16, 17	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2, 6.2, 6.3	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3 6.2, 6.3	Avaluació formativa
7	Reflexió	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.8, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.7 i 4.8	2, 5, 6, 7, 12, 13, 16, 17	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3.	Avaluació formativa
8	Compartim	1.1, 1.3, 1.4, 1.5, 2.2, 3.2, 3.3, 3.4, 4.2, 4.4, 4.5, 4.6.	2, 3, 5, 7, 8, 9	1.1, 1.2, 1.3,2.1, 3.1, 3.2, 3.3, 4.3, 5.1, 5.2	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3	Avaluació formativa
9	Connectats	1.1, 1.3, 1.4, 1.6, 2.2, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 4.6.	2, 3, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 16, 17	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.1, 3.1, 3.2, 4.3, 5.1, 5.2, 6.2	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.1, 3.2, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3, 6.2	Avaluació formativa

10	Punt i final?	1.4, 1.5, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4	6,8,12,13, 16, 17	1.1, 1.3, 3.1, 3.2, 4.2, 5.1	1.1, 1.2, 3.1, 3.2, 4.2, 5.1	Avaluació formativa
11	Avaluació final	4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.7.	Contingut treballats al llarg del bloc.	Avaluar tots els objectius del bloc	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3, 6.1, 6.2	Autoavaluació (1.2.5) i coavaluació (1.2.6) final

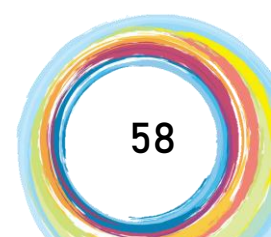

ANNEXOS

Índex d'annexos

ANNEX 1: MATERIALS I RECURSOS PER AL MESTRE	83
1.1 MATERIALS PER A LA REALITZACIÓ DE LES ACTIVITATS	83
1.1.1 Silueta i guió per a la reflexió	83
1.1.2 Imatges amb les que identificar-se	84
1.1.3 Imatges i textos que provoquen emocions	85
1.1.4 Reptes i preguntes de reflexió	87
1.1.5 Dau de Drets Humans.....	89
1.1.6 Situacions de Drets Humans en la vida quotidiana	94
1.1.7 Fitxes informatives sobre la història dels Drets Humans	96
1.1.8 Testimonis i preguntes guia per a l'avaluació ipsativa	100
1.1.9 Fragments d'històries per a la creació de representacions	104
1.1.10 Cançons sobre Drets Humans.....	105
1.1.11 Fitxes de personatge i frases guia per al rol playing	109
1.1.12 Preguntes per a la reflexió.....	111
1.1.13 Exemple de línia de temps.....	112
1.1.14 Guia per a la conversa grupal de l'activitat 3 del bloc 3.....	113
1.2 INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ	114
1.2.1 Guió per a l'avaluació inicial	114
1.2.2 Rúbrica per a l'avaluació ipsativa	115
1.2.3 Exemple d'estructura de diari	117
1.2.4 Rúbrica d'autoavaluació per al bloc 2	118
1.2.5 Rúbrica d'autoavaluació per al bloc 3	120
1.2.6 Rúbrica de coavaluació per als blocs 2 i 3	123
1.2.7 Qüestionari d'avaluació del projecte per a l'alumnat	126
ANNEX 2: MATERIALS PER A L'ALUMNAT	131
2.1 MATERIALS PER A LA REALITZACIÓ DE LES ACTIVITATS DEL BLOC 2.....	132
2.1.1 Carpeta d'aprenentatge temàtica Treball	132
2.1.2 Carpeta d'aprenentatge temàtica Migració	145
2.1.3 Carpeta d'aprenentatge temàtica Ecologia.....	165
2.1.4 Carpeta d'aprenentatge temàtica Violència	188
2.1.5 Fitxa per a preparar l'entrevista	213
2.2 MATERIALS PER A LA REALITZACIÓ DE LES ACTIVITATS DEL BLOC 3.....	214
2.2.1 Guió de reflexió per a l'activitat 2	214
2.2.2 Fitxa de presentació dels projectes	216
2.2.3 Fitxa per a definir objectius personals i grupals	218

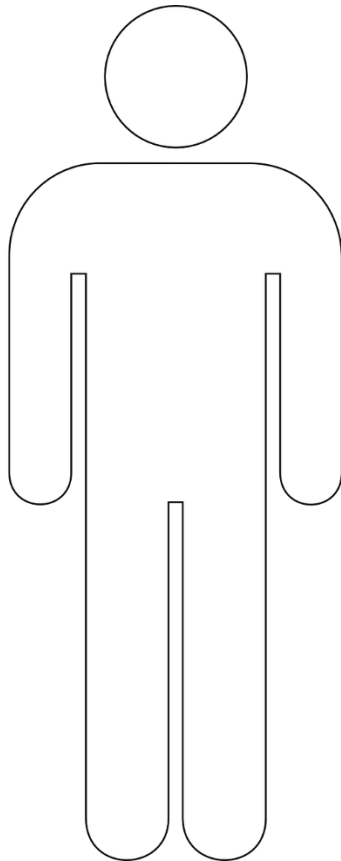
2.2.4 Carpeta de materials per al grup d'acció directa	220
2.2.5 Carpeta de materials per al grup de millora escolar	235
2.2.6 Carpeta per al grup de realització del reportatge	251
2.2.7 Preguntes per a la reflexió	270
ANNEX 3: BIBLIOGRAFIA	271

Annex 1: Materials i recursos per al mestre

1.1 Materials per a la realització de les activitats

1.1.1 Silueta i guio reflexiu

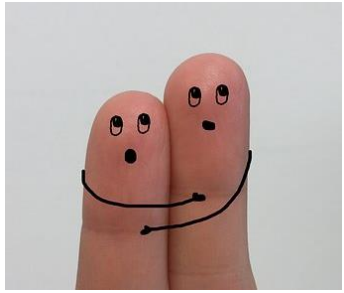

Material 1: Silueta

Guió per a la reflexió

Es proposa que el següent guió sigui llegit per la mestra en veu alta i de forma calmada. Tot deixant un espai (2 minuts) entre la lectura d'una pregunta i la següent. A continuació podeu trobar les preguntes:

- ➔ Qui sóc jo?
- ➔ Com em definiria a mi mateix?
- ➔ Quines característiques de personalitat em defineixen?
- ➔ Quines característiques físiques em defineixen?
- ➔ Com em sento amb mi mateix?
- ➔ Quines coses m'agraden de mi mateix?
- ➔ Quines m'agradaria canvia?
- ➔ El meu major somni és...
- ➔ Quan sigui gran serè
- ➔ Mai no voldria arribar a ser...

1.1.2 Imatges amb les que identificar-se

		
Material 2	Material 3	Material 4
		
Material 5	Material 6	Material 7
		
Material 8	Material 9	Material 10
		
Material 11	Material 12	Material 13

Materials del 2 al 13: Imatges per a l'activitat 2

1.1.3 Imatges i textos que provoquen emocions

IMATGES		
		
Material 14	Material 15	Material 16
		
Material 17	Material 18	Material 19
		
Material 20	Material 21	Material 22

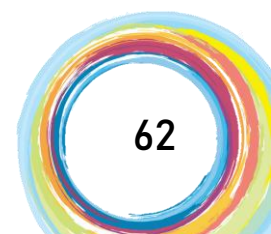
Materials del 14 al 22: Imatges per a l'activitat 3

TEXTOS I POEMES	
<p>Si se pudieran elegir personalmente los deseos yo elegiría estos tres: no volverme a olvidar el corazón en casa como si fueran unas llaves y que no me cuenten ya más cuentos chinos ni de otras nacionalidades, por favor. Este último deseo bien puede valer por dos.</p> <p>POEMA DE AJO</p> <p><i>Material 23: Poema de ajo</i></p>	<p>Fui a nacer donde no hay nada tras esa línea que separa el bien del mal Mi tierra se llama miseria y no conozco la palabra libertad fui secuestrado en una guerra torturado y preparado para matar me han convertido en una bestia soy solo un niño que no tiene identidad me han obligado a disparar</p> <p>FRAGMENT DE LA CANÇÓ EL NIÑO SOLDADO DE SKA-P</p> <p><i>Material 24: Cançó el niño soldado</i></p>

<p>Las cosas que mueren jamás resucitan, las cosas que mueren no tornan jamás. ¡Se quiebran los vasos y el vidrio que queda es polvo por siempre y por siempre será! Cuando los capullos caen de la rama dos veces seguidas no florecerán... ¡Las flores tronchadas por el viento impío se agotan por siempre, por siempre jamás! ¡Los días que fueron, los días perdidos, los días inertes ya no volverán! ¡Qué tristes las horas que se desgranaron bajo el aletazo de la soledad! ¡Qué tristes las sombras, las sombras nefastas, las sombras creadas por nuestra maldad!</p> <p>FRAGMENT DEL POEMA ADIOS DE ALFONSINA STORNI</p>	<p>Topant de cap en una i altra soca, avançant d'esma pel camí de l'aigua, se'n ve la vaca tota sola. És cega. D'un cop de roc llançat amb massa traça, el vailet va buidar-li un ull, i en l'altre se li ha posat un tel: la vaca és cega. Ve a abeurar-se a la font com ans solia, mes no amb el ferm posat d'altres vegades ni amb ses companyes, no; ve tota sola.</p> <p>FRAGMENT DEL POEMA LA VACA CEGA DE JOAN MARAGALL</p>
<i>Material 25: Poema Adios</i>	<i>Material 26: Poema la vaca cega</i>

ALGUNES PREGUNTES PER GUIAR LA REFLEXIÓ:

- Al vostre paper, hi ha alguna emoció que es repeteixi més que les altres? Quina és?
- Hi ha alguna imatge o algun poema que us hagi cridat més l'atenció que els altres? Com us ha fet sentir?
- Alguna vegada us heu experimentat el mateix sentiment que la imatge o text us ha fet sentir?
- Podeu recordar alguna situació concreta en la que us hagueu sentit sols? Que pensàveu quan us sentíeu així?
- Hi ha alguna cosa que us faci por?
- Quines coses us inspiren tendresa?
- Recordeu moments en els que us sentíeu feliços, com era aquell moment? Qui hi havia amb tu? Per què estaves feliç?
- T'ha sentit mai molt avergonyit per alguna cosa? S'assemblava el sentiment de vergonya a la por?
- Quan et sents enfadat, com ho fas per desfer-te de la ràbia? És fàcil tornar a la calma?

1.1.4 Reptes i preguntes de reflexió

REPTE 1

Per tal de superar aquest repte, resolgueu els 3 problemes següents. El número que us doni com a resultat cadascun del problemes serà molt important ja que és part d'un codi que necessitareu per tal d'accedir al repte 2.

Podeu anotar aquí el codi: _____

MOLTA SORT!!

Problema 1

Quant val la rodona?

			7
			?
			6
8	8	?	

Problema 2

Es un nombre imparell de 3 xifres, amb 3 centenes i les seves xifres sumen 4

Problema 3

Quin és el número que finalitza la reguent sèrie?

$$9 = 72$$

$$8 = 56$$

$$7 = 42$$

$$6 = 30$$

$$5 = 20$$

$$4 = 12$$

$$3 = ?$$

Material 27: Repte 1

Resposta per al mestre: El codi resultant és: 5 301 6

REPTE 2

Felicitats! Has aconseguit arribar al repte 2.

Aquest repte consisteix a transportar el contingut d'aquesta bossa, 20 globus, el més ràpid que pugueu fins al pati. Però aneu amb compte si algun globus us cau a terra haureu de tornar un altre cop al principi. El primer grup o persona que transporti els 20 globus de la seva bossa haurà guanyat!

Material 28: Repte 2

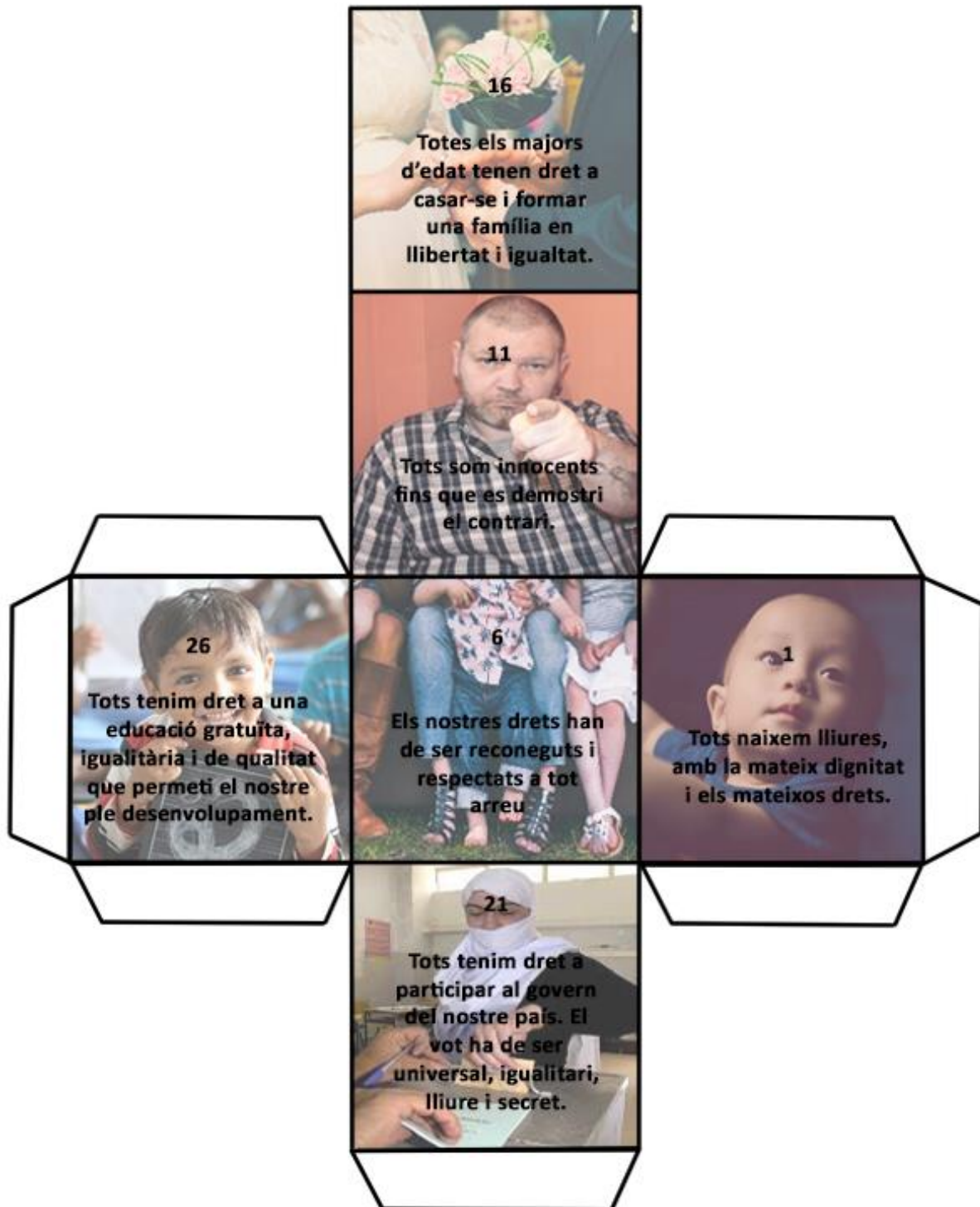
PREGUNTES PER A LA REFLEXIÓ CONJUNTA

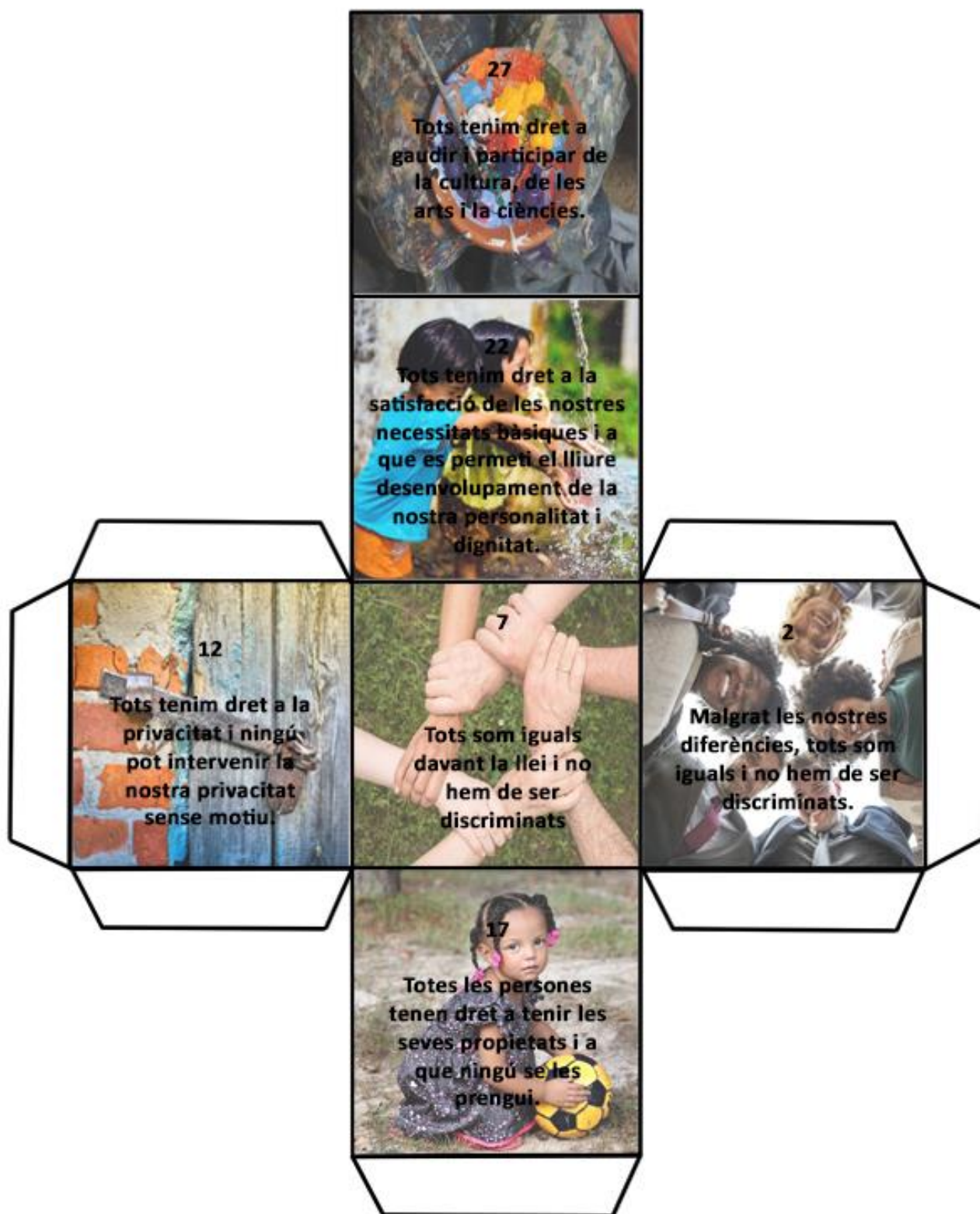
- Us ha agradat l'activitat? Ha sigut fàcil?
- Qui ha anat més ràpid a realitzar-la? Per què creieu que ha sigut així?
- Els que treballàveu individualment, com us heu sentit? Amb quines dificultats us heu trobat? Creieu que, en comparació als que treballaven en grup, us ha sigut més fàcil o més difícil realitzar la feina?
- Els que treballàveu en grup, com us heu sentit? Creieu que els companys us han aportat alguna cosa? Ha funcionat bé el grup? Creieu que hauríeu treballat millor individualment? Per què? Podeu pensar en alguna cosa positiva que ha aportat cadascun dels companys?
- Penseu que algun dels dos reptes era més difícil de realitzar individualment que l'altre?
- Penseu que cooperar i treballar en grup és sempre una avantatge?
- Podeu pensar en situacions del dia a dia en les que és convenient cooperar? Penseu que també hi ha situacions en les que és millor treballar sol? Podeu posar un exemple?

1.1.5 Dau de Drets Humans

Material 29: Daus

27

Tots tenim dret a gaudir i participar de la cultura, de les arts i la ciències.

22

Tots tenim dret a la satisfacció de les nostres necessitats bàsiques i a que es permeti el lliure desenvolupament de la nostra personalitat i dignitat.

12

Tots tenim dret a la privacitat i ningú pot intervenir la nostra privacitat sense motiu.

7

Tots som iguals davant la llei i no hem de ser discriminats

2

Malgrat les nostres diferències, tots som iguals i no hem de ser discriminats.

17

Totes les persones tenen dret a tenir les seves propietats i a que ningú se les prengui.

**Tots tenim dret a
opinar i a
expressar-nos
lliurement.**

**En cas de persecució
tots tenim dret a
buscar i rebre asil i
ajuda a qualsevol país.**

29
**Tots tenim el deure de
respectar els drets i
les llibertats dels
altres i de complir les
normes de la societat**

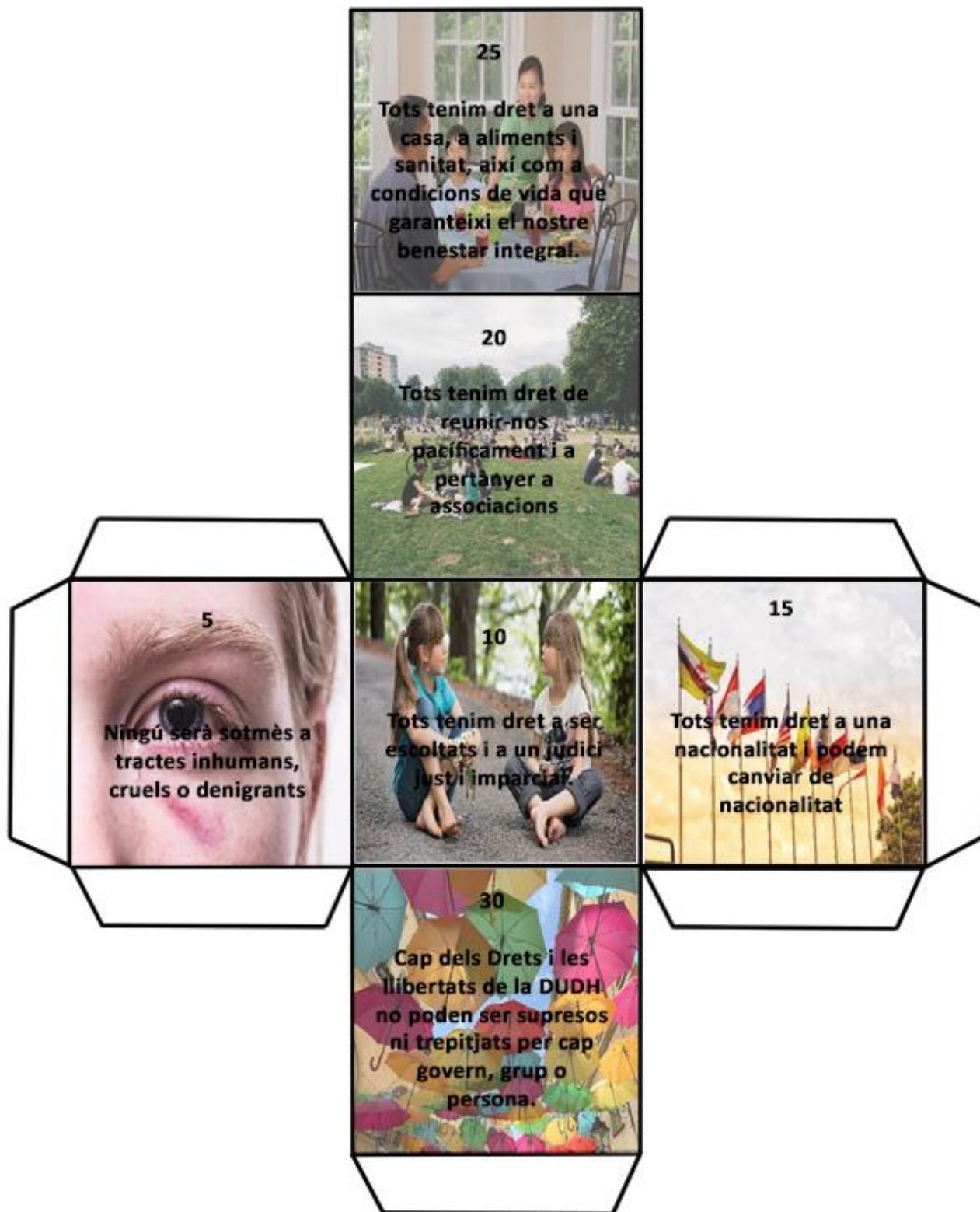
4
**Ningú pot ser sotmès
a esclavitud o
servitud.**

9
**Ningú pot ser
detingut ni
empresonat sense
motiu**

24
**Tots tenim dret a
descansar i a gaudir
del temps lliure.**

1.1.6 Situacions de Drets Humans en la vida quotidiana

Material 30: Situacions de Drets Humans

LA CASA DE LA LAURA

La Laura, la seva mare i el seu germà Miquel, vivien a una casa a un barri gran i ple de vida. La Laura havia viscut allà tota la seva vida, anava a una escola molt bonica al costat de casa seva i cada tarda baixava al parc a jugar amb els seus amics. Però un bon dia, mentre dinava, uns senyors van trucar a la porta de casa seva i van parlar amb la seva mare. Des d'aquell dia la mare estava nerviosa i trista, gairebé no dormia i s'enfadava per tot fins que va arribar un dia en que la mare va seure a taula amb la Laura i en Miquel i els va explicar que havien de començar a ficar la roba i les joguines en capses i acomiadar-se dels amics del Barri i de la classe perquè la setmana vinent vindrien uns senyors a fer-les fora de casa, es quedarien sense un lloc on viure i haurien d'anar a viure amb els avis a un poble llunyà, trist i on no tenia cap amic. Els senyors que les feien fora de casa eren uns treballadors del banc que els prenién la seva casa perquè la mare feia 1 any que no podia pagar el lloguer.

L'AMIN ARRIBA A L'ESCOLA

L'Amin és un noi simpàtic, rialler, molt intel·ligent i amb molts somnis. Fa només dos mesos que va arribar a Barcelona des del Senegal amb els seus pares. L'Amin parla molt bé l'anglès, que és la seva llengua materna, però encara està aprenent el català i el castellà. A la classe ha trobat molt bons amics, en especial en Martí i en Carlos, però també s'ha trobat amb altres companys que no el tracten tant bé. Hi ha alguns nens de la classe que diuen que fa mala olor, que segur que no és dutxa perquè és negre, que té un cabell molt estrany, que és tonto perquè no parla bé, que s'assembla a un mico i que porta per esmorzar coses estranyes i fastigoses.

L'ESMORZAR DE LA CRISTINA

Cada dia, a l'hora de l'esmorzar, quan tots els nens treuen el menjar de la motxilla la Cristina fa que el busca però mai no el troba, aleshores diu que se l'ha tornat a oblidar a casa, com sempre. A vegades les seves amigues, que porten entrepans boníssims, fruita i galetes, li donen un trosset del seu que ella agreix i es menja com si fossin el millor del món. Quan arriba l'hora del menjador la Cristina sempre està contenta, és el seu moment preferit del dia, sempre s'ho menja tot molt ràpid i repeteix una o dues vegades, fins i tot aquell peix que a ningú li agrada. Tot i que la Cristina ho guarda en secret, aquell és l'únic moment del dia en que menja bé ja que els pares no tenen diners per comprar gaire menjar i per sopar només pot prendre un got de llet i una mica de pa.

L'ARNAU NO VOL TORNAR A CASA

L'Arnau mai no vol tornar a casa, no vol tornar perquè té por del seu pare. A vegades, quan el pare està a casa, es posa nerviós i comença a cridar, a donar cops de puny a la paret i a tirar coses pels aires. Quan les coses van bé no passa d'aquí però hi ha vegades que el pare s'enfada encara més amb ell, l'agafa del coll, li pica, li crida i el tanca a una habitació. A vegades també s'enfada amb la mare, sobretot quan ella el vol ajudar i l'empenta, l'insulta, li crida i l'amenaça. L'avi, que viu amb ells sempre li demana que pari i que no els faci mal però no li fa cas i s'enfada també amb ell, un dia, fins i tot el va tirar de la cadira de rodes.

LA LAVINIA VOL JUGAR A FUTBOL

La Lavina té un somni, vol ser jugadora del Barça i guanyar la copa del rei. Sempre juga amb el pare i amb els seus germans durant el cap de setmana però al pati els nens no li deixen jugar, diuen que les nens no juguen a futbol i no li deixen jugar mai.

L'IVAN TÉ POR A EQUIVOCAR-SE

L'Ivan, quan està a casa, sempre té por a equivocar-se, la mare és molt exigent, vol que sigui perfecte i quan s'equivoca o no és el millor li diu que no serveix per res, que és una imbecil, que preferiria que no hagués nascut, que és la persona més desastrosa que coneix, que mai arribarà a ser res en la seva vida, que li fa vergonya que sigui filla seva i que si es torna a equivocar hi haurà conseqüències. Per tot això l'Ivan sempre té por a equivocar-se, no vol decebre la seva mare, no vol que li digui que és un inútil, ell només vol que l'estimi.

EN MARCOS NO VOL ANAR A L'ESCOLA

Al Marcos no li agrada anar a l'escola, no té amics i no s'hi sent a gust, a més hi ha un company, el Lucas, que sempre el tracta molt malament, quan té l'oportunitat l'insulta, li fa la traveta, riu d'ell amb altres companys, li pren els llibres i els cromos, li tira escopits, l'empenta i, a vegades l'hi ha arribat a picar. Ningú no defensa el Marcos ni fa res per ajudar-lo i aquest se sent molt malament, cada dia anar a l'escola és una tortura, un gran patiment, només vol desaparèixer i no tornar mai més a l'escola.

QUAN ES FAN EQUIPS NINGÚ ESCULL LA SARAH

A la Sarah no li agrada quan a la classe el mestre diu que es facin equips, sempre li costa trobar un grup i a gimnàstica quan es fan equips ningú l'escull, sempre la deixen l'última i en alguna ocasió hi ha hagut companys que s'han queixat d'haver-se-la de quedar a l'equip.

L'ANTONI PASA FRED

A l'Antoni no li agrada gens l'hivern per què a casa sempre passa molt de fred. Des de fa dos anys a casa no tenen aigua calenta ni calefacció perquè no la poden pagar. A l'hivern s'ha de dutxar amb aigua freda, la calefacció mai no funciona i ha de dormir embolicat en mantes.

LA MARE DE LA YASMIN MAI NO ESTÀ A CASA

La mare de la Jasmin té dues feines, treballa des de les 6 del matí fins a les 11 de la nit perquè no guanya prou i ha de treballar molt per poder comprar menjar i pagar la casa. Quan arriba a casa està molt cansada i només te ganes de dormir. Quan era jove i tenia temps li encantava ballar i cosir però ara no té temps de fer res del que ni agrada, de gaudir del temps lliure ni de passar tant de temps com li agradaria amb els seus tres fill. Com la Yasmin és la filla gran sempre s'ha de fer càrrec dels seus germans petits, despertar-los, dutxar-los i vestir-los, cuinar, netejar, anar a la compra i posar la rentadora i no té gaire temps per jugar amb les seves amigues.

NINGÚ ESCOLTA EL SAÚL

El Saúl és un noi molt intel·ligent, responsable i amb molt bones idees, malgrat tot ningú l'escolta ni el deixa prendre les seves pròpies decisions. Els pares no li deixen triar qui poden ser els seus amics, com vestir-se, on anar, quines extraescolars fer o que menjar. Sembla que a ningú l'importa la seva opinió ni com es sent, els seus pares ja ho tenen tot decidit, no li deixen prendre les seves pròpies decisions i quan diu la seva opinió mai no el prenen seriosament.

TOTHOM ACUSA A L'ARIADNA

Fa dos dies a la Marta li va desaparèixer de la motxilla el seu moneder, on portava 15 euros per pagar l'excursió. Va dir-ho a classe i va demanar que si algú veia el seu moneder li digués. Quan a la classe es va conèixer la desaparició del moneder es va començar a rumorejar que l'Ariadna, una de les nenes de la classe, l'havia robat i la van acusar d'haver-ho fet tot i no tenir proves. Uns dies més tard el moneder va aparèixer a la motxilla d'en Martí, un altre company.

LA SENYORA MAR ESTÀ SOLA

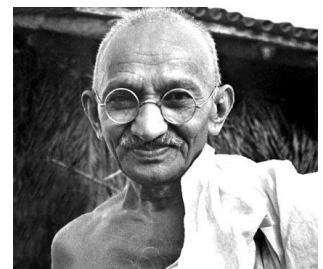
La senyora mar és una dona de 80 anys, viu a un edifici vell del Raval i no pot sortir de casa perquè va en cadira de rodes i el seu edifici no té ascensor. La senyora mar no té fills ni cap família, ningú la va a visitar mai. La senyora Mar mai no hagués pensat que el pitjor de fer-se gran fos estar sola, no poder parlar amb ningú ni sortir al carrer.

Història dels Drets Humans

- Fa molts i molts anys els Drets Humans no existien.
- Un bon dia, al 539 a.C, un governant anomenat Ciri va saber veure als altres com a iguals, va alliberar tots els esclaus i va declarar la llibertat religiosa.
- En l'Antiga Roma també es van començar a considerar els drets de les persones, i es van crear un conjunt de lleis per a defensar totes les persones que deien que els homes són bons i equitatius. Malgrat tot, hi havia moltes persones que encara no eren prou ben tractades.
- Més endavant, al 1215, els anglesos van escriure la carta magna que establia que tots els ciutadans són lliures, poden posseir i heretar propietats, se'ls ha de protegir d'impostos excessius i de la corrupció dels governants. En aquest moment el rei va començar a haver-se de sotmetre també a les lleis.
- Més endavant, al 1789, a França es va crear la Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà del que reconeixia la igualtat de tots els ciutadans davant la llei.
- Després de la segona guerra mundial es va decidir crear la Declaració Universal dels Drets Humans per tal de garantir que mai no es tornessin a cometre el horrors d'aquella guerra.

Mahatma Gandhi

- Gandhi va néixer a l'Índia al 1869, quan ell era nen a la Índia els indis no decidien les lleis ni les coses que passaven al seu país, els que manava eren els anglesos. Així doncs, els indis no podien decidir sobre la seva pròpia vida i el seu propi destí.
- Quan va créixer va marxar de la Índia per estudiar a Londres. Allà es va convertir en advocat.
- Quan va tornar a la Índia va adonar-se de la situació que vivia el seu poble, que era oprimat pels anglesos i va decidir lluitar pels drets del seu poble, demanant que el seu país fos independent d'Anglaterra.
- La seva lluita es basava en la no violència, resistint-se a l'autoritat que imposaven els anglesos per mitjà de la paraula, el diàleg, la resistència pacífica, la desobediència civil o la vaga de fam.
- Finalment, al 1947, gràcies al treball de Gandhi i de molts altres activistes, la Índia es va independitzar del domini anglès i va començar a prendre les seves pròpies decisions com a poble.

Martin Luther King

→ Martin Luther King va néixer a l'any 1929 als Estats Units. Quan era petit les persones blanques i les persones negres que vivien a USA no es relacionaven i hi havia desigualtat social. Els negres tenien pitjors condicions laborals, educatives, econòmiques i socials que els blancs. Hi havia escoles, hospitals, autobusos... diferents per a persones blanques i per a persones negres. Mentre els blancs imposaven les normes els negres les obeïen, vivint situacions de molta injustícia.

- Va estudiar a la universitat i allà va conèixer les idees de Gandhi i de la lluita pacífica.
- A l'any 1955 va participar a una protesta en contra el racisme en els transports públics. Durant aquesta protesta va ser arrestat i empresonat, van destruir la seva llar i va rebre moltes amenaces de mort. Així i tot, la protesta va tenir èxit i Martin Luther King va començar a ser un líder molt respectat en la lluita contra el racisme.
- Va participar en el moviment dels drets civils de les persones negres, lluitant pel dret de votar d'aquests ciutadans, en contra del racisme i la segregació i en favor d'una millor educació i una millor llar.
- Va convertir-se en un referent en la lluita pacífica i no violenta en contra de la desigualtat, va inspirar a moltes persones i influir en la igualtat i la millora de les condicions de vida de les persones negres.

Mare Teresa de Calcuta

- Va néixer l'any 1910 a Macedònia, des de petita somiava amb ajudar a les persones pobres.
- Es va fer monja i durant 20 anys es va dedicar a ser mestra. Va conèixer la gran pobresa que hi havia a la Índia i va decidir mudar-se a aquest país per a cuidar als pobres que habitaven els carrers i va crear un refugi per a aquestes persones.
- Moltes persones van conèixer la seva missió d'ajuda als pobres, al infants, als malalts i a les persones amb discapacitat sense importar la seva religió i van decidir unir-se a ella per ajudar-la.
- El seu exemple d'entrega pels altres es va estendre pel món i moltes persones van decidir, com ella, ajudar a aquells que més ho necessiten i lluitar per la igualtat i el benestar de tots els éssers humans.

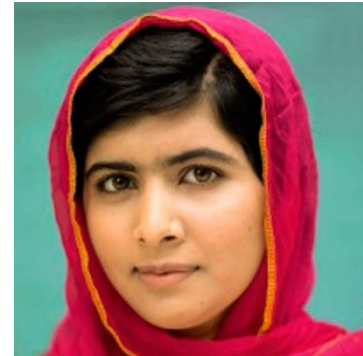
Clara Campoamor

- Va néixer a Espanya a l'any 1888. Quan era petita a Espanya les dones no podien votar, és a dir, no podien prendre decisions sobre les normes ni el funcionament del país.
- Va estudiar a la universitat i va ser una de les primers dones advocades d'Espanya.
- Va defensar la igualtat entre els homes i les dones, la no discriminació per motiu de gènere, la igualtat d'homes i dones davant la llei, la llibertat política, el vot femení i el divorci. Tot això ho va fer a partir del raonament, el debat i la defensa activa del dret de les dones.
- Al 1931 va ser escollida com a diputada al congrés, tot i que en aquell moment les dones encara no podien votar. Des del congrés i la política va defensar el dret a vot per a tothom i la igualtat de tots els ciutadans.
- Amb el seu treball va aconseguir que l'any 1933 les dones poguessin escollir els seus representants per primera vegada a la història d'Espanya,

Malala Yousafzai

- Va néixer a Pakistan a l'any 1997. El seu pare era mestre i poeta i volia que ella tingués les mateixes oportunitats que els seus germans.
- Va anar a l'escola fins al vuit any quan un grup de radicals islàmics, els talibans, van envair el seu poble i van prohibir que les nenes anessin a l'escola.
- La Malala, no acceptava que li prohibissin anar a l'escola a les noies, i va començar a donar xarrades sobre el dret a l'educació per tot el país.
- Amb 11 anys va començar a escriure un bloc a internet on denunciava la situació que es vivia al seu país, en especial la violació dels drets de les dones i les nenes.
- Però un bon dia, quan anava a l'autobús un talibà va pujar preguntant per ella, la va apuntar amb una pistola i li va disparar tres trets al cap.
- La Malala, després d'un llarg temps a l'hospital va recuperar-se, es va traslladar a viure al Regne Unit, va continuar defensar el dret a l'educació per tothom i va crear una fundació per a donar a les dones l'oportunitat de treballar.
- Avui en dia estudia a la universitat i continua sent una activista pels Drets Humans.

Rigoberta Menchu

- Va néixer a Guatemala l'any 1959. Filla d'una família indígena va viure des de petita a les zones rurals de Guatemala.
- Va viure en carn pròpia les injustícies, la discriminació, l'explotació labora, la repressió i la pobresa en la que viuen molts indígenes.
- Als 5 anys va començar a treballar a una finca de cafè amb molt males condicions i va perdre a amics i germans per aquesta causa.
- Des de ben jove es va unir a les lluites dels indígenes que demanaven igualtat, justícia i bones condicions de vida per a tots.
- Mentre familiars i amics lluitaven contra la injustícia per mitjà de la violència ella ho feia a partir del compromís, la intel·ligència, la paraula, el diàleg i les reivindicacions pacífiques
- Va anar pel món explicant la seva història i difonent el seu missatge de pau, igualtat dignitat de totes les persones i en tornar al seu país, on hi havia una guerra entre govern i indígenes, va ajudar al diàleg per la pau entre les dues parts enfrontades al conflicte.

1.1.8 Testimonis i preguntes guia per a l'avaluació ipsativa

La historia de la Laila

Nunca me he avergonzado de mis orígenes marroquíes, ni de la religión, musulmana, que he elegido seguir, pero cuando tienes ocho años no quieres sentirte diferente. A mí no sólo me hicieron sentir diferente, sino también culpable de un acto que nos marcó y afectó a todos por igual: los atentados del 11-M (va ser un acte terrorista que va acabar amb la vida de 193 persones a un tren de Madrid). Esa misma tarde, –tras las sospechas de que un grupo de musulmanes radicales eran los culpables del atentado–, mi padre me llevó al colegio, como cada día. Yo, ajena a las miradas, me senté en el pupitre a esperar a que comenzara la clase. Se acercó una de mis "amigas" y me dijo: 'Tu padre ha puesto la bomba'. Entonces me pisoteó la mochila y volvió a su sitio. Empecé a llorar y nadie me quiso consolar. Cuando conté lo sucedido a la profesora, todos lo negaron, cómplices. Choqué contra el muro de la realidad social: la discriminación.

No quise entenderlo. Mi padre era la mejor persona del mundo, le recuerdo viendo las noticias y lamentándose de lo que había pasado. A los ocho años no sabía qué era el terrorismo ni por que acusaban a mi padre de haber puesto la bomba.

Font 3: Testimoni adaptat de la Laila

La historia d'en Jorge

Jorge tiene "pánico" de volver a su puesto de trabajo después de nueve meses de baja por depresión. Estuvo casi un año alejado del restaurante de comida rápida en el que estaba contratado, donde tenía que soportar cómo las encargadas rezaban delante de él "para que no les saliese un hijo maricón, como Jorge".

A las oraciones se sumaba insultos diarios -el bucle de "maricón de mierda" o el "si no fueses maricón, serías perfecto"-, ante los que él siempre respondía con lo mismo: el absoluto silencio. "No quería perder mi trabajo, estaba bloqueado y no era capaz de defenderme, no entendía tanto odio por ser gay", explica Jorge. Un día un encargado le tiró directamente un trapo a la cara: "Limpia tú, que eso se os da muy bien".

"En un principio, por miedo a denunciar, aguanté. Tampoco recibía el apoyo de todos mis compañeros, que por miedo a perder sus empleos, callaban".

Por culpa de esto tuvo ansiedad, presión psíquica grave, síncope de origen emocional, desorientación y tristeza, entre otros males, que le llevaron a estar casi un mes sin poderse levantar de la cama: "Me dieron tantas pastillas que no podía ni moverme. Me pesaba todo".

Font 4: La història d'en Jorge

La historia de la Maria

Tengo recuerdos desde los cuatro o cinco años en los que los niños y niñas no querían jugar conmigo. Yo no les había hecho nada, pero simplemente me decían que conmigo no querían estar. Un día una niña me dio con un vaso en la boca y me hizo una herida. Mi madre se asustó mucho pero en el cole le dijeron que era cosas de críos. La verdad es que esa niña en cuestión no me dejaba jugar con nadie. Años después dejó el colegio, pero a mí me seguían haciendo vacío mis compañeros/as. Estaba sola en los recreos y no sabía porqué me lo hacían. Mis padres iban día sí día también a hablar con profesores, dirección, incluso con madres de hijas que se metían conmigo, pero nadie les hacía caso ni les ayudaban. En 6º de primaria un niño me empezó a llamar “Chihuahua”. Ese año repetí curso y ese chico pasó pero coincidí con su hermano. El mayor le dijo al pequeño que si me insultaba con esa palabra me molestaría mucho y se partiría de risa. Cuando pasamos a la ESO creí que ya se pararía todo, pero me tocó con una amiga de este chico. Al parecer les gustaba reirse de mí. No me llevaba bien con ella, así que la tenía bloqueada en redes sociales. Un día me viene otra chica de clase y me enseña el movil mientras me pregunta “oye, ¿eres tú esta chica?” Y me quise morir: la otra chavala había hecho un montaje con mi cara y una pegatina de hocico de perro, y lo había subido y difundido por Snapchat. Todo el colegio lo había visto y se mofaban de mí. Me ladraban cuando pasaba al lado de grupos de gente en el patio, pasillos, por la calle...

Font 7: La historia adaptada de la Maria

La historia de l'Anas

Anas, de la India, tiene a su abuelo enfermo y es por eso que sueña con ser médico. Desde los 8 a los 10 años la realidad de Anas hacía imaginar que su sueño era imposible. Pasaba 10 horas al día, seis días a la semana, avivando el fuego del horno en un taller, lleno de humo en una barriada de Maradabad, la India, en el que se fundían y moldeaban metales. Por ese trabajo, Anas ganaba menos de un cuarto de dólar al día.

Durante esos años en los que soñaba con estudiar medicina para poder curar a su abuelo, Anas apenas lograba reunir una parte del dinero que demandaban las medicinas de su abuelo. También le ha quedado una marca de esos años de peligro: una cicatriz en el pie donde le quemó un metal fundido.

Font 9: La historia adaptada de l'Anas

La historia de la Margarida

Me llamaban gorda en el colegio tanto niñas compañeras de clase como algunas profesoras. También en la calle. Recuerdo un día, con seis o siete años, que la profesora me mandó leer un fragmento del libro diciéndome “¡venga, tú, gorda, lee!”, Así día tras día. Crecí sabiendo que era gorda y pensaba que no valía lo mismo que otras niñas porque no querían jugar conmigo. Había chicas de mi colegio, también vecinas del barrio, que me insultaban cuando pasaba por su lado y no me dejaban entrar en ciertas calles de la zona porque era donde ellas jugaban. Una vez, quise subirme a los columpios de metal del patio vecinal, pero el portero salió rápidamente y me dijo que estaba demasiado gorda para montarme y que los iba a romper. Nunca me dejó subirme. En aquella época todo esto lo llamaban “cosas de críos”.

Font 10: La historia adaptada de la Margarida

GUIA PER A LA REFLEXIÓ ENTORN DELS TESTIMONIS

A partir de les històries que heu llegit, parleu, comenteu-les en grup a partir de les preguntes que trobareu a continuació, argumenteu, debatiu i trèieu les vostres pròpies conclusions.

PREGUNTES PER A REFLEXIONAR:

- De que parla la història que heu llegit?
- Quin tipus de situació es produeix a la història, quines son les causes i les conseqüències de la situació?
- Com penseu que se sentia el protagonista de la Història? Com us sentiríeu vosaltres si visquéssiu la mateixa situació?
- Penseu que podem veure la situació des de diversos punts de vista?
- Creieu que el que passa a la situació és correcte? Per què?
- Creieu que aquesta situació és un cas aïllat? Coneixeu o heu viscut alguna altra situació similar?
- Identifiqueu alguna vulneració als drets humans en aquestes situacions?
- Si la persona que viu aquesta situació fos algú proper com li proposaríeu actuar per tal de solucionar-la? Qui penseu que podria haver ajudat a aquesta persona davant la situació viscuda?

1.1.9 Fragments d'històries per a la creació de representacions

Material 32: Fragments d'història per a representar

Fragment 1: Pobresa

La Julia, l'Artur, el Ferran i La Marina són germans i viuen amb els seus pares a la Barceloneta, a una casa molt petita que només té una habitació. Els pares dormen a l'habitació amb la germana petita, la Marina, i els altres tres germans dormen junts al sofà del menjador. Els pares fa temps que busquen feina però no en troben i els és molt difícil pagar la llum i l'aigua així com comprar menjar. A més, els nens mai no poden anar a les excursions de l'escola ni a les colònies perquè no s'ho poden pagar. La Júlia creu que la seva situació no és justa i no està bé i vol trobar a algú que els ajudi...

(continueu i interpreteu la història)

Fragment 2: Bullying

L'Aron té por d'anar a l'escola, quan està allà sempre se sent molt malament, té tres companys que no el tracten bé, li fan el buit, li tiren escopits, l'empenten i l'insulten dient-li cara porc i estupit. Ningú no l'ajuda i els altres companys fan veure que no se n'adonen de la situació. L'Aron està desesperat, ja no sap que fer... (continueu i interpreteu la història)

Fragment 3: Discriminació

La Juana, des de que era petita, ha volgut ser igual que els seus germans, jugar a la play, fer extraescolars de Basket i Judo, que els reis li portessin cotxes de joguina i que no l'obliguessin a pentinar-se abans de sortir al carrer. Mai no ha entès perquè no la tracten igual que als seus germans, però ara té un pla per a que tot canviï... (continueu i interpreteu la història).

Fragment 4: Vull prendre les meves pròpies decisions

El Daniel té 20 anys, al seu país des de fa molt temps hi ha un home que mana sense que ningú no l'hagi escollit. Aquest governant no deixa que la gent que opina diferent parli o s'expressi lliurement. El governant mana i decideix el que es pot fer i el que no i qui no l'obeeix es detingut, el fiquen a la presó i el torturen. En Daniel només vol poder viure en un país lliure on tothom pugui dir el que pensa, fer el que vulgui i triar qui els governa, per això ha decidit fer una cosa... (continueu i interpreteu la història).

Fragment 5: Ser acusat injustament

Fa alguns dies van entrar a robar a algunes cases del barri, des d'aquell dia els veïns estan molt nerviosos i angoixats i sembla que només busquen a un culpable a qui poder culpar. Alguns veïns van començar a sospitar dels Samir, que treballa a una botiga de segona ma, va començar a perseguir-lo pel barri, a increpar-lo, a cridar-li i a acusar-li de lladre sense tenir cap prova. En samir ja no sap que fer... (continueu i interpreteu la història).

1.1.10 Cançons sobre Drets Humans

Material 33: Cançó Tal vez

CANÇO TAL VEZ De Nil Moliner	
Por qué nos miramos siempre el ombligo Por qué no salvamos personas del mar Por qué cambiamos nuestro tiempo por dinero Escuchamos pero nos da igual	Somos algo más de lo que vemos Capaces de dar hasta lo que no tenemos De echar de menos De conseguir que de una vez en esta peli ganen los buenos
Por qué cerramos la puerta a los sueños De esa gente que quiere volar Que vienen muriendo escapando de la guerra Y nosotros viviendo sin más	Somos más y más de lo que parecemos Somos carnales, pibes, panas y parceros Somos las veces que nos arde la garganta ese te quiero porque es algo que no compra ni el dinero Dime que no podemos, nos darás alas y motivos Para sentirnos vivos y enteros Y entera es una tierra de la cual florecemos La tela pintada solo con colores nuevos A los nuevos bienvenidos y a los viejos también Somos lo reconocido y lo que está por conocer La cuestión de piel que no se mida por su tono Sino por su latido, e eso que nos hace ser!
Tal vez la vida Nos responda con ganas de amar Tal vez los sueños Se puedan hacer realidad	Tal vez la vida Nos responda con ganas de amar Tal vez los sueños Se puedan hacer realidad
Somos parte de este mundo Y solo queremos la paz Tal vez la vida Nos devuelva la humanidad	Somos parte de este mundo Y solo queremos la paz Tal vez la vida Nos devuelva la humanidad
Por qué tantas vidas en olvido Por qué nos callamos sabiendo gritar Por qué las banderas nos marcan el camino Y las balas tienen que matar	
Ya no se habla de niñas y niños Mujeres y hombres que cruzan el mar Que escapan sufriendo de sus casas, de su sitio Y nosotros viviendo sin más	
Tal vez la vida Nos responda con ganas de amar Tal vez los sueños Se puedan hacer realidad Somos parte de este mundo Y solo queremos la paz Tal vez la vida Nos devuelva la humanidad	

Material 34: Imagine

IMAGINE De Jonh Lennon	
Imagine there's no heaven It's easy if you try No hell below us Above us only sky	Imagine no possessions I wonder if you can No need for greed or hunger A brotherhood of man Imagine all the people Sharing all the world...
Imagine all the people Living for today... Imagine there's no countries It isn't hard to do	You may say I'm a dreamer But I'm not the only one I hope someday you'll join us And the world will live as one
Nothing to kill or die for And no religion too Imagine all the people Living life in peace...	
You may say I'm a dreamer But I'm not the only one I hope someday you'll join us And the world will be as one	

Material 35: Cançó Hogar

HOGAR De Pedro Guerra	
¿Qué hacer cuando el hogar no es la morada Donde me encuentro a salvo del dolor? ¿Qué hacer cuando no sé dónde esconderme Y el tiempo nunca juega a mi favor? ¿Qué hacer cuando el amor golpea y deja marca?	¿Qué hacer cuando el hogar es el infierno Donde se quema todo lo que soy? ¿Qué hacer cuando he perdido la confianza Rompiéndose en pedazos la razón? ¿Qué hacer cuando el amor golpea y deja marca?
¿Qué hacer cuando no puedo separarme De aquello que me hiere y me hace mal? ¿Qué hacer cuando me acosa y me persigue Y tengo miedo de la oscuridad? ¿Qué hacer cuando el amor Ya no es amor ni es nada?	¿Qué hacer cuando la luna ya no alumbra La senda que nos lleva a la verdad? ¿Qué hacer cuando no hay nadie que me cuide Y todo lo que tengo es soledad? ¿Qué hacer cuando el amor Ya no es amor ni es nada?
Y cada vez más sola, Más triste y más atrapada. Y cada vez más débil, Más al borde de la nada.	Y cada vez más sola, Más triste y más atrapada. Y cada vez más débil, Más al borde de la nada.

Material 36: Cançó stop bullying

STOP BULLYING	
De Subze	
Se levanta preparao para otro día de colegio Él saca dieces se lo está tomando en serio De familia obrera, su padre se parte el pecho Pa' darle lo que él no tuvo está tan satisfecho	Chica lista, pero en el insti poco importa Solo miran su aspecto, el envase y la forma No encaja en los patrones de modelo maniquí Y muchos por allí le susurran que está gorda
Entra a clase, como cualquier otro alumno A los diez segundos recibe el primer insulto Friki, empollón, también se ríen de su ropa Lo llaman niño pobre y él por miedo los ignora	¡Gorda!, le retumba por la mente Esas palabras la torturan diariamente Se mete los dedos, va al aseo y lo vomita A penas pesa treinta y por fin se siente bonita
Suena la campana, llega la hora del recreo La chica que le gusta está sentada en el pasillo Tiene miedo a declararse, se siente tan feo Y se sienta aislado a comerse su bocadillo	El chico que le gusta la invita a salir Ya no es invisible, no puede ser más feliz Le mete mano, aunque ella dice: ¡basta! Y jamás en su vida podrá superar el trauma
Recibe un pelotazo, sabe que ha sido a propósito En la boca del estómago, esto provoca su vómito Se acerca pa' grabarlo con su móvil un niñato Y le dice: "como hables, te lo juro que te mato"	Con problemas psicológicos y alimenticios El chico como un macho tergiversa lo ocurrido Por eso ahora en su clase, en la pizarra Donde antes ponían "gorda", los chicos escriben "guarra"
Al día siguiente el vídeo rula por las redes Imágenes de aquello pegadas por las paredes Sus compañeros han creado varios memes Piensa en denunciarlo, pero el pobre no se atreve	Se cambia de insti, pa' superar el calvario que sufría a diario Su expediente es extraordinario Olvida aquello con el paso de los años Pero dime ¿quién coño repara todo aquel daño?
Salida fácil, se cambia de instituto Vida nueva, gente nueva pa' sentirse a gusto Y tras varios meses, por fin se siente distinto Pero después de aquello, jamás vuelve a ser el mismo	Tus imperfecciones, deja ya de maquillar El único que es raro es el que intenta ser normal ¿Qué hay debajo del cuerpo?, somos más que materia y hueso
Tus imperfecciones, deja ya de maquillar El único que es raro es el que intenta ser normal ¿Qué hay debajo del cuerpo?, somos más que materia y hueso Voy a estar bien atento, ten mi mano si tienes miedo Se levanta y lo primero es mirarse al espejo No se gusta, le dominan los complejos Se pasa una hora en el baño pa' arreglarse Pa' gustarle a los mismos que le hacen no gustarse	Voy a estar bien atento, ten mi mano si tienes miedo Ten mi mano ven aquí, y hablemos de ello He pasado por ahí, y sigo entero Y la melancolía puede ser tu mejor amiga Ve a bailar con la vida, ríete de lo que te digan
En la tele, se le exige ser delgada En las redes, se le exige ser delgada La moda y los canones, le hacen sentirse esclava Y deja de comer para sentirse así aceptada	Ahora voy a hablarte a ti: estás callado Si lo sabes, ¿en qué coño estás pensando? La carrera más larga es aquella que nunca acaba Es bastante sencillo, pon cabeza, corazón y habla
El chico que le gusta, en ella ni se fija Probablemente no sepa ni que exista Nunca fue popular como esas niñas pijas Ella quiere ser médico, ellas reinas o tronistas	Tus imperfecciones, deja ya de maquillar El único que es raro es el que intenta ser normal ¿Qué hay debajo del cuerpo?, somos más que materia y hueso Voy a estar bien atento, ten mi mano si tienes miedo

Material 37: Cançó Te guste o no

TE GUSTE O NO
De Juan Manuel Serrat

Puede que a ti te guste o puede que no
Pero el caso es que tenemos mucho en común
Bajo un mismo cielo, más o menos azul
Compartimos el aire
Y adoramos al sol

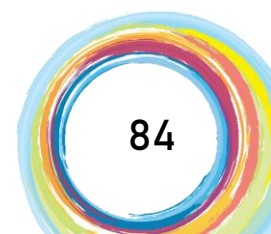
Los dos tenemos el mismo miedo a morir
Idéntica fragilidad
Un corazón
Dos ojos y un sexo similar
Y los mismos deseos de amar
Y de que alguien nos ame a su vez

Puede que a ti te guste o puede que no
Pero por suerte somos distintos también
Yo tengo una esposa, tú tienes un harén
Tú cultivas el valle
Yo navego la mar

Tú reniegas en swajili y yo en catalán
Yo blanco y tú como el betún
Y, fíjate
No sé si me gusta más de ti
Lo que te diferencia de mí
O lo que tenemos en común

Te guste o no
Me caes bien por ambas cosas
Lo común me reconforta
Lo distinto me estimula

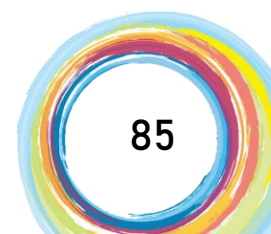
Los dos tenemos el mismo miedo a morir
Idéntica fragilidad
Un corazón
Dos ojos y un sexo similar
Y los mismos deseos de amar
Y de que alguien nos ame a su vez
Te guste o no

1.1.11 Fitxes de personatge i frases guia per al rol playing

Ets una dona gran que viu sola a una casa molt petita i antiga, ningú no et ve a visitar mai.	Ets una persona cega que viu a Barcelona.	Ets el fill d'un empresari molt ric de Barcelona.
Ets un nen del Marroc que acabes d'arribar a Catalunya i encara no parlés català ni castellà.	Ets una persona amb càncer que portes 5 mesos ingressada a l'Hospital.	Ets una dona gran que viu a casa teva, vols continuar vivint allà, a la teva casa de sempre, però els teus fills volen portar-te a una residència.
Ets un immigrant sense papers a Barcelona	Ets una persona que viu al carrer des de fa 6 anys.	Ets un nen de 5 anys, vius amb la teva mare, que està a l'atur i no té gaire diners.
Vius a un país on hi ha un governant autoritari i que no respecta els drets de les persones.	Ets una mare de família que treballa 18 hores al dia.	Ets cambrera a un restaurant de menjar ràpid de Barcelona
Ets una nena de 5 anys que viu a un poblet petit amb els seus pares i la seva avia.	Ets una dona africana que viu a Barcelona.	Ets un nen de 10 anys que treballes 10 hores al dia i a la tarda vas a l'escola.
Ets un nen que viu a un país on hi ha una guerra.	Ets un noi jove que ha marxat del seu país per a perseguir els seus somnis.	Ets una nena amb síndrome de Down que viu a Barcelona.
Ets el fill d'un polític molt important.	Ets una persona homosexual.	Ets una noia marroquina que porta mocador.
Ets un actor d'una sèrie d'èxit de Netflix.	Ets una nena a la que li agrada jugar a futbol.	Ets una persona que viu a la presó
Ets un noi amb obesitat	Ets una persona transsexual	Ets una noia que viu a un país on no tens els mateixos drets que els nois

Material 38: Fitxes de personatges per al Rol Playing

FRASES GUIA PER AL ROL PLAYING

Posa't a la pell del teu personatge, imagina com deu ser la seva vida i fes una passa endavant o no en cada ocasió en funció de la realitat del teu personatge:

- ➔ Fes una passa endavant si mai no has passat gana
- ➔ Fes una passa endavant si mai no has tingut por de dir la teva opinió
- ➔ Fes una passa endavant si pots prendre les teves pròpies decisions, sense que ningú t'ho impedeixi.
- ➔ Fes una passa endavant si mai no t'han insultat per com ets.
- ➔ Fes una passa endavant si mai no has tingut por d'anar sol pel carrer.
- ➔ Fes una passa endavant si quan necessites comprar alguna cosa pots fer-ho sense problemes.
- ➔ Fes una passa endavant si mai no t'has sentit discriminat.
- ➔ Fes una passa endavant si mai no has tingut por de ser apallissat
- ➔ Fes una passa endavant si tens possibilitat de gaudir del temps lliure i de les teves aficions.
- ➔ Fes una passa endavant si mai no has sentit que t'acusaven injustament i sense motiu
- ➔ Fes una passa endavant si has pogut anar a l'escola i estudiar el que volies
- ➔ Fes una passa endavant si quan eres nen podies jugar al que volies
- ➔ Fes una passa endavant si mai no has passat fred a les nits
- ➔ Fes una passa endavant si sempre t'han tractat justament
- ➔ Fes una passa endavant si mai no t'has sentit sol i desemparat
- ➔ Fes una passa endavant si mai no has tingut por de fer detingut injustament
- ➔ Fes una passa endavant si mai no has tingut por a que t'apallissin
- ➔ Fes una passa endavant si sempre han confiat en la teva intel·ligència i capacitat
- ➔ Fes una passa endavant si creus que tindràs un bon futur
- ➔ Fes una passa endavant si mai no t'has sentit fora de lloc
- ➔ Fes una passa endavant si sempre t'has sentit escoltat, compres i respectat.

1.1.12 Preguntes per a la reflexió

S'exposen a continuació un conjunt de preguntes per a ser llegides al final de cada bloc pel mestre per tal de fomentar la reflexió dels alumnes:

1. Com et sents ara? Quines tres paraules definirien la teva situació emocional ara mateix?
2. Com t'has sentit al llarg d'aquest bloc?
3. Què has après durant aquests dies?
4. Creus que el que has après et serà útil en el teu dia a dia?
5. Al llarg del bloc ha canviat d'alguna manera la teva manera de pensar i de veure la societat?
6. Creus que has comprés la importància dels Drets Humans?
7. Al llarg del bloc has detectat algun prejudici o algun pensament que et caldria canviar?
8. Penses que els altres que estan al teu voltant han sigut importants en el teu aprenentatge? Què has après d'ells?
9. Quina importància creus que té tenir en compte els drets humans en el dia a dia?
10. T'agradaria continuar aprenent més sobre els temes treballats a aquest bloc?

1.1.13 Exemple de línia de temps

Material 39: línia de temps

1.1.14 Guia per a la conversa grupal de l'activitat 3 del bloc 3

S'exposen a continuació un conjunt d'elements i conceptes a tractar en la conversa grupal de l'activitat 3 del bloc 3, alguns s'exposen en forma de pregunta.

Conceptes i elements a tractar:

- ➔ Anàlisi de la realitat
- ➔ Detecció de fortaleeses i febleses de la societat
- ➔ Reconeixement dels drets humans a la societat propera i a la pròpia vida
- ➔ Detecció d'elements socials a millorar
- ➔ Reconeixement de la responsabilitat social
- ➔ El poder de canvi de les accions ciutadanes
- ➔ El compromís social
- ➔ Diferents formes d'acció i implicació social

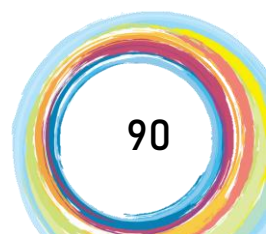
Preguntes guia:

- ➔ Creus que hi ha coses a la societat que caldria millorar per aconseguir que aquesta sigues més respectuosa amb els drets humans? Quines?
- ➔ Qui creus que es responsable de crear un món just, igualitari i lliure per tothom?
- ➔ Creus que les persones normals, els nens, els pares, els avis, els veïns...podem contribuir a aquest canvi? Com ho podem fer?
- ➔ Creus que la manera en que vivim el nostre dia a dia és important per a la millora social?
- ➔ Com creus que podríem construir una societat millor? Creus que hi ha una manera concreta de fer-ho?
- ➔ Penses que és important que les persones coneguin els Drets Humans i la seva importància? Per què?
- ➔ Al teu voltant hi ha algun problema social concret que et preocupi especialment? Què pots fer tu per a ajudar a que es solucioni?

1.2 Instruments d'avaluació

1.2.1 Guió per a l'avaluació inicial

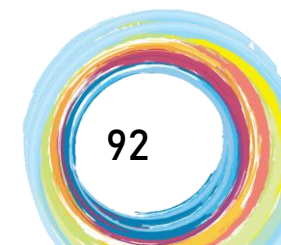
Aspectes a avaluar	0	1	2	3	Observacions
Expliciten coneixements previs relacionats amb el tema a tractar?					
Són capaços de relacionar la temàtica abordada amb experiències pròpies?					
Fan hipòtesis raonades entorn el tema a treballar?					
S'han explicitat valors o principis relacionats amb els Drets Humans?					
Quin grau d'elaboració han tingut les seves intervencions?					
Han sigut capaços de dialogar?					
S'han valorat i tingut en compte les opinions del tothom?					
Els discurs s'ha construït entre tots?					
S'han fet crítiques constructives?					
Quin ha estat el grau d'autonomia dels alumnes a la conversa?					
S'ha produït debat i reflexió grupal?					
Han estat atents i han sabut escoltar als altres?					
Mostren seguretat personal a l'hora de respondre?					
Quin grau d'implicació i participació en l'activitat hi ha hagut?					
S'han mostrat comprensius i empàtics?					

1.2.2 Rúbrica per a l'avaluació ipsativa

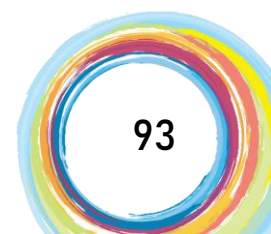
		1	2	3	4
Comprensió	Comprensió del text	No han comprés la història i no han cercat ajuda per a comprendre-la	Han tingut dificultats per a comprendre la història i han cercat ajuda	Han comprés la història a grans trets, tot i que amb alguna dificultat	Han comprés molt bé la història.
	Comprensió de la situació presentada	No han entès la situació presentada al text	Han entès parcialment la situació presentada	Han entès la situació i han sabut detectar algunes de les causes i conseqüències d'aquesta	Han comprés la situació, han detectat les causes i conseqüències d'aquesta i han sabut veure els diferents punts de vista implicats
Anàlisi	Judici moral	No han sabut emetre un judici envers la situació o n'han emès un però no han sabut argumentar-lo	Han emès un judici moral i l'han justificat des d'una perspectiva egoista o utilitarista	Han emès un judici moral i l'han justificat al·ludint a normes socials	Han emès un judici moral i l'han justificat al·ludint a valors i principis universals.
	Empatia	No s'han identificat amb el protagonista de la història ni han sabut posar-se al seu lloc.	Comprenen parcialment la problemàtica del protagonista però no saben posar-se al seu lloc.	Es posen al lloc del protagonista, comprenen el seu punt de vista, tot i que sigui diferent al propi, i entén com es sent.	Saben posar-se al lloc del protagonista, comprendre els seus pensaments, accions i pensaments i imaginem com ells es sentirien i actuarien davant d'una situació similar.
	Grau d'aprofundiment	Han fet un anàlisi simple, sense fer aportacions pròpies i sense anar més enllà de la història llegida.	Han analitzat la història a partir dels seus components i han aportat opinions personals.	Han fet una anàlisi grupal envers la història analitzant de forma argumentada els components d'aquesta, connectant-la amb els Drets Humans i amb altres realitats.	Han fet una reflexió grupal profunda envers la història, emmarcant-la en una realitat que va més enllà de la pròpia història, establint connexions amb els drets humans, extraient conclusions sobre la situació i fent-se noves preguntes.
	Cerca de solucions	No han cercat cap solució per a la problemàtica presentada.	Davant la problemàtica presentada han pres consciència de la necessitat de que algú hi donés solució, però no n'han concretat cap.	Davant la problemàtica han cercat solucions però aquestes han estat poc ajustades a la realitat descrita al text.	Davant la problemàtica han cercat solucions possibles i ajustades a la realitat i han valorat les dificultats que podrien tenir aquestes solucions.

Connexions	Relació amb els drets humans	No han relacionat la història amb els Drets Humans	Han vist en la història un problema però no l'han analitzat des de la perspectiva de drets humans	Han vist en la història plantejada una qüestió de drets humans i ho han argumentat de manera raonada	Han relacionat la història amb els Drets Humans i amb els valors que d'aquests es deriven i han explicat la necessitat de donar resposta a la problemàtica plantejada.
	Relació amb altres experiències	No han relacionat la situació amb cap experiència ni coneixement previ.	Han relacionat la situació amb alguna experiència o coneixement previ.	Han sabut situar la situació en el marc de la realitat actual, identificant situacions similars que es produeixen al nostre entorn.	Han sabut relacionar la situació amb la realitat actual, identificant situacions similars que es donen a l'entorn proper, i reflexionant entorn les causes i conseqüències que poden tenir aquestes situacions.
Discussió	Actituds	Mostren desinterès, no escolten i/o respecten les opinions dels altres i/o no saben resoldre els conflictes sorgits.	Mostren poc interès, no es valora l'opinió de totes les persones per igual i/o es veu la diversitat d'opinions com un problema.	Es mostra interès, respecte per les opinions dels altres, actituds de relació positives, igualitàries i pacífiques.	Es posa en valor la diversitat, es fomenta que tothom participi, es mostra interès i es valora tot allò que les persones poden aportar, s'estableixen relacions positives, pacífiques, democràtiques i igualitàries.
	Argumentació i debat	Les idees no s'argumenten ni interaccionen entre si i/o hi ha imposició d'idees.	S'exposen les idees amb un nivell d'argumentació bàsic i però no hi ha debat.	Hi ha debat, diàleg entre les idees i alta elaboració de les idees exposades.	Les idees i opinions s'exposen amb un nivell d'argumentació profunda, es genera un debat ric i els alumnes es mostren oberts a qüestionar les pròpies idees.
Dinàmica de grup	Autonomia	El grup requereix, constantment, de la mediació del mestre	El grup requereix, puntualment, de la mediació del mestre.	El grup s'autogestiona, tot i que s'estableixen dinàmiques de poder no igualitàries.	El grup s'autogestiona partint de principis i valors democràtics.
	Participació	Mostren poca participació, implicació i motivació per la tasca.	S'impliquen en la realització de la tasca però sense gaire interès.	Mostren interès per l'activitat i participen força	Mostren un alt grau de participació i interès intrínsec per l'activitat.

1.2.3 Exemple d'estructura de diari

OBSERVACIÓ 1	
Data:	Activitat:
Objectius de l'activitat:	Context d'observació:
Grup meta de l'observació:	
Trets rellevants de la sessió:	
Anàlisi de l'observació:	

1.2.4 Rúbrica d'autoavaluació per al bloc 2

Temàtica	Criteri	Compleixo el criteri?			
		Poc	Una mica	Bastant	Molt
Aprentatges	Línia de temps	No he entès la línia de temps ni he sabut situar en aquesta els diferents esdeveniments treballats.	M'ha costat una mica comprendre quan havien passat els esdeveniments treballats i situar-los a la línia de temps.	He sabut situar els esdeveniments a la línia de temps.	He sabut situar els esdeveniments a la línia de temps i sabria ordenar-los i situar-los en el temps sense necessitat de la línia.
	Temàtica del bloc	No he entès el tema treballat ni he sabut relacionar-lo amb el meu dia a dia.	M'ha costat entendre algun dels aspectes del tema treballat i relacionar-los amb el meu dia a dia	He entès el tema treballat i l'he sabut relacionar amb el meu dia a dia	He entès el tema treballat, l'he sabut relacionar amb el meu dia a dia i amb els drets humans i he pensat en maneres de solucionar la problemàtica plantejada.
	Recerca d'informació	No he sabut fer ús de les fonts presentades ni cercar informació que m'ajudés a saber més sobre el tema treballat	M'ha costat una mica fer ús de les fonts i materials i cercar informació adequada	He entès les fonts presentades, m'han servit per a comprendre i analitzar el passat i he sabut cercar informació adequada a la meva temàtica.	He entès les fonts presentades, m'han servit per a comprendre i analitzar el passat, he sabut connecta el passat i el present, trobar altres fonts, dels present o del passat, per mi mateix i cercar informació adequada i fiable.
	Conclusions	No he estat capaç d'extreure cap conclusió entorn de la temàtica treballada	He sabut extreure alguna conclusió al final de cada fitxa, però no he sabut connectar-les entre si ni extreure una conclusió global sobre el bloc.	He sabut extreure conclusions al final de cada fitxa, així com conclusions globals al final del bloc	He sabut extreure conclusions al final de cada fitxa, així com conclusions globals al final del bloc i he sabut fer-me noves preguntes i hipòtesis al final de cada bloc.
	Posada en comú	No he participat en la posada en comú del bloc	He participat en la posada en comú del bloc, tot i que m'ha sigut difícil	He participat en la posada en comú del bloc i he sabut explicar amb claredat la	He participat en la posada en comú del bloc, he sabut explicar amb claredat la temàtica i el treball fet

			explicar la temàtica i el treball fet als companys.	temàtica i el treball fet als companys.	als companys i he sabut respondre a les preguntes plantejades pels companys.
Treball en grup	Implicació	No m'he implicat gens en el treball en grup.	M'he implicat una mica en el treball en grup i he aportat alguna idea, tot i que he preferit treballar individualment.	M'he implicat en el treball en grup, m'he esforçat, he aportat idees i he ajudat als companys quan ho necessitaven.	M'he implicat molt en el treball en grup, m'he esforçat, he aportat idees, he ajudat als companys quan ho necessitaven i he intentat, en tot moment, millorar la dinàmica de treball en grup.
	Relació amb els companys	No m'he sentit inclòs dins del grup i/o s'han generat conflictes grupals que no hem sabut resoldre.	M'hauria agradat més treballar individualment, tot i que m'he esforçat per treballar en grup. Ens ha costat resoldre els problemes sorgits	He treballat bé en grup, tot i que a vegades no m'he sentit prou valorat. Hem resolt bé els problemes sorgits.	M'ha agradat molt treballar en grup, he après dels companys, m'he sentit escoltat i valorat en tot moment i, em sabut resoldre bé els conflictes i prevenir que en sorgissin de nous.
Actitud i participació	Motivació i participació	No m'ha agradat gens el treball que havia de fer i no m'he implicat.	No m'ha agradat el treball a realitzar però he intentat implica'm-he una mica	M'ha agradat el treball i m'he esforçat i implicat per tal de desenvolupar les tasques proposades.	M'ha agradat molt el treball, m'he sentit molt motivat, m'he esforçat i implicat per interès personal, per tal d'aprendre i conèixer més sobre el tema.
	Actituds	No m'ha interessat escoltar als companys ni l'opinió dels altres. Davant els problemes he volgut tenir sempre la raó.	He escoltat l'opinió dels altres però només l'he tingut en compte quan era la mateixa que la meva.	He escoltat les opinions dels altres i les he valorat i les he tingut en compte. Davant els conflictes he intentat arribar a acords i afavorir el benestar de tothom.	He escoltat als altres, he valorat les seves opinions i aportacions i he intentat fomentar i ajudar que tots poguéssim participar i que es dones valor a allò que tothom aportat. Davant els conflictes he intentat dialogar, posar-me al lloc de l'altre, arribar a acords i fomentar el benestar de tothom
Vols afegir alguna cosa més?					

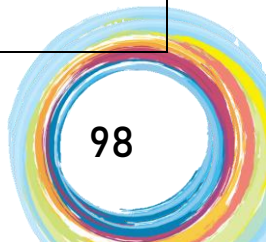
1.2.5 Rúbrica d'autoavaluació per al bloc 3

Temàtica	Criteri	Compleixo el criteri?			
		Poc	Una mica	Bastant	Molt
Aprentatges	Coneixement de l'entorn	No he sigut capaç de definir les característiques bàsiques de la meva societat ni de detectar cap problemàtica a aquesta.	He sabut definir algun dels aspectes bàsics de la societat i detectar alguna problemàtica llunyana i no abastable de manera senzilla.	He sabut definir la meva societat i l'entorn on visc tenint en compte diversos factors i detectant algun problema propers que ens trobem en el nostre dia a dia.	He sabut definir la meva societat i l'entorn on visc tenint en compte diversos factors, assumint en meu paper dins d'aquesta, detectant algun problema propers que ens trobem en el nostre dia a dia i proposant possibles solucions per a aquests.
	Objectius	No m'interessava cap de les propostes d'implicació social proposades i no he sabut definir uns criteris ni personals ni grupals entorn de la feina a fer.	La proposat que he triat m'interessava una mica però m'ha costat molt definir els meus objectius personals entorn d'aquesta i contribuir a la creació dels criteris grupals.	He triat una proposta que m'interessava i he sabut definir els meus objectius personals entorn d'aquesta, tot i que m'ha costat integrar els objectius personals en els grupals.	He triat una proposta que m'interessava molt, he definit uns objectius personals abordables i he sabut integrar els meus objectius personals i els dels companys en els objectius grupals i la concreció del projecte.
	Planificació	No he participat en la planificació del treball en grup o m'he mostrat contrari a escoltar les opinions i propostes dels altres.	He fet poques aportacions per a definir la planificació de les tasques a fer i/o he volgut manar massa en aquest procés	He aportat idees i opinions a l'hora de planificar el treball en grup i he escoltat i tingut en compte les opinions dels altres.	He aportat idees i opinions a l'hora de planificar el treball en grup, he escoltat i tingut en compte les opinions dels altres, he fomentat la participació de tots i m'he ofert per a realitzar alguna tasca que calia fer.
	Acció	No m'he implicat en les accions de transformació dutes a terme pel meu grup.	M'he implicat una mica en les accions dutes a terme pel meu grup, tot i que no m'han agradat o no m'hi he sentit a gust.	M'he implicat activament en les accions dutes a terme pel meu grup, m'he compromès activament amb la transformació del meu entorn i he entès la importància de les accions	M'he implicat activament en les accions dutes a terme pel meu grup, m'he compromès activament amb la transformació del meu entorn, he entès la importància de les accions realitzades per a promoure la millora de la societat i he decidit continuar

				realitzades per a promoure la millora de la societat.	compromès, d'alguna manera, amb la millora social quan acabem el treball de classe.
	Posada en comú	No he participat en la posada en comú del bloc	He participat en la posada en comú del bloc, tot i que m'ha sigut difícil explicar la temàtica i el treball fet als companys.	He participat en la posada en comú del bloc i he sabut explicar amb claredat la temàtica i el treball fet als companys.	He participat en la posada en comú del bloc, he sabut explicar amb claredat la temàtica i el treball fet als companys i he sabut respondre a les preguntes i dubtes plantejats.
Treball en grup	Implicació	No m'he implicat gens en el treball en grup.	M'he implicat una mica en el treball en grup i he aportat alguna idea, tot i que he preferit treballar individualment.	M'he implicat en el treball en grup, m'he esforçat, he aportat idees i he ajudat als companys quan ho necessitaven.	M'he implicat molt en el treball en grup, m'he esforçat, he aportat idees, he ajudat als companys quan ho necessitaven i he intentat, en tot moment, millorar la dinàmica de treball en grup.
	Relació amb els companys	No m'he sentit inclòs dins del grup i/o s'han generat conflictes grupals que no hem sabut resoldre.	M'hauria agradat més treballar individualment, tot i que m'he esforçat per treballar en grup. Ens ha costat resoldre els problemes sorgits	He treballat bé en grup, tot i que a vegades no m'he sentit prou valorat. Hem resolt bé els problemes sorgits.	M'ha agradat molt treballar en grup, he après dels companys, m'he sentit escoltat i valorat en tot moment i, em sabut resoldre bé els conflictes i prevenir que en sorgissin de nous.
Actitud i participació	Motivació i participació	No m'ha agradat gens el treball que havia de fer i no m'he implicat.	No m'ha agradat el treball a realitzar però he intentat implica'm-he una mica	M'ha agradat el treball i m'he esforçat i implicat per tal de desenvolupar les tasques proposades.	M'ha agradat molt el treball, m'he sentit molt motivat, m'he esforçat i implicat per interès personal, per tal d'aprendre i conèixer més sobre el tema.
	Actituds	No m'ha interessat escoltar als companys ni l'opinió dels altres. Davant els problemes he volgut tenir sempre la raó.	He escoltat l'opinió dels altres però només l'he tingut en compte quan era la mateixa que la meva.	He escoltat les opinions dels altres i les he valorat i les he tingut en compte. Davant els conflictes he intentat arribar a acords i afavorir el benestar de tothom.	He escoltat als altres, he valorat les seves opinions i aportacions i he intentat fomentar i ajudar que tots poguéssim participar i que es dones valor a allò que tothom aportat. Davant els conflictes he intentat dialogar, posar-me al lloc de l'altre, arribar a acords i fomentar el benestar de tothom

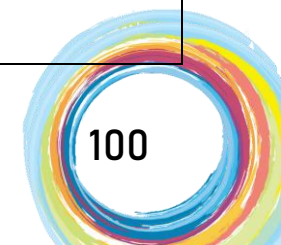
Vols afegir alguna cosa més?	
T'ha agradat el treball sobre els Drets Humans que hem fet al llarg del curs? Perquè?	
Hi ha alguna activitat o aspecte de la proposta que no t'hagi agradat?	
T'hauria agradat treballar més entorn d'algun tema?	
Què és el que més et va agradar del bloc 1? I el que menys?	
Què és el que més et va agradar del bloc 2? I el que menys?	
Què és el que més et va agradar del bloc 3? I el que menys?	
Consideres que podria millorar-se la proposta? Com?	

1.2.6 Rúbrica de coavaluació per als blocs 2 i 3

Temàtica	Criteri	Compleixo el criteri?			
		Poc	Una mica	Bastant	Molt
Com ha funcionat el treball en grup	Dinàmica de treball	Ningú s'ha implicat en el treball en grup.	Hi ha hagut implicació, però hem treballat molt individualment i només em tingut em compte l'opinió d'algunes persones.	Hem treballat com un grup i hem tingut en compte a tothom, tot i que hi ha gent que s'ha implicat molt més que d'altres.	Tothom s'ha implicat molt en el treball en grup i hem tingut en compte les opinions de tots els membres.
	Autonomia	Hem necessitat molta ajuda per a treballar en grup.	Hem sabut organitzar-nos i treballar autònomament, tot i que algú ha volgut manar per sobre dels altres i hem necessitat una mica d'ajuda.	Ens hem sabut organitzar autònomament i gestionar la pròpia feina tenint en compte les diverses opinions, tot i que en ocasions hem necessitat ajuda per saber que fer.	Ens hem sabut organitzar i treballar autònomament, hem escoltat les opinions de tothom, dialogat i debatut i hem pres les decisions democràticament.
	Resolució de conflictes	Hem tingut molts conflictes i no els hem sabut resoldre. Hi ha hagut faltes de respecte dins del grup.	Hem tingut forces conflictes i hem necessitat una mica d'ajuda per resoldre'ls.	Hem sabut resoldre la majoria de conflictes autònomament, fent ús del diàleg i de les normes de grup i tenint en compte a tothom.	Hem sabut prevenir els conflictes i quan n'hi ha hagut algun hem tingut com a prioritat solucionar-lo fent ús del diàleg, atenent a la diversitat d'opinions i pactant acords per prevenir que tornessin a passar.
Jo dins del grup	Què he aportat?	No m'he implicat en el treball en grup i li he posat difícil als meus companys treballar amb mi.	He participat bastant en el treball en grup però en ocasions he anat molt a la meua i no he tingut en compte les opinions dels altres	He participat molt en el treball en grup i he sabut escoltar als altres, però no he donat gaires idees.	He participat molt en el treball en grup, he fet bones aportacions i he sabut ajudar als companys quan tenien dubtes.
	Com m'he sentit?	M'he sentit poc valorat i com si no formés part del	M'he sentit part del grup, tot i que, en ocasions no es	M'he sentit part del grup, escoltat i comprés. M'he	M'he sentit part del grup, se m'ha tingut en compte i m'he sentit útil i

		grup.	tenia en compte el que jo deia i proposava.	sentit útil i valorat, tot i que en alguna ocasió puntual no m'he sentit bé en el grup.	necessari per al grup. Tothom m'ha respectat i m'ha tractat bé i m'he sentit molt a gust en el meu grup. I si en alguna ocasió no m'he sentit bé, ho he sabut expressar, gestionar i solucionar adequadament.
Els companys	Company 1:	No s'ha implicat, no ha aportat cap idea, a tractat malament als altres i /o a generat conflictes.	S'ha implicat poc, ha anat bastant a la seva, a aportat poques idees i, en ocasions no a tingut en compte les opinions dels altres	Ha participat molt en el grup, ha sabut escoltar al altres i ha aportat idees.	Ha participat molt en el grup, ha sabut escoltar al altres, ha aportat idees, ha ajudat als que hem tingut problemes, s'ha implicat positivament en la resolució de conflictes i ha cercat sempre la millor manera de fer la feina i de que el grup funcionés correctament
	Company 2:	No s'ha implicat, no ha aportat cap idea, a tractat malament als altres i /o a generat conflictes.	S'ha implicat poc, ha anat bastant a la seva, a aportat poques idees i, en ocasions no a tingut en compte les opinions dels altres	Ha participat molt en el grup, ha sabut escoltar al altres i ha aportat idees.	Ha participat molt en el grup, ha sabut escoltar al altres, ha aportat idees, ha ajudat als que hem tingut problemes, s'ha implicat positivament en la resolució de conflictes i ha cercat sempre la millor manera de fer la feina i de que el grup funcionés correctament
	Company 3:	No s'ha implicat, no ha aportat cap idea, a tractat malament als altres i /o a generat conflictes.	S'ha implicat poc, ha anat bastant a la seva, a aportat poques idees i, en ocasions no a tingut en compte les opinions dels altres	Ha participat molt en el grup, ha sabut escoltar al altres i ha aportat idees.	Ha participat molt en el grup, ha sabut escoltar al altres, ha aportat idees, ha ajudat als que hem tingut problemes, s'ha implicat positivament en la resolució de conflictes i ha cercat sempre la millor manera de fer la feina i de que el grup funcionés correctament

	Company 4:	No s'ha implicat, no ha aportat cap idea, a tractat malament als altres i/o a generat conflictes.	S'ha implicat poc, ha anat bastant a la seva, a aportat poques idees i, en ocasions no a tingut en compte les opinions dels altres	Ha participat molt en el grup, ha sabut escoltar al altres i ha aportat idees.	Ha participat molt en el grup, ha sabut escoltar al altres, ha aportat idees, ha ajudat als que hem tingut problemes, s'ha implicat positivament en la resolució de conflictes i ha cercat sempre la millor manera de fer la feina i de que el grup funcionés correctament
Vols afegir alguna cosa més?					

1.2.7 Qüestionari d'avaluació del projecte per a l'alumnat

Què penses sobre el projecte d'educació en Drets Humans

Amb aquest qüestionari volem conèixer allò que has après al llarg del projecte d'educació en Drets Humans i si t'ha agradat o no participar d'aquest projecte. Això no és un examen, és una manera de conèixer la teva opinió sobre el projecte. El qüestionari és anònim, això vol dir que ningú sabrà qui l'ha fet, així que pots dir tot el que pensis sense por!

Quin curs fas?..... Ets un nen o una nena?.....

Algun dels teus familiar ha participat al projecte? Qui? .....

.....

Segons la teva opinió, quan ens relacionem amb una persona hem de:

(Marca amb un **X** les respostes amb les que estigui d'acord)

..... Ser sempre el seus amics	..... Tractar-la sempre bé
..... Respectar les seves opinions	..... No contradir-la
..... Fer tot el que ella vol	..... Deixar clar qui mana
..... Buscar maneres de solucionar els problemes sense barallar-se	
..... Pensar com es pot sentir aquesta abans de dir qualsevol cosa	
..... Tenir en compte que segurament la persona vol aprofitar-se de nosaltres	
..... Fixar-nos sobre tot en la seva manera de vestir	

Si una persona té una opinió diferent a la meva...

(Marca amb un **X** les respostes amb les que estigui d'acord)

..... He de convèncer-la de que la meva opinió és la millor	..... No pot ser amiga meva
..... No m'importa, cadascú té les seves opinions	..... Segur que està equivocada
..... M'interessaré en conèixer la seva opinió	..... No li faré gaire cas

Si observo que algú està passant per un mal moment...

(Marca amb un **X** les respostes amb les que estigui d'acord)

..... Intento parlar amb ell i m'interesso per la seva situació	..... El deixo estar
..... Intento ajudar-lo si o si	..... Li ofereixo la meva ajuda
..... Si jo no puc ajudar-lo busco a algú que si pugui fer-ho	..... Si em cau bé l'ajudo, sinó no

Creus que hi ha algunes persones que són millors que d'altres?

(Marca amb un X les respostes amb les que estigui d'acord)

..... Si   ..... No

Els nens que venen d'altre països...

(Marca amb un X les respostes amb les que estigui d'acord)

..... A vegades es comporten de manera estranya	..... Són iguals que nosaltres
..... Hi ha coses que no són capaços de fer	..... No són tan llestos com nosaltres
..... Tenen menys drets que els d'aquí	..... No són catalans
..... Han d'estar agraïts de que els tractem bé	..... Poden ensenyar-nos moltes coses

Que diries si algú et diu que els immigrants només volen aprofitar-se del nostre país?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Explica com et sents quan algú fa trampes en un joc i com actuaries si passes això.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Què faries si algú no para de molestar-te?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Què penses que s'ha de fer si en un treball en equip o en un joc hi ha algú que té una opinió diferent a la teva?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Què penses sobre les següents frases:

→ Els nois no juguen amb nines .....

.....

.....

→ No importa el que facis si aconseguixes el que vols .....

.....

.....

→ Aquells que tenen més és perquè s'ho mereixen .....

.....

.....

→ Tot els recursos naturals es poden comprar i vendre .....

.....

.....

→ Jo no soc responsable del benestar i la salut dels altres .....

.....

.....

Que faries si veus que a un company l'estan pegant i/o insultant?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Durant aquest projecte t'ha resultat difícil relacionar-te amb els adults?

(Marca amb un **X** les respostes amb les que estigui d'acord)

..... Si   ..... No

Saps que són els Drets Humans?

(Marca amb un **X** les respostes amb les que estigui d'acord)

..... Si   ..... No

Series capaç d'identificar els Drets Humans a la vida quotidiana?

(Marca amb un **X** les respostes amb les que estigui d'acord)

..... Si   ..... No

Creus que hi ha coses al nostre entorn que no estan bé?

(Marca amb un **X** les respostes amb les que estigui d'acord)

..... Si   ..... No

Sabries posar-hi algun exemple?.....

.....
.....

Creus que ets responsable d'ajudar a que la societat sigui cada cop millor? Per què?

.....
.....
.....

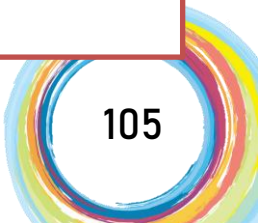
Com pots fer-ho per ajudar? Sabries posar algun exemple?.....

.....
.....

Quines d'aquestes persones creus que són responsables d'evitar que és produeixi una situació d'assetjament escolar?

(Marca amb un **X** les respostes amb les que estigui d'acord)

..... L'assetjador   ..... La víctima   ..... Els companys de classe
..... Els mestres   .....Els pares   .....La gent del barri

T'ha agradat la manera en que hem treballat els Drets Humans al llarg del projecte?

(Marca amb un **X** les respostes amb les que estigui d'acord)

..... Si   ..... No

Creus que al llarg del projecte has après alguna cosa útil?

(Marca amb un **X** les respostes amb les que estigui d'acord)

..... Si   ..... No

Creus que la teva participació al projecte ha sigut positiva?

(Marca amb un **X** les respostes amb les que estigui d'acord)

..... Si   ..... No

Creus que has aportat idees útils per a la resta de participants?

(Marca amb un **X** les respostes amb les que estigui d'acord)

..... Si   ..... No

T'ha agradat conèixer testimonis sobre persones a les que no se'ls havien respectat els seus drets? Què és el

que   més   t'ha   cridat   l'atenció   d'aquests   testimonis?

.....
.....
.....
.....

T'han agradat el treball en grup?

(Marca amb un **X** les respostes amb les que estigui d'acord)

..... Si   ..... No

T'ha agradat que adults de fora de l'escola (pares, veïns, voluntaris...) participessin del projecte?

(Marca amb un **X** les respostes amb les que estigui d'acord)

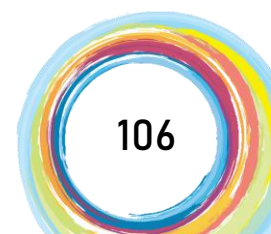
..... Si   ..... No

Creus que aquest projecte s'hauria de dur a terme a altres escoles? Per què?.....

.....
.....

Creus que el projecte podria millorar-se d'alguna manera? Com?.....

.....
.....

Annex 2: Materials per a l'alumnat

2.1 Materials per a la realització de les activitats del bloc 2

2.1.1 Carpeta d'aprenentatge temàtica Treball

Sobre 1: El Treball

Fitxa

EL TREBALL

1er: Entre tots definiu que és el treball i parleu d'allò al que us agradaria treballar de grans i per què.

Podeu apuntar les vostres conclusions entorn d'aquesta pregunta i les següents a una fulla, gravant-vos en vídeo o àudio amb el mòbil, fent un pòster, creant un power point...
TROBEU LA VOSTRA MANERA, SIGUEU CREATIUS!

2º: Parleu entre tots, expliqueu les vostres opinions i experiències intentant respondre a les següents preguntes:

- Penseu que el treball està relacionat amb els Drets Humans? Per què?
- Creieu que els vostres pares són ben tractats a la feina? Per què?

3er: Agafeu el recurs 1.a, llegiu la definició de treball donada pel diccionari i intenteu respondre entre tots les següents preguntes:

- Penseu que el treball és important a la vida de les persones? Per què?
- Creieu que no tenir treball és un problema?
- Penseu que poder triar la feina que vols fer és important? Creieu que hi ha persones que estan obligades a treballar en el que no volen? Podríeu posar algun exemple?

4t: Mireu el recurs 1.b, llegiu el poema i intenteu contestar les següents preguntes entre tots:

- De que parla el poema?
- Com us fa sentir?
- Com penseu que se sentia la protagonista treballant a la fàbrica? Per què?
- Penseu que l'Elionor i la seva filla van poder triar on volien treballar i com volien que fos el seu futur? Creieu que això continua passant avui en dia?

5é: Feu una ullada al recurs 1.c, mireu el vídeo i parleu entorn dels següents punts:

- De que parla el vídeo? Com us ha fet sentir? Què penseu de l'esclavitud?
- Quina diferència penseu que hi ha entre treball i esclavitud?
- Com penseu que se senten les persones esclaves amb la seva vida?
- Què penseu que podien fer els esclaus per millorar la seva situació?

6é: Mireu el recurs 1.d sobre els drets dels treballadors, llegiu-los i reflexioneu a partir de les següents preguntes:

- Pensant en el vídeo de l'esclavitud quins dels Drets penseu que no s'acompleixen quan es viu sota l'esclavitud?
- Creieu a les persones que treballen avui en dia a Espanya se li respecten aquests drets?
- Penseu que hi ha algun dret que és especialment vulnerat actualment?

Materials

Recurs 1.a: El treball

Treball: Activitat conscient de l'home orientada a obtenir els béns o mitjans per a satisfer les seves necessitats transformant la natura que l'envolta.

Definició extreta de diccionari.cat

Material 40: el treball

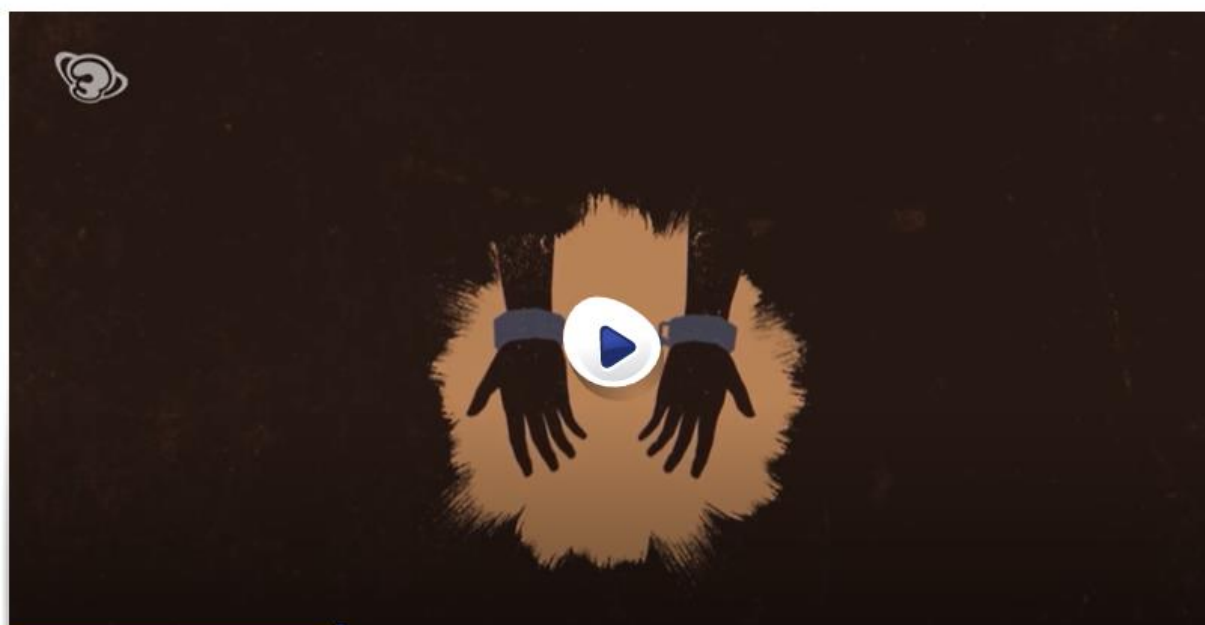
Recurs 1.b: Poema de L'Elionor

L'Elionor tenia
catorze anys i tres hores
quan va posar-se a treballar.
Aquestes coses queden
enregistrades a la sang per sempre.
Duia trenes encara
i deia: “sí, senyor” i “bones tardes”.
La gent se l'estimava,
l'Elionor, tan tendra,
i ella cantava mentre
feia córrer l'escombra.
Els anys, però, a dins la fàbrica
es dilueixen en l'opaca
grisor de les finestres,
i al cap de poc l'Elionor no hauria
pas sabut dir d'on li venien
les ganes de plorar
ni aquella irreprimible
sensació de solitud.
Les dones deien que el que li passava
era que es feia gran i que aquells mals
es curaven casant-se i tenint criatures.
L'Elionor, d'acord amb la molt sàvia
predicció de les dones,
va créixer, es va casar i va tenir fills.
El gran, que era una noia,
feia tot just tres hores
que havia complert els catorze anys
quan va posar-se a treballar.
Encara duia trenes
i deia: “sí, senyor”, i “bones tardes”.

Miquel Martí i Pol

Material 41: El poema de L'Elionor

Recurs 1.c: L'esclavitud

▶ 00:42 / 02:34 🔊

Què és l'esclavisme?

Mireu el següent vídeo: <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/que-es-lesclavisme/video/5921188/>

Material 42: L'esclavisme

Recurs 1.d: Què són i quins són els drets del treballador?

ELS DRETS DELS TREBALLADORS

Són normes que cerquen protegir el benestar i la dignitat dels treballadors, a continuació t'expliquem quins són alguns d'aquestes drets a Espanya:

TOTHOM HA DE PODER TRIAR LLUREMENT LA SEVA FEINA

Ningú pot obligar-nos a treballar si nosaltres no volem. Tots hem de poder triar la feina que volem.

LA JORNADA LABORAL MÀXIMA ÉS DE 40 HORAS SETMANALS

Podem treballar un màxim de 40 hores setmanals i de 8 hores al dia. En cas que l'empresa ens demani que treballem més hores, ens ha de pagar més diners per les hores extres i no ens pot obligar a fer-les.

TOTHOM HA DE REBRE UN SALARI DIGNE I JUST

Tothom ha de rebre un sou acord al seu treball, al seu nivell de formació, experiència i responsabilitat en el moment acordat. Tots hem de rebre un salari mínim en relació a les hores treballades, a Espanya el salari mínim per 40 hores treballades és actualment de 900 euros al mes

TOTHOM TÉ DRET A VACANCES PAGADES

Tots tenim dret a tenir uns dies de descans i de vacances pagades. A Espanya els treballadors tenen dret a 30 dies de vacances.

NO ENS PODEN FER FORA DE LA FEINA SENSE JUSTIFICACIÓ

Si ens acomiaden de la feina hi ha d'haver motius clars, justos i raonables per fer-ho i aquests motius s'han de comunicar al treballador.

SI ENS FAN FORA DE LA FEINA TENIM DRET A REBRE UNA RETRIBUCIÓ ECONÒMICA

Si una persona es queda a l'atur té dret a rebre, durant un temps, uns diners proporcionals al seu sou anterior per part del govern.

NINGÚ POT SER DISCRIMINAT A LA FEINA

A la feina ningú no pot ser tractat malament: ni amb prejudicis per motiu de sexe, raça, idees polítiques, religió, orientació sexual, discapacitat...

QUAN ENS FEM GRANS TENIM DRET A DEIXAR DE TREBALLAR I CONTINUAR COBRANT UNA PENSIÓ

Quan les persones es fan grans tenen dret a deixar de treballar i a cobrar una pensió digna, suficient i proporcional al seu sou anterior.

ELS NENS NO PODEN TREBALLAR

Les persones menors de 16 anys no poden treballar, ja que fins a aquesta edat han de cursar estudis obligatoris.

NINGÚ POT SER MALTRACTAT NI HUMILIAT A LA FEINA

Ningú no pot ser insultat, tractat malament o amb manca de respecte, ni humiliat al seu lloc de treball per cap motiu.

DRET A LA VAGA

Els treballadors tenen dret a defensar els seus drets a fer vaga, a protestar i a manifestar-se per al respecte d'aquests.

DRET DE SINDICAR-SE

Els treballadors tenen drets a organitzar-se, a reunir-se i triar lliurement a persones que els representin davant els amos.

DRET A DEFENSAR-SE I DEMANAR MILLORES

Tots els treballadors tenen dret a demanar millores del seu treball i a denunciar qualsevol incumpliment dels seus drets i del seu contracte.

DRET ESTAR SEGUR A LA FEINA

Tothom té dret a gaudir d'un ambient de treball saludable i segur, així com a ser protegit de qualsevol risc laboral.

Material 43: Els drets dels treballadors

COM ERA TREBALLAR AL PASSAT?

Podeu apuntar les vostres conclusions entorn de les diferents pregunta a una fulla, gravant-vos en vídeo o àudio amb el mòbil, fent un pòster, creant un power point...
TROBEU LA VOSTRA MANERA, SIGUEU CREATIUS!

1er: Parleu i penseu entre tots si el món del treball ha canviat o no al llarg dels últims 100 anys.

2º: Parleu entre tots i expliqueu les vostres opinions i experiències intentant respondre a les següents preguntes:

- Penseu que el treball dels vostres pares i mares avui en dia és diferent del que tenien els vostres avis? En que penseu que es diferent?
- Creieu que és millor treballar a una fabrica avui que fa 200 anys? Per què?

3er: Agafeu tots els materials que hi ha a la carpeta i ordeneu-los sobre la línia de temps que vau crear fa uns dies.

4t: Feu una ullada al recurs 2.a, 2.b i 2.c, comenteu-los entre vosaltres i analitzeu-los, aquestes preguntes us poden ajudar:

- Amb quins problemes es trobaven els treballadors fa 150 anys? Com imagineu que es sentien? Podien fer alguna cosa per canviar el seu destí? Què faríeu vosaltres si estiguéssiu a la mateixa situació?
- Quantes hores treballaven les persones fa 150 anys? Penseu que treballar moltes hores seguides es un problema? Per què?
- Atenent a aquests materials, per què penseu que el treball i les condicions laborals es poden relacionar amb els Drets Humans? Quins Drets Humans penseu que no es respecten en les situacions presentades?
- Què demanaven els treballadors? Tenien raó en el que demanaven? Per què?
- Penseu que va ser fàcil que milloressin les vides dels treballadors?
- Creieu que avui en dia hem aconseguit millorar les condicions de treball? Hi ha encara coses a millorar segons la vostra opinió? Quines? Per què? Com es pot impulsar el canvi i la millor d'aquestes coses?

5é: Mireu els materials 2.d, 2.e i 2.f i reflexioneu entorn dels mateixos a partir de les següents preguntes:

- On treballava la majoria de la població a l'any 1900? Penseu que avui en dia es segueix la mateixa tendència?
- Hi havia abans diferència entre el número d'homes i de dones que treballaven als diferents sectors? Hi havia també diferència entre la quantitat d'homes i dones a l'atur? Per què penseu que era així?
- Qui treballava majoritàriament a casa? Per què penseu que era així? Que opineu d'això?
- Creieu que avui en dia encara hi ha tanta diferència entre els homes i les dones treballadors?

Materials

Recurs 2.a: La vida dels treballadors al passat

Yo veo masas uniformes de trabajadores atronados por el ruido de las fábricas y cegados por el humo del carbón. Son miles de seres delgados y hambrientos.

Yo busco al trabajador en su vivienda húmeda i mal sana, veo la atmosfera que respira en la mina y en el taller y en su aliento fatigado y sus facciones contraídas me parece descubrir las huellas del trabajo que socava su cuerpo.

Lastimosa es por cierto la situación de las clases trabajadoras, al considerar las fatigas, las privaciones y la angustia de estos. El trabajo es un campo que el hombre debe de regar con gotas de sudor y no de sangre

Fragment adaptat de Miguel Maura Pro. Any 1872

Font 12: La vida dels treballadors al passat

Recurs 2.b: Quantes hores es treballaben?

Hay trabajadores que emplean dieciséis y dieciocho horas, y ellos piden que las máximas fuesen ocho o diez hora. Pues bien, quien que haya visitado una de las fábricas no conviene en que esto es una aspiración racional? No veis cuan horribles son esas dieciocho horas?

Fragment adaptat del diari La Independencia española. 13 de gener de 1872

Font 15: Quantes hores es treballava?

Recurs 2.c: Millors per als treballadors

Los trabajadores piden imponer un salario mínimo vital por ocho horas de trabajo. Muchos trabajadores, solo a fuerza de horas extraordinarias han podido hacer frente a sus necesidades más indispensables.

Fragment adaptat del diari España Popular. 28 de febrer de 1958

Font 18: Millors per als treballadors

Recurs 2.d: A quins sectors treballava la població al 1900?

	Sector primària	Sector secundari	Sector terciari
Homes	3.858.185	749.043	747.023
Dones	776.228	172.435	462.258

Font 21: Sectors en els que treballava la població al 1900

Recurs 2.e: nº de persones a l'atur al 1900

	Si ho valorem com en aquella època	Si comptem les persones que només treballen tenint cura de casa seva
Homes	45.119	45.119
Dones	21.264	5.426.973

Font 25: Nº de persones a l'atur al 1900

Recurs 2.f : Qui feia les tasques de la llar al 1900 ?

	A la propia casa	Com a treballador a casa d'un altre
Homes	-	35.405
Dones	5.405.709	264.021

Font 22: Les tasques de la llar al 1900

COM ÉS EL TREBALL AVUI EN DIA?

Podeu apuntar les vostres conclusions entorn de les diferents pregunta a una fulla, gravant-vos en vídeo o àudio amb el mòbil, fent un pòster, creant un power point...
TROBEU LA VOSTRA MANERA, SIGUEU CREATIUS!

1er: Recordeu les conclusions que va treure en relació a la fitxa anterior i penseu si les característiques del treball al passat són semblants a les d'avui en dia, penseu que hem anat a millor o a pitjor?

2º: Agafeu els materials 3.a, 3.b, 3.c, 3.d, 3.e, mireu-los, analitzeu-los i penseu entorn d'aquests, **PODEU UTILITZAR ELS MATERIALS DEL SOBRE ANTERIOR.** Les següents preguntes us poden ajudar a reflexionar:

- ➔ Com és el treball avui en dia? A quin sector treballa principalment la població? Hi ha hagut canvis respecte a les dades de treball del 1900? Quins han sigut aquests canvis? Per què penseu que s'han produït?
- ➔ Continuen havent diferències laborals entre els homes i les dones? Quines? A que penseu que es deuen? Que n'opineu?
- ➔ Creieu que l'atur és un problema? Per què?
- ➔ Per què penseu que hi ha tanta diferència entre l'atur a Espanya i a la resta d'Europa? Com penseu que ho podríem fer per a que no hi hagués tant?
- ➔ Penseu que el salari més comú a Espanya és suficient? Quin creieu que hauria de ser el salari? Hauria de ser el mateix per a tots? De què hauria de dependre que algú cobres més o menys? És just que un jugador de futbol cobri més que un botiguer o que un infermer?

3er: Agafeu el recurs 3.f i reflexioneu:

- ➔ Què penseu de la situació descrita al text?
- ➔ Que vol dir ser un treballador pobre? Creieu que és un problema?
- ➔ Com pot ser que una persona que treballa sigui pobre?

4t: Feu una ullada als recursos 3.g, 3.h i 3.i i reflexioneu:

- ➔ Que penseu de les situacions que expliquen els diferents vídeos? Com us han fet sentir? Com penseu que es senten les persones que viuen aquestes situacions?
- ➔ Creiu que són justes aquestes situacions? Per què penseu que passen? Qui és el responsable de que passin? Qui hauria d'aturar-les?
- ➔ Penseu que una persona que treballa en aquestes circumstàncies pot ser feliç a la seva feina? Per què creieu que accepten aquestes condicions alguns treballadors?
- ➔ Penseu que els consumidors som responsables, d'alguna manera, de que les persones que preparen el nostre menjar, que ens el porten a casa, que netegen, que tenen cura de les nostres persones grans... tinguin, en moltes ocasions, males condicions de treball? Per què?
- ➔ Penseu que les situacions que s'expliquen als diferents vídeos vulneren algun dret del treballador o algun dret humà? Quins?
- ➔ Què és podria fer per millorar aquesta situació? Creieu que vosaltres podríeu fer alguna cosa?

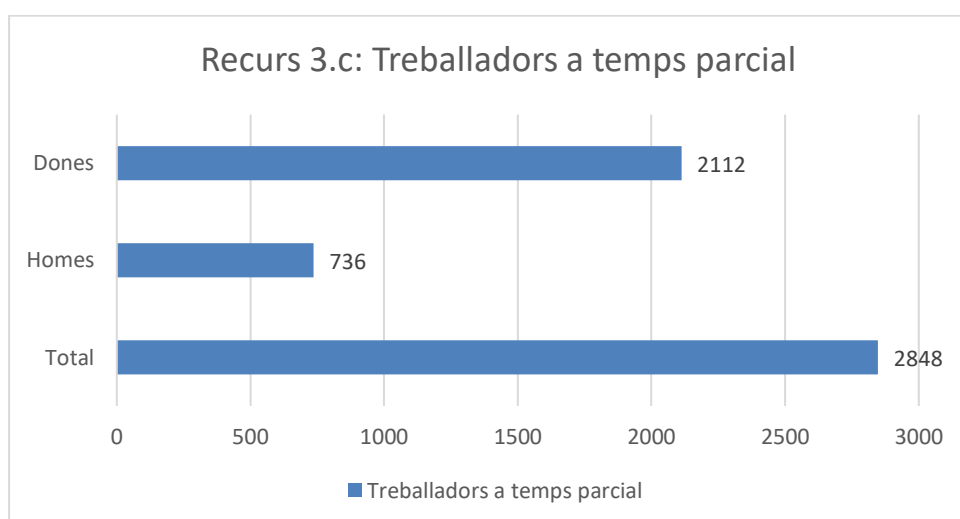
Materials

Recurs 3.a Percentatge de població treballadora per sectors			
	Primari	Secundari	Terciari
Total	4,25%	18,85%	70,00%
Homes	5,95%	27,98%	60,58%
Dones	2,70%	8,50%	80,75%

Font 26 Població treballadora per sectors

Recurs 3.b: Taxa d'atur 2019		
	Espanya	Europa
Total	14,10%	6,4%
Homes	12,45%	7,1%
Dones	16,00%	6,7%

Font 27: Taxa d'atur al 2019

Font 28: Treballadors a temps parcial

Recurs 3.d: Salari anual més comú al 2017	
Homes	17.501,52
Dones	13.518,63

Font 30: Salari més comú

Recurs 3.e: Preu mig del lloguer mensual a Barcelona	
Preu mig del lloguer a Barcelona al 2018	929,57

Font 29: Preu mig del lloguer

Recurs 3.f: Treballadors pobres

España, desde el 2012 entre los países 'top' de la UE en pobreza laboral

El 12,9% de los españoles con trabajo no ganan lo suficiente para llegar a final de mes; según Eurostat

El número de trabajadores pobres crece en plena recuperación de la economía

Gabriel Ubieto

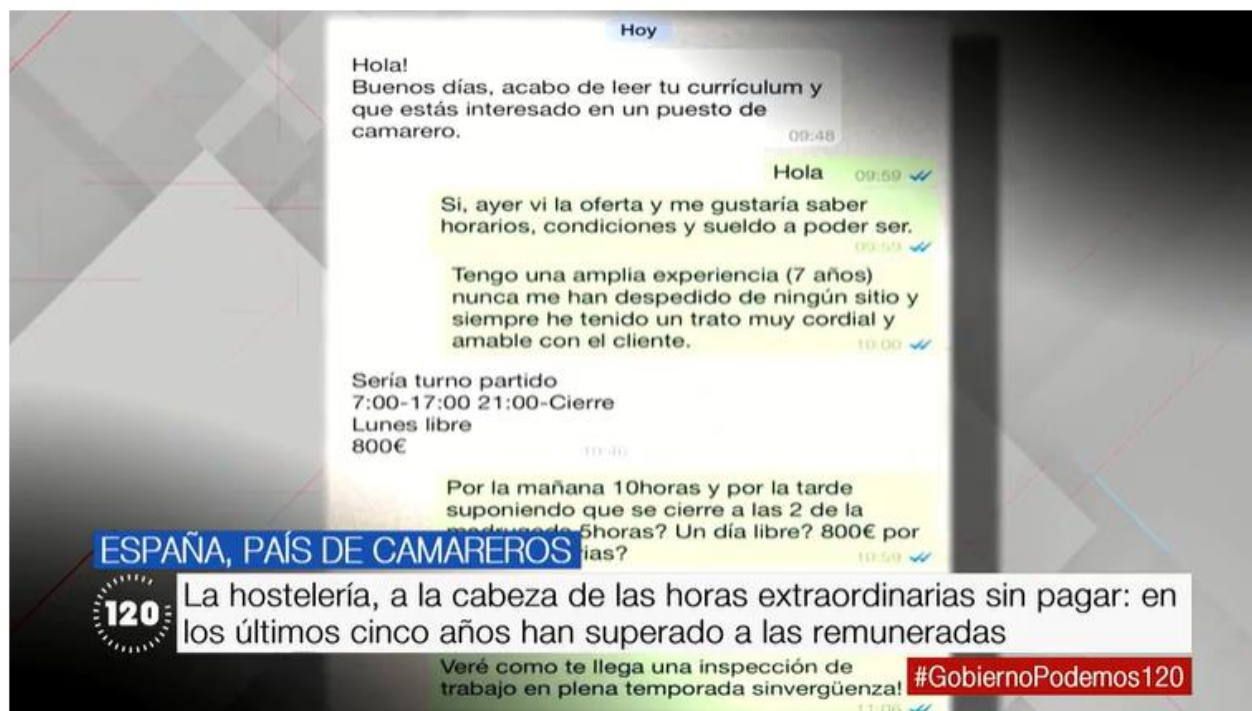
BARCELONA - SÁBADO, 01/02/2020 - 16:30

Llegiu l'article complet a: <https://www.elperiodico.com/es/economia/20200201/numero-trabajadores-pobres-espana-aumenta-plena-recuperacion-economica-7831259>

Font 31: Treballadors pobres

Recurs 3.g: Treballar sense cobrar

Mireu el vídeo a: <http://www.telemadrid.es/programas/120-minutos/hosteleria-marca-cifras-record-extras-2-2042515738--20180823040414.html>

Font 32: Treballar sense cobrar

Recurs 3.h: Condicions de treball

Precariedad laboral en España

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=7HFufyejhCA&t=124s>

Font 33: Condicions de treball

Recurs 3.i: L'experiència d'en Daniel

#SinTratoNoHayContrato

Precariedad laboral en España - El testimonio de Daniel Gutiérrez

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=FgsUZrF4aR0>

Font 34: L'experiència d'en Daniel

Aprofundim, el treball infantil

Podeu apuntar les vostres conclusions entorn de les diferents pregunta a una fulla, gravant-vos en vídeo o àudio amb el mòbil, fent un pòster, creant un power point...
TROBEU LA VOSTRA MANERA, SIGUEU CREATIUS!

1er: Recordeu les conclusions que heu extret en les sessions de treball anteriors i, partint d'aquestes, penseu en com seria si vosaltres, amb la vostra edat, haguéssiu d'anar a treballar obligatòriament, sense poder triar, com us sentiríeu?

2º: Mireu el recurs 4.a, situeu-lo a línia de temps, fixeu-vos en quants infants menors de 19 anys treballaven al 1900 i reflexioneu:

- Penseu que si haguéssiu nascut a l'època dels vostres besavis hauríeu tingut que treballar? Sabeu si quan els vostres avis i besavis eren nens treballaven?
- Penseu que al nens en aquella època els agradava treballar? Per què penseu que ho feien?
- Creieu que podien triar en que volien treballar? Com penseu que eren les condicions de treball d'aquells nens?

3er: Llegiu els recursos 4.b i 4.c i parleu entre vosaltres:

- Com us han fet sentir els texts?
- Que penseu de les històries que s'expliquen?
- Com penseu que se sentien aquells infants? Creieu que la seva vida era molt diferent a la vostra? En quines coses? Creieu que era més bona o més dolenta?
- Penseu que avui en dia encara hi ha infants que han de treballar?

4t: Feu una ullada al recurs 4.d, que diu la llei sobre el treball infantil? Per què els nens no poden treballar?

5é: Mireu els recursos 4.e i 4.f, comenteu-los i reflexioneu entre tots a partir d'aquestes preguntes guia:

- Que és el treball infantil? De quins aspectes de la infància no poden gaudir els infants que treballen? Penseu que en la majoria dels casos treballen voluntàriament?
- Per què creieu que hi ha tants nens que treballen arreu del món? Per què vosaltres no treballeu? Quines coses de la vostra vida quotidiana hauríeu de deixar de fer si haguéssiu de treballar?
- Penseu que el treball infantil vulnera els drets humans? Per què? Quins drets penseu que s'estan vulnerant en el cas d'aquests nens?
- El text d'UNICEF (4.e) diu que hi ha molts nens que es veuen obligats a treballar participant en conflictes armats? Que vol dir això? Què penseu d'aquesta situació?

6é: Mireu els materials 4.g i 4.h...

- Què penseu de les històries dels dos nens? Com us sentiu davant d'aquesta situació? Penseu que està bé que treballin?
- Per què treballen? Tenen alguna alternativa per poder viure si no treballen?
- Qui penseu que és el responsable de que aquests nens estiguin treballant? Com es podria evitar que es produïssin aquestes situacions?
- Destacaríeu algun aspecte positiu dels dos infants de les històries (de la seva personalitat, responsabilitat...)?

Materials

Recurs 4.a: L'edat dels treballadors a l'any 1900					
	Menys de 12 anys	De 12 a 19 anys	De 20 a 39 anys	De 40 a 59 anys	Més de 60 anys
Homes	35.986	953.272	1.291.011	1.529.413	605.049
Dones	6.477	272.647	532.805	340.610	163.780

Font 36: L'edat dels treballadors a l'any 1900

Recurs 4.b: La Història d'un infant treballador a Espanya fa 150 anys

«Al igual que els meus pares, i abans els meus avis, jo també vaig entrar jove a treballar a la fàbrica de rajoles del senyor Nolla (València). He de dir-los que poc més podíem fer per a sobreviure, i d'això s'aprofitava el patró. Vaig treballar des de que tenia 10 anys més de 14 hores al dia, de dilluns a dissabte, i el diumenge ens dispensaven pel matí per que poguéssim anar a missa. Dormia al terra de la fàbrica, al costat de la màquina. [...] Vaig treballar allà fins que una pila de rajoles se'm va caure a sobre i em va aixafar la cama. Amb el sou d'aquella setmana vaig pagar les rajoles que s'havien trencat, i aquell mateix dia vaig haver de tornar a casa arrossegant-me. Des de llavors, visc de la caritat dels meus veïns, al que no els sobra res».

Testimoni d'un obrer de rajoles, 1883

Font 39: Història d'un treballador infantil

Recurs 4.c: El treball infantil al 1880

«Molts nens deixen d'anar a l'escola perquè treballen, la seva feina varia molt. Cuiden d'un o varis germans més petits per a que la seva mare pugui guanyar alguna cosa; guarden el bestiar, recullen herba, llenya, fruites o fems pels camins, treballen al servei domèstic o al militar, són venedors ambulants, estan com a aprenent amb un artesà o d'operaris a una fàbrica [...] molts altres fan altres feines a canvi d'un petit sou que per a una família pobre i nombrosa és de gran ajut».

Relat de Concepció Arenal sobre el treball infantil a Espanya a l'any 1881

Font 37: El treball infantil al 1880

Recurs 4.d: Llei contra el treball infantil

Se prohíbe el trabajo infantil. La edad mínima de admisión al trabajo no podrá ser inferior a la edad en que concluye el período de escolaridad obligatoria, sin perjuicio de disposiciones más favorables para los jóvenes y salvo excepciones limitadas.

Los jóvenes admitidos a trabajar deberán disponer de condiciones de trabajo adaptadas a su edad y estar protegidos contra la explotación económica o contra cualquier trabajo que pueda ser perjudicial para su seguridad, su salud, su desarrollo físico, psíquico, moral o social, o que pueda poner en peligro su educación.

Llei europea actual contra el treball infantil

Font 38: Llei contra el treball infantil

Material 4.e: Causes i conseqüències del treball infantil

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=aqQunOIVhKo>

Font 41: El treball infantil

Recurs 4.f: Quants nens treballen actualment?

Se calcula que **151,6 millones de niños y niñas son víctimas del trabajo infantil**. Casi la mitad (72,5 millones) ejercen alguna de las **peores formas de trabajo infantil**, como esclavitud, trata, trabajo forzoso o reclutamiento para conflictos armados. En el Día Mundial contra el trabajo infantil UNICEF recuerda que la educación es clave para frenar esta tendencia

Estos niños y niñas se encuentran en todas partes, pero son invisibles; trabajan como sirvientes domésticos en casas, están ocultos tras las paredes de talleres o se encuentran fuera de la vista del público en plantaciones. La gran mayoría de los niños y niñas que trabajan lo hacen en el sector agrícola.

Informació donada per UNICEF

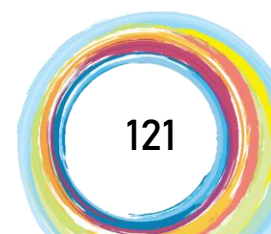
Font 42: Quantitat de nens treballadors

Recurs 4.g: La història d'en Farras

Farras Khan Sinwari es uno de esos niños que no disfruta de uno de los derechos más básicos de la infancia: la educación. Farras trabaja, junto a sus dos hermanos de tan solo 2 y 3 años, en la fábrica de ladrillos de Karkla, a 15 kilómetros al este de Peshawar en Pakistán.

Farras ya en la preadolescencia, trabaja 12 horas seguidas fabricando y trasladando pilas de pesados ladrillos sobre su cabeza. Sus hermanos, todavía unos bebés, son utilizados por su poco peso para girar los ladrillos sin deformarlos para que se aireen.

Font 43: La història d'en Farras

Recurs 4.h: La història de l'Ismael

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=XtwneVC83G4&t=29s>

Font 44: La història de l'Ismael

Si voleu saber-ne més...

Podeu escoltar més històries als següents enllaços:

La història de l'Erick: <https://www.youtube.com/watch?v=SJeNd7YF62c>

La història de l'Aisha: <https://www.youtube.com/watch?v=Wm9N7fE0auE>

Nens que treballen al Congo: <https://www.youtube.com/watch?v=cAJp-4GDfro>

2.1.2 Carpeta d'aprenentatge temàtica Migració

Sobre 1: La migració

Fitxa

La migració

Podeu apuntar les vostres conclusions entorn de les diferents preguntes a una fulla, gravant-vos en vídeo o àudio amb el mòbil, fent un pòster, creant un power point...
TROBEU LA VOSTRA MANERA, SIGUEU CREATIUS!

1er: Quan escolteu la paraula migració que us ve al cap? Penseu en alguna persona o situació en concret? Us agradaria emigrar a un altre país? Penseu, parleu i compartiu els vostres pensaments i experiències amb els companys.

2º: Mireu els recursos 1.a, 1.b i 1.c i comenteu-los entre vosaltres, les següents preguntes us poden ajudar:

- Què és la migració? Quines penseu que són les causes per les que la majoria de la gent emigra a viure a un altre país?
- Coneixeu a algun emigrant (que hagi marxat d'aquí per anar a viure a un altre lloc)? I a algun immigrant? Per què van decidir migrar?
- Penseu que és fàcil migrar per anar a viure a un altre país? Què penseu que és el més difícil d'estar lluny del teu país de naixement? I de viure a un país diferent?
- Us agradaria anar a viure o a estudiar a un altre país? A on? Per què?
- Penseu que és bo que vinguin immigrants a viure a Catalunya? Per què?
- Creieu que les persones immigrants tenen els mateixos drets que les persones que han nascut aquí?
- Si només hi ha un lloc de treball qui hauria de tenir-lo? Una persona que ha nascut aquí o una persona immigrant? Per què?
- Penseu que els immigrants que venen a viure a aquí han d'adaptar-se a la nostra forma de viure i renunciar, si fa falta, a les seves costums i maneres de fer? Per què?
- Penseu que tothom té dret a viure al nostre país? O s'han de posar límits?

3er: Per acabar, llegiu el poema (recurs 1.d) i comenteu-lo entre tots:

- De que parla el poema? Com us fa sentir? Esteu d'acord amb el que diu?
- Hi ha alguna frase o part del poema que us agradi especialment? Per què? Què diu?
- El poema ens parla de la diversitat de maneres de fer i de viure, coneixeu al vostre voltant persones que viuen de manera molt diferent o una mica diferent a vosaltres? Expliqueu les vostres experiències!
- Creieu que hi ha algunes maneres de fer o de viure que són millor que les altres (per exemple anar vestit enlloc d'anar nu...)? Per què?

La migració

Materials

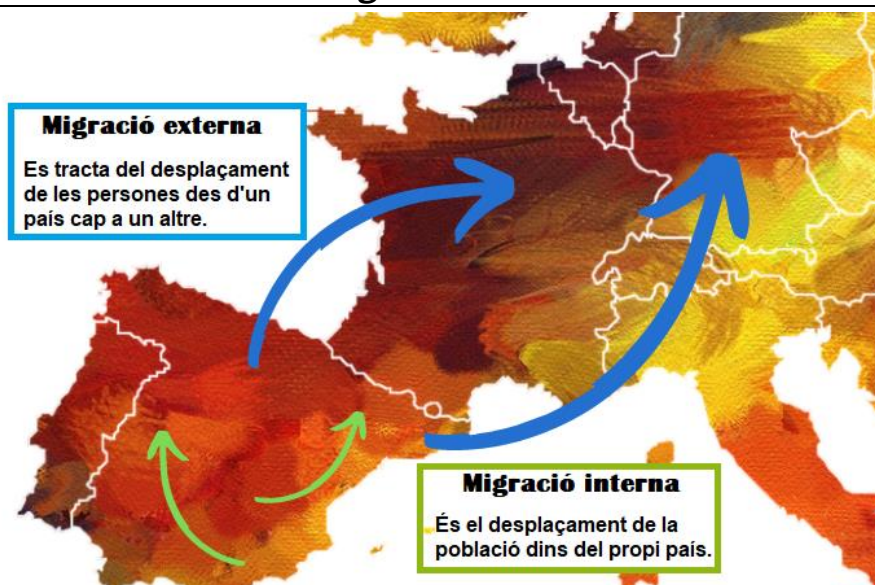
Recurs 1.a: Definició de migració

Migració: és el moviment de la població entre països o entre regions del mateix país, per a canvia de lloc de residència. Pot tenir una doble via: si es produeix de dins cap a fora es diu emigració, si es dona de fora cap a dins, immigració.

Definició extreta de enciclopèdiadelapolitica.org

Material 44: Definició de migració

Recurs 1.b: Migració interna i externa

Material 45: Migració interna i externa

Recurs 1.c: Una mirada ampla de la migració

La migración

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=TScsEAlqORk>

Material 46: Una mirada ampla de la migració

Recurs 1.d: Podries

Si haguessis nascut
en una altra terra,
podries ser blanc,
podries ser negre...
Un altre país
fóra casa teva,
i diries "sí"
en un altra llengua.
T'hauries criat
d'una altra manera
més bona, potser;
potser, més dolenta.
Tindries més sort
o potser més pega...
Tindries amics
i jocs d'una altra mena;
duries vestits
de sac o de seda,
sabates de pell
o tosca espadenya,
o aniries nu
perdut per la selva.

Podries llegir
contes i poemes,
o no tenir llibres
ni saber de lletra.
Podries menjar
coses llamineres
o només crostons
eixuts de pa negre.
Podries ....podries...
Per tot això pensa
que importa tenir
LES MANS BEN OBERTES
i ajudar qui ve
fugint de la guerra,
fugint del dolor
i de la pobresa.
Si tu fossis nat
a la seva terra,
la tristesa d'ell
podria ser teva.

JOANA RASPALL

Material 47: Poema podries

Qui immigrava a Catalunya al passat?

Podeu apuntar les vostres conclusions entorn de les diferents pregunta a una fulla, gravant-vos en vídeo o àudio amb el mòbil, fent un pòster, creant un power Point...
TROBEU LA VOSTRA MANERA, SIGUEU CREATIUS!

1er: Recordeu les conclusions que va treure en relació a la fitxa anterior i feu hipòtesis entorn del títol d'aquesta fitxa, qui immigrava a Catalunya al Passat?

2o: Agafeu tots els materials que hi ha a la carpeta i ordeneu-los, quan sigui possible, sobre la línia de temps que va crear fa uns dies

3er: Llegiu el recurs 2.a i reflexioneu junts a partir de les següents preguntes :

- Com parla aquest fragment del diari de la immigració? Té una visió positiva o negativa?
- L'autor diu que fins que tots els catalans tinguin feina no se'n doni a un estranger, que opineu d'això? Creieu que és just?
- Esteu d'acord amb alguna de les afirmacions que fa l'autor sobre la immigració?
- D'on penseu que provenia l'exercit de forasters del que parla l'autor? Per què?

4t: Fins a finals del segle XX la majoria de persones que eren immigrants a Catalunya provenien d'altres punts d'Espanya. Mireu el recurs 2.b, aquest mostra quantes persones van marxar d'algun punt d'Espanya (fent disminuir la població) i quantes van arribar a un altre (fent-la augmentar) al llarg de diferents períodes de temps. Analitzeu les dades de la taula, les següents preguntes us poden ajudar:

- Quines zones d'Espanya perdien més població? Quines zones en rebien més?
- Al llarg dels anys les zones que perdien i que guanyaven més població són més o menys les mateixes?
- Catalunya és de les que rep o de les que perd? Per què penseu que és així?
- A partir de la taula podeu imaginar de quins punts d'Espanya provenia la majoria de la gent que arribava a Catalunya al passat?

5é: Mireu els materials 2.c, analitzeu-lo i parleu-ne entre tots en relació a les següents preguntes:

- Quines eren les condicions de vida de molts dels immigrants que arribaven a Catalunya a la dècada de 1930? Creieu que eren adequades? Per què vivien així? Penseu que quan van marxar de la seva terra somiaven amb viure així?
- Penseu que viure en les condicions descrites significa una vulneració dels Drets humans? Per què?

6é Llegiu el text 2.d i reflexioneu entorn del mateix a partir de les següents preguntes:

- Quins pensa l'autor de l'article que són els perills de la immigració que arribava a Catalunya al 1932? Creieu que tots els catalans pensaven igual? Per què?
- L'autor diu que els immigrant venien a Catalunya a mostrar la seva misèria i a donar un aspecte brut i descuidat a la ciutat, creieu que és veritat? Per què penseu que venien?
- Penseu que avui en dia hi ha persones que pensen semblant a l'autor del text en relació a la immigració? I vosaltres, que en penseu?

7é Per acabar mireu el documental del recurs 2.e i comenteu-lo, les següents preguntes us poden servir de guia?

- Com se sentien les persones del documental per haver d'immigrar? Com era el viatge que havien de fer? Per què decidien immigrar? Amb quines dificultats es trobaven en arribar a Barcelona?
- Per què la policia retornava a la seva terra a molts dels immigrants que arribaven a Catalunya? Com es devien sentir aquestes persones? Creieu que això passa també avui en dia? Què penseu de tot això?
- Al final del vídeo podem escoltar una frase que diu que el viatge que molts immigrants van fer al passat és el mateix que "molts amb accents i recorreguts diferents continuen intentant" a que penseu que es refereix aquesta frase?

Materials

Recurs 2.a: La immigració a Catalunya

Arriben innombrables allaus de gents a Catalunya, el resultat l'estem veient. Desordre continu, intranquil·litat per manent, i a fi de comptes ruïna de la nostra economia, desmoralització de la nostra vida social, i corrupció. La solució és fàcil : restringir l'entrada d'aquest exèrcit de forasters que ens envaeixen en cerca de treball (i ja no cal dir els que venen ,amb fins inconfessables). No és que amb això pretenguem que qui no és català no té dret a guanyar-se la vida a casa nostra. El que afirmem i sostenim és que és injust i suïcida donar feina a un sol estranger, havent-n'hi milers de nacionals sense feina, sense pa. Si en sobra, que es doni al primer que la sol·liciti, si la seva moralitat i antecedents l'en fan digne.

Fragment adaptat de J. Genovés i Moles. 9 de Juliol de 1932.

Font 46: La immigració a Catalunya

Recurs 2.b: Saldo migratori per comunitats autònomes

Comunidades Autónomas	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-1960	1961-1970	1971-1981
Andalucía	-127	45	-139	-30	-108	-569	-844	-305
Aragón	-48	-27	-59	-32	-1	-68	-34	-20
Asturias, Principado de	-23	2	-38	11	-2	2	-31	7
Balears, Illes	-12	-7	2	21	4	3	74	71
Canarias	13	-12	29	20	-22	-6	19	47
Castilla-La Mancha	-16	-46	-62	-76	-96	-294	-458	-180
Castilla y León	-183	-192	-145	-75	-100	-349	-466	-229
Cantabria	-15	-12	-12	-10	-14	-26	-14	-0,2
Cataluña	32	210	326	69	259	470	720	281
Comunidad Valenciana	-41	-37	21	63	62	76	303	240
Extremadura	-12	-19	-32	-26	-25	-175	-378	-170
Galicia	-138	-87	-102	20	-111	-227	-229	-40
Madrid, Comunidad de	72	159	220	107	276	412	687	325
Murcia, Región de	-27	-23	-91	-9	-48	-71	-102	5
Navarra, Cdad. Foral de	-30	-14	-21	-10	-17	-20	19	2
Rioja, La	-20	-9	-12	-1	-8	-21	-13	3
País Vasco	-6	20	26	1	36	152	256	42

Font 47: Saldo migratori per comunitats autònomes

Font 48: Saldo migratori per comunitats autònomes

Els immigrants viuen una trista situació material i moral, sovint fugen d'una misèria per caure en una altra. Semblants condicions de vida són perjudicials per a l'infant, físicament i espiritualment. L'analfabetisme, i coses encara pitjors, són els resultats d'una immigració incontrolada, que no soluciona moltes vegades la situació dels immigrants.

Molts d'ells són víctimes del tràfic indigne d'unes quantes empreses de transport que els prometen meravelles a Barcelona, els cobren el viatge i els treuen de la pobresa soferta que menen a llurs racons de Múrcia, Andalusia o Aragó i els aboquen a la misèria d'una ciutat sobrepoblada, on han de ser de pàries, acceptar les feines més dures i encara sort!, o trobar-se a l'alternativa de la mendicitat, el robatori o, per les dones, la prostitució des de llur infància. És inconcebible que les autoritats no s'hagin mai posat d'acord per a guarir aquesta nafra, que així com infecta la nostra ciutat, despobla i desola grans contrades agrícoles.

Moltes vegades els immigrants viuen en un apilotament immens, estrofolari, de cases i de barraques de totes mides i menes, que comença a la falda d'un turó i s'escampa pel damunt. La gent hi viu apilotada, de qualsevol manera. Si, a l'hivern, es desencadena un temporal d'aigua i de vent, el vent se n'enduu teulades de deixalla, l'aigua omple les barraques i produeix una considerable quantitat de víctimes, gallines, pollastres i conills que solen criar-se barrejades amb les persones.

Fragment adaptat de Carles Sentís, 1933; Jaume Pasarell, 1932 i Rosent Llates, 1932.

Font 49: Condició de vida dels immigrants

Recurs 2.d: El perill de la immigració

La Premsa catalana ha insistit, diverses vegades, sobre el perill que és per a Catalunya la immigració. Els vinguts de Murcia són els més nombrosos. D'altres bandes ja n'arriben també, i no per cert massa pocs ; però els murcians són els que baten el rècord. Que hi veuen, en Catalunya? Per què hi venen, aquí? Es que no té les seves belleses, el país del qual són fills? Es que no estimen la terra que els ha vist néixer?

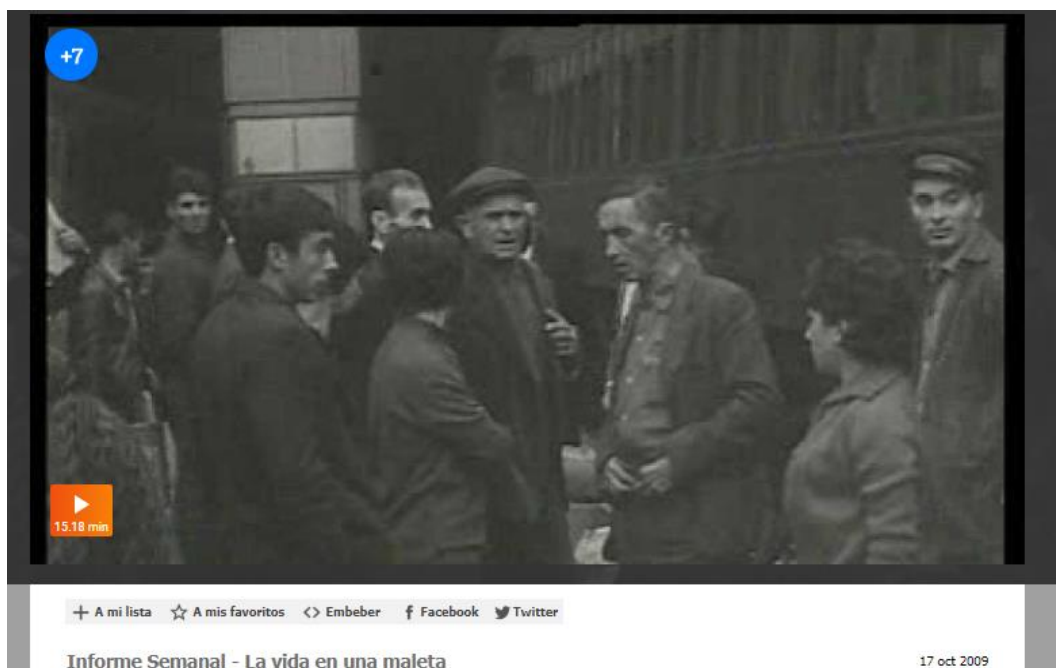
Abandonen les seves terres, pe anar a la aventura, en una altra banda. Deixen aquelles hortes plenes de vida i de primavera, per anar a patir misèria en un lloc desconegut ; abandonen la casa i potser els seus pares vellets, per venir a captar i a fer una vida aventurera. Es la veritat. No és cap insult. No pretenem ofendre ningú ; però sí preguntar-nos el perquè d'aquesta immigració. Per què no treballen les seves terres? Per què no cerquen en la seva pàtria els mitjans per viure d'una altra manera? Per què no estimen, com el nostre bon pagès, les seves contrades i terres? Aneu a saber. Sols hi ha un fet que ens interessa. El perill de la immigració. Per què no cerquen els nostres governants algun remei, per radical que sigui? Es que no es fan càrrec del mal que això causa a Catalunya?

Nosaltres sola ment volem escatir un fet. El del perill de la immigració. Com els ho hem de dir, que a Catalunya ja som prous, i que no volem més gent? En veure els ramats de gent que ens arriba, hom es pregunta : Què hi venen a fer, aquí? Ah! sí. Una cosa. Ensenyar la seva misèria pels nostres carrers. Portant-nos malalts, alguns amb greus malalties encomanadisses. Comprovat també, de la pèrdua de treball de nombrosos catalans. Cal evitar aquesta immigració de un aspecte de ciutat bruta, depravada la manera que sigui. Es una qüestió que té molta més importància de la que hom creu.

Fragment adaptat de J. De C, 1933.

Font 50: Els perills de la immigració

Recurs 2.e: Històries d'Immigració

Mireu el vídeo a: <https://www.rtve.es/alacarta/videos/informe-semanal/informe-semanal-vida-maleta/607147/>

Font 51: Documental la vida en una maleta

Qui són els immigrants a Espanya avui?

Podeu apuntar les vostres conclusions entorn de les diferents pregunta a una fulla, gravant-vos en vídeo o àudio amb el mòbil, fent un pòster, creant un power point... TROBEU LA VOSTRA MANERA, SIGUEU CREATIUS!

1er: Recordeu les conclusions que va treure en relació a la fitxa anterior i compartiu entre tots quines penseu que són les semblances i les diferències entre la immigració del passat i la d'avui en dia.

2º: Mireu els recursos 3.a i 3.b i reflexioneu entorn d'aquests a partir de les següents preguntes:

- Com ha canviat la població de l'àrea metropolitana des del 1991 fins al 2018? Per què penseu que progressivament hi han més persones nascudes a l'estranger que viuen a Barcelona?
- Per què penseu que la població ha passat de representar el 03% de la població al 1900 al 10% al 2019? Què penseu que ha motivat aquest canvi?
- L'origen de les persones immigrants a Espanya ha canviat en els darrers 120 anys? D'on venien abans la majoria d'immigrants i d'on venen ara? Per què penseu que ha canviat?
- Creiu que el motiu pel que els immigrants venien a Espanya al passat són diferents dels que tenen per venir avui en dia? Quins són, en la vostra opinió, aquests motius?

3er: Feu una ullada als recursos 3.d, 3.d i 3.e i reflexioneu entre tots a partir de les següents preguntes:

- Quines penseu que són actualment les condicions de vida dels immigrants a Espanya? Creieu que són millors, pitjors o iguals que les de les persones espanyoles? Per què creieu que és així?
- Considereu que hi ha alguns immigrants que tenen pitjors condicions de vida que els altres en funció del seu país d'origen? Quins? Per què?
- Per què creieu que hi ha zones on viuen més immigrants i zones on hi viuen menys?

4t: Mireu els recursos 3.f, 3.g i 3.h i comenteu-los tenint en compte les següents preguntes:

- En relació al 3.f, per què penseu que hi ha persones que no volen llogar el seu pis als estrangers? Per què creieu que això passa? Què penseu vosaltres? Creiu que amb aquest anunci s'estan vulnerant els drets humans d'alguna manera?
- Quina és la vostra opinió sobre la immigració? Creieu que comporta algun problema? Penseu que els immigrants tenen els mateixos drets que les persones que han nascut aquí?
- Què penseu de les dades de la taula i de les diferents afirmacions? Amb quines esteu d'acord i amb quines en desacord? Comenteu-lo entre vosaltres.

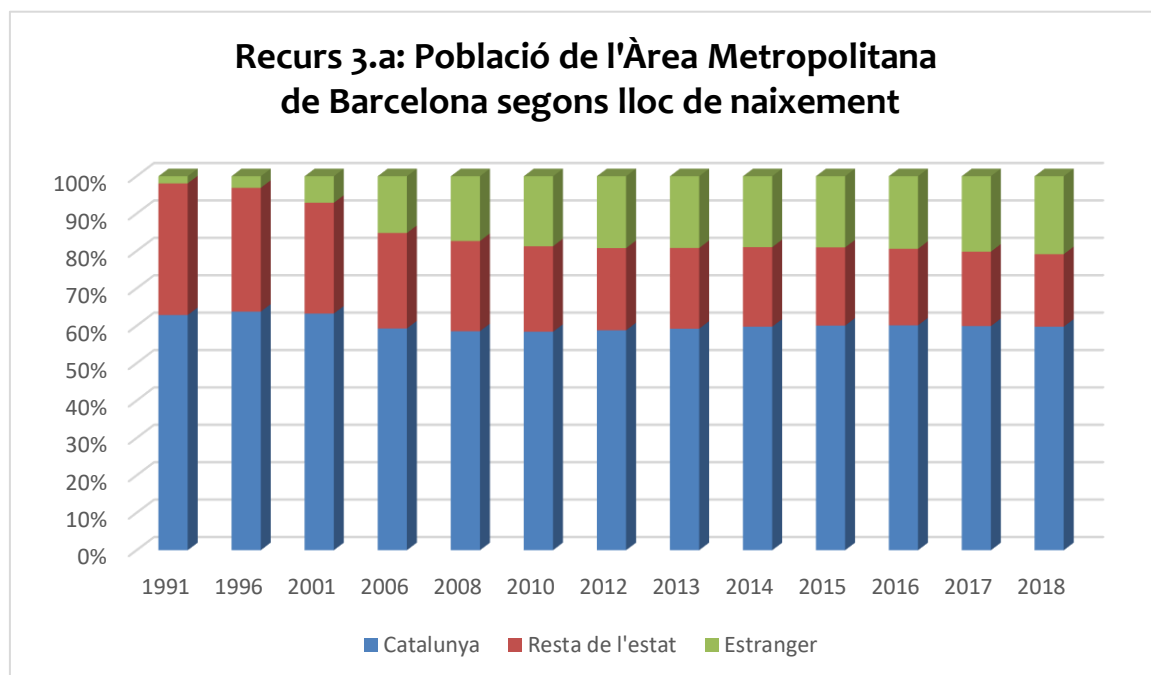
5é: Mireu el material 3.i i comenteu-lo:

- Els joves que surten al vídeo quines dificultats i problemes comenten que s'han trobat en relació al procés de migració? Com se senten respecte d'haver migrat?
- Per què és difícil ser immigrant segons els nois del vídeo? Per què són importants l'amistat i el respecte?
- Quines experiències de discriminació o de sentir-se desplaçat han viscut els nois del vídeo?

6 é: Mireu els vídeos dels recursos 3.j i comenteu-los:

- Què és el racisme? Per què penseu que hi ha persones que cometes actes o fan afirmacions racistes? N'heu vist o sigut víctimes d'alguna? Com va actuar davant aquesta?
- Com penseu que se senten les persones que són discriminades pel seu origen o tractades amb racisme?
- Penseu que el racisme està relacionat amb la vulneració dels drets humans?

Materials

Font 52: Evolució de la població de l'àrea metropolitana

Recurs 3.b: Població espanyola d'origen estranger, principals països d'origen (1900-2019)

Principals països d'origen de la població immigrant, any 1900

França	Portugal	Regne Unit	Itàlia	Alemanya	Bèlgica
36.03%	20.93%	14.01%	9.13%	5.32%	1.56%
Població immigrant total: 55.383			Els immigrants representen el 0,3% de la població total		

Font 53: Immigració 1900

Principals països d'origen de la població immigrant, any 1930

Portugal	França	Alemanya	Regne Unit	Itàlia	Argentina
30.36%	19.95%	10.64%	9.86%	4.93%	4.33%
Població immigrant total: 83.791			Els immigrants representen el 0,35% de la població total		

Font 54: Immigració 1930

Principals països d'origen de la població immigrant, any 1960

Portugal	França	Marroc	Cuba	Argenina	Alemania
16.86%	15.36%	13.35%	9.77%	8.41%	7.19%
Població immigrant total: 92.708			Els immigrants representen el 0,3% de la població total		

Font 55: Immigració 1960

Principals països d'origen de la població immigrant, any 2000

Marroc	Regne Unit	Alemanya	França	Portugal	Italia
18.74%	10.71%	9.59%	5.1%	4.69%	3.01%
Població immigrant total: 923.879			Els immigrants representen el 2,28% de la població total		

Font 56: Immigració 2000

Principals països d'origen de la població immigrant, any 2010

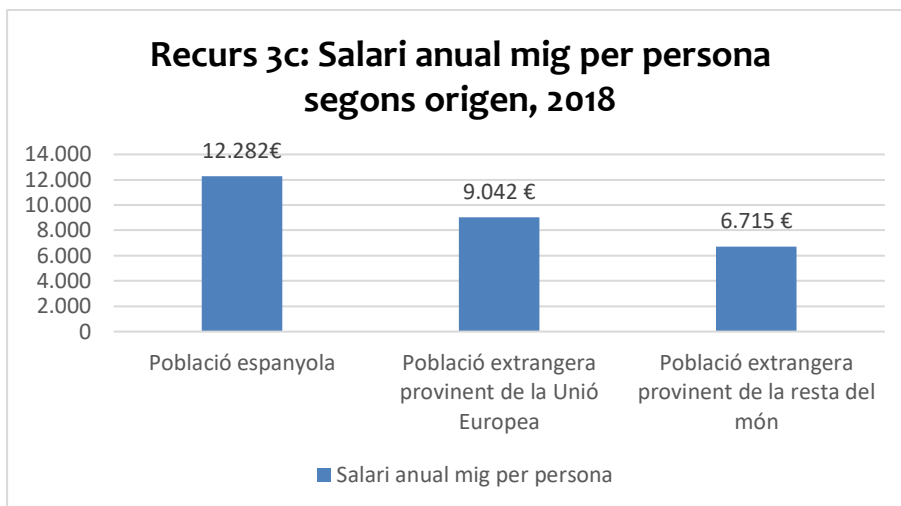
Romania	Marroc	Ecuador	Regne Unit	Colombia	Bolivia
14.46%	13.11%	6.95%	6.74%	5.09%	3.70%
Població immigrant total: 5.747.734			Els immigrants representen el 12,32% de la població total		

Font 57: Immigració 2010

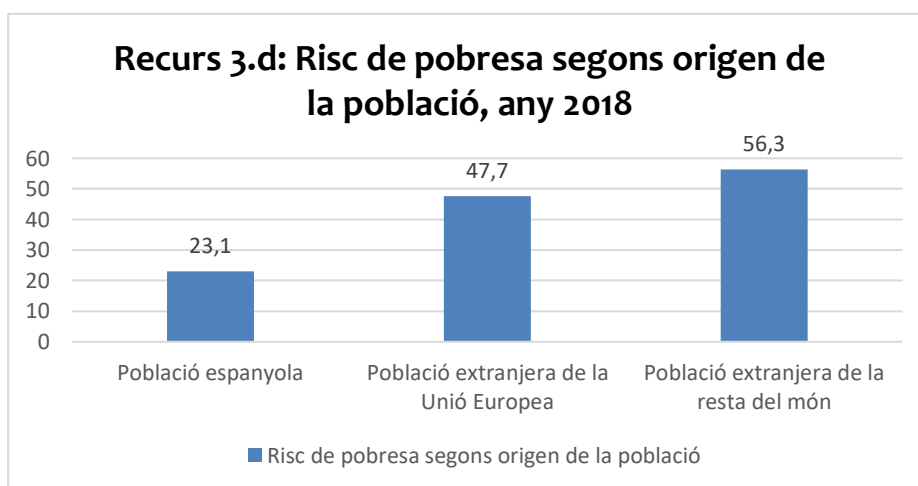
Principals països d'origen de la població immigrant, any 2019

Marroc	Romania	Regne Unit	Italia	Xina	Colombia
16.15%	13.34%	4.87%	4.53%	4.45%	4.10%
Població immigrant total: 5.036.878			Els immigrants representen el 10,36% de la població total		

Font 58: Immigració 2019

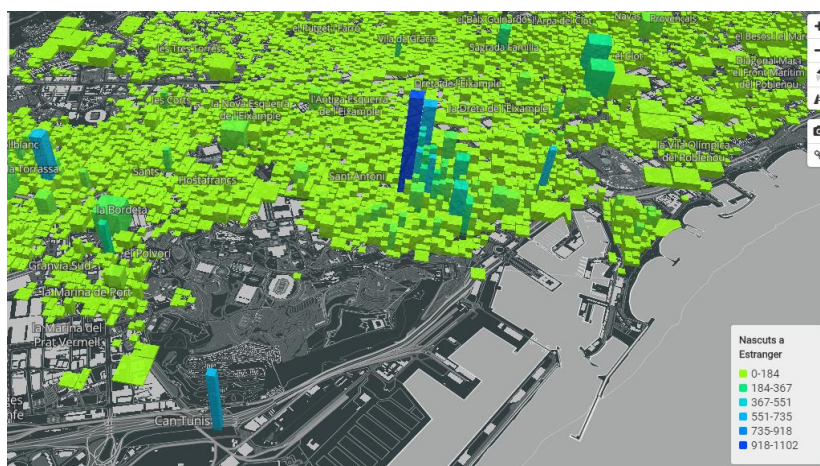

Font 59: Salari mig segons origen

Font 60: Risc de pobresa segons origen

Recurs 3.e: On viu la població d'origen estranger a Catalunya?

Descobriu-ho aquí: <http://betaserver.icgc.cat/poblacio-catalunya/>

Font 61: On viu la població d'origen estranger

Recurs 3.f: Immigració i lloguer

Desalambre (/desalambre/) / INMIGRACIÓN

"Se alquila piso" (abstenerse extranjeros)

La población inmigrante encuentra más dificultades que la española a la hora de acceder a una vivienda en alquiler

A menudo en anuncios puede leerse "abstenerse inmigrantes", "sólo españoles" o "ideal para inmigrantes"

La discriminación es tan cotidiana que ha llegado a ser "naturalizada"

Lydia Molina (/autores/lydia_molina/)

29/01/2014 - 20:47h

ha bajado 80 eur (17%)

395 euros/mes - recibir aviso si baja de precio
15,8 euros/mes/m²

estudio de 25 m² exterior - más detalles

2ª planta sin ascensor

1 wc

fianza de 1 mes

enviar por email y compartir

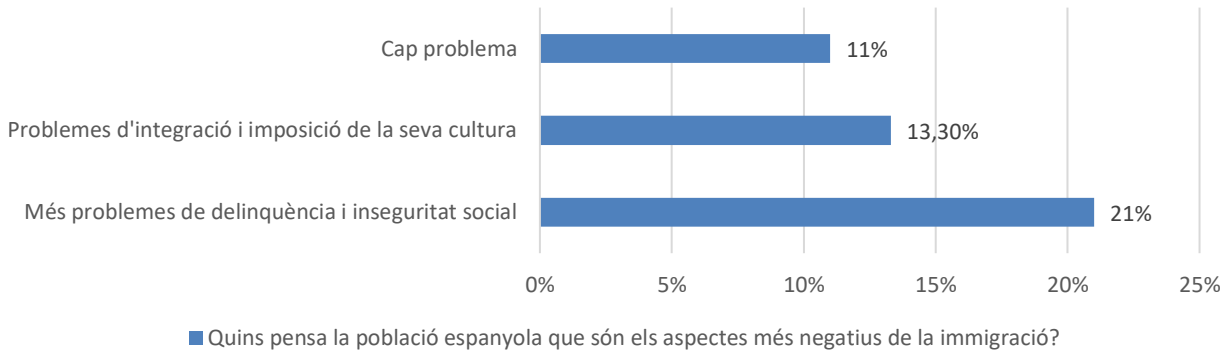
precioso estudio, escalera altílo cama matrimonio, muchísima luz, electrodomesticos, amueblado a estrenar ideal para jóvenes solo españoles

*precio con comunidad incluida.
la latina, es un estudio de diseño en segunda planta exterior y muy luminoso. amueblado con electrodomesticos y calefaccion.
estudio a dos alturas preferentemente españoles.

Llegiu l'article complet aquí: https://www.eldiario.es/desalambre/inmigracion/discriminacion-vivienda-inmigrantes_0_220828663.html

Font 62: Immigració i lloguer

Recurs 3.g: Quins pensa la població espanyola que són els aspectes més negatius de la immigració?

Font 63: Aspectes negatius de la migració

Recurs 3.h: Què opinen els espanyols sobre les següents afirmacions?

	Molt d'acord	Bastant d'acord	Bastant en desacord	Molt en desacord
Tot i que tinguin els mateixos ingressos, se'ls hi donen més ajudes sanitàries als immigrants que als espanyols.	18,2%	24,6%	20,6%	18,2%
Els espanyols haurien de tenir preferència a l'hora d'accedir a atenció sanitària.	14,2%	24,6%	32,3%	24,1%
Els espanyols haurien de tenir preferència per a triar l'escola dels seus fills.	15,5%	29,9%	27,1%	20%
La qualitat de l'educació empitjora a les escoles on hi ha molts fills d'immigrants	9,8%	25,2%	31,6%	19,2%
Els immigrants en treuen el lloc de treball als espanyols.	19,4%	31,6%	27,4%	16,2%
Si algú que ve a viure i treballar a Espanya es queda a l'atur molt de temps hauria de ser expulsat del país.	10,9%	19,5%	29,3%	27%

Font 64: Opinions sobre els immigrants

Recurs 3.i: La història d'alguns joves immigrants

Nuestra historia, nuestra voz (Proceso migratorio de adolescentes en España)

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=lxGN5MOZhwA>

Font 65: La història de joves immigrants

Recurs 3.j: Migració i racisme a Espanya

Parlem del racisme

Mireu el vídeo a: <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/parlem-del-racisme/video/5813396/>

Font 66: Vídeo sobre racisme

¿Hay racismo en España?

Veieu el vídeo al següent enllaç: <https://www.youtube.com/watch?v=4dMpCA0tXbU>

Font 67: Experiències racistes

Aprofundim, els refugiats

Podeu apuntar les vostres conclusions entorn de les diferents pregunta a una fulla, gravant-vos en vídeo o àudio amb el mòbil, fent un pòster, creant un Power Point...
TROBEU LA VOSTRA MANERA, SIGUEU CREATIUS!

1er: Recordeu les conclusions que vau treure en relació a les fitxes anteriors, i comenteu que en sabeu sobre els refugiats

2º: Mireu els recursos 4.a i 4.b i comenteu entre tots:

- Què són els desplaçats i els refugiats? Per què marxen de la seva terra? Que els hi podria passar si no marxessin?
- Quines coses deixen enrere les persones refugiades? Com és el seu viatge?
- Coneixeu alguna persona refugiada? Sabeu d'algun avantpassat vostre que fos refugiat?
- Per què penseu que avui en dia hi ha tants refugiats?
- Com us sentiríeu si aquí hi hagués una guerra i haguéssiu de sortir corrents de casa i convertir-vos en refugiat? Què us emportaríeu de casa vostra si només poguéssiu salvar una cosa?

3er: Llegiu l'article del recurs 4.c i comenteu-lo entre vosaltres:

- Quines són les condicions de vida dels refugiats que viuen al camp de l'article? Penseu que aquestes condicions són adequades i dignes? Vulneren els drets humans aquestes condicions?
- S'assemblen les condicions de vida d'aquests refugiats a les dels immigrants del passat (Mireu el recurs 2.c).
- Penseu que les persones refugiades són felices vivint en aquelles condicions? Com us sentiríeu vivint en aquestes condicions? Qui creieu que és responsable de que tothom tingui unes condicions de vida dignes?
- Penseu que hauríem d'ajudar als refugiats d'alguna manera.

4t: Mireu els vídeos dels recursos 4.d i 4.e i reflexioneu junts entorn d'aquests:

- Com us fa sentir el vídeo?
- Tenen els infants refugiats somnis semblants als vostres i als dels vostres germans i amics?
- Quins records tenen els infants del seu país, de les guerres i de la seva fugida del país? Com va ser?
- Com penseu que ha de ser viure lluny de la vostra família i amics de sempre a causa de la guerra?
- Quina penseu que ha de ser la cosa més difícil de ser refugiat?
- Quina relació hi ha entre Drets Humans i refugiats?
- Qui penseu que és responsable de que els refugiats puguin fugir amb seguretat i dignitat del seu país? Penseu que nosaltres podríem fer alguna cosa per ajudar-los?

Aprofundim, els refugiats

Materials

Recurs 4.a: Qui són els refugiats

00:05 / 03:13

Ser refugiats

Mireu el video a: <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/ser-refugiats/video/5772915/>

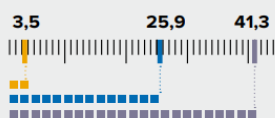
Font 68: Vídeo ser refugiat

Recurs 4.b: Els refugiats en dades

70,8
MILLONES
DE DESPLAZADOS
FORZADOS

EL DOBLE QUE
HACE 20 AÑOS

 1 refugiado
cada **2 segundos**

3,5 millones de
SOLICITANTES DE ASILO

25,9 millones de
REFUGIADOS

41,3 millones de
DESPLAZADOS INTERNOS

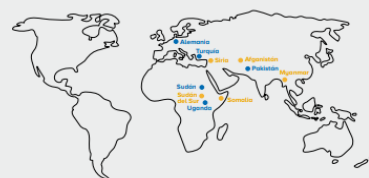
El **80%** de los refugiados viven
en **PAÍSES VECINOS**

Principales lugares
de **ORIGEN**:

- SIRIA (6,7 M)
- AFGANISTAN (2,7 M)
- SUDAN DEL SUR (2,3 M)
- MYANMAR (1,1 M)
- SOMALIA (0,9 M)

Principales lugares
de **ACOGIDA**:

- TURQUÍA (3,7 M)
- PAKISTÁN (1,4 M)
- UGANDA (1,2 M)
- SUDÁN (1,1 M)
- ALEMANIA (1,1 M)

 1 de cada **2**
refugiados es un **Niño**

138.600
menores **NO ACOMPAÑADOS**

Font 69: Els refugiats en dades

Recurs 4.c: La vida a un camp de refugiats grec

ABC INTERNACIONAL

Buscar 🔍

España ▾ Internacional Economía ▾ Sociedad Madrid ▾ Familia ▾ Opinión ▾ Deportes ▾ Gente ▾ Cultura ▾ Ciencia Historia Viajar ▾ Play ▾ Bienestar ▾ Más ☰

«La jungla» de Lesbos, un campo para 2.800 inmigrantes ocupado por 21.000

Más de 22.000 inmigrantes malviven desde hace meses en la isla, sin ver una solución a corto plazo a su situación. Mientras tanto, aumenta la presión de la población local para que se marchen

Imagen del campo de refugiados de Moria - Reuters

“El campament de Moria és el més gran de Grècia i acull ara a 21.000 persones que malviven molts mesos, a vegades un any [...] el centre es va crear per a acullir 2.880 persones, la resta viuen a tendes de campanya i construccions de cartro a la part que envolta el campament. [...] els més vulnerables só els menors no acompanyats (no tenen la seva família). [...] Shokoofeh és una nena afgana tímica que m’ensenya casa seva: una barraca de cartro, plàstic i palets de fusta on viu amb els seus pares i tres germans. Explica que la seva família va viure 20 anys a afganistan fins que la situació es va tornar tant difícil que van marxar a turquia i viatjar fins a Grècia [...] un dels habitants comenta <aquí el menjar és dolent, l’aigua és dolenta, no hi ha electricitat i no bebem despres de les 4 de la tarda>, al campament no hi ha lavabos. Un cop al mes reben diners de la Unió Europea, 90 euros per als adults i 50 per als nens. Amb això han de sobreviure. L’activitat principal del campament és fer cua: cua per a les oficines i cuas per al menjar tres cops al dia. Al campament fa molt mala olor, molts nens tenen diarees i problemes respiratoris.”

Fragment adaptat de Castiella, 2020

Font 70: La vida a un camp de refugiats

Recurs 4.d: Amb que somien els infants refugiats?

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=s5lfZEKYJTU>

Font 72: Vídeo Somnis dels infants refugiats

Recurs 4.e: Com es deuen sentir els refugiats?

Com es deu sentir un refugiat?

Mireu el vídeo a: <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/com-es-deu-sentir-un-refugiat/video/5301794/>

Font 71: Vídeo com es deu sentir un refugiat

2.1.3 Carpeta d'aprenentatge temàtica Ecologia

Sobre 1: Medi ambient i ecologia

Fitxa

L'ecologia

Podeu apuntar les vostres conclusions entorn de les diferents pregunta a una fulla, gravant-vos en vídeo o àudio amb el mòbil, fent un pòster, creant un power point...
TROBEU LA VOSTRA MANERA, SIGUEU CREATIUS!

1er: Llegiu les definicions dels recurs 1.a i reflexioneu sobre si penseu que és important tenir cura del medi ambient i per què.

2º: Mireu el recurs 1.b i reflexioneu tots junts sobre la contaminació a partir de les següents preguntes:

- Penseu que la contaminació és un problema? Per què?
- Al nostre dia a dia, com ens afecta la contaminació?
- La contaminació de l'aire i de l'aigua quins problemes poden ocasionar a llarg termini?

3er: Mireu el vídeo del recurs 1.c i comenteu-lo:

- Què és el canvi climàtic? Què penseu que pot parar si no s'atura el canvi climàtic? Com ens pot afectar?
- Per què en els darrers anys s'estan produint excessius gasos d'efecte hivernacle?
- Som responsables del canvi climàtic? Podem fer alguna cosa per aturar-lo?
- Creus que hi ha relació entre ecologia i Drets Humans?

4t: Per acabar, llegiu la cançó 1.d i comenteu-la:

- Com us fa sentir la cançó?
- De que parla la cançó? Hi ha algun fragment que us cridi l'atenció? Quin?
- Que penseu que vol dir el cantant quan es refereix al planeta com a Mare?

L'ecologia

Materials

Recurs 1.a: Definició de medi ambient i d'ecologia

Medi ambient: Conjunt de condicions ambientals que constitueixen el marc on s'esdevé l'existència d'un ésser viu o d'una comunitat. El medi comprèn tots els factors que influeixen en el desenvolupament d'un organisme.

Contaminació: Alteració de les propietats d'un medi per incorporació, generalment deguda a l'acció directa o indirecta de l'home, de perturbacions, materials o radiacions que introdueixen modificacions de l'estructura i la funció dels ecosistemes afectats.

Ecologia: Ciència que estudia les relacions dels éssers vius entre ells i amb el seu medi.

Definicions adaptades de enciclopèdia.cat

Material 48: Definició de medi ambient

Recurs 1.b: La contaminació de l'aire

Material 49: La contaminació de l'aire

Recurs 1.c: Què és el canvi climàtic?

#DrawMyLife
¿Qué nos ocurrirá con el CAMBIO CLIMÁTICO? - Draw My Life

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=L9bqqLQ7OZc>

Material 50: Què és el canvi climàtic?

Recurs 1.d: Madre tierra

Que difícil cantarle a tierra madre	Oh mama reclama
Que nos aguanta y nos vio crecer	Se le apaga la llama
Y a los padres de tus padres	Y esto no es de hoy
Y a tus hijos los que vendrán después	De tiempos de atrás hoy
Si la miras como a tu mama	Después de décadas degradando
Quizás nos cambie la mirada	Ya mama reclama
Y actuemos como el que defiende a los tuyos	Se le apaga la llama
Y a los que vienen con el	Se la venden hoy
La raíz en mis pies yo sentí	De lo que fue a lo que soy
Levante la mano y vi	Se magnifican sus latidos hoy
Que todo va unido, que todo es un ciclo	Llaman llaman
La tierra, el cielo y de nuevo aquí	Mama tierra llaman
Como el agua del mar a las nubes va	Ya que las manejan sin plan
Llueve el agua y vuelta a empezar, oye	Demasiadas cavan
Grite, grite o no lo ves?	Otras se caen luego frutos no dan
Va muriendo lentamente, mama tierra mother earth	Llaman llaman
No se trata de romper ventanas	Mama tierra llaman
Ni farolas ni de cara	Oidos sordos les hace el "man"
Mejor romper conciencias equivocadas oye	Miradas se tapan
Nadie nos enseñó ni a ti ni a mí	Contaminan hasta que eliminan
Nadie nos explicó ni a ti ni a mí	Grite, grite o no lo ves?
Mejor aprender, que corra la voz y quizás conseguir	Va muriendo lentamente, mama tierra mother earth

Cançó Madre Tierra de Macaco

Material 51: Cancó de la Madre Tierra

El medi ambient al passat

Podeu apuntar les vostres conclusions entorn de les diferents pregunta a una fulla, gravant-vos en vídeo o àudio amb el mòbil, fent un pòster, creant un power point... TROBEU LA VOSTRA MANERA, SIGUEU CREATIUS!

1er: Agafeu tots els materials que hi ha a la carpeta i ordeneu-los sobre la línia de temps que vau crear fa uns dies.

2º: Llegiu el text de l'article 2.a i comenteu-lo:

- De que parla el text? Que volien aconseguir els manifestants? Quines conseqüències tenia la contaminació produïda per la mina a les seves terres?
- Per què penseu que la pràctica de la crema del mineral, que estava prohibida a altres països, es permetia a Espanya? Quina relació penseu que hi ha entre els interessos econòmics de les empreses (en aquest cas la mina) i la contaminació? Què penseu que hauria de tenir prioritat la no contaminació o el treball i els diners?
- Creieu que avui en dia encara hi ha persones que treballen sota nivells de contaminació nocius per a ells i per al medi ambient?
- Com va acabar la manifestació segon el text? Què penseu d'aquest final?

3er: Mireu els recursos 2.b i 2.c, llegiu-los, analitzeu-los i comenteu-los entre vosaltres:

- Què es deia fa 50 anys sobre el medi ambient i la contaminació? Quins problemes es detectaven? Per què deien que la contaminació de l'aire era un problema?
- Quina relació hi ha entre l'empitjorament dels recursos i el fet que cada cop hi hagi més població? Què passarà si augmenta la contaminació i la població i disminueixen els recursos?
- Qui és responsable de que els recursos i el medi ambient siguin saludables, sostenibles i adients per viure per a tots? Què podem fer, a nivell individual, col·lectiu i social, per aconseguir un medi ambient millor per a tots?

4t: Per acabar, mireu el recurs 2.d i comenteu-lo amb l'ajuda de les següents preguntes?

- Com va ser la primera manifestació en favor del medi ambient? Qui hi va participar? Què es va fer durant aquest dia?
- A què penseu que feia referència el lema de la manifestació "queremos vivir o queremos morir"?
- Es fan avui en dia també manifestacions pel clima? Per què? Què es demana?

Materials

Recurs 2.a: La primera manifestació ecològica d'Espanya

Ha habido desorden público; pero no por causas políticas, sino por interés de vida. Son manifestaciones contra las calcinaciones de mineral al aire libre en Rio tinto. [...] Expone que las calcinaciones del mineral al aire libre están suprimidas en Inglaterra y en Portugal, porque destruyen la vida vegetal y animal de las comarcas en donde las calcinaciones se efectúan. Defiende enérgicamente como medida humanitaria la supresión de las calcinaciones al aire libre [...] Ante estas manifestaciones de españoles que pedían la vida, el gobernador de Huelva se hacia el sordo, y el sor lo se hacia el Gobierno. ¿Y qué ha sucedido? Pues lo que necesariamente tenia que suceder. Que se suscitó una verdadera cuestión de orden público en Rio Tinto, en donde se ha cometido un vil y cruel asesinato.

Fragment adaptat de Romero Robledo, a un diari de 1888

Font 73: La primera minifestació ecologista

Recurs 2.b: Quins eren els problemes medi ambientals del passat?

Los madrileños no ganamos para sustos. Bueno, los madrileños y el resto de los españoles, porque cuando los humos de tu vecino veas brotar... Resulta que los madrileños nos vamos envenenando lentamente. Cada vez que respiramos, Madrid nos hace ingerir, pérfida, nuestra correspondiente dosis de gas letal. La dosis es mínima todavía, pero por algo se empieza. Este problema preocupa a los técnicos municipales, entre otras razones, pienso yo, porque también a ellos les toca su parte en eso de la contaminación atmosférica. Un técnico municipal respira, parece, como cualquier otro vecino normal, y, en consecuencia, sus pulmones se quebrantan lo mismo al llenarse de aire viciado. Pues bien, los técnicos municipales son pesimistas. No sólo los de aquí: los de todo el mundo. La civilización moderna es una civilización de demasiados humos. Y entre las fábricas, los automóviles, las calefacciones y la increíble capacidad del hombre para expeler nicotina en nube, no queda espacio para el limpio oxígeno de cada día. En realidad, el oxígeno es cada día más sucio Si las cosas siguen así —y no llevan camino de remitir— las ciudades desaparecerán, un día, por intoxicación de sus habitantes. Esto es lo peligroso de la contaminación atmosférica, que se apodera de nosotros sin que lo percibamos.

Fragment adaptat de Manuel Pombo Ángulo, al diari la Vanguardia, 1968

Font 74: Els problemes ambientals del passat

Recurs 2.c: Què es deia sobre ecologia al passat?

Lo triste del crecient empeoramiento de los recursos de la tierra está ligado al simultáneo crecimiento de la población, porque ésta exigirá continuamente más empleo de los recursos, que por otra parte son reducidos cada vez más por el deterioro del medio ambiente. Es un problema de alcance mundial, en el que las naciones pobres y las ricas están complicadas en él por igual, siendo afectadas vitalmente cada una de ellas por el tratamiento que las demás dan al medio ambiente común. Por lo tanto, todos los países no tienen más remedio, que trabajar en conjunto en su biosfera común, en la que el espacio y los recursos, aunque vastos, son limitados.

Fragment del diari la Vanguardia de 1969

Font 75: Què es deia d'ecologia al passat

Recurs 2.d: La primera gran manifestació pel medi ambient, el primer dia de la terra

Fue una jornada memorable, el "Earth Day", "Día de la Tierra", que se desarrolló y creció en los últimos meses como una gran bola de nieve y se desencadenó sobre las ciudades y los pueblos, las universidades y las escuelas. [...] Millones de seres humanos de toda edad y condición participaron ayer de algún modo en el "Earth day", desde las criaturas de las escuelas públicas, que cantaban canciones en sus aulas, a los alcaldes de las ciudades y a los ejecutivos de las empresas [...] Detrás de las complejas predicciones y el oscuro lenguaje, detrás de vocablos como ecología, entorno y contaminación, nos encontramos con una simple pregunta: "Queremos vivir o queremos morir" [...] Se han escrito canciones y se han organizado festivales; se han enterrado coches, nuevos y viejos, y se han tratado de limpiar calles, caminos, ríos.."

Fragment adaptat de Maria Massip al diari ABC al 1970

Font 76: La primera gran manifestació pel medi ambient

Problemes mediambientals

Podeu apuntar les vostres conclusions entorn de les diferents pregunta a una fulla, gravant-vos en vídeo o àudio amb el mòbil, fent un pòster, creant un power point...
TROBEU LA VOSTRA MANERA, SIGUEU CREATIUS!

1er: Recordeu les conclusions que va treure en relació a la fitxa anterior i penseu sobre com és actualment el nostre medi ambient i quins problemes té aquest.

2º: Mireu les fotografies del recurs 3.a i comenteu quines diferències trobeu entre totes dues i quina relació podem establir entre aquestes i el medi ambient.

3er: Mireu el recurs 3.b i analitzeu la relació entre les dades que surten a aquest i l'augment de la contaminació.

4t: Feu una ullada al recursos 3.c i 3.d i reflexioneu junts entorn d'aquests:

- ➔ Per què penseu que els gasos d'efecte hivernacle i el consum de combustibles ha augmentat tant al llarg del temps? Creieu que hi ha relació entre l'augment de les dues coses? Penseu que aquest augment és un problema? Per què?
- ➔ Quines energies són les que més contaminen? Quines són, segons el gràfic, les més utilitzades? Per què penseu que és així? Com es podrien reduir les energies més contaminants, per quines les podríem substituir?

5é: Mireu els recursos 3.e i 3.f i reflexioneu entorn dels mateixos a partir de les següents preguntes:

- ➔ Per què és important tenir un aire i un medi ambient de qualitat? Que passa quan l'aire està brut?
- ➔ Com ens afecta la contaminació? Quines malalties ens pot provocar?
- ➔ Com podem reduir la gran contaminació de moltes ciutats? Quina és la nostra responsabilitat personal?

6é: Per acabar, agafeu els recursos 3.g, 3.h i 3.i i comenteu quines dades us han cridat més l'atenció en relació a la contaminació i els efectes d'aquestes. Comenteu també si penseu que personalment podem fer alguna cosa per millorar-lo i parlem de possibles mesures que podríem prendre en el nostre dia a dia per millorar la salut del nostre entorn.

Recurs 3.a: Imatges del present i el passat, la diagonal

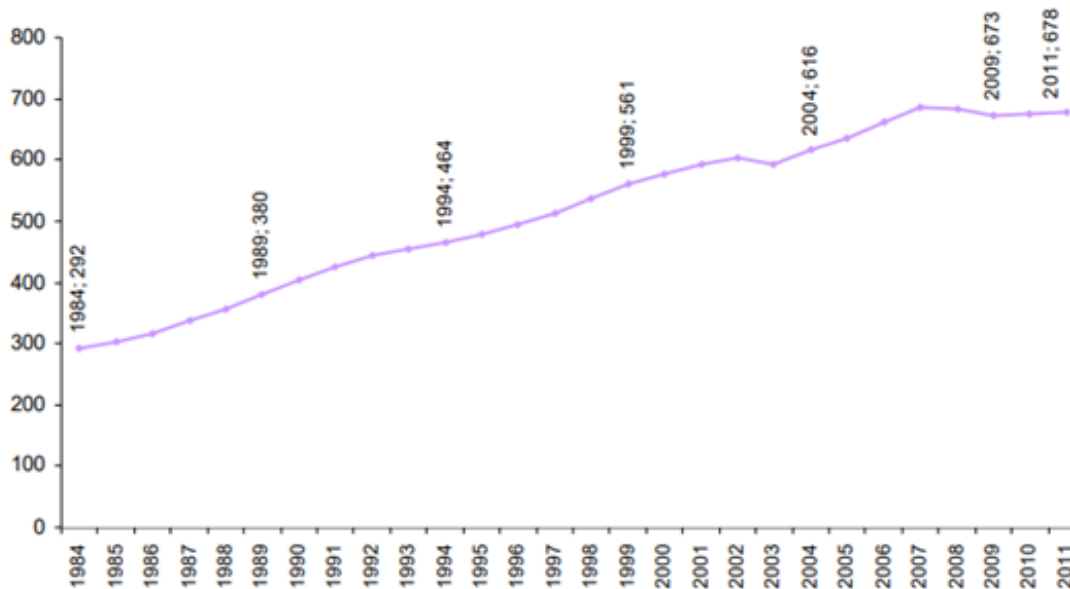
Barcelona, la Diagonal, al 1947
Font 77: Barcelona al passat

Barcelona, la diagonal, 2017
Font 78: Barcelona avui

Recurs 3.b:
Quants cotxes hi havia a Espanya al passat? Quants hi ha ara?

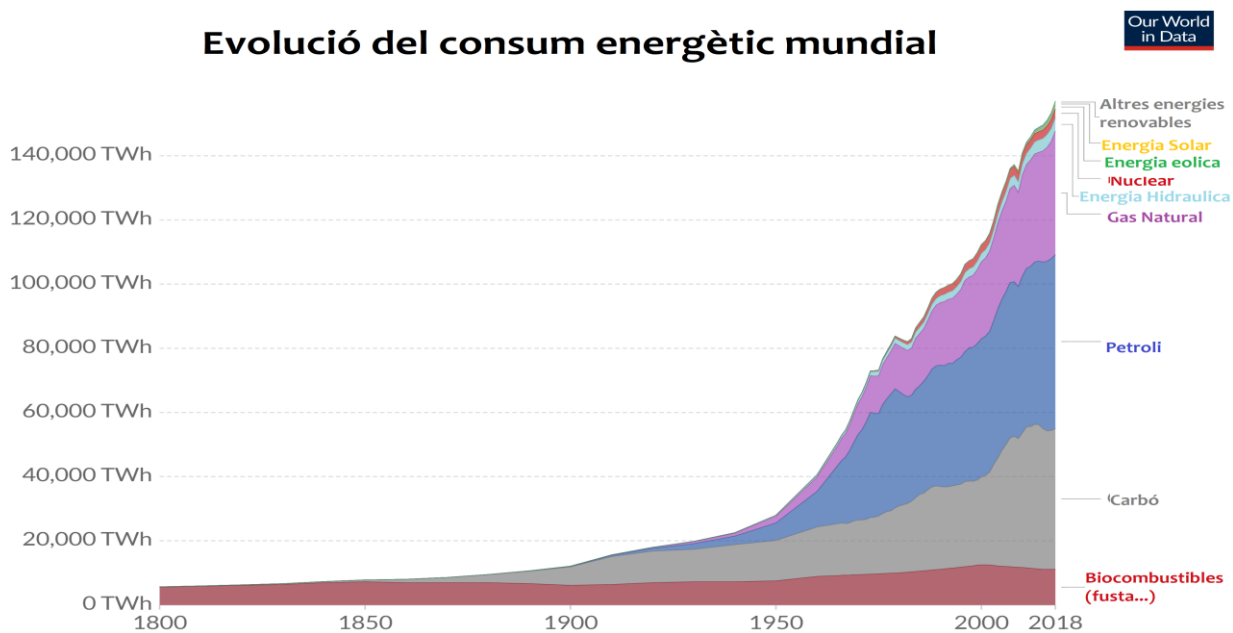
Quantitat de cotxes per cada 1000 habitants

Font 79: Quantitat de cotxes a Barcelona

Recurs 3.c:
Evolució del consum energètic

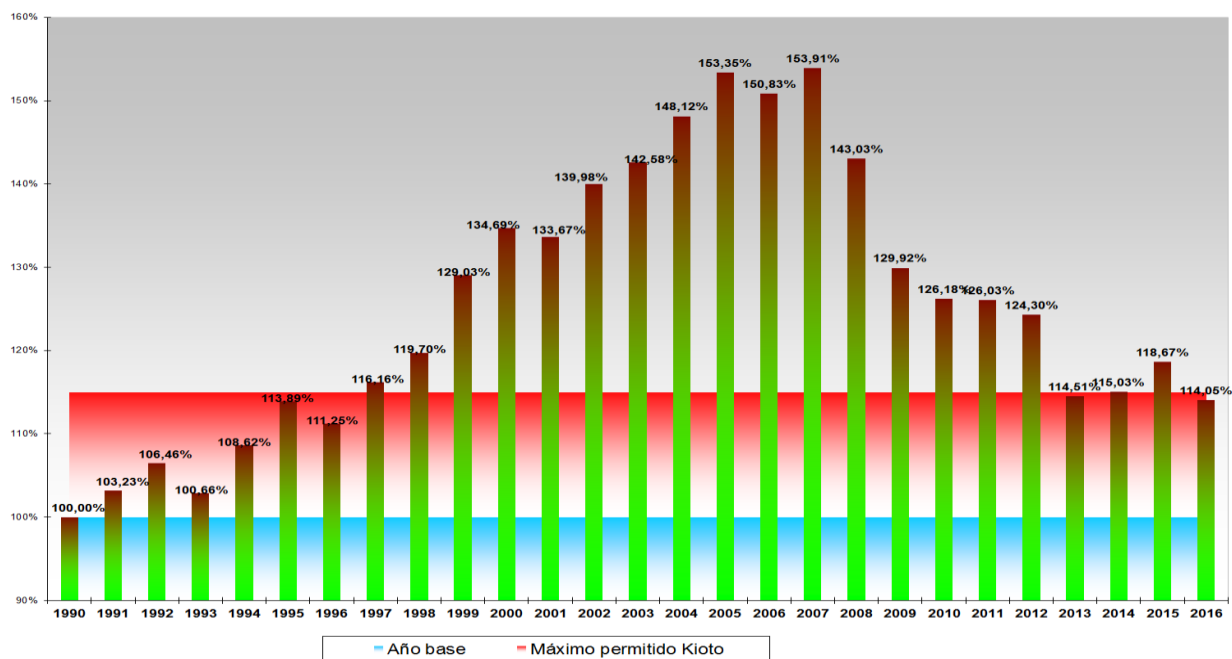
Evolució del consum energètic mundial

Font 80: Evolució consum energètic

Recurs 3.d: Els gasos d'efecte hivernacle a Espanya

Evolució de les emissions de gas d'efecte hivernacle a Espanya

Font 81: Gasos d'efecte hivernacle

Recurs 3.e: Per què és important la qualitat de l'aire

Mireu el vídeo a: <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/per-que-es-important-la-qualitat-de-laire/video/5867306/>

Font 82: La qualitat de l'aire

Els investigadors són clars: la contaminació causa malalties i morts prematures

Es calcula que més de 400 persones moren a l'any a Barcelona per respirar aire contaminat

Georgina Pujol

02/01/2020 - 15.10 | Actualitzat 02/01/2020 - 15.51

TEMA: SALUT

Mireu el vídeo a: <https://www.ccma.cat/324/els-investigadors-son-clars-la-contaminacio-causa-malalties-i-morts-prematures/noticia/2976236/>

Font 83: Morts per contaminació

Recurs 3.g: 20 dades sobre contaminació

1 Cada minuto se usan cerca de **un millón de bolsas de plástico** en el mundo.

2 Se pueden llegar a necesitar cerca de **1.000 años** para que la naturaleza consiga eliminar el plástico.

3 Una bombilla normal puede perder hasta el **90%** de la energía que emite en forma de calor, y no luz.

4 En Occidente, un niño puede llegar a mandar **más de 200 kg de ropa a la lavadora cada año.**

5 ¡Ponte un jersey o abrigate más! De esta manera se reduce el uso excesivo de calefacción en los hogares y se puede evitar la presencia de **más de 400 kg de dióxido de carbono en la atmósfera cada año.**

6 EL **5%** DE LA POBLACIÓN UTILIZA EL **25%** DE LA ENERGÍA DEL MUNDO.

7 Menos del **5%** de las bolsas de plástico son recicladas cada año.

8 Desde el siglo XIX el planeta Tierra se ha calentado **cerca de 0,8 °C** lo que provocaría que un cubito de hielo se convirtiera en un charco.

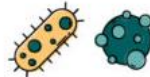
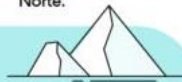

9 Sin la atmósfera la temperatura de nuestro planeta podría estar **por debajo de los -15 °C.**

10

11 Si los polos se derritieran algunas zonas como Florida (EEUU) quedarían cubiertas de agua por completo, pero también habría otras zonas habitables más al Norte.

¿Te gusta el chocolate? Debido al cambio climático el **chocolate podría ser cada vez más caro** por la dificultad para cultivar la planta del cacao en África.

12 Debido al aumento de las temperaturas están empezando a aparecer **enfermedades tropicales** en países que anteriormente no tenían incidencia.

13

¿Sabías que decenas de **miles de toneladas de plástico flotan por los océanos** en el mundo? Esto hace que peces, tortugas y aves lo consuman.

14 Que los animales consuman **plástico** provoca que haya cada vez más **especies en peligro de extinción** y que el propio ser humano se contamine porque se alimenta de los animales que han ingerido plástico.

15 ¿Sabes cuál es el tipo de basura que más se encuentra en el mar? Los **cigarrillos y las botellas de plástico.**

16 Los países que más **dióxido de carbono** emiten a la atmósfera son **China, India, Estados Unidos y Rusia.**

Pero...¿sabías que proporcionalmente **Gibraltar o Singapur** emiten todavía más **Co2**?

18 ¿Sabías que el **40%** del plástico que se usa es para envases y ya no se vuelve a utilizar para nada más?

19 PRÁCTICAMENTE LA MITAD DEL PLÁSTICO FABRICADO HA SIDO A PARTIR DEL AÑO 2000.

20 Entre el **8-10%** de la producción de petróleo se utiliza para fabricar plástico.

Font 84: Dades sobre contaminació

Recurs 3.h: El problema dels plàstics

El problema dels plàstics al mar

Mireu el vídeo a: <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/el-problema-dels-plastics-al-mar/video/5707028/>

Font 85:El problema dels plàstics al mar

Recurs 3.i: El reciclatge

El reciclaje

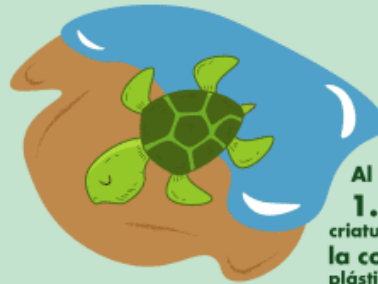
¿Qué es?

La producción de residuos casi se ha duplicado en los últimos 30 años

Estamos transformando el planeta en un enorme cubo de basura

Los vertidos de plásticos llegan a los océanos destruyendo la vida marina.

Al año mueren **1.000.000** criaturas marinas por la contaminación plástica de los mares.

¿Qué es?

Es una de las maneras más fáciles de combatir el Calentamiento Global

Al mismo tiempo que generamos empleo

Ya que evitamos generar mayor contaminación.

Y ahorramos materiales primas y energía en su elaboración

El reciclaje es un proceso donde las materias primas que componen los materiales que usamos en la vida diaria como el papel, vidrio, aluminio, plástico, entre otros.

¿En qué consiste?

Reducir

3R

Reciclar

Reusar

Una vez terminados su ciclo de vida útil, se transforman de nuevo en nuevos materiales.

Font 86: El reciclatge

Reivindicacions ecològiques actuals

Podeu apuntar les vostres conclusions entorn de les diferents pregunta a una fulla, gravant-vos en vídeo o àudio amb el mòbil, fent un pòster, creant un power point...
TROBEU LA VOSTRA MANERA, SIGUEU CREATIUS!

1er: Recordeu les conclusions que heu tret de les fitxes anteriors i comenteu si en els últims mesos heu sentit a la televisió, escoltat o llegit alguna cosa sobre la lluita en favor del medi ambient.

2º: Mireu les fotografies del recurs 4.a i llegiu l'article del recurs 4.b. Fixeu-vos bé en les imatges i comenteu-les:

- Què podem llegir a les pancartes? Hi ha alguna que us cridi l'atenció? Què demanen els joves que es faci pel medi?
- Què penseu d'aquestes reivindicacions? Què demanaríeu vosaltres a la societat i al govern per millorar el nostre planeta?
- Què vol dir que no hi ha futur sense planeta?
- Com imagineu el planeta d'aquí a 50 anys si les coses no canvien?
- Penseu que les reivindicacions ecològiques són també reivindicacions en favor dels Drets Humans?

3er: Mireu els vídeos del recurs 4.c, pareu atenció a allò que diuen els joves en relació al clima:

- Què us ha cridat més l'atenció dels vídeos?
- Sobre que parlen? A qui volen donar veu? Què els preocupa?
- Creieu que quan vosaltres tingueu fills el món serà un lloc millor o pitjor per viure? Per què?
- A quines persones i països creieu que afectarà més el canvi climàtic?
- Creieu que actualment el canvi climàtic és una prioritat per a la majoria de polítics? És més important que l'economia? Creieu que encara hi ha temps per aturar el canvi climàtic?
- Creieu que ser jove és un límit o una barrera per lluitar per allò pel que creus?

4t. Agafeu els materials 4.d i 4.e i reflexioneu junts:

- Creieu que els nens i joves podem fer alguna cosa per canviar el món? On està la nostra força? Penseu que les actuacions individuals són importants? I les col·lectives?
- Quines coses cal canviar per crear un món millor per als que venen?
- Estaríeu disposats a fer esforços i sacrificis per tal que el clima millorés (per exemple, no viatjar en cotxe, fer us de roba ecològica tot i que sigui més cara i menys moderna...)? Quins sacrificis creieu que caldria fer?
- Com seria el món ideal al que us agradaria viure quan sigueu grans? Creieu que és possible aconseguir un món així? Com?

Recurs 4.a: Reivindicacions ecològiques en imatges

Font 87:Foto reivindicació ecològica

Font 88: Foto reivindicació ecològica 2

Font 89: Reivindicació ecològica 3

Font 90: Reivindicació ecològica 4

Font 91: Reivindicació ecològica 5

Recurs 4.b: Vaga mundial pel clima

LA VANGUARDIA

20 DE SEPTIEMBRE

En huelga por el clima

Escuelas de todo el mundo paralizan su actividad para llamar la atención sobre los efectos del cambio climático y exigir a los gobiernos que actúen

El 20 de septiembre de 2019 millones de estudiantes de todos los continentes se saltarán las clases por una buena causa: llamar la atención de los gobiernos sobre los efectos del cambio climático y exigir el fin de los combustibles fósiles.

Las consecuencias del cambio climático son visibles desde hace años: temperaturas más altas durante todo el año, la desaparición de especies animales, el deshielo de los polos y los glaciares... sin embargo, los gobiernos siguen sin tomar las medidas necesarias para frenar el calentamiento global.

Ante la falta de respuestas de los políticos, jóvenes estudiantes y de primaria y secundaria han decidido pasar a la acción: desde hace meses, cada viernes organizan huelgas por el clima para llamar la atención sobre el problema

Después de siglos contaminando y de décadas de reuniones para intentar encontrar una solución política, las generaciones más jóvenes se han cansado de esperar. Ellos serán quienes habiten el planeta dentro de 50 años (y no los líderes políticos de hoy), por eso reclaman que se les escuche.

Fragment adaptat de la Vanguardia, 2019

Font 92: Vaga mundial pel clima

Recurs 4.c: Joves que parlen en favor del clima

Severn Suzuki, de 12 anys, parla sobre la necessitat de lluitar en contra de la contaminació i el canvi climàtic a l'any 1992

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=vYWtIRsGjs8>

Font 93: Discurs de Severn Suzuki

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=XuDON51a9Q4>

Font 94: Discurs de Greta Thunberg

#Noticias #Holanda #T13

Boyan Slat: El joven holandés que limpia los océanos

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=8pcQACpeTd0>

Font 95: La feina de Boyan Slat

Recurs 3.d: Què és el moviment Fridays for future?

“FridaysForFuture (FFF) es un movimiento ecologista internacional protagonizado por estudiantes. Pide que los políticos aumenten sus esfuerzos para combatir el cambio climático, puesto que es un problema avalado por el consenso científico, contra el que hay que actuar de inmediato y que va a afectarles principalmente a ellos sin que puedan aún acceder a los puestos de decisión.

No proponen medidas por sí mismos, en su lugar, piden que se escuchen las recomendaciones de los científicos porque son quienes tienen autoridad.

Lo que FFF ha conseguido movilizar a la juventud internacional con una fuerza y continuidad sin precedentes. Con ello, han dado un nuevo impulso a las reivindicaciones relativas al cambio climático, siempre relegadas al segundo plano de la actualidad.”

Si voleu saber-ne més podeu entrar aquí: <http://juventudxclima.es/sala-de-prensa/>

Fragment adaptat de lahoradigital.com

Font 96: Fridays for future

Recurs 3.e:

Quina història volem explicar als nostres fill i als nostres nets?

Dia del Medi Ambient

Mirieu el video a: <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/dia-del-medi-ambient/video/5867260/>

Font 97: Vídeo el nostre futur

2.1.4 Carpeta d'aprenentatge temàtica Violència

Sobre 1: La violència

Fitxa

La violència

Podeu apuntar les vostres conclusions entorn de les diferents pregunta a una fulla, gravant-vos en vídeo o àudio amb el mòbil, fent un pòster, creant un Power Point...
TROBEU LA VOSTRA MANERA, SIGUEU CREATIUS!

1er: Parleu amb el vostre grup sobre què és la violència i sobre les situacions de violència que veieu i viviu en el vostre dia a dia.

2º: Llegiu el recurs 1.a i mireu el 1.b i el 1.c i comenteu-los entre tots a partir d'aquestes preguntes:

- De quines maneres pot manifestar-se la violència? Són totes igual de greus?
- Quines formes de violència penseu que són les més freqüents? Quines heu experimentat alguna vegada? A on? Quines heu utilitzat? Per què?
- Com us sentiu davant de la violència? Quins sentiments teniu quan sou víctimes d'aquesta? I quan so els que l'exerceix? I quan la veieu i no podeu fer res?
- Quines conseqüències pot tenir la violència?
- La violència pot ser bona o acceptable en algun cas?
- Com podem evitar fer ús de la violència quan estem enrabiats o ens sentim angoixats, molestos o indefensos? Quines altres armes tenim per fer front a aquestes situacions?
- Quina relació penseu que hi ha entre violència i drets humans?

3er: Per acabar, mireu el vídeo del recurs 1.d i parleu sobre la cadena de la violència:

- Què és la cadena de la violència? Com comença? Per què continua?
- Cometeu a vegades violència de manera no intencional?
- Serieu capaços de comptar quants petits actes de violència viviu en el vostre dia a dia? I quants cometeu? Creieu que la vida seria millor si n'hi haguessin menys? Per què?
- No fer ús de la violència vol dir deixar que els altres ens manin o callar sempre? Com podem evitar la violència i fer valdre les nostres opinions i els nostres drets?
- Quan un altre està sent violent amb vosaltres tenim dret a defensar-nos amb més violència?
- Penseu que la violència i els drets humans estan relacionats? Per què?

Materials

Recurs 1.a: Definició de la violència

La violència és l'ús intencional de la força física, amenaces contra un mateix, una altra persona, un grup o una comunitat que té com a conseqüència o és molt probable que tingui com a conseqüència un traumatisme, danys psicològics, problemes de desenvolupament o mort.

Definició extreta de who.int

Material 52: Definició de violència

Recurs 1.b: Tipus de violència

Definicions que us poden ajudar

- **Autoafligida:** és la que es dona sobre un mateix
- **Interpersonal:** Es dona entre persones, per exemple un pare i un fill.
- **Colectiva:** Es produeix d'un col·lectiu envers un altres, per exemple dels blancs als negres
- **Violència cultural:** Són tots aquells aspectes culturals en els que es fonamenta la violència (creences, estereotips, prejudicis...)
- **Violència estructural:** Són tots aquell elements que incideixen en la creació de condicions que generen desigualtat, injustícia malestar...i, en definitiva, violència. Per exemple el repartiment desigual de la riquesa és una causa estructural de desigualtat, de fam i de violència

Material 53: Tipus de violència

Recurs 1.c: Violenciometre

INDICADORES DE LA VIOLENCIA

“SI NO LA DETIENES A TIEMPO, LA VIOLENCIA IRÁ EN AUMENTO”

Material 54: Violenciometre

Recurs 1.d: La cadena de violència

Cadena de la violencia

Mira el vídeo aquí: <https://www.youtube.com/watch?v=QBR1kYcRbig&t=12s>

Material 55: La cadena de violència

La guerra

Podeu apuntar les vostres conclusions entorn de les diferents pregunta a una fulla, gravant-vos en vídeo o àudio amb el mòbil, fent un pòster, creant un power point...
TROBEU LA VOSTRA MANERA, SIGUEU CREATIUS!

1er: Recordeu el que va treballar i parlar a la fitxa anterior i parleu de la guerra com a forma de violència, què és la guerra? Quines són les seves causes? Qui són els culpables de la guerra? Podeu mirar el recurs 2.a.

2º: Mireu els recursos 2.b i 2.c, reflexioneu entorn d'ells i comenteu-los tenint en compte les següents preguntes:

- Què va passar a la segona guerra mundial? Qui penseu que va tenir la culpa? Quin paper van tenir les idees i creences en el començament de la guerra? Penseu que els pensaments són a vegades l'origen de les males accions?
- Com penseu que se sentien les persones que eren portades als camps de concentració? Com vivien? Per què els tractaven així? Estava justificat? Quins drets humans es van vulnerar en aquella guerra?
- Com us sentiríeu si, de cop, el govern es poses en contra de vosaltres per les vostres creences, el vostre origen, la vostra llengua... i us discriminessin i prenguessin la llibertat a causa d'això?
- Què faríeu si us diguessin que heu d'anar a la guerra si o si? Estaríeu disposats a matar a algú altre per defensar el vostre país o alguna altra causa? Penseu que matar a algú està justificat en algun cas? I si aquella persona ha fet coses molt dolentes, estaria bé matar-la?
- Per què penseu que a la segona guerra mundial van haver-hi tants refugiats?

3er: Llegiu la història del testimoni 2.d i comenteu-lo entre tots:

- Quins aspectes de l'experiència de l'Anna us criden l'atenció? Com us fa sentir la història? Us imagineu viure el mateix que va viure l'Anna, com us sentiríeu?
- Per què es tractava així als jueus? Com van poder els Nazis odiar tant els jueus i cometre tantes atrocitats en contra aquests? Creieu que una cosa així podria tornar a passar?
- Què faríeu per lluitar contra la guerra si en visquéssiu una? Creieu que escriure un diari és una forma de resistència i lluita contra la guerra?

4t: Penseu que avui en dia també hi ha guerra? Quantes? A on? Mireu el material 2.e i descobriu-lo!

5é: Mireu els vídeos del recurs 2.f i la infografia del recurs 2.g sobre la guerra de Síria, parleu i reflexioneu sobre aquesta guerra, que encara dura avui en dia i que ha durat més de 9 anys:

- Què està passant a la guerra de Síria? Qui penseu que té la culpa? Quines conseqüències està tenint la guerra? Com viuen les persones a Síria el seu dia a dia? Com viuen els nens? Tenen por? De què?
- Per què hi ha tantes persones que fugen del país? Si al nostre país comences una guerra, com us sentiríeu? Que faríeu? Com intentaríeu no morir? Fugiríeu? Combatríeu? Com?
- Quina diferència hi ha entre la vida dels nens sirians i la vostra?
- Quina relació penseu que hi ha entre la guerra i els drets humans? Quins drets s'estan vulnerant a la guerra de Síria?
- Podem fer nosaltres alguna cosa per ajudar als països que, com Síria, estan en guerra? Penseu que hi ha algun "antídot" que ajudi a prevenir la guerra i la violència? Quin o quins?

6é: Per acabar,

- Quines experiències explica la Saja? Que ha perdut durant la guerra? Quins problemes explica la Saja que té? Com els hi fa front? Quin és el seu desig per al seu país?
- Quina actitud té la Saja? Quins aspectes positius destacaríeu d'ella i de la seva manera de veure la vida? Què podem aprendre d'ella?
- Quines experiències expliquen els infants de l'altre vídeo? Com era el seu país abans de la guerra? Com es van sentir davant de la guerra? Com ha canviat la seva vida i el seu país a causa de la guerra? Quins desitjos expressen?
- Què penseu de totes les experiències que expliquen els infants? Com us sentiuen en escoltar-les? Quins sentiments es desperten els vídeos?

Materials

Recurs 2.a: Definició de guerra

La violència és l'ús intencional de la força física, amenaces contra un mateix, una altra persona, un grup o una comunitat que té com a conseqüència o és molt probable que tingui com a conseqüència un traumatisme, danys psicològics, problemes de desenvolupament o mort.

Definició extreta de who.int

Font 98: Definició de guerra

Recurs 2.b: Que va ser la segona guerra mundial?

Va ser una guerra que va durar del 1939 al 1945. Tot va començar perquè l'exercit Alemany va envair Polònia violentament. En aquell moment Alemanya estava governada per un polític anomenat Adolf Hitler que tenia una ideologia racista, creia que algunes persones, les de raça germànica (alemanys) eren superiors a persones d'altres races, com els jueus. Com pensaven que la raça germànica era la millor consideraven que aquesta havia d'expandir-se i dominar el món, per aquest motiu el 28 de juliol de 1939 van envair una part de Polònia. En els dies i mesos posteriors van intentar conquerir de forma violenta altres zones iniciant-se així una guerra mundial, en la que diversos països, en favor o en contra d'alemanya van lluitar per aconseguir, en el cas dels alemanys i els seus aliats, expandir el seu imperi i ideologia, o, en el cas dels contraris al alemanys, aturar i enderrocar el alemanys.

Durant la segona guerra mundial va haver moltes morts i es van cometre atroços actes de violència, un d'ells va ser l'Holocaust, mireu el següent vídeo per a saber que va ser l'holocaust:

Què és l'Holocaust?

Mireu el vídeo a: <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/que-es-lholocaust/video/5816841/>

Font 99: La segona guerra mundial

Recurs 2.c:

Quines van ser les conseqüències de la segona guerra mundial?

Segona Guerra Mundial		
Morts	Refugiats	Presoners
70.000.000	1.200.000	16.000.000

Font 100: Conseqüències de la segona guerra mundial

Recurs 2.d:

Un testimoni de la segona guerra mundial, Anna Frank

Anna Frank era una nena jueva holandesa, tenia només 10 anys quan va començar la segona guerra mundial i va decidir escriure un diari on explicar totes les seves vivències a la guerra. El seu diari ha arribat fins als nostres dies i és un gran testimoni de com va ser la segona guerra mundial i la persecució dels jueus, a continuació podeu llegir dos fragments del diari:

20 de Juny de 1942

El meu pare tenia ja trenta-sis anys quan es va casar amb la meua mare, que en tenia vint-i-cinc. La meua germana Margot va néixer el 1926 a Francfort del Main. I jo, el 12 de juny de 1929. Com que som jueus cent per cent, vàrem emigrar a Holanda el 1933, on el meu pare fou nomenat director de la Travies n. V., empresa associada amb Kolen i Cia. D'Amsterdam. Totes dues societats estaven instal·lades en la mateixa casa, i el meu pare n'era accionista.

Val a dir que la nostra vida no era mancada d'emocions, perquè la resta de la família encara estava de batent-se amb les mesures hitlerianes contra els jueus. A conseqüència de les persecucions de 1938, els meus dos oncles materns van fugir, i arribaren sans i bons als Estats Units. La meua àvia, que aleshores tenia setanta-tres anys, va venir amb nosaltres. Després del 1940 el nostre benestar s'havia d'acabar ràpidament: primer la guerra, després la capitulació, i la invasió dels alemanys, que ens va deixar a la misèria. Mesura darrera mesura contra els jueus. Els jueus obligats a portar l'estrella, a cedir les seves bicicletes... Prohibició per als jueus de pujar als tramvies, de conduir vehicles... Obligació per als jueus de fer les seves compres exclusivament als magatzems que portaven la marca de «botiga jueva», i encara només de tres a cinc de la tarda. Prohibició per als jueus de sortir passades les vuit del vespre, ni que fos al seu propi jardí, ni de quedar-se a casa dels seus amics. Prohibició per als jueus d'anar al teatre, al cinema o qualsevol altre lloc de diversió. Prohibició per als jueus de practicar qualsevol esport públic: prohibició de freqüentar la piscina, les pistes de tennis i d'hockey o altres llocs d'esplai. Prohibició per als jueus d'anar a les escoles jueves, i una colla de restriccions com aquestes...

9 d'octubre de 1942

Avui només tinc notícies depriments a donar-te. Molts dels nostres amics jueus són embarcats de mica en mica per la Gestapo, que està ben lluny de tractar-los amb cura; són traslladats en furgons de bestiar a Westerbok, al gran camp per als jueus, en la Drente. Westerbok deu ser com un malson; centenars i centenars de persones es veuen obligades a rentar-se en la mateixa peça, i no hi ha vàters. Dormen sense ordre ni concert, en barrijabarreja: la qüestió és trobar un racó. De moral, ni se'n parla; moltes dones i noies estan embarassades. Impossible fugir; la majoria estan marcats pel seu crani afaitat, i d'altres, a més, pel seu tipus jueu. Si això es produeix ja a Holanda, què deu passar en les regions llunyanes i bàrbares de les quals Westerbok no és més que l'antesala? No ignorem que aquesta pobra gent serà assassinada. La ràdio anglesa parla de cambres de gas. Dintre de tot, potser és la millor manera de morir ràpidament. Jo m'hi poso malalta

Si voleu llegir més del diari d'Anna Frank podeu consultar el següent enllaç:
<https://curscatala2014cpnl.files.wordpress.com/2014/11/diari-dana-frank.pdf>

Font 101: El diari d'Anna Frank

LA VANGUARDIA

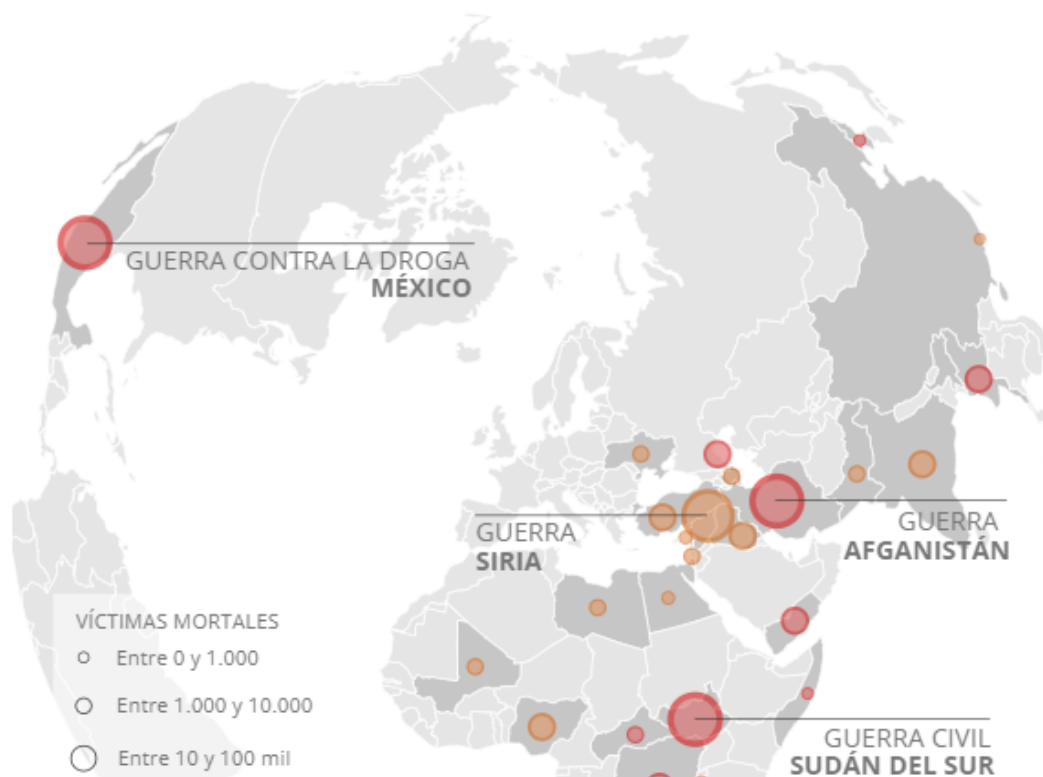
DATOS

El mapa de las guerras que siguen activas este 2019

De los 25 conflictos armados presentes en 2018, 10 se intensificaron durante el año pasado

Los conflictos que siguen en 2019

Conflictos que han **aumentado** o **se mantienen** en el último año

Font 102: Les guerres d'avui en dia

Recurs 2.f: La guerra de Síria

Mireu que diu l'informatiu de l'infoK sobre aquesta guerra

Mireu el vídeo a: <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/a-siria-encara-hi-ha-guerra/video/5738744/>

Font 103: La guerra de Síria

Mireu el vídeo a: <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/una-serie-amb-nens-sobre-la-guerra-de-siria/video/5522694/>

Font 104: Històries de la guerra de Síria

La guerra de Siria

Va començar al Març del 2011

9 anys en guerra → S'enfrenten militars, rebels i terroristes

Morts

384 mil

Presoners

+200 mil

Refugiats

+ de 6 milions

La pitjor catàstrofe provocada desde la segona guerra mundial, segons la ONU

Font 105: Conseqüències de la guerra de Siria

Recurs 2.h: Testimonio de la guerra de Siria

Especial 'Niños rotos por la guerra' | Los testimonios de los menores sirios

Mireu el vídeo a:

<https://www.youtube.com/watch?v=aAPCnrVWE0k&list=TLPQMTkwNTIwMjBpfeRK3nRyHg&index=1>

Font 106: Els nens ens expliquen la guerra de Siria

Mireu el vídeo a: <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/la-saja-ens- explica-la-guerra/video/5589593/>

Font 107: La història de la Saja

Violència familiar

Podeu apuntar les vostres conclusions entorn de les diferents pregunta a una fulla, gravant-vos en vídeo o àudio amb el mòbil, fent un pòster, creant un power point...
TROBEU LA VOSTRA MANERA, SIGUEU CREATIUS!

1er: Recordeu les conclusions que va treure en relació les fitxes anteriors i penseu quina relació té la guerra amb la violència del nostre dia a dia? Vivim nosaltres també petites guerres? Som víctimes o botxins?

2º: Mireu el recurs 3.a i parleu i reflexioneu tots junts:

- Què és la violència familiar? Per què es dona? Qui poden ser les víctimes i qui poden ser els botxins? Qui és culpable de la situació? Quins perills té aquesta?
- Que cal fer davant d'una situació de maltractament a la llar? Creieu que és fàcil trobar-se a aquesta? Què penseu que ha de ser el més difícil?
- Coneixeu alguna situació en la que algú hagi patit violència familiar?
- Quina relació hi ha entre la violència familiar i els drets humans?

3er: Agafeu els recursos 3.b i 3.e, llegiu-los, analitzeu-los i comenteu-los entre tots, aquestes preguntes us poden ajudar:

- Penseu que els pares que maltracten els seus fills els estimen? Per què els maltracten?
- Quines poden ser les conseqüències del maltractament físic?
- Quins poden ser exemples de maltractament psicològic? I de la negligència? Quines penseu que poden ser les conseqüències d'aquests?
- Quins elements i actes es poden considerar com a maltractament o abús sexual? Quines conseqüències penseu que pot tenir ser víctima d'aquests actes?
- Creieu que en algun cas està justificat que un pare o una mare insulti o piqui el seu fill? És una bona manera d'ensenyar?
- Que aconsellaria a un amic que us explica que a casa està sent víctima de maltractament

4t: Feu una ullada als recursos 3.c i 3.d, i comenta'ls atenent a les següents preguntes:

- Què és la violència de gènere? Qui l'exerceix? On es dona? Quines poden ser les conseqüències d'aquesta? Com es pot actuar per evitar la violència de gènere?
- Què penseu sobre la violència entorn de les persones grans? Són persones especialment vulnerables, com podem protegir-les? Imagineu arribar al final de la vostra vida i trobar-vos amb aquesta situació, com us sentiríeu?

2.1.4 Carpeta d'aprenentatge per al grup de la temàtica Violència

5é: Mireu el vídeo del recurs 3.f i comenteu-lo junts:

- Què va passant allí? Per què?
- Quina experiència explica el nen del principi del vídeo? Quins records té de la seva família? Com penseu que ha de haver sigut la seva infància? Penseu que pot haver sigut feliç?
- Una de les persones del vídeo remarca que "el nen no és propietat de la família" què penseu d'aquesta afirmació? Esteu d'acord? Per què?
- En algun cas el maltracta pot ser acceptable? En algunes ocasions, penseu que pot ser millor, més segur i saludable viure lluny de la família que viure amb aquesta? En quines?

Materials

Recurs 3.a: La violència familiar

Violencia familiar/intrafamiliar/doméstica VIDEO EXPLICATIVO

Mireu el vídeo fins al minut 4:15: <https://www.youtube.com/watch?v=2Ht8Z7xGbuc>

Font 108: La violència familiar

Recurs 3.b: Violència contra els infants

Al menos 37 niños son maltratados cada día en su hogar en España

- En 2017, se interpusieron 37.000 denuncias por delitos agresivos contra menores; en lo que va de año un total de 18 niños y niñas han muerto por causas violentas
- Los niños víctimas de violencia familiar podrían reproducir este modelo

Font 109: Notícies sobre infants maltractats

Más de 3.300 niños sufrieron maltrato y abusos sexuales en su entorno familiar

Los avisos por malos tratos han aumentado un 25% desde 2016. Tres de cada cuatro menores que sufren violencia sexual son chicas

Veieu el vídeo a :

<https://www.larazon.es/andalucia/20200217/5ypddotc4ndnbaergv4al2owdq.html>

Font 110: Notícies sobre abús infantil

Recurs 3.c: Violència contra la dona

Siete mujeres asesinadas por violencia de género en enero y ninguna había denunciado malos tratos previamente

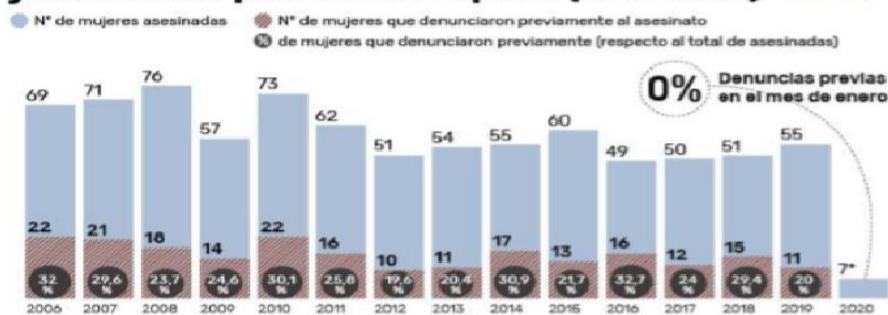
AMAYA LARRAÑETA/ AGENCIAS 29.01.2020 - 12:20H

- Los jueces llevan tiempo advirtiendo de un porcentaje de mujeres asesinadas sin denuncia previa "demasiado alto".
- En enero 7 hombres han matado a sus parejas o exparejas en Andalucía, Castilla La Mancha (2), Cataluña (3) y Galicia.

Muertes por violencia de género y denuncias previas en España (2006-2020)

20 minutos

Font 111: Violència de gènere

Recurs 3.d: Violència contra les persones grans

Aumentan los malos tratos a ancianos en Madrid: la Policía Municipal atiende 20 casos al mes

En gran parte de los casos son víctimas de sus propios parientes o cuidadores. Hasta el pasado 31 de octubre se contabilizaron en la capital 196 casos de ancianos maltratados, casi 20 al mes. En todo 2016 hubo 186 casos; 201 en 2017 y 208 en 2018

Fragment extret del mundo.es

Font 112: Maltractes contra els ancians

Recurs 2.e: Dades de violència infantil

Los datos que sí tenemos: el maltrato en Europa y en España

La negligència física és quan la persona responsable (pare, mare...) no té cura de l'infant (no li dona de menjar, no el dutxa, no es preocupa de que la casa estigui neta i sigui un ambient sa ...)

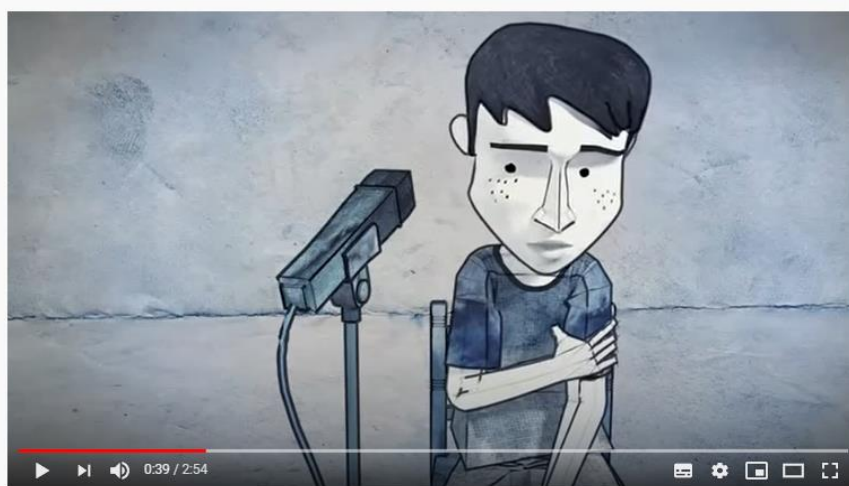
Font 113: Dades de violència infantil

Quants infants van ser maltractats al 2017?

Total de maltractats	Maltracta lleu o moderat	Maltracta greu
13.818	8.088	5.730

Font 114: Maltracta infantil al 2017

Recurs 2.f: Testimonis de violència

Documental infància en Risc

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=RATRRgWYI5I>

Font 115: Testimonis de violència infantil

Violència escolar

Podeu apuntar les vostres conclusions entorn de les diferents pregunta a una fulla, gravant-vos en vídeo o àudio amb el mòbil, fent un pòster, creant un Power Point...
TROBEU LA VOSTRA MANERA, SIGUEU CREATIUS!

1er: Recordeu tot el que heu treballat al llarg dels darrers dies i penseu com es relacionen la guerra i la violència familiar amb el bullying? Hi ha aspectes de la guerra que també es donen en l'assetjament? Hauríem de parlar també de refugiats escolars? Penseu que hi ha nens que han de fugir de la violència que pateixen a l'escola?

2º: Mireu el vídeo del recurs 4.a i comenteu-lo tots junts:

- Què és l'assetjament escolar? Quins tipus n'hi ha? Quin penseu que és el que fa més mal?
- Quines conseqüències té per a la víctima l'assetjament escolar? Quines ferides li pot causar?
- Heu observat, patit, conegut o viscut alguna situació d'assetjament escolar? Com era aquesta? Què passava?
- Qui són els responsables de l'assetjament escolar? Les persones que observen una situació d'assetjament i no fan res per aturar-la, són també culpables d'aquesta?

3er: Feu una ullada als recursos 4.b, llegiu que diuen els diaris i reflexioneu tots junts. Aquestes preguntes us poden ajudar:

- Segons un dels articles 1 de cada 4 nens pateix bullying, que penseu d'aquestes dades? Per què penseu que es produeixen aquestes situacions?
- Per què els assetjadors actuen fent mal als companys? Quin són els seus motius?
- Qui penseu que és susceptible de patir assetjament? Hi ha persones que són més vulnerables a l'assetjament?
- Quina és la responsabilitat dels companys per aturar i prevenir les situacions d'assetjament?
- Com podem actuar a l'aula per prevenir, evitar i acabar amb l'assetjament? Penseu en accions concretes!

4t: Mireu el recurs 4.c i comenteu-lo

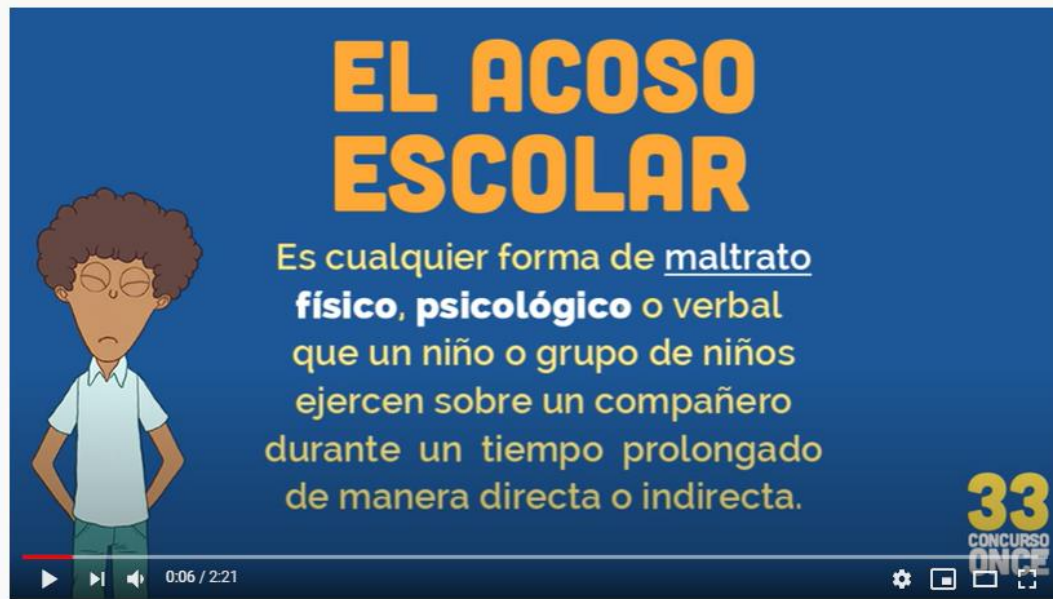
- Què mostren les dades d'assetjament? Quines són les formes de bullying més freqüents? Quines penseu que són les més dures?
- He patit o vist alguna d'aquestes formes de violència dins o fora de l'escola, com us va sentir?
- Per què penseu que un 8% dels infants que pateixen bullying intenten suïcidar-se? Com deuen sentir-se per arribar al punt de voler acabar amb la seva vida? Qui és responsable de que se sentin així?

5é: Mireu els vídeos del recurs 4.d, escolteu les experiències, comenteu-les i expresseu la vostra opinió:

- Com us heu sentit veient els vídeos? Hi ha algun aspecte que us hagi cridat l'atenció?
- Com els hi feien bullying als diferents testimonis? Com se sentien ells? Com a marcat l'assetjament la seva infància? A que li tenien por? Com intentaven evitar l'assetjament?
- Quines conseqüències positives i negatives destaquen les víctimes de l'assetjament a curt i llarg termini?
- L'assetjador que surt a un dels vídeos, per què diu que assetjava? Quan es va adonar de que allò no estava bé? Com va aturar la situació? Penseu que va valer la pena deixar d'assetjar tot i que després el molestessin a ell? Per què?
- Creieu que és positiu que tothom estigui conscienciat de que el bullying no es pot permetre per aturar-lo? Com podem ajudar a les persones que pateixen assetjament? Penseu que és la nostra responsabilitat?

Materials

Recurs 4.a: Què és l'assetjament escolar

¿Qué es el acoso escolar?

Mireu el vídeo fins a: <https://www.youtube.com/watch?v=pQIVW5OGRUc>

Material 56: Què és l'assetjament escolar?

Recurs 4.b: Notícies sobre assetjament escolar

EL PAÍS.cat

SUBSCRIU-TE

Un de cada quatre estudiants de primària pateix assetjament escolar

Més de la meitat dels alumnes d'escoles catalanes han presenciats algun episodi de 'bullying'

Un de cada quatre alumnes de Catalunya assegura que ha patit assetjament escolar, i un terç de les víctimes confessa que no ha demanat ajuda. L'aspecte físic és el principal motiu dels atacs, seguit dels gustos personals, i aspectes com el color de la pell, la cultura o la religió.

El 24% dels alumnes entre 3r i 6è de primària confessen que han patit assetjament escolar.

Fragment adaptat del País.cat

Font 116: Assetjament infantil a primària

El grup classe, clau per acabar amb l'assetjament escolar

A Catalunya, més de 16.000 alumnes són víctimes de 'bullying' i 12.500, de ciberassetjament

Els nens amb necessitats educatives especials són més vulnerables

Mireia Recasens

SAVE THE CHILDREN - DILLUNS, 11/03/2019 - 11:06

Fragment adaptat del Periódico

Font 117: El paper del grup classe en la lluita contra el bullying

Recurs 4.c: Dades sobre assetjament escolar

Assetjament escolar				
Tipus	Freqüència			
Psicològic	Insults (39%)	Parlar malament d'algú (18%)	Amenaces (18%)	Posar malnoms (15%)
Físic	Cops i empentes (64%)	Robar i trencar pertinències (20%)	Baralles i pallisses (12%)	
Ciberbullying	Burles i insults per internet (78%)	Difusió de gravacions (16%)	Difusió de contingut sexual (5%)	
Assetjament social	No deixar participar en activitats (33%)	Ignorar i fer el buit (28%)	Humiliacions per discapacitat (23%)	Humiliacions per l'aspecte físic (9%)
Assetjament sexual	Insults i comentaris desagradables (50%)	Intimidació sexual (39%)	Abusos sexuals (11%)	

“Un 8,2% de les víctimes d'assetjament escolar s'autolesionen o intentes suïcidar-se o pensen en el suïcidi com a forma de solucionar el problema”

Font 118: Dades d'assetjament escolar

Recurs 4.d: Testimonis d'assetjament escolar

Jasmine, víctima de acoso escolar: "Ahora no puedo entrar sola a un baño público"

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=kD6EXuraxgI>

Font 119: La història de la Jasmine

'Dejé de comer porque mis compañeros me llamaban gorda'

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=9dJ7fSlySPI>

Font 120: Un testimoni de bullying

Testimonio de Igor, pasó de ser acosador a ser acosado

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=XCi7d3Cx83A&t=241s>

Font 121: El testimoni de l'Igor

La historia de Oriana, víctima de ciberacoso #ViolenciaViral

Mireu el vídeo a: https://www.youtube.com/watch?v=Kl_Vh30-E6g

Font 122: La història de la Oriana

08:32 / 13:22

Especial "bullying": trenquem el silenci

Mireu el vídeo a: <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/especial-bullying-trenquem-el-silenci/video/5763630/>

Font 123: Vídeo contra el Bullying

Com preparar l'entrevista?

1. Trieu a qui voleu entrevistar:

- Què volem saber?
- Com ha de ser la persona a la que entrevistem (experiències, professió, coneixements...)
- Coneixem algú que compleixi els requisits? Estaria disposat a que l'entrevistéssim?

2. Informeu-vos sobre el tema del que voleu parla

3. Decidiu que li preguntareu i prepareu un guió:

- Decidiu quins són els objectius de l'entrevista i que voleu saber.
- Feu preguntes que ens mostrin qui és aquesta persona i per què és interessant entrevistar-la.
- Penseu preguntes concretes i detallades que donin peu a que la persona s'expressi i parli.
- Feu preguntes que aportin informació i que indaguin en les experiències i opinions de la persona entrevistada.
- Feu un guió estructurat i seqüencieu les preguntes de manera que no siguin repetitives i que es vegi evolució al llarg de l'entrevista
- Prepareu un bon acomiadament.

4. A l'hora de realitzar l'entrevista...

- Fes una bona rebuda a l'entrevistat, prepara un entorn còmode, tranquil i segur.
- Si has de gravar demana-li a l'entrevistat si li sembla bé abans de fer-ho.
- Mostrat cordial, amable, atent i interessat al llarg de l'entrevista.
- Escolta a l'entrevistat, estigues atent i reacciona davant el que et digui l'entrevistat, evita fer-li preguntes a les que ja t'hagi respost prèviament.
- Si durant l'entrevista sorgeix algun tema interessant que no t'havies preparat pots preguntar una mica més sobre el tema.
- Per acabar l'entrevista fes un bon acomiadament i agraeix a l'entrevistat la seva participació.

2.2 Materials per a la realització de les activitats del bloc 3

2.2.1 Guió de reflexió per a l'activitat 2

Guió per a la reflexió

A partir de les següents preguntes reflexioneu sobre el vostre entorn, sobre les coses bones i dolentes d'aquest, sobre les coses que caldria millorar i canviar i sobre la manera en que nosaltres podem ajudar a construir un món millor, més just i igualitari per a tots:

El món

- ➔ Si penseu en el món en el que vivim quina imatge us ve al cap? És més aviat positiva o negativa?
- ➔ Quins aspectes negatius i positius destacaríeu del nostre món?
- ➔ Quins successos i aspectes del nostre món penseu que són més preocupants en relació als drets humans?

El nostre entorn

- ➔ Al nostre país penseu que es vulneren els drets humans? Quins?
- ➔ Quines penseu que són les majors problemàtiques que tenim entorn de temes com el treball, la violència, l'ecologia o la immigració? Hi ha també problemes sobre altres temes? Quins?
- ➔ Penseu que la societat està suficientment conscienciada i preocupada per les diferents problemàtiques socials?

El nostre poble/barri

- ➔ Com és el nostre poble/barri? Quins aspectes positius destacaríeu?
- ➔ Penseu que hi ha persones al nostre entorn proper que viuen situacions de desigualtat o manca de condicions de vida digna i adequades? Quines?
- ➔ Considereu que al nostre poble la violència, les injustícies i la vulneració d'alguns drets humans són un problema per a algunes persones? Quins problemes detecteu?

La nostra escola

- ➔ Creieu que hi ha aspectes de la nostra escola que caldria millorar per tal que fos més respectuosa amb els drets humans?
- ➔ Quins aspectes de l'escola penseu que no estan prou bé i que haurien de canviar?
- ➔ Penseu que l'escola hauria de ser més participativa i democràtica?
- ➔ Penseu que hi ha persones a l'escola que pateixen situacions de violència i desigualtat?

Nosaltres mateixos

- ➔ Penseu que sou responsables de que la societat millori? Per què?
- ➔ Com a ciutadans, hem de poder decidir cap a on va la nostra societat i com volem que aquesta sigui? Com ho podem fer?
- ➔ Davant la vulneració dels drets humans i les injustícies, si no fem res, som responsable, també, de que aquestes continuïn existint?
- ➔ Personalment podem ajudar a millorar la societat? Les accions individuals que realitzem són importants? Poden canviar alguna cosa?
- ➔ Unir-se en favor d'una iniciativa d'acció social pot ser una manera de canviar el nostre entorn i el nostre món?
- ➔ Quines accions podem fer per a canviar les coses? És important actuar, reflexionar i educar?

2.2.2 Fitxa de presentació dels projectes

Projecte 1: Acció directa

Consisteix en actuar en grup, amb accions directes i concretes, per a solucionar algun problema del nostre entorn proper que us preocupi i que vosaltres mateixos decidireu.

Alguns temes sobre els que podeu treballar són: la contaminació, la violència, la pobresa, la soledat de les persones grans, les desigualtats...

Per exemple, si detecteu que el problema és que hi ha nens més petits als que els hi costa molt aprendre però que, a causa de tenir pocs recursos econòmics, no poden pagar a un mestre de repàs podria iniciar un projecte per a donar classes a aquests nens de forma gratuïta.

Aquest és només un exemple, vosaltres trieu el que voleu fer!

Projecte 2: La millora dels Drets Humans a l'escola

En que consisteix?

Consisteix en que, com a grup, reflexioneu sobre la manera en la que els Drets Humans es viuen a l'escola, penseu si l'escola podria millorar per ser un lloc millor, en quins aspectes i com. A partir d'aquí, i tenint en compte totes les persones implicades en l'escola, decidiu accions que es podrien realitzar a l'escola per tal de millorar aquests aspectes i implementeu-les, treballant conjuntament amb altres persones que també volen millorar l'escola (mestres, consells de pares, delegats de classe, direcció...)

Alguns temes sobre els que podeu reflexionar són: la violència, la democràcia, l'escolta i el respecte a l'opinió dels estudiants, l'ecologia i el reciclatge, la conscienciació dels companys sobre els seus drets... podeu triar més d'un tema!

Per exemple, si detecteu que un aspecte a millorar seria que no hi haguessin tants casos de violència, podeu proposar canvis i accions per a conscienciar sobre el bullying: podríeu crear un grup de suport a alumnes víctimes de violència, xerrades i activitats de conscienciació contra l'assetjament per a infants més petits o un espai per a denunciar situacions de violència de forma anònima.

Aquest és només un exemple, vosaltres trieu el que voleu fer!

Projecte 3: Un reportatge sobre Drets Humans

En que consisteix?

Consisteix en que, en grup, penseu com podríeu transmetre per mitjà d'un vídeo reportatge els vostres coneixements sobre els drets humans a la resta de la població (companys més petits, famílies, veïns...) per tal que la gent conegui els seus drets i estigui conscienciada sobre la importància de respectar i protegir els drets humans. Vosaltres mateixos heu de decidir quins temes voleu tractar al vostre reportatge, si voleu parlar dels drets humans en general o d'un tema en concret (guerres, ecologia, racisme, discriminació...), com voleu desenvolupar el reportatge, qui sortirà a aquest, si voleu realitzar entrevistes o visitar entitats o llocs concrets...

Per exemple, si voleu tractar el tema de la contaminació, podríeu parlar de com el fet de tenir un medi ambient sa és necessari per a poder exercir els nostres drets, de la manera en que la contaminació afecta la qualitat de l'aigua, de les malalties que produeix la contaminació, de com la contaminació pot empitjorar la nostra qualitat de vida al futur. Podríeu entrevistar metges, biòlegs, activistes per l'ecologia, polítics, joves del moviment Fridays for future...

Aquest és només un exemple, vosaltres trieu el que voleu fer!

2.2.3 Fitxa per a definir objectius personals i grupals

Els meus objectius

Quin projecte he triat?.....

Per què l'he triat?.....

.....

M'agradaria treballar especialment entorn d'alguna temàtica o problemàtica?

Quina? .....

.....

.....

Quines activitats concretes m'agradaria fer al llarg del projecte? .....

.....

.....

Com m'agradaria incidir a la societat al llarg del projecte? .....

.....

.....

Què m'agradaria aprendre al llarg del projecte? .....

.....

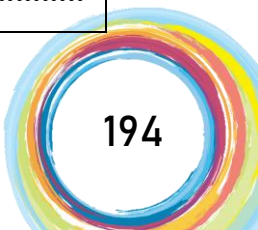
.....

Quines il·lusions tinc entorn del projecte? I Quines pors i inseguretats?.....

.....

.....

.....

Comencem a definir els objectius del grup

Compartiu els objectius personals dels diferents components del grup i definiu alguns objectius grupals bàsics que us serviran de punt de partida per començar a construir el projecte. Intenteu arribar a acords i contestar junts a aquestes preguntes:

Hi ha alguna o algunes temàtica/problema concret que com a grup us cridi més

l'atenció?.....

.....

.....

Quines activitats concretes voldríeu fer al llarg del projecte?.....

.....

.....

Què us agradaria aprendre durant el projecte? .....

.....

.....

Com voleu que el vostre projecte millori la societat? .....

.....

.....

2.2.4 Carpeta de materials per al grup d'acció directa

Què trobareu a dins d'aquesta carpeta?

1. Breu presentació del projecte
2. Exemples de projectes d'acció directa que us poden inspirar
3. Consells
4. Check list de tasques a fer
5. Fitxa per a crear les normes de grup
6. Fitxa per concretar els objectius del projecte i els compromisos de grup
7. Taula per planificar i concretar les tasques a fer
8. Fitxa per definir els rols i les tasques concretes a desenvolupar per cadascú
9. Fitxa per planificar els recursos materials i humans necessaris
10. Fitxa per avaluar el desenvolupament del projecte
11. Consells per a difondre el vostre projecte

1. Breu presentació del projecte

En que consisteix?

Consisteix en actuar en grup, amb accions directes i concretes, per a solucionar algun problema del nostre entorn proper que vosaltres mateixos decidireu.

Per exemple, si detecteu que el problema és que hi ha nens més petits als que els hi costa molt aprendre però que, a causa de tenir pocs recursos econòmics, no poden pagar a un mestre de repàs, podrieu iniciar un projecte per a donar classes a aquests nens de forma gratuïta.

Aquest és només un exemple, vosaltres trieu el que voleu fer!

Què heu de fer vosaltres?

- Identificar problemes del vostre entorn que necessitin millorar (per exemple: la contaminació del riu, la soledat de les persones grans, la pobresa d'algunes famílies...)
- Triar-ne un i decidir que podeu fer vosaltres per a que es solucionin, penseu en accions concretes (per exemple: netejar el riu, visitar persones grans, ajudar a les persones que tenen alguna dificultat...)
- Planificar quan ho fareu, com ho fareu, que farà cadascú i qui us pot ajudar (entitats socials, voluntaris...)
- Posar-vos en acció i dur a terme tot allò que heu planificat
- Difondre el vostre projecte perquè tothom el conegui
- Avaluar i reflexionar entorn del procés de realització del projecte

Quins resultats heu d'aconseguir?

- Heu d'actuar de manera planificada i cooperativa per millorar algun aspecte de la nostra societat que no estigui prou bé i us preocupi. Heu d'anar al problema, posar-vos mans a la obra i realitzar accions concretes per millorar el problema.

Com ho fareu?

- Totes les persones que heu triat aquest projecte treballareu juntes, de forma cooperativa i democràtica, us organitzareu vosaltres mateixos, decidireu entorn de quin problema voleu treballar, com voleu fer-ho, quines accions voleu dur a terme i com realitzar-les. La mestra i alguns voluntaris us ajudaran en tot el que necessiteu!

2.Exemples de projectes d'acció directa que us poden inspirar

Aquí trobareu una mostra de projectes d'acció directa que us poden servir d'inspiració per a crear el vostre, mireu-los, comenteu-los i comenceu a imaginar el vostre projecte:

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=M8sZrriqPMk>

Material .57: Vídeo projecte Gent gran

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=eBO1NiM3iEE>

Material 58: Vídeo ajuda als nens d'infantil

Recogida de alimentos 2016

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=g0-bjMTQaDw>

Material 59: Vídeo recollida d'aliments

MANTHOC. Los niños, niñas y adolescentes trabajadores en acción para su playa limpia.

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=3Q6m8QSyuhc>

Material 60: Vídeo neteja de platges

3. Consells

Per crear un grup d'acció social és molt important que:

- Conegueu bé el vostre entorn i les necessitats d'aquest.
- Conegueu altres grups i entitats que també treballen per a la millora social al vostre entorn, potser podeu unir forces i ajudar-vos mútuament.
- Escolteu la veu de les persones a les que voleu ajudar, que ells mateixos us expliquen els seus problemes i quina ajuda necessites.
- Difongueu el projecte i engresqueu a altres persones a participar-hi, a ajudar-vos i a aportar tot el que puguin i vulguin.
- Tingueu en compte tot allò que cada persona pot aportar i poseu la mirada en les capacitats de les persones, no en les seves dificultats
- Tingueu en compte el temps i els recursos dels que disposeu i plantegeu-vos accions que podreu dur a terme.
- Eviteu imposar idees, parleu, dialogueu i pacteu a l'hora de prendre decisions
- Sigueu flexibles i tingueu la ment obreta.
- Demaneu ajuda sempre que us faci falta!

4. Check list de tasques a fer

Fet?	Nº	Tasca	Què heu de fer?
	1	Crear les normes de grup	A partir de la fitxa 4: Creeu un conjunt de normes que us ajudin a desenvolupar el treball de forma cooperativa, respectuosa i pacífica. És important que decidiu com fareu front als problemes.
	2	Definir els objectius i compromisos de grup	A partir de la fitxa 5: Analitzeu el vostre entorn, decidiu sobre quin problema voleu actuar i acordeu entre tots que voleu aconseguir amb la realització del projecte. Decidiu com ho fareu per a aconseguir-ho i a que us comprometeu.
	3	Planifiqueu les tasques que heu de fer	A partir de la fitxa 6: Decidiu quines tasques heu de fer per tal d'arribar a aconseguir assolir l'objectiu que us heu plantejat. Planifiqueu com fareu aquestes tasques i qui i quan les realitzarà.
	4	Assigneu a cada membre del grup tasques concretes a fer	A partir de la fitxa 7: Per tal que el treball en grup sigui més fàcil, decidiu quina feina realitzarà cadascú i qui coordinarà la feina i s'encarregarà de que tot funcioni.
	5	Penseu quins recursos materials i humans necessiteu	A partir de la fitxa 8: Per tal de realitzar el vostre projecte, necessiteu que algú us ajudi, heu de contactar amb alguna entitat, necessiteu diners o materials? Planifiqueu tot el que necessiteu i penseu una manera d'aconseguir-ho
	6	Comenceu a actuar	Tenint en compte els objectius i tot el planificat anteriorment: Comenceu a desenvolupar totes les tasques que havíeu planificat, és el moment de l'acció!
	7	Reflexioneu i valoreu com va	Amb l'ajuda de la fitxa 9: A la vegada que actueu reflexioneu sobre com va la feina, si cal canviar o millorar alguna cosa, si necessiteu alguna ajuda...
	8	Compartiu i difoneu el vostre projecte	Amb l'ajuda de la fitxa 10: Penseu com compartireu tot el que heu fet i aconseguit al llarg del projecte amb els companys i amb el vostre entorn!

5. Fitxa per a crear les normes de grup

NORMES DE TREBALL EN GRUP

Actituds positives

-
-
-
-
-
-
-
-

Actituds negatives

-
-
-
-
-
-
-
-

Què farem si hi ha un conflicte?

6. Fitxa per concretar els objectius del projecte
i els compromisos de grup

Sobre quin problema del nostre entorn voleu actuar?	Què voleu aconseguir amb la realització del projecte?
Com ho aconseguireu?	A que us comprometeu per aconseguir-ho?

7. Taula per a planificar i concretar les tasques a fer

A continuació us oferim una taula per a planificar la feina i concretar les petites tasques que heu d'anar fent per aconseguir el vostre objectiu. A continuació us oferim un exemple:

Quin és el vostre objectiu?	Com aconseguireu aconseguir-ho? Amb quines tasques?	Quan ho fareu?	Qui ho farà?
Ajudar a les persones grans que viuen soles	1. Contactar per telèfon amb persones grans que visquin soles	En horari de classe. Els dies 5, 6 i 7 de febrer.	Tots amb l'ajuda de Caritas
	2. Anar a conèixer les persones grans que ajudarem i escoltar les seves necessitats.	Fora de l'horari escolar. Entre el dia 10 i el dia 20 de febrer.	La marta, el Joan, la Mar i dos adults.
	3. Ajudar-les un dia a la setmana amb activitats concretes: anar a la compra, ajudar-les a fer el menjar, fer-les companyia, anar a passejar...	Fora de l'horari de classe. Un dia a la setmana des del 20 de febrer fins que acabi el projecte.	Tots, en grups de dues persones i amb l'ajuda d'adults.
	4. Preparar una festa final per totes les persones que hem estat ajudant	Entre el dia 1 i el 18 de juny	Tots amb l'ajuda dels de 5é
	5. Buscar que més persones s'uneixin al nostre projecte	Durant tot el projecte	Tots junts, sobre tot la Laura i l'Anna.

A la següent pàgina trobareu la taula que heu d'anar emplenant amb les tasques a fer per aconseguir complir el vostre objectiu:

Quin és el vostre objectiu?	Com aconseguireu aconseguir-ho? Amb quines tasques?	Quan ho fareu?	Qui ho farà?

**8. Fitxa per a definir els rols i les tasques concretes
a desenvolupar per cadascú**

ORGANITZEM EL TREBALL EN GRUP

QUI ÉS EL
COORDINADOR?

QUI PREN NOTA
DELS ACORDS I LES
CONCLUSIONS?

QUI CONTROLA
EL TEMPS?

QUI ÉS EL
PORTAVEU?

QUI FA DE
MEDIADOR SI
HI HA UN
CONFLICTE?

QUI MANTÉ EL
CONTACTE AMB ELS
COL·LABORADORS?

QUÈ HA DE FER CADASCÚ?

NOM:	LLISTA DE TASQUES
	<ul style="list-style-type: none"> ■ ■ ■ ■

NOM:	LLISTA DE TASQUES
	<ul style="list-style-type: none"> ■ ■ ■ ■

NOM:	LLISTA DE TASQUES
	<ul style="list-style-type: none"> ■ ■ ■ ■

9. Fitxa a planificar els recursos materials i humans

Recursos humans Qui necessitem que ens ajudi?		
Persones o entitats	Per a que les necessitem?	Com hi contactarem?

Recursos materials Quins espais, materials, recursos econòmics... necessitem?		
Nom del material	Per a que el necessitem?	Com el podem aconseguir?

10. Fitxa per avaluar el desenvolupament del projecte

Com està anant el projecte?	
Estem aconseguint acomplir el nostre objectiu?	
De que està servint el que estem fent?	
Ens estem trobant amb dificultats o barreres?	
Estan havent problemes de grup?	
Què estem aprenent al llarg del projecte?	
Ens sentim satisfets amb la feina feta?	

11. Consells per a difondre el vostre projecte

- Penseu que és important que la gent conegui el que esteu fent? Per què?
- Creieu que si més persones s'impliquessin en un projecte com el vostre podria canviar alguna cosa?
- Qui us agradaria que conegués el vostre projecte?
- Si voleu que més gent conegui el vostre projecte, animeu-vos a compartir-lo i

DIFONEU-LO!

Algunes maneres per mitjà de les quals podeu donar a conèixer el vostre projecte són:

- Les xarxes socials (instagram, twitter, facebook..), publiqueu el que esteu fent a les vostres xarxes i/o creu xarxes socials específiques per al projecte
- Organitzeu una xarrada o una reunió on expliqueu a les persones interessades pel que esteu fent
- Pengeu cartells pel barri o envieu publicitat a les bústies explicant una mica el vostre projecte i demanant ajuda si us cal.
- Visiteu la ràdio del poble i expliqueu el que esteu fent
- Expliqueu a companys d'altres cursos o d'altres escoles el vostre projecte

Què trobareu a dins d'aquesta carpeta?

1. Breu presentació del projecte
2. Exemples de millores escolars que us poden inspirar
3. Consells
4. Check list de tasques a fer
5. Fitxa per a crear les normes de grup
6. Fitxa per concretar els objectius del projecte i els compromisos de grup
7. Taula per planificar i concretar les tasques a fer
8. Fitxa per definir els rols i les tasques concretes a desenvolupar per cadascú
9. Fitxa per planificar els recursos materials i humans necessaris
10. Fitxa per avaluar el desenvolupament del projecte
11. Consells per a difondre el vostre projecte

1. Breu presentació del projecte

En que consisteix?

Consisteix en que, com a grup, reflexioneu sobre la manera en la que els Drets Humans es viuen a l'escola, penseu si l'escola podria millorar per ser un lloc millor, en quins aspectes i com. A partir d'aquí, i tenint en compte totes les persones implicades en l'escola, decidiu accions que es podrien realitzar a l'escola per tal de millorar aquests aspectes i implementeu-les, treballant conjuntament amb altres persones que també volen millorar l'escola (mestres, consells de pares, delegats de classe, direcció...)

Alguns temes sobre els que podeu reflexionar són: la violència, la democràcia, l'escolta i el respecte a l'opinió dels estudiants, l'ecologia i el reciclatge, la conscienciació dels companys sobre els seus drets... podeu triar més d'un tema!

Per exemple, si detecteu que un aspecte a millorar seria que no hi haguessin tants casos de violència, podeu proposar canvis i accions per a conscienciar sobre el bullying: podríeu crear un grup de suport a alumnes víctimes de violència, xerrades i activitats de conscienciació contra l'assetjament per a infants més petits o un espai per a denunciar situacions de violència de forma anònima.

Aquest és només un exemple, vosaltres trieu el que voleu fer!

Què heu de fer vosaltres?

- Identificar aspectes a millorar a l'escola (per exemple: manca de democràcia o de llibertat, situacions de falta de respecte, de discriminació, de problemes a l'espai de pati, de violència...)
- Triar-ne un aspecte que us agradaria millorar i penseu en possibles accions que podrien ajudar a la millora (per exemple: crear espais de decisió democràtica i de debat, recollir l'opinió de tots per mitjà d'una bustia...)
- Planificar quan ho fareu, com ho fareu, amb qui heu de comptar (mestres, direcció, altres alumnes...), que farà cadascú i qui us pot ajudar (entitats socials, voluntaris...)
- Posar-vos en acció i dur a terme tot allò que heu planificat
- Difondre el vostre projecte perquè tothom el conegui, sobre tot les persones que formen part de l'escola
- Avaluar i reflexionar entorn del procés de realització del projecte

Quins resultats heu d'aconseguir?

- Heu d'actuar de manera planificada i cooperativa per millorar algun aspecte de la nostra escola que no estigui prou bé i us preocupi. Heu d'anar al problema, posar-vos mans a la obra i realitzar accions concretes per millorar el problema.

Com ho fareu?

- Totes les persones que heu triat aquest projecte treballareu juntes, de forma cooperativa i democràtica, us organitzareu vosaltres mateixos, decidireu entorn de quin problema voleu treballar, com voleu fer-ho, quines accions voleu dur a terme i com realitzar-les. La mestra i alguns voluntaris us ajudaran en tot el que necessiteu!

2. Exemples de millors escolars que us poden inspirar

Aquí trobareu una mostra de projectes d'acció directa que us poden servir d'inspiració per a crear el vostre, mireu-los, comenteu-los i comenceu a imaginar el vostre projecte:

¿Qué le pedirías a tu Director de colegio? 3 minutos de propuestas

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=QH4jXg1X1-A>

Material 61: Què li demanaries al director?

STOP AL ACOSO ESCOLAR

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=nN9ZmS80C3A>

Material 62: Vídeo projecte contra el Bullying

Emprendiendo la participación estudiantil

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=dPskF4q7bZs>

Material 63: Vídeo sobre participació estudiantil

Ecolobox Anáhuac

Mireu el vídeo a:

https://www.youtube.com/watch?time_continue=219&v=EjQLxtpVBZI&feature=emb_logo

Material 64: Vídeo projecte ecologia

DISEÑA EL CAMBIO SECUNDARIA No 0007 "RECICLANDO EL CAMBIO"

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=dPskF4q7bZs>

Material 65: Vídeo projecte reciclatge

3. Consells

Per contribuir en la millor de l'escola és molt important que:

- Conegueu bé el vostre entorn i les necessitats d'aquest.
- Escolteu les opinions de les diferents persones que formen part de l'escola.
- Podríeu anar per les classes a fent enquestes o preguntant als altres com pensen ells que l'escola podria ser millor o quins problemes consideren que hi ha a aquesta. També podríeu fer entrevista o enquestes i preguntar als mestres i a les famílies
- Tingueu en compte que en moltes ocasions, per poder dur a terme la vostra idea, caldrà que arribeu a consens, que tothom estigui d'acord amb el que proposeu.
- Difongueu el projecte i engresqueu a altres persones que formen part de l'escola (companys d'altres cursos, pares i famílies, mestres, monitores del menjador...) a participar-hi, a ajudar-vos i a aportar tot el que puguin i vulguin.
- Tingueu en compte tot allò que cada persona pot aportar i poseu la mirada en les capacitats de les persones, no en les seves dificultats
- Tingueu en compte el temps i els recursos dels que disposeu i plantegeu-vos accions que podreu dur a terme.
- Eviteu imposar idees, parleu, dialogueu i pacteu a l'hora de prendre decisions
- Sigueu flexibles i tingueu la ment obreta.
- Demaneu ajuda sempre que us faci falta!

4. Check list de tasques a fer

Fet?	Nº	Tasca	Què heu de fer?
	1	Crear les normes de grup	A partir de la fitxa 4: Creeu un conjunt de normes que us ajudin a desenvolupar el treball de forma cooperativa, respectuosa i pacífica. És important que decidiu com fareu front als problemes.
	2	Definir els objectius i compromisos de grup	A partir de la fitxa 5: Analitzeu el vostre entorn, decidiu sobre quin problema voleu actuar i acordeu entre tots que voleu aconseguir amb la realització del projecte. Decidiu com ho fareu per a aconseguir-ho i a que us comprometeu.
	3	Planifiqueu les tasques que heu de fer	A partir de la fitxa 6: Decidiu quines tasques heu de fer per tal d'arribar a aconseguir assolir l'objectiu que us heu plantejat. Planifiqueu com fareu aquestes tasques i qui i quan les realitzarà.
	4	Assigneu a cada membre del grup tasques concretes a fer	A partir de la fitxa 7: Per tal que el treball en grup sigui més fàcil, decidiu quina feina realitzarà cadascú i qui coordinarà la feina i s'encarregarà de que tot funcioni.
	5	Penseu quins recursos materials i humans necessiteu	A partir de la fitxa 8: Per tal de realitzar el vostre projecte, necessiteu que algú us ajudi, heu de contactar amb alguna entitat, necessiteu diners o materials? Planifiqueu tot el que necessiteu i penseu una manera d'aconseguir-ho
	6	Comenceu a actuar	Tenint en compte els objectius i tot el planificat anteriorment: Comenceu a desenvolupar totes les tasques que havíeu planificat, és el moment de l'acció!
	7	Reflexioneu i valoreu com va	Amb l'ajuda de la fitxa 9: A la vegada que actueu reflexioneu sobre com va la feina, si cal canviar o millorar alguna cosa, si necessiteu alguna ajuda...
	8	Compartiu i difoneu el vostre projecte	Amb l'ajuda de la fitxa 10: Penseu com compartireu tot el que heu fet i aconseguit al llarg del projecte amb els companys i amb el vostre entorn!

5. Fitxa per a crear les normes de grup

NORMES DE TREBALL EN GRUP

Actituds positives

-
-
-
-
-
-
-
-

Actituds negatives

-
-
-
-
-
-
-
-

Què farem si hi ha un conflicte?

6. Fitxa per concretar els objectius del projecte
i els compromisos de grup

**Sobre quin
problema de la
nostra escola
voleu actuar?**

**Què voleu aconseguir amb la
realització del projecte?**

Com ho aconseguireu?

**A que us
comprometeu
per aconseguir-ho?**

7. Taula per a planificar i concretar les tasques a fer

A continuació us oferim una taula per a planificar la feina i concretar les petites tasques que heu d'anar fent per aconseguir el vostre objectiu. A continuació us oferim un exemple:

Quin és el vostre objectiu?	Com aconseguireu aconseguir-ho? Amb quines tasques?	Quan ho fareu?	Qui ho farà?
Millorar el reciclatge i reduir la contaminació a l'escola	1. Anar a les classe d'educació infantil i de cycle mitjà com pensen que l'escola podria ser menys contaminant.	En horari de classe. Els dies 5, 6 i 7 de febrer.	L'amir, en Ferran i la cristina a educació infantil. I el Saul, la Sara i el Joan a cycle mitjà
	2. Anar preguntar als companys de cycle mitjà i cycle superior, demanar-los que ens donin la seva opinió i que ens facin suggeriments de coses a millorar	En horari de classe. Els dies 10, 11 i 12 de febrer.	L'amir, en Ferran i la cristina a educació infantil. I el Saul, la Sara i el Joan a cycle mitjà
	3. Demanar l'opinió a mestres i pares.	En horari de classe. Del 15 al 20 de febrer	El Ferran i la Sara preparar enquestes. Saul i Joan entrevistar mestre.
	4. Cercar per internet idees sobre iniciatives de millora de la sostenibilitat de l'escola.	Entre el dia 23 de febrer i 2 de març.	Tots amb l'ajuda dels voluntaris.
	5. Crear contenidors per fomentar el reciclatge.	Del 2 al 10 de març	Tots junts amb l'ajuda d'altres nens més petits
	6. Donar xarrades per conscienciar de la importància de reciclar.	El 15, el 20 i el 30 de maig.	Tot amb l'ajuda d'experts.
	7. Començar un mercat solidari en el que intercanviar roba i coses que ja no fem servir.	L'últim divendres de cada mes.	Tots amb l'ajuda de famílies i voluntaris.
	8. Donar tallers de reciclatge i reutilització.	Cada dimarts a la tarda.	Tots amb l'ajuda de mestres i voluntaris.

A la següent pàgina trobareu la taula que heu d'anar emplenant amb les tasques a fer per aconseguir complir el vostre objectiu:

Quin és el vostre objectiu?	Com aconseguireu aconseguir-ho? Amb quines tasques?	Quan ho fareu?	Qui ho farà?

8. Fitxa per a definir els rols i les tasques concretes
a desenvolupar per cadascú

ORGANITZEM EL TREBALL EN GRUP

QUI ÉS EL
COORDINADOR?

QUI PREN NOTA
DELS ACORDS I LES
CONCLUSIONS?

QUI CONTROLA
EL TEMPS?

QUI ÉS EL
PORTAVEU?

QUI FA DE
MEDIADOR SI
HI HA UN
CONFLICTE?

QUI MANTÉ EL
CONTACTE AMB ELS
COL·LABORADORS?

QUÈ HA DE FER CADASCÚ?

NOM:	LLISTA DE TASQUES
	<ul style="list-style-type: none"> ■ ■ ■ ■

NOM:	LLISTA DE TASQUES
	<ul style="list-style-type: none"> ■ ■ ■ ■

NOM:	LLISTA DE TASQUES
	<ul style="list-style-type: none"> ■ ■ ■ ■

9. Fitxa a planificar els recursos materials i humans

Recursos humans A qui hem de preguntar? Qui necessitem que ens ajudi?		
Persones o entitats	Per a que les necessitem?	Com hi contactarem?

Recursos materials Quins espais, materials, recursos econòmics... necessitem?		
Nom del material	Per a que el necessitem?	Com el podem aconseguir?

10. Fitxa per avaluar el desenvolupament del projecte

Com està anant el projecte?	
Estem aconseguint acomplir el nostre objectiu?	
De que està servint el que estem fent?	
Ens estem trobant amb dificultats o barreres?	
Estan havent problemes de grup?	
Què estem aprenent al llarg del projecte?	
Ens sentim satisfets amb la feina feta?	

11. Consells per a difondre el vostre projecte

-Penseu que és important que la gent conegui el que esteu fent? Per què?

-Creieu que si més persones s'impliquessin en un projecte com el vostre podria canviar alguna cosa?

-Qui us agradaria que conegués el vostre projecte?

-Si voleu que més gent conegui el vostre projecte, animeu-vos a compartir-lo i

DIFONEU-LO!

Algunes maneres per mitjà de les quals podeu donar a conèixer el vostre projecte són:

→Les xarxes socials (instagram, twitter, facebook..), publiqueu el que esteu fent a les vostres xarxes i/o creu xarxes socials específiques per al projecte

→Organitzeu una xarrada o una reunió on expliqueu a les persones interessades el que esteu fent

→Aneu per les classes explicant el que esteu fent.

→Envieu una circular a les famílies per a que les famílies sàpiguen el que esteu fent i convidant-les a participar en alguna activitat.

→Pengeu cartells per l'escola i/o pel barri o envieu publicitat a les bústies explicant una mica el vostre projecte i demanant ajuda i col·laboradors si us cal.

→Visiteu la ràdio del poble i expliqueu el que esteu fent

→Expliqueu el vostre projecte a la revista de l'escola.

2.2.6 Carpeta per al grup de realització del reportatge

Què trobareu a dins d'aquesta carpeta?

1. Breu presentació del projecte
2. Exemples de reportatges que us poden inspirar
3. Què és un reportatge i consells per fer el reportatge
4. Check list de tasques a fer
5. Fitxa per a crear les normes de grup
6. Fitxa per concretar els objectius del projecte i els compromisos de grup
7. Taula per planificar i concretar les tasques a fer
8. Fitxa per definir els rols i les tasques concretes a desenvolupar per cadascú
9. Fitxa per planificar els recursos materials i humans necessaris
10. Fitxa per planificar les escenes del vídeo
11. Fitxa per avaluar el desenvolupament del projecte
12. Consells per a difondre el vostre projecte

1. Breu presentació del projecte

En que consisteix?

Consisteix en que, en grup, penseu com podríeu transmetre els vostres coneixements sobre els drets humans a la resta de la població (companys més petits, famílies, veïns...) per mitjà d'un vídeo reportatge, per tal que la gent conegui els seus drets i estigui conscienciada sobre la importància de respectar i protegir els drets humans. Vosaltres mateixos heu de decidir quins temes voleu tractar al vostre reportatge, si voleu parlar dels drets humans en general o d'un tema en concret (guerres, ecologia, racisme, discriminació...), com voleu desenvolupar el reportatge, qui sortirà a aquest, si voleu realitzar entrevistes o visitar entitats o llocs concrets...

Per exemple, si voleu tractar el tema de la contaminació, podríeu parlar de com el fet de tenir un medi ambient sa és necessari per a poder exercir els nostres drets, de la manera en que la contaminació afecta la qualitat de l'aigua, de les malalties que produeix la contaminació, de com la contaminació pot empitjorar la nostra qualitat de vida al futur... Podríeu entrevistar metges, biòlegs, activistes per l'ecologia, polítics, joves del moviment Fridays for future, pares i mares...

Aquest és només un exemple, vosaltres trieu el que voleu fer!

Què heu de fer vosaltres?

- Decidir un tema per al reportatge
- Posar títol al reportatge
- Concretar els diferents aspectes del tema triat que voleu tractar al vostre reportatge (per exemple, si abordeu el tema de l'ecologia, alguns aspectes que podríeu tractar són: la contaminació, la petjada ecològica, el reciclatge, les accions per protegir el clima...)
- Planificar com fareu el reportatge, que farà cadascú, qui voleu que surti al reportatge, qui us pot ajudar (entitats socials, voluntaris...)
- Posar-vos en acció i dur a terme tot allò que heu planificat
- Difondre el vostre projecte perquè tothom el conegui i pugui veure'l
- Avaluar i reflexionar entorn del procés de realització del projecte

Quins resultats heu d'aconseguir?

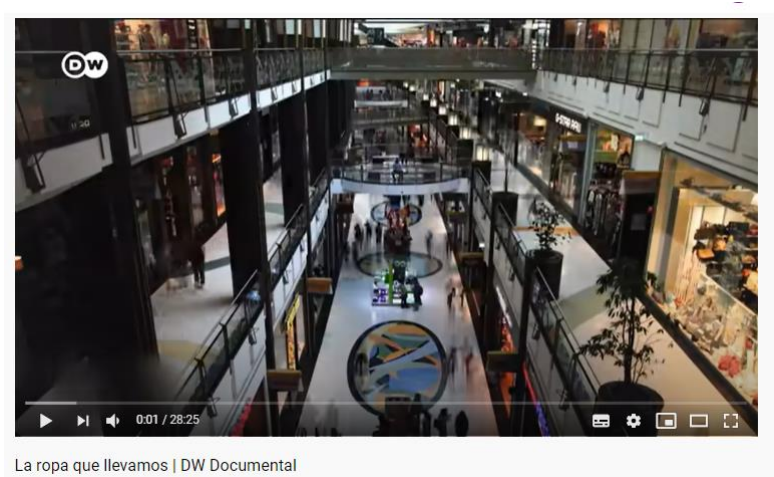
- Heu d'actuar de manera planificada i cooperativa per tal de crear un reportatge que, de manera clara i senzilla, tracti el tema que heu triat. Heu de procurar que el reportatge sigui interessant i cridi l'atenció, que la gent no s'avorreixi mentre el mira!

Com ho fareu?

- Totes les persones que heu triat aquest projecte treballareu juntes, de forma cooperativa i democràtica, us organitzareu vosaltres mateixos, decidireu entorn de quin tema voleu treballar, com voleu fer-ho, quines accions voleu dur a terme i com realitzar-les. La mestra i alguns voluntaris us ajudaran en tot el que necessiteu!

2. Exemples de reportatges que us poden inspirar

Aquí trobareu una mostra de reportatges que us poden servir d'inspiració per a crear el vostre, mireu-los, comenteu-los i comenceu a imaginar el vostre projecte:

La ropa que llevamos | DW Documental

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=i2S5EBGJqMo>

Material 66: Reportatge ecologia i roba

Mireu el vídeo a: <https://www.ccma.cat/tv3/alcarta/sense-ficcio/paper-mullat-26112019/video-ab/5967706/>

Material 67: Reportatge sobre maltracta infantil

Mireu el vídeo a: <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/sense-ficcio/sense-ficcio-mirall-duna-decada/video-ab/5855394/>

Material 68: Reportatge mirall d'una dècada

3. Què és un reportatge i consells per a fer el reportatge

Què és un reportatge?

És un gènere periodístic que serveix per a narrar successos o notícies d'interès. El propòsit del reportatge és informar, donar a conèixer un tema. Hi ha reportatges escrits, fotogràfics o en vídeo, com el que farem nosaltres.

Quines parts té el reportatge?

- **Títol:** Ha de ser curt i resumir de que va el vídeo
- **Introducció:** Ha d'explicar breument la temàtica que tractareu i cridar l'atenció de l'espectador, podeu plantejar una o més preguntes a les que donareu resposta al llarg del vídeo.
- **Cos:** És la part més llarga on es desenvolupa el tema. A aquesta part podem incloure aspectes com una mica d'història, dades, coneixements que tenim, entrevistes i opinions diverses...
- **Conclusió:** Podeu fer una reflexió final i expressar la vostra opinió personal i justificada sobre el tema.

Consells per a fer un reportatge:

- Podeu començar a pensar sobre el vostre reportatge fent una pluja d'idees
- Després investigueu i apreneu sobre el tema que voleu tractar
- Poseu un títol concret al vostre reportatge
- Per tal que us sigui fàcil organitzar-vos intenteu resumir en 5 línies de que anirà el vostre reportatge.
- Utilitzeu un llenguatge clar, fàcil i comprensible per a tothom. Si utilitzeu alguna paraula que penseu que pot ser difícil podeu explicar a que us referiu, per tal que tothom us pugui comprendre.
- Eviteu fer un reportatge excessivament llarg, és interessant que una mateixa escena no duri més de tres minuts per tal que no avorreixi l'espectador.
- Intenteu que el reportatge sigui interessant i entretingut i que capti l'interès del públic.

- Per captar l'interès del públic podeu fer ús de diverses estratègies: Canviar freqüentment d'escena, fer preguntes dirigides a l'espectador, incloure diverses entrevistes...
- Procureu que el reportatge evolucioni, es a dir, no repetiu contínuament el mateix, aneu introduint noves idees.
- Eviteu posar al vídeo un excés de text i feu us del vídeo i l'àudio per explicar les vostres idees!
- Planifiqueu davant ma la durada de les diferents escenes i quant durarà cada una
- Si ho considereu adient podeu incloure al vostre vídeo les entrevistes que vam fer i enregistrar al bloc anterior

Consells per gravar vídeos amb el mòbil:

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=VKRjy0vLGA8>

Material 69: Consells per gravar amb el mòbil

Tutorial per editar un vídeo amb Shotcut:

Mireu el vídeo a: <https://www.youtube.com/watch?v=QQAWC8zZbSQ>

Material 70: Com editar un vídeo?

Consells per desenvolupar el projecte:

- Escolteu les opinions de les diferents persones.
- Difongueu el projecte i engresqueu a altres persones a participar-hi, a ajudar-vos i a aportar tot el que puguin i vulguin.
- Tingueu en compte tot allò que cada persona pot aportar i poseu la mirada en les capacitats de les persones, no en les seves dificultats
- Tingueu en compte el temps i els recursos dels que disposeu i plantegeu-vos una quantitat de feina que podreu dur a terme.
- Eviteu imposar idees, parleu, dialogueu i pacteu a l'hora de prendre decisions
- Sigueu flexibles i tingueu la ment obreta.
- Demaneu ajuda sempre que us faci falta!

4. Check list de tasques a fer

Fet?	Nº	Tasca	Què heu de fer?
	1	Crear les normes de grup	A partir de la fitxa 5: Creeu un conjunt de normes que us ajudin a desenvolupar el treball de forma cooperativa, respectuosa i pacífica. És important que decidiu com fareu front als problemes.
	2	Definir els objectius i compromisos de grup	A partir de la fitxa 6: Decidiu quin tema voleu tractar al llarg del reportatge i per què. Decidiu com ho fareu i a que us comprometeu per tal de desenvolupar un bon reportatge.
	3	Planifiquen les tasques que heu de fer	A partir de la fitxa 7: Penseu quines tasques us caldrà fer per tal de desenvolupar el reportatge (gravar, editar, entrevistar persones, fer difusió del vídeo...), decidiu quan les fareu i qui s'encarregarà de desenvolupar-les.
	4	Assigneu a cada membre del grup tasques concretes a fer	A partir de la fitxa 8: Per tal que el treball en grup sigui més fàcil, decidiu quina feina realitzarà cadascú i qui coordinarà la feina i s'encarregarà de que tot funcioni.
	5	Penseu quins recursos materials i humans necessiteu	A partir de la fitxa 9: Per tal de realitzar el vostre projecte, necessiteu que algú us ajudi, heu de contactar amb alguna entitat, necessiteu diners o materials? Planifiquen tot el que necessiteu i penseu una manera d'aconseguir-ho.
	6	Planifiquen com desenvolupareu el vídeo	A partir de la fitxa 10: Planifiquen els diferents aspectes que tractareu el vídeo, com els seqüenciareu i les diferents escenes que utilitzareu per a tractar cada aspecte.
	7	Comenceu a gravar i a editar	Tenint en compte tot el planificat anteriorment: Comenceu a gravar el vídeo i a editar-lo!
	8	Reflexioneu i valoreu com va	Amb l'ajuda de la fitxa 11: A la vegada que actueu reflexioneu sobre com va la feina, si cal canviar o millorar alguna cosa, si necessiteu alguna ajuda...
	9	Compartiu i difoneu el vostre projecte	Amb l'ajuda de la fitxa 12: Penseu com compartireu tot el que heu fet i aconseguit al llarg del projecte amb els companys i amb el vostre entorn!

5. Fitxa per a crear les normes de grup

NORMES DE TREBALL EN GRUP

Actituds positives

Actituds negatives

Què farem si hi ha un conflicte?

**6. Fitxa per concretar els objectius del projecte
i els compromisos de grup**

**Quin tema
voleu tractar?**

**Per què voleu tractar aquest
tema?**

**Com realitzarem el
reportatge?**

**A que ens
comprometem
per fer un bon
reportatge?**

7. Taula per a planificar i concretar les tasques a fer

A continuació us oferim una taula per a planificar la feina i concretar les petites tasques que heu d'anar fent per aconseguir fer el vostre reportatge. A continuació us oferim un exemple:

Què heu de fer?	Quan ho fareu?	Qui ho farà?
1. Buscar informació sobre el tema	En horari de classe. Els dies 5, 6 i 7 de febrer.	Tots individualment o per parelles.
2. Gravar les escenes 1, 2, 3 i 4	En horari de classe. Els dies 10, 11 i 12 de febrer.	La Júlia (camara), en Roc (veu) i l'Aina (veu)
3. Contactar amb les persones que entrevistarem	En horari de classe. Del 15 al 20 de febrer	El Chinju, la Andrea i la Melani.
4. Fer el guió de les entrevistes	Entre el dia 23 de febrer i 2 de març.	La Sonia, la Júlia, el Roc i l'Andrea.
5. Editar el vídeo	Del 4 al 10 de juny	Tots junts amb l'ajuda d'algun mestre.

A la següent pàgina trobareu la taula que heu d'anar emplenant amb les tasques a fer per aconseguir complir el vostre objectiu:

Què heu de fer?	Quan ho fareu?	Qui ho farà?

8. Fitxa per a definir els rols i les tasques concretes
a desenvolupar per cadascú

ORGANITZEM EL TREBALL EN GRUP

QUI ÉS EL
COORDINADOR?

QUI PREN NOTA
DELS ACORDS I LES
CONCLUSIONS?

QUI CONTROLA
EL TEMPS?

QUI ÉS EL
PORTAVEU?

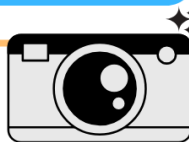
QUI FA DE
MEDIADOR SI
HI HA UN
CONFLICTE?

QUI CONTACTA AMB
LES PERSONES A
ENTREVISTAR?

QUI GRAVA?

QUI EDITA EL
VIDEO?

QUÈ HA DE FER CADASCÚ?

NOM:	LLISTA DE TASQUES
	<ul style="list-style-type: none"> ■ ■ ■ ■

NOM:	LLISTA DE TASQUES
	<ul style="list-style-type: none"> ■ ■ ■ ■

NOM:	LLISTA DE TASQUES
	<ul style="list-style-type: none"> ■ ■ ■ ■

9. Fitxa a planificar els recursos materials i humans

Recursos humans A qui volem entrevistar? Qui necessitem que ens ajudi?		
Persones o entitats	Per a que les necessitem?	Com hi contactarem?

Recursos materials Quins espais, materials, recursos econòmics... necessitem?		
Nom del material	Per a que el necessitem?	Com el podem aconseguir?

10. Fitxa per planificar les escenes del vídeo

A aquesta fitxa trobareu una taula per a planificar com desenvolupareu el vídeo, quines escenes incloureu i com les seqüenciareu. A continuació us oferim un exemple:

Tema	Aspectes a tractar	Escenes	Durada de l'escena
Introducció	La importància del medi ambient	Imatges boniques del medi ambient	20 segons
		Imatges lletges	20 segons
	El medi ambient que ens agrada	Pregunta: A quin dels dos entorns volem viure?	20 segons
		Pregunta: Quina de les dues imatges s'assembla més a com estarem d'aquí a 50 anys?	20 segons
La contaminació	La contaminació de l'aire	Els efectes de la contaminació a l'entorn	1 minut
		La contaminació i la salut, dades	1 minut
		Entrevista a un metge	2 minuts
		Entrevista a una persona malalta a causa de la contaminació	1:30 minuts
	La contaminació de l'aigua	Quins elements contaminen l'aigua	1 minut
		Per què es perillosa la contaminació de l'aigua (imatges de rius)	2 minuts
		Entrevista a biòleg	2 minuts
	Plàstics i contaminació	Per què els plàstics són dolents pel medi ambient?	2 minuts
		Quin problema genera la contaminació per plàstics?	1 minut
	La lluita contra la contaminació	Accions per lluitar contra la contaminació	1 minut
		Entrevista a activista del moviment Fridays for future	1:30 minuts
		Què fan les persones del nostre entorn per lluitar contra la contaminació	1 minut
		Entrevistes a familiars i companys	4 minuts

A la següent pàgina trobareu la taula que heu d'anar emplenant amb la planificació d'escenes:

Tema	Aspectes a tractar	Escenes	Durada de l'escena
Introducció			
Conclusions			

11. Fitxa per avaluar el desenvolupament del projecte

Com està anant el projecte?	
Estem aconseguint acomplir el nostre objectiu?	
De que està servint el que estem fent?	
Ens estem trobant amb dificultats o barreres?	
Estan havent problemes de grup?	
Què estem aprenent al llarg del projecte?	
Ens sentim satisfets amb la feina feta?	

12. Consells per a difondre el vostre projecte

-Penseu que és important que la gent conegui el que esteu fent? Per què?

-Creieu que si més persones s'impliquessin en un projecte com el vostre podria canviar alguna cosa?

-Qui us agradaria que conegués el vostre projecte?

-Si voleu que més gent conegui el vostre projecte, animeu-vos a compartir-lo i

DIFONEU-LO!

Algunes maneres per mitjà de les quals podeu donar a conèixer el vostre projecte són:

→ Les xarxes socials (instagram, twitter, facebook..), publiquen el que esteu fent a les vostres xarxes i/o creu xarxes socials específiques per al projecte

→ Organitzeu una xarrada o una reunió on expliqueu a les persones interessades el que esteu fent

→ Aneu per les classes explicant el que esteu fent.

→ Envieu una circular a les famílies per a que les famílies sàpiguen el que esteu fent i convidant-les a veure el reportatge.

→ Organitzeu un festiva per mostrar el reportatge.

→ Pengeu cartells per l'escola i/o pel barri o envieu publicitat a les bústies explicant una mica el vostre projecte, demanant ajuda i/o convidant-los a veure el vostre reportatge.

→ Visiteu la ràdio del poble i expliqueu el que esteu fent

→ Expliqueu el vostre projecte a la revista de l'escola.

→ Envieu el vostre reportatge a alguna televisió local, potser volen ensenyar-lo per la tele!

2.2.7 Preguntes per a la reflexió

Reflexionem sobre el projecte

Aspectes bàsics del treball

- ➔ En que consisteix el projecte que estic realitzant?
- ➔ Amb quines persones treballa?
- ➔ A qui afecta o afectarà la meva feina? Com vull que els afecti?
- ➔ En quin context (lloc) estic realitzant el projecte?

Utilitat del projecte

- ➔ És necessari el meu projecte en aquest context?
- ➔ Què està aportant a la societat i al context proper?
- ➔ Estem complint els objectius grupals?

La meva implicació al projecte

- ➔ Què estic aportant personalment al projecte?
- ➔ Estic complint els meus objectius personals?
- ➔ Què estic aprenent?
- ➔ Ha canviat la meva manera de veure o d'entendre el món al llarg de la realització del projecte?
- ➔ De què m'està servint a mi el projecte?
- ➔ Com m'he sentit al llarg de la realització del projecte?

El desenvolupament del projecte

- ➔ Destaqueu els aspecte positius del projecte
- ➔ Hi ha hagut algun conflicte al llarg de la realització del projecte?
- ➔ Quins han estat els aspectes més difícils per a desenvolupar el projecte?

Mirem endavant

- ➔ De què volem que serveixi tot això en el futur? Quins volem que siguin els resultats a llarg termini?
- ➔ T'agradaria continuar realitzant un projecte similar en el futur? Per què? Quin?

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Generals:

- ACNUR. (2019). Informe anual 2018. https://eacnur.org/files/reports/file/informe_anual_2018_uv.pdf
- Aguirre, E. (2009). Aproximación pragmática a la teoría del juicio moral, desde la crítica a Kohlberg. *Revista Ilatinoamericana de ciències socials, niñez y juventud*, 7(2), 1273-1299.
<http://biblioteca.clacso.edu.ar/Colombia/alianza-cinde-umz/20131127112018/art.AguirreDavila.pdf>
- Alfageme, A. (2019). Morir por ser gay: el mapamundi de la homofobia | Sociedad | EL PAÍS.
https://elpais.com/sociedad/2019/03/19/actualidad/1553026147_774690.html
- Altarejos, F. i Naval, C. (1998). Virtualidad formativa de los derechos humanos: la educación cívica. *Revista Española de Pedagogía*, 211, 511-528.
<http://dadun.unav.edu/bitstream/10171/21492/1/Virtualidad%20formativa%20de%20los%20derechos%20humanos.pdf>
- Arasanz, A. i Alférez, A. (2013). L'educació en Drets Humans i la seva pràctica. Edicions 62.
- Arasanz, A. (2009). L'educació en Drets Humans és un dret humà [tesis doctoral, Universitat Internacional de Catalunya]. Repositori Tesis institucional en xarxa.
<https://www.tesisenred.net/handle/10803/9350#page=1>
- Arbues, E., Reparaz, C. i Naval, C. (2012). Los alumnos y la educación para la ciudadanía. Primeros resultados. *Revista Española de Pedagogía*, 235, 417-439. <https://revistadepedagogia.org/wp-content/uploads/2012/09/253-02.pdf>
- Arostegui, J. (2004). Retos de la memoria y trabajos de la historia. *Revista de Historia Contemporánea*, 3, 1-58. [https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/742/1/Arostegui-Retos de la memoria.pdf](https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/742/1/Arostegui-Retos%20de%20la%20memoria.pdf)
- Aróstegui, J. (2007). España en la memoria de tres generaciones: de la esperanza a la reparación. Editorial complutense.
- Arroyo, M. (2013). La educación intercultural: un camino hacia la inclusión educativa. *Revista de educación inclusiva*, 6 (2), 144-159. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4335836>
- Asamblea General de la ONU. (1948, 10 de desembre). Resolució 27a. Declaració Universal dels Drets Humans. <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>
- Asamblea General de la ONU. (1989, 20 de novembre). Resolució 44/25. Convenció per als Drets dels Infants. [https://www.unicef.org/convencion\(5\).pdf](https://www.unicef.org/convencion(5).pdf)
- Banco Mundial. (2018). Según el Banco Mundial, la pobreza extrema a nivel mundial continúa disminuyendo, aunque a un ritmo más lento. <https://www.bancomundial.org/es/news/press-release/2018/09/19/decline-of-global-extreme-poverty-continues-but-has-slowed-world-bank>
- Bajaj, M. (2011). Human Rights Education: Ideology, Location, and Approaches. *Human Rights Quarterly* 33, 481-508. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2143410
- Barra, E. (1987). El desarrollo moral: una introducción a la teoría de Kohlberg. *Revista Latinoamericana de Psicología*, 19, (1), pp. 7-18. <https://www.redalyc.org/pdf/805/80519101.pdf>
- Barreiro, M. (2017). La memoria histórica en España y su situación en el ámbito educativo: la necesidad de crear un museo memorial en España. *Revista Historia Autónoma*, 11(2017), 261-278.
<https://doi.org/10.15366/rha2017.11.013>

- Beltran, M (2003). La importancia de la educación en derechos humanos. Derecho constitucional para el siglo XXI: actas del VIII Congreso Iberoamericano de Derecho Constitucional, 1, 2011-2028. <https://www.corteidh.or.cr/tablas/r24457.pdf>
- Bernal, M. i de Paz, I. (2016). Fundamentos axiológicos de los derechos humanos Órganos constitucionales y supranacionales. <https://www.codhem.org.mx/LocalUser/codhem.org/difus/fundamentos.pdf>
- Bolívar, A. (1987). Desarrollo Moral y educación moral: La perspectiva Cognitivo-Formalista. Revista española de pedagogía, 177, 395-409. <https://revistadepedagogia.org/wp-content/uploads/2018/01/Evoluci%C3%B3n-y-perspectivas-de-la-educaci%C3%B3n-moral-1.pdf>
- Burgos, J. (2005). Algunos rasgos esenciales de la antropología personalista. THÉMATA, 35, 495-500
- COE (2005). Compass: Un manual de educación en los Derechos Humanos con jóvenes. (ed 2005). Asociación Euroacción. <http://www.injuve.es/sites/default/files/2013/04/publicaciones/Compass.pdf>
- COE (2015). COMPASS: Manual de educación en los Derechos Humanos con jóvenes. (ed.2015). Consell Europeu. <https://rm.coe.int/compass-spanish-2015/168077bbdf>
- Corredor, J., Wills-Obregon, M. E., & Asensio-Brouard, M. (2018). Historical memory education for peace and justice: definition of a field. Journal of Peace Education, 15(2), 169–190. <https://doi.org/10.1080/17400201.2018.1463208>
- Covell, K. (2013). Educación de los derechos humanos de los niños como medio para la justicia social: Un estudio de caso desde Inglaterra. Revista internacional de educación para la justicia social, 2 (1), 35-48. <https://revistas.uam.es/riejs/article/viewFile/324/328>
- Danish Institute for Human Rights (2017). Guide to strategic approach to Human Rights Education. https://www.humanrights.dk/sites/humanrights.dk/files/media/dokumenter/udgivelser/hrc_2017/guide_to_a_strategic_approach_to_human_rights_education_2017.pdf
- Delgado-Algarra, Emilio; Estepa-Giménez, J. (2015). Memoria histórica y olvido en la enseñanza de la historia: los casos de Japón e Italia. Didáctica de Las Ciencias Experimentales y Sociales, 29, 119–133. <https://ojs.uv.es/index.php/dces/article/view/4357/7405>
- Domínguez-Acevedo, J. D. (2019). Pedagogía de la memoria e historia del tiempo reciente: un diálogo entre la pedagogía, la memoria y la historia. El Ágora U.S.B., 19(1), 253–278. <https://doi.org/10.21500/16578031.4129>
- Erice, F (2008). Memoria histórica y deber de memoria: las dimensiones mundanas de un debate académico. Entelequia: Revista interdisciplinar, 7, pp.77-96.
- Flowers, N. (2000). The Human Rights education handbook. The human rights resource center i The stanley Foundation. <http://hrlibrary.umn.edu/edumat/pdf/hreh.pdf>
- Fraguas, L. (2015). El concepto de derechos fundamentales y las generaciones de derechos. Anuario Del Centro de La Universidad Nacional de Educación a Distancia En Calatayud., 21, 117–136. <http://www.calatayud.uned.es/web/actividades/revista-anales/21/03-05-LourdesFraguasMadurga.pdf>
- Frank, A. (2001). El Diario de Ana Frank. Pehuén editores. (Original publicat en 1947).
- Fritzsche, K. (2007) What do human rights mean for citizenship education? Journal of Social Science Education, 6(2), 40–49. <http://www.human-rights-education.org/images/HREUtrechtlast.pdf>
- Gaborit, M. (2006). Memoria histórica : Relato desde las víctimas. Pensamiento Psicológico, 6, 7–20. https://www.researchgate.net/publication/26504513_Memoria_historica_Relato_desde_las_victimas/link/0deec533c104d979bd000000/download
- Gallardo, P. (2008). El desarrollo moral en la educación primaria (6-12 años). Actas de las IV Jornadas Pedagógicas de la Persona: Vida afectiva y Educación en un mundo globalizado, pp. 108-132.

- <https://idus.us.es/bitstream/handle/11441/51361/Cap.6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- García Moriyón, F. (2003). Los derechos humanos y la educación del ciudadano. *Revista de Educación*, núm. extraordinario del 2003, pp. 131-153. <http://www.educacionyfp.gob.es/dam/jcr:bb26d4ad-5571-45e6-83e0-3f3264d06bed/re20030711399-pdf.pdf>
- García-Rincon, C. (2006). *Educación la mirada: arquitectura de una mente solidaria*. Editorial Narcea
- Gené, C., Correa, C., Quesada, G. i Abril, D. (2016) Informe sobre l'estat dels serveis socials a Catalunya. Barcelona, Espanya: Generalitat de Catalunya.
- Generalitat de Catalunya. (2017). Currículum educació primària. <http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/curriculum/curriculum-ed-primaria.pdf>
- Gómez-Galán, M., Pavón, D., Héctor, P., & Ollero, S. (2013). El enfoque basado en derechos humanos en los programas y proyectos de desarrollo. https://www.afundacion.org/docs/socialia/enfoque_basado_derechos_humanos_programas_proyectos_desarrollo_fundacion_cideal.pdf
- Gozálvez, V. i Jover, G. (2016). Articulación de la justicia y el cuidado en la educación moral: Del universalismo sustitutivo a una ética situada de los derechos humanos. *Educación XX1: revista de la facultad de educación*, 19(1), 311-330. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5250333>
- Herreño, A. (2012). Educar en derechos humanos: una tarea urgente. *Revista Ciencias Humanas*, 8 (2), 73-84. <http://bibliotecadigital.usbcali.edu.co/bitstream/10819/5421/1/1784-3902-1-PB.pdf>
- Hers, R; Reimer, J; Paolito, D. (1979). *El Crecimiento Moral de Piaget a Kohlberg*. Narcea Ediciones.
- Iriarte, C; Alonso-Garcedo, N. i Sobrino, A. (2006). Relaciones entre desarrollo emocional y moral a tener en cuenta en el ámbito educativo: Propuesta de un programa de intervención. *Revista Electrónica de Investigación Psicoeducativa*, 4 (1), 177-212. http://repositorio.ual.es/bitstream/handle/10835/629/Art_8_100.pdf?sequence=1
- Jares, X. (1999) *Educación y derechos humanos: estrategia didácticas y organizativas*. Editorial Popular.
- Kohlberg, L. (1969). Stages and sequence: The cognitive-developmental approach to socialization. A Goslin, D. (Ed), *Handbook of socialization theory and research* (pp.347-480). Chicago: Rand McNally.
- Kohlberg, L. i Turiel, E. (1978). *Desarrollo moral y educación moral*. A G. Lesser, (Ed.), *Psicología en la práctica educativa*. México: Trillas
- Kohlberg, L. (1992). *Psicología del desarrollo moral*. Editorial Desclee de Brouwer.
- Labrador, C. (2000). Educación para la paz y la cultura de paz en documentos internacionales. *Contextos Educativos*, 3, 45-68. <https://publicaciones.unirioja.es/ojs/index.php/contextos/article/view/463>
- Llano, J. C. (2019). El estado de la pobreza seguimiento del indicador de pobreza y exclusión social en España. https://www.eapn.es/estadodepobreza/ARCHIVO/documentos/Informe_AROPE_2019_Resumen_Ejecutivo.pdf
- López, P. (2019). Educación en derechos humanos – Dominio público. <https://blogs.publico.es/dominiopublico/30323/educacion-en-derechos-humanos/>
- López, P. (2004). Educación en derechos humanos: España suspende. *Tarbiya: revista de investigación e innovación educativa*, 35, 57-69. <https://revistas.uam.es/tarbiya/article/view/7246/7602>
- Mata, N. (2016) La educación en la ética de los derechos humanos. *Justicia*, 30, 169-185. <http://www.scielo.org.co/pdf/just/n30/n30a12.pdf>
- Martínez Castillo, R. (2010). La importancia de la educación ambiental ante la problemática actual. *Revista Electrónica Educare*, 14 (1), 97-111. <https://www.redalyc.org/pdf/1941/194114419010.pdf>
- Martínez Martín, M. (2011). Educación i ciutadania en societats democràtiques: cap a una ciutadania

- col·laborativa. Temps d'Educació, 40. 11-30.
<https://www.raco.cat/index.php/TempsEducacio/article/view/248223/332336>
- Mestre, J. (2005). Educación en Derechos Humanos. Revista Padres y Maestros, 295, 23-27.
<https://revistas.comillas.edu/index.php/padresymaestros/article/view/2107/1839>
- Ministerio de educación y formación profesional (2020). Ley Orgánica Por La Que Se Modifica La Ley Orgánica 2/2006, Proyecto de 3 de Mayo, De Educación.
<http://www.educacionyfp.gob.es/dam/jcr:8c7d3863-aaa7-4bbd-91b2-4d05bcb80286/apl-lomloe-web2020-03-03.pdf>
- Ministerio del Interior. (2019). Sistema de seguimiento integral en los casos de Violencia de Género: Diciembre 2019. <http://estadisticasviolenciagenero.igualdad.mpr.gob.es>
- Ministerio del interior (2018). Informe sobre la evolución de los delitos de odio en España.
<http://www.interior.gob.es/documents/642012/3479677/informe+2018/ab86b6d9-090b-465b-bd14-cfcaccdfebc>
- Ministerio de educación, cultura y deporte (2014, 1 de març). Real Decreto 126/2014, de 28 de febrero, por el que se establece el currículo básico de la Educación Primaria. Boletín Oficial del Estado. Nº 52
<https://www.boe.es/eli/es/rd/2014/02/28/126>
- Ministerio de educación y deporte (2006, 8 de diciembre). Real decreto 1513/2006, de 7 de diciembre, por el que se establecen las enseñanzas mínimas de la Educación primaria. Boletín Oficial del Estado. Nº 293. <https://www.boe.es/eli/es/rd/2014/02/28/126>
- Moreno Martín, A. (2019). El olvido está lleno de memorias: memorias y patrimonios de nuestro pasado reciente. Revista PH 96, 96, 227–230. <https://doi.org/10.33349/2019.96.4309>
- Mousavi, S; Jalalian, A; Ghazian, M. i Khoravi, H. (2015) The role of human rights education on the sustainable development process. International Journal of humanities and cultural studies.
<https://www.ijhcs.com/index.php/ijhcs/article/view/1673/2152>
- Naciones Unidas (2012) Programa mundial para la educación en derechos humanos: segunda etapa, plan de acción. https://www.ohchr.org/Documents/Publications/WPHRE_Phase_2_sp.pdf
- Noguera Fernández, A. (2013). Crisis y memoria: hacia una redefinición del concepto memoria histórica de la Ley 52/2007. Anales de La Cátedra Francisco Suárez, 47(47), 249–271.
<https://doi.org/10.30827/acfs.v47i0.2166>
- Observatori DESC. (2017). Los desahucios 2008-2017: una vulneración grave de los derechos humanos que no se detiene. 1–14.
- Ocejo, V. y Hernández, A. (2016). Derechos Humanos y educación para la Paz. Universidad Iberoamericana Ciudad de México.
https://ibero.mx/web/filesd/publicaciones/Derechos_humanos_y_educacion_%20para_la%20paz.pdf
- Padilla, J. (2016). Derechos humanos y educación en y para los derechos humanos. Derechos Humanos y educación para la Paz, 23-47.
https://ibero.mx/web/filesd/publicaciones/Derechos_humanos_y_educacion_%20para_la%20paz.pdf
- Parra Ortíz, J. (2003). La educación en Valores y su práctica en el Aula. Tendencias pedagógicas, 8, 69- 88.
<https://revistas.uam.es/tendenciaspedagogicas/article/view/1830/1938>
- Paz Abril, D. (2007). Escuelas y educación para la ciudadanía global. Fundación Intermon Oxfam.
- Pérez, Laura; Sabogal, J. (2016). Los caminos de la memoria en la escuela: Recorridos pedagógicos de la memoria para la construcción de paz.
[https://repositorios.educacionbogota.edu.co/bitstream/001/457/1/7.2 Artículo los caminos de](https://repositorios.educacionbogota.edu.co/bitstream/001/457/1/7.2%20Articulo%20los%20caminos%20de)

memoria en la escuelaFinal.pdf

- Prats, J. (2010). Memoria histórica y enseñanza de la Historia. *Escuela*, 3877 (1299), p. 3.
http://www.ub.edu/histodidactica/images/documentos/pdf/memoria_historica_ensenanza_historia.pdf
- Puig, J. (1996). *La construcción de la personalidad moral*. Editorial Piados.
- Ramos, M. (2000). *Para Educar en Valores: Teoría y Práctica* (1a ed.). Editorial Paulinas.
- Ramos Perez, M (2003). El desarrollo de la educación por la paz: un camino de obstaculos y pportunidades. *Educación XXI*, 6, 129-146.
<http://revistas.uned.es/index.php/educacionXX1/article/view/355/308>
- Rengifo, B; Quitiaquez, L. i Mora, F. (2012). La educación ambiental: Una estrategia pedagógica que contribuye a la solució de la problemática Ambiental en Colombia. XII Congreso internacional de Geocrítica. <http://www.ub.edu/geocrit/coloquio2012/actas/06-B-Rengifo.pdf>
- Rodino, A. (2015). La educación con enfoque de derechos humanos como práctica constructora de inclusión social. *Revista IIDH*, 61, 201-224. <https://revistas-colaboracion.juridicas.unam.mx/index.php/rev-instituto-interamericano-dh/article/view/33269/30233>
- Rosemberg, Julia; Kovacic, V. (2010). *Educación, Memoria y Derechos Humanos: Orientaciones pedagógicas y recomendaciones para su enseñanza* (1a ed.). Ministerio de Educación de la Nación. <https://www.abuelas.org.ar/archivos/archivoGaleria/educacion-memoria-y-ddhh-1.pdf>
- Ruiz-Vargas, J. Ma. (2008). ¿ De qué hablamos cuando hablamos de ' memoria histórica ' ? Reflexiones desde la Psicología cognitiva. *Entelequia. Revista Interdisciplinar*, 7(January 2008), 53–77.
- Sacavino, S. (2015). Pedagogía de la memoria y educación para el “nunca más” para la construcción de la democracia. *Folios*, 69–85. <http://www.scielo.org.co/pdf/folios/n41/n41a05.pdf>
- Sáiz Serrano, J. (2014). Fuentes históricas y libros de texto en secundaria: una oportunidad perdida para enseñar competencias de pensamiento histórico. *Ensayos: Revista de La Facultad de Educación de Albacete*, 29(1), 83–99. <https://doi.org/10.18239/ensayos.v29i1.503>
- Sanchez, D. (2017). Co-educar y co-enseñar derechos humanos. *Revista sobre acesso à justiça e direitos nas américas* 1 (2), 67-107. <https://periodicos.unb.br/index.php/abya/article/view/6985/23574>
- Santamarina-Vaccari (2015). Dificultades para la construcción de la ciudadanía en la Sociedad de consumo. *Revista LiminaR. Estudios sociales y humanísticos*, 13 (2), 53-61.
<http://liminar.cesmecha.mx/index.php/r1/article/view/392/404>
- Sanz, R. I Mula, J. (2013). Un programa de educación en valores. La formación moral en alumnos de educación secundaria obligatòria. *Revista de investigacions UNAD*, 12 (1), 160-181.
<https://hemeroteca.unad.edu.co/index.php/revista-de-investigaciones-unad/article/view/1165>
- Save the children (2016). Yo a eso no juego: Bullying y cyberbullying en la infancia.
https://www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/docs/yo_a_eso_no_juego.pdf
- The Economist (2020). Global democracy in retreat. <https://www.eiu.com/n/global-democracy-in-retreat/>
- Tibbitts, F. (2002). Understanding what we do: Emeging models for humans rights education. *International Review of Education*, 48 (3–4), 159–171.
<https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/PDE1516/11.%20emerging%20models%20for%20HRsE%20Tibbitts.pdf>
- Tibbitts, F. (2017). Evolution of human Rights Education Models. *Human rights education: Theory, Research, Praxis*, 96-118.
https://www.researchgate.net/profile/Felisa_Tibbitts/publication/314606886_Evolution_of_Human

Rights_Education_Models/links/58c3ba92aca272e36dd052bf/Evolution-of-Human-Rights-Education-Models.pdf

Todorov, T. (1999). La memoria del mal. El Correo de La Unesco, 18–19.

https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000118279_spa

Tribó, G. (2013). History teaching and peace education in a time of crisis. Institut Català Internacional per La Pau: Policy Paper, 9, 1–6.

http://icip.gencat.cat/web/.content/continguts/publicacions/policypapers/2013/arxiu/policy_paper_09_eng.pdf

Uruñuela, P. (2008). Educar en y para la ciudadanía democrática. *Trasatlántica de Educación*, 4, 41-44.

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2690390>

Viegas, J. (2017). Memoria e historia. Los usos sociales del pasado. *TEORIA Y PRAXIS*, 10, 109–121.

http://www.redicces.org.sv/jspui/bitstream/10972/893/1/memoria_historia.pdf

Zankar, V. i Pandya, S. (2017). *Human Rights in teaching practices*. Partridge publishing.

<https://books.google.es/books?id=ZKfJCwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=es#v=onepage&q&f=false>

Zerpa, C. i Ramírez, J. (2013). Moralidad, empatía, inteligencia emocional y liderazgo transformacional: un modelo de rutas en estudiantes de posgrados gerenciales en una universidad venezolana. *Diversitats: Perspectivas en Psicología*, 9 (1), 109-126.

De les fonts i materials:

Font 1: Testimoni adaptat de la Laila. Olías, L. (20 de Marzo de 2015) "Negro, negro, dame la hora" eldiario.es. Recuperat de https://www.eldiario.es/desalambre/discriminacion-racial_0_368513796.html

Font 2: La història d'en Jorge. Vera, J. (08 de enero de 2015) 'Si no fueses maricón, serías perfecto' EL MUNDO Recuperat de <https://www.elmundo.es/espana/2015/01/06/54aae990e2704eeb788b458b.html>

Font 3: La historia adaptada de la Maria . Valon, V. (s.d.) Bullying III: testimonios reales de víctimas parte 1. España. <https://www.flexbot.es/> Recuperat de <https://www.flexbot.es/bullying-iii-testimonios-reales-victimas/>

Font 4: La historia adaptada de l'Anas. T.I. (10 de Juny de 2013) Veinte historias de niños esclavos que provocan indignación e impotencia. teinteresa.es Recuperat de http://www.teinteresa.es/mundo/ninos-trabajo_esclavo_0_683333615.html

Font 5: La historia adaptada de la Margarida. Valon, V. (s.d.) Bullying III: testimonios reales de víctimas parte 1. España. <https://www.flexbot.es/> Recuperat de <https://www.flexbot.es/bullying-iii-testimonios-reales-victimas/>

Font 6: La vida dels treballadors al passat. Maura, M. (1872). Trabajo. La Unidad Católica: Órgano De Las Asociaciones De Católicos De Las Baleares. [versión impresa]. Balears, Espanya. Imprenta de Guasp. Recuperat de https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=2247120&idBusqueda=74217&posicion=4&presentacion=pagina

Font 7: Quantes hores es treballava? (13de Gener de 1872). La Independencia española. p. 53 Recuperat de :

https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1000209364&idBusqueda=468166&presentacion=pagina&posicion=3

Font 8: Millors per als treballadors. Antonio M.E. (28 de febrer de 1958). Una Urgente Necesidad. España Popular pp.1-2 Recuperat de :

https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=3088640&idBusqueda=468421&presentacion=pagina&posicion=1&accion_ir=lr

Font 9: Sectors en els que treballava la població al 1900. Censo de la población del 1900. (Ine.es s.d.) Recuperat de <https://www.ine.es/inebaseweb/pdfDispacher.do?td=78806&ext=.pdf>

Font 10: Les tasques de la llar al 1900. Censo de la población del 1900. (Ine.es s.d.) Recuperat de <https://www.ine.es/inebaseweb/pdfDispacher.do?td=78806&ext=.pdf>

Font 11: Nº de persones a l'atur al 1900. Censo de la población del 1900. (Ine.es s.d.) Recuperat de <https://www.ine.es/inebaseweb/pdfDispacher.do?td=78806&ext=.pdf>

Font 12 Població treballadora per sectors. Resultados provinciales ocupados. (Ine.es, 2019) Recuperat de <https://www.ine.es/jaxiT3/Tabla.htm?t=3991&L=0>

Font 13: Taxa d'atur al 2019. Indicadores de la Unión Europea Demografía-Sociedad-Trabajo. Tasa de paro. Por sexo (idescat.cat, 2019) Recuperat de <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=ue&n=10114&lang=es>

Font 14: Treballadors a temps parcial. Ocupados a tiempo parcial por motivo de la jornada parcial, sexo y grupo de edad. (ine.es, 2020). Recuperat de <https://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?t=4181#!tabs-grafico>

Font 15: Preu mig del lloguer. Salario anual medio, mediano, modal, a tiempo completo y a tiempo parcial, por periodo. (ine.es, 2017). Recuperat de <https://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?t=10882#!tabs-tabla>

Font 16: Salari més comú. Alquiler de viviendas. Rentas medias mensuales. Municipios con más de 70.000 habitantes (idescat.cat, 2018). Recuperat de <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=731&lang=es>

Font 17: Treballadors pobres. Ubieta, G. (01 de febrer de 2020). España, desde el 2012 entre los países 'top' de la UE en pobreza. Elperiodico.com. Recuperat de : [laboralhttps://www.elperiodico.com/es/economia/20200201/numero-trabajadores-pobres-espana-aumenta-plena-recuperacion-economica-7831259](https://www.elperiodico.com/es/economia/20200201/numero-trabajadores-pobres-espana-aumenta-plena-recuperacion-economica-7831259)

Font 18: Treballar sense cobrar. TeleMadrid. [telemadrid.es]. (2020, març 4). La hostelería, a la cabeza de horas extras sin pagar [arxiu de video]. Recuperat de <http://www.telemadrid.es/programas/120-minutos/hosteleria-marca-cifras-record-extras-2-2042515738--20180823040414.html>

Font 19: Condicions de treball. [El confidencial]. (2015, juny 5). Precariedad laboral en España. [arxiu de video]. Recuperat de : <https://www.youtube.com/watch?v=7HFufyehCA&t=124s>

Font 20: L'experiència d'en Daniel. [Oxfam Intermon] (2018, gener 22) Precariedad laboral en España - El testimonio de Daniel Gutiérrez. [arxiu de video] Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=FqsUzrF4aR0>

Font 21: L'edat dels treballadors a l'any 1900. Censo de la población del 1900. (Ine.es s.d.) Recuperat de <https://www.ine.es/inebaseweb/pdfDispacher.do?td=78806&ext=.pdf>

Font 22: Història d'un treballador infantil Testimonios del proletariado industrial (s. XIX). (<http://megustasociales.weebly.com> s.d.) Recuperat de http://megustasociales.weebly.com/uploads/5/4/9/3/54937677/testimonios_del_proletariado_industrial.pdf

Font 23: El treball infantil al 1880. Concepción Arenal, La instrucción del pueblo, Madrid, Tipografía de

- Guttenberg, 1881, pp.74 y 77 https://seer.ufrgs.br/asphe/article/viewFile/29198/pdf_1
- Font 24: Llei contra el treball infantil. Directiva 94/33/CE. Diario Oficial de la Unión Europea C 303/17. Estrasburg, França, 14 de diciembre de 2007. Recuperat de <https://fra.europa.eu/es/eu-charter/article/32-prohibicion-del-trabajo-infantil-y-proteccion-de-los-jovenes-en-el-trabajo>
- Font 25: El treball infantil. [ONG Mans Unides] (2013, juny 11) Trabajo infantil. [arxiu de video] Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=aqQunOIVhKo>
- Font 26: Quantitat de nens treballadors. Unicef (2019). El trabajo infantil. España. <https://www.unicef.es> Recuperat de <https://www.unicef.es/noticia/el-trabajo-infantil>
- Font 27: La història d'en Farras. T.I. (10 de Juny de 2013) Veinte historias de niños esclavos que provocan indignación e impotencia. teinteresa.es Recuperat de http://www.teinteresa.es/mundo/ninos-trabajo_esclavo_0_683333615.html
- Font 28: La història de l'Ismael[Fundación Telefónica Ecuador] (2014, juny 5). Reportaje sobre Trabajo Infantil. [arxiu de video] Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=XtwnVC83G4&t=29s>
- Font 29: La immigració a Catalunya. Genovés, J. (9 de juliol de 1932). Nosaltres Sols, p. 2
- Font 30: Saldo migratori per comunitats autònomes. Carreras, A. i Tafunell, X. (Fundación BBVA). (2005) Estadísticas históricas de España, siglos XIX-XX. Editorial Nerea S.A. Recuperat de https://www.fbbva.es/wp-content/uploads/2017/05/dat/DE_2006_estadisticas_historicas.pdf
- Font 31: Condió de vida dels immigrants. Sentís, C.. (19 de gener de 1933). Mirador. p. 2. Recuperat de: https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=4037242&presentacion=pagina&posicion=2&registrardownload=0
- Passarell, J.. (3 de març de 1932). Mirador. p. 2. Recuperat de https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=4037072&presentacion=pagina&registrardownload=0&posicion=2
- Llatés, R. (8 de setembre de 1932). Mirador. p. 3 Recuperat de https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=4037098&presentacion=pagina&posicion=3&registrardownload=0
- Font 32: Els perills de la immigració J. de.C. (9 de desembre de 1933). Nosaltres Sols. p. 3
- Font 33: Documental la vida en una maleta. [RTVE] (2009, octubre 17). Informe Semanal - La vida en una maleta [arxiu de video] Recuperat de <https://www.rtve.es/alacarta/videos/informe-semanal/informe-semanal-vida-maleta/607147/>
- Font 34: Evolució de la població de l'àrea metropolitana. AMB. (1991-2018) Estructura de la población. Barcelona, Espanya. <http://www.amb.cat/> Recuperat de <http://www.amb.cat/s/es/web/area-metropolitana/dades-estadistiques/demografia/estructura-de-la-poblacio.html>
- Font 35: Immigració 1900. . Censo de la población del 1900. (Ine.es s.d.) Recuperat de <https://www.ine.es/inebaseweb/pdfDispacher.do?td=74858&ext=.pdf>
- Font 36: Immigració 1930. Censo de la población del 1930. (Ine.es s.d.) Recuperat de <https://www.ine.es/inebaseweb/pdfDispacher.do?td=100348&ext=.pdf>
- Font 37: Immigració 1960. Censo de la población del 1960. (Ine.es s.d.) Recuperat de <https://www.ine.es/inebaseweb/pdfDispacher.do?td=125457&ext=.pdf>; <https://www.ine.es/inebaseweb/pdfDispacher.do?td=125458&ext=.pdf>
- Font 38: Immigració 2000.. Principales series de población desde 1998 (ine.es, 2000) Recuperat de <https://ine.es/jaxi/Datos.htm?path=/t20/e245/p08/l0/&file=03005.px#!tabs-tabla>
- Font 39: Immigració. Principales series de población desde 1998 (ine.es, 2010) Recuperat de <https://ine.es/jaxi/Datos.htm?path=/t20/e245/p08/l0/&file=03005.px#!tabs-tabla>

- Font 40: Immigració: Principales series de población desde 1998 (ine.es, 2019) Recuperat de <https://ine.es/jaxi/Datos.htm?path=/t20/e245/p08/l0/&file=03005.px#!tabs-tabla>
- Font 41: Salari mig segons origen Renta por persona y unidad de consumo por nacionalidad (ine.es, 2018) Recuperat de <https://www.ine.es/jaxiT3/Tabla.htm?t=9945>
- Font 42: Risc de pobresa segons origen. INE. (2019). Madrid, Espanya <https://www.ine.es/prensa> Recuperat de https://www.ine.es/prensa/ecv_2018.pdf
- Font 43: On viu la població d'origen estranger. Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (2014-2016) Barcelona, Espanya <http://betaserver.icgc.cat/> Recuperat de <http://betaserver.icgc.cat/poblacio-catalunya/>
- Font 44: Immigració i lloguer. Molina, L. (29 de gener de 2014) "Se alquila piso" (abstenerse extranjeros) Recuperat de https://www.eldiario.es/desalambre/inmigracion/discriminacion-vivienda-inmigrantes_0_220828663.html
- Font 45: Aspectes negatius de la migración. Centro de Investigaciones sociológicas. (2016) Actitudes hacia la inmigración (IX) p.7. Recuperat de http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/3160_3179/3161/es3161mar.pdf
- Font 46: Opinions sobre els immigrants. Centro de Investigaciones sociológicas. (2016) Actitudes hacia la inmigración (IX) pp.5-7. Recuperat de http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/3160_3179/3161/es3161mar.pdf
- Font 47: La història de joves immigrants. [Asociación de Mujeres Opañel]. (2018, desembre 12). Nuestra historia, nuestra voz (Proceso migratorio de adolescentes en España) [arxiu de video] Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=IxGN5MOZhwA>
- Font 48: Vídeo sobre racisme. [CCMA] (2019, gener 15). Parlem del racisme [arxiu de video] Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/parlem-del-racisme/video/5813396/>
- Font 49: Experiències racistes [Código Nuevo] (2017, novembre 9). ¿Hay racismo en España? [arxiu de video] Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=4dMpCA0tXbU;> [CCMA] (2019, enero 15). Parlem del racisme [arxiu de video] Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/parlem-del-racisme/video/5813396/>
- Font 50: Vídeo ser refugiat. [CCMA] (2018, juny 20). Ser refugiats. [arxiu de video] Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/ser-refugiats/video/5772915/>
- Font 51: Els refugiats en dades, Garrido, E. (2019) Informe anual 2018 eacnur españa p.5. Recuperat de https://eacnur.org/files/reports/file/informe_anual_2018_uv.pdf
- Font 52: La vida a un camp de refugiats Castiella, B. (9 de març de 2020). «La jungla» de Lesbos, un campo para 2.800 inmigrantes ocupado por 21.000. Recuperat de https://www.abc.es/internacional/abci-jungla-lesbos-campo-para-2800-inmigrantes-ocupado-21000-202003090204_noticia.html
- Font 53: Vídeo com es deu sentir un refugiat. [CCMA] (2014, Octubre 23). Com es deu sentir un refugiat? [arxiu de video] Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/com-es-deu-sentir-un-refugiat/video/5301794/>
- Font 54: Vídeo Somnis dels infants refugiats. ACNUR Comité español] (2018, febrero 9). ¿En qué sueñan los niños refugiados? Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=s5lfZEKJYJU>
- Font 55: La primera minifestació ecologista Robledo, R. (6 de febrero de 1888) Congreso-Senado La unión católica p.2 Recuperat de <http://hemerotecadigital.bne.es/issue.vm?id=0004857062&search=&lang=es> (p.2)
- Font 56: Els problemes ambientals del passat. Pombo A. M. (9 de Març de 1968) La contaminación atmosférica. La Vanguardia Española p.7 Recuperat de

- <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/1968/03/09/pagina-7/34317342/pdf.html?search=CONTAMINACI%C3%93N>
- Font 57: Què es deia d'ecologia al passat. La humanidad se está haciendo la vida imposible (26 Juny de 1969) La Vanguardia Española p.17 Recuperat de <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/1969/06/25/pagina-16/33593178/pdf.html?search=CONTAMINACI%C3%93N>
- Font 58: La primera gran manifestació pel medi ambient. Massip, M. (24 de abril de 1970) Estados Unidos celebró jornada contra la contaminación del medio ambiente. ABC Sevilla p.67 Recuperat de <https://www.abc.es/archivo/periodicos/abc-sevilla-19700424-67.html>
- Font 59: Barcelona al passat . [Barcelofilia] (7 d'octubre de 2011). <http://barcelofilia.blogspot.com/> Recuperat de <http://barcelofilia.blogspot.com/2011/10/plaza-de-calvo-sotelo-1940-1981.html>
- Font 60: Barcelona avui . <https://www.lavanguardia.com/> Recuperat de <https://www.lavanguardia.com/ciencia/cuerpo-humano/20170830/43925139231/ruido-traffic-barcelona-enfermedad-contaminacion.html>
- Font 61: Quantitat de cotxes a Barcelona. [Dgt] (31 de Desembre de 2011) <http://www.dgt.es> Recuperat de <http://www.dgt.es/Galerias/seguridad-vial/estadisticas-e-indicadores/parque-vehiculos/series-historicas/2011.pdf>
- Font 62: Evolució consum energètic [ourworldindata.org] (Juliol de 2018) <https://ourworldindata.org/> Recuperat de <https://ourworldindata.org/energy>
- Font 63: Gasos d'efecte hivernacle. [ewwind] (2017) <http://www.evwind.com/> Recuperat de <http://www.evwind.com/wp-content/uploads/2017/02/gei2016.png>
- Font 64: La qualitat de l'aire. [CCMA] (2019, juny 5) Per què és important la qualitat de l'aire? Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/per-que-es-important-la-qualitat-de-laire/video/5867306/>
- Font 65: Morts per contaminació. [CCMA] (2020, gener 2). Com afecta la contaminació a la salut? Recuperat de <https://www.ccma.cat/324/els-investigadors-son-clars-la-contaminacio-causa-malalties-i-morts-prematures/noticia/2976236/>
- Font 66: Dades sobre contaminació. [certificados energéticos] (febrer de 2020) Datos ecológicos para mejorar el medio ambiente [infografía] Recuperat de https://www.certificadosenergeticos.com/wp-content/uploads/2020/02/Infografia_Datos-ecologicos_150ppp-768x1919.jpg
- Font 67: El problema dels plàstics al mar. [CCMA] (2017, desembre 5). El problema dels plàstics al mar Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/el-problema-dels-plasticos-al-mar/video/5707028/>
- Font 68: El reciclatge. Camacho, K.E. [domestika] (2020) Infografías Medio Ambiente. Jalisco, Mexic. Recuperat de <https://www.domestika.org/es/projects/514178-infografias-medio-ambiente#>
- Font 69: Foto reivindicació ecològica. . Cabeza, P. S. (2019) En imágenes | Así fue la protesta contra la crisis climática en Madrid [imatge] Recuperat de https://www.lespanol.com/ciencia/medio-ambiente/20190930/imagenes-protesta-crisis-climatica-madrid/433236678_3.html#img_1
- Font 70: Foto reivindicació ecològica 2. Cabeza, P. S. (2019). En imágenes | Así fue la protesta contra la crisis climática en Madrid [imatge] Recuperat de https://www.lespanol.com/ciencia/medio-ambiente/20190930/imagenes-protesta-crisis-climatica-madrid/433236678_3.html#img_3
- Font 71: Reivindicació ecològica 3. Galindo, P. (2019). Manifestaciones por el clima y por el planeta: ¿Para qué? [imatge] Recuperat de <https://blogsostenible.wordpress.com/2019/09/13/manifestaciones-por-el-clima-y-planeta-para-que/>

- Font 72: Reivindicació ecològica 4. Rius, P. (2019). Mobilització a Barcelona dels Friday for Future [imatge] Recuperat de <https://catalunyaplural.cat/es/rebellion-o-extincion-crece-la-protesta-contra-el-cambio-climatico/>
- Font 73: Reivindicació ecològica 5. Comissions obrere de Madrid (2019). Friday for Future: 15M Climático en Madrid [imatge] Recuperat de https://madrid.ccoo.es/noticia:375499--Friday_for_Future_15M_Climatico_en_Madrid
- Font 74: Vaga mundial pel clima. Junior Report (7 de Novembre de 2019) En huelga por el clima. La Vanguardia. Recuperat de <https://www.lavanguardia.com/vida/junior-report/20190916/47319397710/huelga-global-clima-jovenes-estudiantes.html>
- Font 75: Discurs de Severn Suzuki. [RT em Español]. (2018 març 15). Severn Suzuki: La voz que silenció al mundo en 1992. [archiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=vYWtIRsGjs8>
- Font 76: Discurs de Greta Thunberg. [Viento y tierra]. (2018 desembre 22). Boyan Slat: El joven holandés que limpia los océanos. [archiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=XuDON5Ia9Q4>
- Font 77: La feina de Boyan Slat . [T13]. (2019 de desembre 15). Severn Suzuki: La voz que silenció al mundo en 1992. [archiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=8pcQACpeTd0>
- Font 78: Fridays for future. Ángel-Moreno, M. (19 de març de 2019) Guía para adultos: ¿Qué es el FridaysForFuture?. Recuperat de <https://lahoradigital.com/noticia/19701/ecologia/guia-para-adultos:-que-es-el-fridaysforfuture.html>
- Font 79: Vídeo el nostre futur. [Cmma]. (2019 juny 5). Dia del Medi Ambient. [archiu de video]. Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/dia-del-medi-ambient/video/5867260/>
- Font 80: Definició de guerra. Organització Mundial de la salut (s.d.). Violència. Who.int Recuperat de <https://www.who.int/topics/violence/es/>
- Font 81: La segona guerra mundial. [Cmma]. (2019 gener 28). Què és l'Holocaust. [archiu de video]. Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/que-es-lholocaust/video/5816841/>
- Font 82: Conseqüències de la segona guerra mundial. ACNUR (2017). II Guerra Mundial: los europeos, los primeros refugiados. Recuperat de: <https://eacnur.org/es/actualidad/noticias/eventos/ii-guerra-mundial-los-europeos-los-primeros-refugiados>
- Font 83: El diari d'Anna Frank. Frank, A. (2001). El Diario de Ana Frank. Pehuén editores. (Original publicat en 1947).
- Font 84: Les guerres d'avui en dia. Quines guerres hi ha avui en dia? Aragó, A. (20 de gener de 2019) El mapa de las guerras que siguen activas este 2019. LA VANGUARDIA. Recuperat de <https://www.lavanguardia.com/internacional/20190120/454204868905/mapa-guerras-2019.html>
- Font 85: La guerra de Síria. [CMMA] (2018 febre 26). [Arxiu de video] A Síria encara hi ha guerra. Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/a-siria-encara-hi-ha-guerra/video/5738744/>
- Font 86: Històries de la guerra de Síria. [CMMA] (2015, maig 12). Una sèrie amb nens sobre la guerra de Síria. [Arxiu de video]. Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/una-serie-amb-nens-sobre-la-guerra-de-siria/video/5522694/>
- Font 87: Conseqüències de la guerra de Síria. Elaboració pròpia a parti de: Wikipedia (s.d). Political prisiones in Syria. Recuperat de: https://en.wikipedia.org/wiki/Political_prisoners_in_Syria
- Font 88: Els nens ens expliquen la guerra de Síria. [Europa Press]. (2016, juny 02). Especial 'Niños rotos por la guerra' | Los testimonios de los menores sirios. [Arxiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=aAPCnrVWE0k&list=TLPQMtkwNTIwMjBpfeRK3nRyHg&index=1>
- Font 89: La història de la Saja. [CMMA]. (2016, març 15). La Saja ens explica la guerra. [Arxiu de video].

- Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/la-saja-ens-explica-la-guerra/video/5589593/>
- Font 90: La violència familiar. [Sofia Torres]. (2019, juny 30). Violencia familiar/intrafamiliar/doméstica VIDEO EXPLICATIVO [Arxiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=2Ht8Z7xGbuc>
- Font 91: Notícies sobre infants maltractats. S. F. (20 de novembre de 2018). Al menos 37 niños son maltratados cada día en su hogar en España. Abc. Recuperat de https://www.abc.es/familia/padres-hijos/abci-menos-37-ninos-maltratados-cada-hogar-espana-201811201605_noticia.html
- Font 92: Notícies sobre abús infantil. Maldonado, M. (2020, febrer 17). Más de 3.300 niños sufrieron maltrato y abusos sexuales en su entorno familiar. [Arxiu de video]. Recuperat de <https://www.larazon.es/andalucia/20200217/5ypddotc4ndnbaergv4al2owdq.html>
- Font 93: Violència de gènere. Larrañeta, A. (29 de gener de 2020). Siete mujeres asesinadas por violencia de género en enero y ninguna había denunciado malos tratos previamente. 20 minutos. Recuperat de <https://www.20minutos.es/noticia/4134452/0/enero-termina-con-siete-asesinadas-por-violencia-de-genero-y-ninguna-habia-denunciado-previamente-su-maltrato/>
- Font 94: Maltractes contra els ancians. Durán, L. (16 de desembre de 2019). Aumentan los malos tratos a ancianos en Madrid: la Policía Municipal atiende 20 casos al mes. EL MUNDO. Recuperat de <https://www.elmundo.es/madrid/2019/12/16/5df66b16fdddff2fb98b459e.html>
- Font 95: Dades de violència infantil. Carmela del Moral Blasco. (2018) Más me duele a mi p.16. Recuperat de https://www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/docs/mas_me_duele_a_mi.pdf
- Font 96: Maltracta infantil al 2017. Larrañeta, A. (28 de març de 2017). Cada día se detectan de media 37 casos de niños posibles víctimas de maltrato familiar en España. 20 minutos. Recuperat de <https://www.20minutos.es/noticia/2959602/0/maltrato-infantil-espana-registro-unificado-rumi/>
- Font 97: Testimonis de violència infantil. [Suara Cooperativa]. Documental infància en Risc. (2011, gener 25). [Arxiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=RATRRgWYI5I>
- Font 98: Assetjament infantil a primària. Casanova, G. (11 de juny de 2019). Un de cada quatre estudiants de primària pateix assetjament escolar. EL PAÍS.cat. Recuperat de https://cat.elpais.com/cat/2019/06/11/catalunya/1560267588_781633.html
- Font 99: El paper del grup classe en la lluita contra el bullying. Recasens, M. (11 de març de 2019). El grup classe, clau per acabar amb l'assetjament escolar. el Periódico. Recuperat de <https://www.elperiodico.cat/ca/mes-persones/20190311/assetjament-escolar-classe-bullying-save-the-children-7337298>
- Font 100: Dades d'assetjament escolar. Jan, C. (30 de abril de 2019). Educación detecta 5.557 posibles casos de acoso escolar en un año. EL PAÍS. Recuperat de https://elpais.com/sociedad/2019/04/30/actualidad/1556609306_685394.html
- Font 101: La història de la Jasmine. [LaSexta Noticias]. Jasmine, víctima de acoso escolar: "Ahora no puedo entrar sola a un baño público" (2016, octubre 03). [Arxiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=kD6EXuraxgl>
- Font 102: Un testimoni de bullying. [Eitb]. (2017, febrer 27). 'Dejé de comer porque mis compañeros me llamaban gorda' [Arxiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=9dJ7fSlySPI>
- Font 103: El testimoni de l'Igor. [Eitb]. (2017, febrer 27). Testimonio de Igor, pasó de ser acosador a ser acosado [Arxiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=XCi7d3Cx83A&t=241s>
- Font 104: La història de la Oriana. [Save the Children España]. (2019, juliol 05). La historia de Oriana, víctima de ciberacoso #ViolenciaViral [Arxiu de video]. Recuperat de https://www.youtube.com/watch?v=Kl_Vh30-E6g
- Font 105: Vídeo contra el Bullying. [CCMA]. (2018, maig 02). Especial "bullying": trenquem el silenci [Arxiu

de video]. Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/especial-bullying-trenquem-el-silenci/video/5763630/>

Materials

Material 1: Silueta. Pixabay (2014). [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/es/vectors/hombre-pictograma-masculina-ba%C3%B1o-305086/>

Material 2. Jplenio (2015) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/es/photos/secreto-forestales-oscuridad-3120483/>

Material 3. Picjumbo_com (2015) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/es/photos/fuegos-artificiales-sparkle-cielo-865104/>

Material 4. ElisaRiva (2017) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/es/photos/miedo-abrazo-tensi%C3%B3n-ansiedad-2012536>

Material 5. Sasint (2015) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/es/photos/cliff-aventura-porcima-de-1822484/>

Material 6. Counselling (2015) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/es/photos/holzfigur-piedras-lucha-de-la-vida-980784/>

Material 7. Jess Rodrigues (s.d.) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/go/?t=image-list-shutterstock&id=1170965026>

Material 8. Qimono (2016) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/es/illustrations/bombilla-luz-idea-energ%C3%ADa-el-poder-1875247/>

Material 9. FelixMittermeier (2017) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/es/photos/ajedrez-piezas-de-ajedrez-2730034/>

Material 10. PublicDomainPictures (2014) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/es/photos/flor-muertos-wither-rose-muerte-316437/>

Material 11: Jarmoluk (2014) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/es/photos/beb%C3%A9-mango-peque%C3%B1o-padre-familia-428395/>

Material 12: Manseok (2016) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/es/photos/ejecutar-salto-chica-ni%C3%B1os-%C2%A1-hurra-1321278/>

Material 13. Pxhere (2017) [Imatge]. Recuperat de <https://pxhere.com/es/photo/1271081>

Material 14. David LM (s.d.) [Imatge]. Recuperat de <https://www.pinterest.at/pin/805299977089006076/?autologin=true>

Material 15. FloridaStock (s.d.) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/go/?t=image-list-shutterstock&id=703003783>

Material 16. Marcus_Trapp (2018) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/es/photos/pistola-estafas-arms-atenci%C3%B3n-3421795/>

Material 17. Ruslan Huzau (s.d.) [Imatge]. Recuperat de <https://www.shutterstock.com/image-photo/happy-senior-couple-sitting-summer-near-160164149>

Material 18. Darksouls1 (2017) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/es/photos/fantasma-ni%C3%B1a-g%C3%B3tico-oscurito-goth-2935132/>

Material 19. Geralt (2018) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/es/photos/acoso-escolar-ni%C3%B1o-dedo-sugieren-3362025/>

Material 20. Debra Hurd (2017) [Imatge]. Recuperat de <https://www.facebook.com/1058594710942384/photos/a.1058594770942378/1058595057609016/?type=1&theater>

Material 21. Free-Photos (2015) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/es/photos/lenguas->

expresi%C3%B3n-gracioso-caras-1031219/

Material 22: Pesibear (2016) [Imatge]. Recuperat de <https://pixabay.com/es/photos/ni%C3%B1a-globos-ni%C3%B1o-feliz-hacia-fuera-1357485/>

Material 23: Poema de Ajo. Ajo (2017). Micropoemas 2, Madrid, Espanya, Arrebatolibros. Recuperat de http://www.arrebatolibros.com/es/wp-content/themes/arrebatolibros/iBooks/AJO_micropoemas2_4ed.pdf

Material 24: Fragment de la cançó el niño soldado de ska-p. Ska-p. (2002). El niño soldado. ¡¡Que corra la voz!! [CD]. Espanya: RCA Records.

Material 25: Fragment del poema adió de Alfonsina Storni. Alfonsina Storni (1916) La inquietud del Rosal, Buenos Aires, Argentina, Librería La Facultad. Recuperat de <https://www.poemas-del-alma.com/adios.htm>

Material 26: Fragment del poema la vaca cega de Joan Maragall. Joan Maragall (1895). Poesies, Barcelona, Espanya, Imprenta Clarasó. Recuperat de: <http://www.visat.cat/traduccion-literatura-catalana/cat/fragments/56/19////giorgio-ferrante.html>

Material 27: Repte 1. Elaboració pròpia

Material 28: Repte 2 . Elaboració pròpia

Material 29: Daus. Elaboració pròpia

Material 30: Situacions de Drets Humans. Elaboració pròpia

Material 31: Fitxes sobre la història dels Drets Humans. Elaboració pròpia

Material 32: Fragments d'història per a representar. Elaboració pròpia

Material 33: Cançó Tal vez. Nil Moliner. (2019). Tal Vez. Bailando la Batalla [CD]. Espanya. Warner Music.

Material 34: Imagine. Jonh Lennon. (1971). Imagine. Imagine [LP] Anglaterra. Regne Unit. Apple Records.

Material 35: Cançó Hogar. Pedro Guerra (2002). Hijas de Eva [LP/CD] Espanya. BMG

Material 36: Cançó stop bullying. Stop Bullying de Subze. Subze (2018). Stop Bullying. Stop Bullying [Format Online]. Espanya. Insert Coin Records.

Material 37: Cançó Te guste o no. Joan Manuel Serrat. (1994) Te guste o no. Nadie es perfecto. [CD] Espanya. Ariola

Material 38: Fitxes de personatges per al Rol Playing. Elaboració pròpia

Material 39: línia de temps. Elaboració pròpia.

Material 40: el treball. Diccionari.cat (s.d.). Treball. diccionari.cat. Recuperat de : <http://www.diccionari.cat/lexicx.jsp?GECART=0136697>

Material 41: El poema de L'Elionor. El poema de l'Elionor. El poema de l'Elionor. Miquel Martí i Pol (1972). La Fàbrica, Barcelona, Espanya. Quaderns el Bordiol.

Material 42: L'esclavisme. Súper tres [CCMA] (2019, Setembre 19). Què és l'esclavisme? [arxiu de video] Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/que-es-lesclavisme/video/5921188/>

Material 43: Els drets dels treballadors. Elaboració pròpia.

Material 44: Definició de migració. Rodrigo Borja (2019). Migración. www.encyclopediadelapolitica.org. Recuperat de <https://www.encyclopediadelapolitica.org/migracion/>

Material 45: Migració interna i externa. Elaboració pròpia

Material 46: Una mirada ampla de la migració [Profe Ditho] (2017 octubre 14). La migración [arxiu de video] Recuperat de : <https://www.youtube.com/watch?v=TScsEAlqORk>

Material 47: Poema podries. Joana Raspall. (2017) Podries, Barcelona, Espanya, editorial Takatuka. Recuperat de http://lletra.uoc.edu/uploads/20170111/poesiadibuixada_podries.pdf

Material 48: Definició de medi ambient. Fundació Enciclopèdia Catalana. (s.d.) [encyclopedia.cat](http://www.encyclopedia.cat), Catalunya, Espanya. <https://www.encyclopedia.cat> . Recuperat de

<https://www.enciclopedia.cat/search/site/medi%20ambient>

Definició de contaminació: Fundació Enciclopèdia Catalana. (s.d.) [enciclopedia.cat](https://www.enciclopedia.cat), Catalunya, Espanya. <https://www.enciclopedia.cat> . Recuperat de <https://www.enciclopedia.cat/search/site/contaminacio>

Definició de ecologia: Fundació Enciclopèdia Catalana. (s.d.) [enciclopedia.cat](https://www.enciclopedia.cat), Catalunya, Espanya. <https://www.enciclopedia.cat> . Recuperat de <https://www.enciclopedia.cat/search/site/ecologia>

Material 49: La contaminació de l'aire. Organización Mundial de la Salud. (s.d.). Infografía de la contaminación del aire, Espanya. Recuperat de <https://www.who.int/airpollution/infographics/es/>

Material 50: Què és el canvi climàtic? DrawMyLife]. (2017 Julio 09). ¿Qué nos ocurrirá con el CAMBIO CLIMÁTICO? [archivo de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=L9bgqLQ7OZc>

Material 51: Cancó de la Madre Tierra Material 39: Madre tierra. Macaco. (2006) Mama Tierra. Ingravitto. [CD]. Espanya. Mundo zurdo/EMI

Material 52: Definició de violència. Organització Mundial de la Salut (s.d.) [who.int](https://www.who.int). Recuperat de <https://www.who.int/topics/violence/es/>

Material 53: Tipus de violència Mediatica.fm (s.d.) Infografía: Tipos de violencia, Mexic. Recuperat de <https://www.mediatica.fm/infografia-tipos-de-violencia/>.

Material 54: Violenciometre. Fundación origen (2018) [origenac.org](https://www.origenac.org), Mèxic. Recuperat de <https://cdn.uc.assets.prezly.com/5c39b99a-b3bd-4c76-af6b-8fd1cddd20be/-/quality/best/-/format/auto/>

Material 55: La cadena de violència [Pauvlogs]. (2014 Novembre 06). Cadena de la violencia [archivo de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=QBR1kYcRbig&t=12s>

Material 56: Què és l'assetjament escolar? [36 concurso ONCE]. (2015, gener 15). ¿Qué es el acoso escolar? [Arxiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=M8sZrriqPMk>

Material 57: Vídeo projecte Gent gran. [Amics de la gent gran]. (2014 Novembre 06). Amics de la gent gran- Lluitem contra la soledat [archiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=QBR1kYcRbig&t=12s>

Material 58: Vídeo ajuda als nens d'infantil. [PenalarTV]. (2016 abril 9). Acción social primaria infantil [archiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=eBO1NiM3iEE>

Material 59: Vídeo recollida d'aliments. [Eurocolegio Casvi Boadilla]. (2016 desembre 29). Recogida de alimentos 2016 [archiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=g0-bjMTQaDw>

Material 60: Vídeo neteja de platges. [Débora Elescano]. (2020 febrer 24). MANTHOC. Los niños, niñas y adolescentes trabajadores en acción para su playa limpia. [archiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=3Q6m8QSyuhc>

Material 61: Què li demanaries al director? [EcoProyectores]. (2016 genere 18). ¿Qué le pedirías a tu Director de colegio? 3 minutos de propuestas [archiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=QH4jXg1X1-A>

Material 62: Vídeo projecte contra el Bullying. [NTV Madrid]. (2017 maig 7). STOP AL ACOSO ESCOLAR [archiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=nN9ZmS80C3A>

Material 63: Vídeo sobre participació estudiantil. [Laurie Caron]. (2017 febrer 13). Emprendiendo la participación estudiantil [archiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=dPskF4q7bZs>

Material 64: Vídeo projecte ecologia. [Lussac Merino Chicatto]. (2019 març 27). Ecolobox Anáhuac [archiu de video]. Recuperat de https://www.youtube.com/watch?time_continue=219&v=EjQLxtpVBZI&feature=emb_logo

- Material 65: Vídeo projecte reciclatge. [kory Ivonne]. (2019 març 25). Diseña el cambio secundaria no 0007 "reciclando el cambio [archiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=awhMEtkDJdU>
- Material 66: Reportatge ecologia i roba. [DW Documental]. (2020 març 3). La ropa que llevamos | DW Documental [archiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=j2S5EBGJqMo>
- Material 67: Reportatge sobre maltracta infantil . [CCMA]. (2019 novembre 26). Sense Ficció. Mirall d'una dècada [archiu de video]. Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/sense-ficcio/paper-mullat-26112019/video-ab/5967706/>
- Material 68: Reportatge mirall d'una dècada. [cma]. (2019maig 22). Sense Ficció. Mirall d'una dècada [archiu de video]. Recuperat de <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/sense-ficcio/sense-ficcio-mirall-duna-decada/video-ab/5855394/>
- Material 69: Consells per gravar amb el mòbil. [Eduardo Negrín]. (2017 abril 7). Shotcut: Editor de Vídeo en Español [archiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=VKRJy0vLGA8>
- Material 70: Com editar un vídeo? [DW Documental]. (2020 març 3). La ropa que llevamos | DW Documental [archiu de video]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=OQAWC8zZbSQ>